

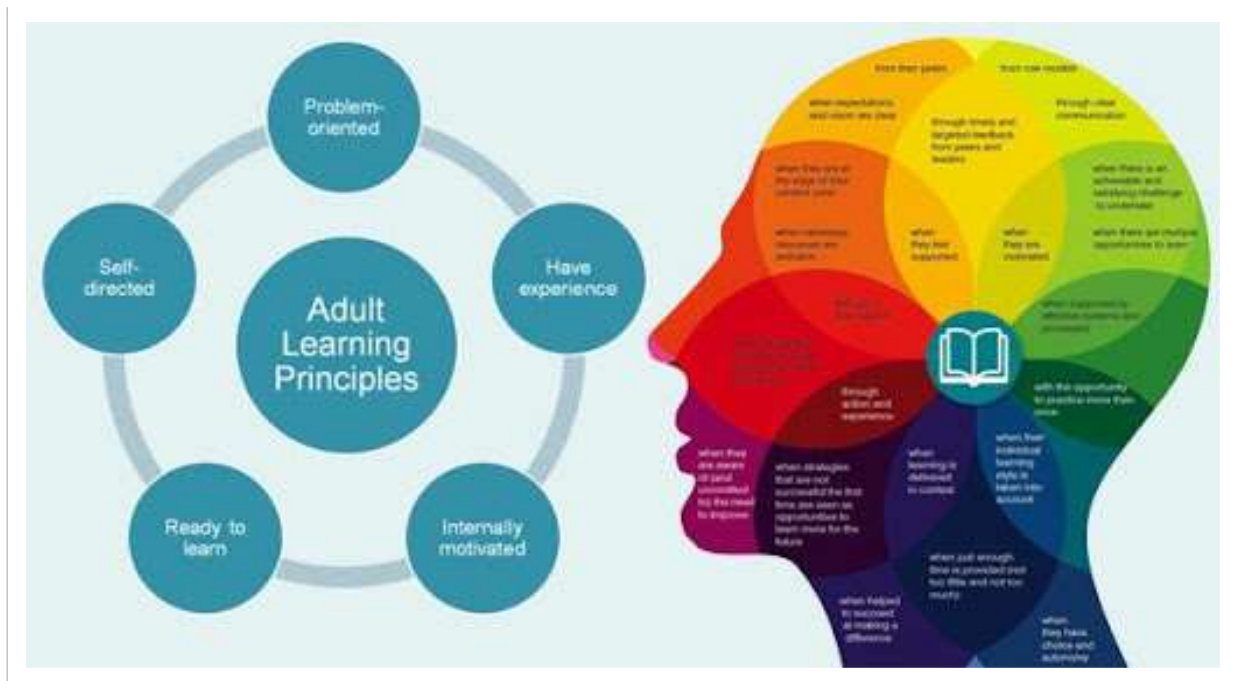

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Kohalikud omavalitsused toetavad täiskasvanuharidust

Käsiraamat täiskasvanuhariduse edendamise toetamiseks

Käsiraamatus sisalduv teave võimaldab omavalitsuste täiskasvanute koolitajatel ja koolituste korraldajatel saada uusi teadmisi ja initsiatiivi täiskasvanuhariduse täiustamiseks. Käsiraamat sisaldab teavet täiskasvanuhariduse tegeliku olukorra, olemasolevate täiskasvanute koolituse pakkujate toetuste ja täiskasvanute koolitusvõimaluste kohta erinevatele sihtrühmadele, EL fondidest, riigi ja kohalike omavalitsuste toetusinstrumentidest. Käsiraamatus on inspireerivaid näiteid headest praktikatest, aga ka praktilisi tööriistu koheseks kasutamiseks. Põhja- ja Lõuna-Euroopa lähenemist võrreldakse riikides, kus täiskasvanuhariduses osalemine on erinev.

LATVIAN ADULT EDUCATION ASSOCIATION

Project coordinator

<http://www.laea.lv/>

Sarmīte Pīlate, Ingrīda Muraškovska, Dace Puriņa, Vija Zīverte,
Brigita Tivča, Ginta Vendele – Renga, Evija Kalniņa

PROMETEO - ITALIAN ASSOCIATION INVOLVED IN ADULT EDUCATION

<http://asprometeo.altervista.org>

Carlo Smaldone Villani, Francesca Pastorino

LITHUANIAN ASSOCIATION OF ADULT EDUCATION (LAAE)

<http://www.lssa.smm.lt/en/>

Inga Jagelavičiūtė, dr.Vilija Lukošūnienė, Arūnė Taunytė

ASSOCIATION OF ESTONIAN ADULT EDUCATORS ANDRAS

<https://www.andras.ee/en>

Ene Käpp, Kertu Enesaar, Ruth Kuriks, Hannelore Juhtsalu

Sisukord

Sissejuhatus	4
Osa I Tegelik olukord täiskasvanuhariduses.....	7
Läti	7
Leedu	24
Eesti	39
Itaalia.....	51
Osa II Head praktikad täiskasvanuhariduses.....	62
Läti	62
Leedu	82
Eesti	101
Itaalia.....	112
Osa III Digitaliseerimine ja elanike digitaalne kirjaoskus	126
Läti	126
Leedu	146
Eesti	167
Itaalia.....	185
Järeldused ja soovitused	216
Kasutatud kirjandus.....	219

Kohustustest loobumine.

Euroopa Komisjoni toetus selle väljaande koostamisele ei tähenda sisu kinnitamist, mis kajastaks ainult autorite seisukohti, ning komisjoni ei saa vastutada selles sisalduva teabe võimaliku kasutamise eest.

Sissejuhatus

Käsiraamat on valminud Erasmus + projekti "Kohaikud omavalitsused toetavad täiskasvanuharidust" raames. Projekti eesmärk on arendada ja suurendada kohalike omavalitsuste rolli täiskasvanuhariduse toetamisel, et soodustada täiskasvanute suuremat osalust hariduses. Kohalikud omavalitsused on kohalikele elanikele lähim tugiasutus, tehes tihedat koostööd kohalike täiskasvanuhariduse pakkujatega. See määrab kohalike omavalitsuste erilise rolli täiskasvanuhariduses.

Traditsioonilised poliitikad pööravad liiga palju tähelepanu hariduse institutsionaalsele ülesehitusele. Haridussüsteemi peab muutuma, olles paindlik ja avatud uutele väljakutsetele. Euroopa Komisjon on elukestva õppe üheks aluspõhimõtteks kuulutanud jagatud vastutuse põhimõtte: vastutus elukestva õppe võimaluste tagamise eest on jagatud riigi, omavalitsuste, eraettevõtjate, avalik-õiguslike organisatsioonide ja iga kodaniku vahel. Omavalitsused on need, kes suudavad seda vastutust oma territooriumil koordineerida, kasutades olemasolevaid ressursse tõhusalt ja käsitledes komplekselt erinevaid täiskasvanuharidusega seotud probleeme.

Täiskasvanud õppijaid on igas riigis ja igas omavalitsuses. Igas vanuses, rahvusest ja sotsiaalsest rühmast sõltuvatele täiskasvanutele tuleb tagada piisav haridus. Sellega seoses tuleks tähelepanu pöörata majanduslikult aktiivsele elanikkonnale – väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele, töötajatele, käsitöölistele, aga ka haavatavatele rühmadele – töötutele, siserändajatele, madala põhi- ja madala sissetulekuga inimestele, pensioniealistele.

Töökeskkonnas areneb inimpotentsiaal läbi kogemuse, kuid toimuvad ka vastupidised protsessid - professionaalne ja sotsiaalne läbipõlemine. LPIA pikaaegne juht A.Jākobsone Läti Täiskasvanute Koolituse Assotsiatsioonist nendib, et „paljud inimesed ei ole valmis oma elu eest täit vastutust võtma. Nad on väsinud olukorrast, kus on pidev valik ja vajadus teha otsuseid ¹. See paneb omavalitsused üles otsima veenvaid lähenemisviise läbipõlenud ja

1 Jākobsone Anita. Pieaugušo mācīšanās un mūžizglītības nozīme katra cilvēka un sabiedrības dzīvē. No : KomPas : rokasgrāmata pieaugušo izglītības pasniedzējiem. Rīga : Latvijas Pieaugušo izglītības apvienība, 2003. 13. – 48. lpp.

„väsinud” täiskasvanute harimiseks ja kaasamiseks haridusse, tellides täiskasvanuhariduse pakkumise. Mitmekesine ja ergutav haridusteave (karjäärinõustamisteenused, hariduslikud meistriklasse tutvustused, harivad kogukonna tegevused) on muutumas täiskasvanuhariduse üha olulisemaks osaks.

Üheks täiskasvanuhariduse sihtrühmaks on täiskasvanute koolitajad ise - täiskasvanuhariduse õpetajad ja õppekorraldajad. Programmide pakkumine, nende kvaliteet ja koolituse kasulikkus sõltuvad suurel määral nende erialasest kompetentsist. Lätis pole täiskasvanuharidusega seotud ametlikke elukutseid. Sellest tulenevalt puuduvad riigis täiskasvanute koolituse valdkonna spetsialistide koolitamise ja erialase täiendamise kord, puudub riiklikul tasemel pakkumine. Omavalitsused tegelevad selle probleemiga spetsialistide kogemuste ja muude olemasolevate ressursside vahetamise kaudu. Mitte ainult haritud spetsialistide vähesus, vaid ka saadikute sageli ebapiisav arusaam täiskasvanuhariduse olemusest ja ülesannetest ei lase omavalitsustel sihipäraselt täiskasvanuhariduspoliitikat kujundada.

Käsiraamat sisaldab riiklikke aruandeid neljast projekti partnerriigist - Lätist, Leedust, Eestist ja Itaaliast. "Tegelik olukord täiskasvanuhariduses" aruannetes on kokku võetud asjakohane informatsioon olemasolevatest täiskasvanuhariduse praktikatest, olemasolevatest täiskasvanuhariduse toetustest, täiskasvanute koolitusvõimalustest erinevatele sihtrühmadele, EL fondide, riigi ja kohalike omavalitsuste toetustest. Põhja-Euroopa lähenemist võrreldakse Lõuna-Euroopa lähenemisega riikidele, kus täiskasvanuhariduses osalemine on erinev.

Iga partner on esitanud ka heade praktikate kirjelduse oma konkreetse täiskasvanuhariduse edendamise kogemuse kohta, näidates ära kasutatud meetodid ja kasu kohalikele omavalitsustele. Leedu Täiskasvanute Koolituse Assotsiatsioon annab üksikasjaliku ja inspireeriva ülevaate iga-aastaste täiskasvanute koolitusnädalate korraldamisest ning täiskasvanute vaimset ja füüsilist tervist edendavatest tegevustest Panevėžyse ja Joniškise omavalitsustes. Eesti Täiskasvanute Koolitajate Assotsiatsioon Andras kirjeldab täiskasvanuhariduse koordinaatorite võrgustiku toimimist Eestis, analüüsib piirkondlike

koostööseminaride rolli täiskasvanuhariduse probleemide lahendamisel ning räägib Tallinna Rahvaülikooli pikaajalisest tegevusest. Itaalia täiskasvanuharidusega tegelev ühendus Prometeo jagab Montessori meetodite kasutamist täiskasvanutele ja mitmeid uuendusi, mis hõlbustavad inimestel haridusse naasmist, et paremini tööturule integreeruda. Läti Täiskasvanute Koolituse Liit kajastab kahe erineva täiskasvanuhariduse tugimudeli praktikat.

Käsiraamat pakub ka praktilist abivahendit elanike digioskuste väljaselgitamiseks, mida on projekti käigus katsetatud mitmes omavalitsuses projekti partnerriikides ja mis annab teavet konkreetsete digioskuste arendamise vajaduste kohta. Tööriista saab ka kopeerida ja kohandada muudeks omavalitsuste vajadusteks. Käsiraamat on loodud selleks, et kohalike omavalitsuste täiskasvanute koolituste eestvedajad saaksid uusi teadmisi ja initsiatiivi täiskasvanuhariduse parendamiseks.

Osa I Tegelik olukord täiskasvanuhariduses

Täiskasvanuhariduse olukord Lätis

Elanikonna struktuur

Lāti Statistika keskameti andmetel², oli 2020. aasta alguses Lātis 1 907 675 pūsielanikku, neist 46,2% olid mehed ja 53,8% naised. Kogu elanikkonnast (60,9%) on tūēalised, 23,1% tūēalistest kōrgemad, 16,0% tūēalised³.

Vecums (gadi) Age (years)	Iedzīvotāju skaits Population			Īpatsvars no iedzīvotāju kopskaita attiecīgajā vecumā Ratio to total population of corresponding age group (%)
	pavisam total	vīrieši males	sievietes females	
PAVISAM TOTAL	1 907 675	880 956	1 026 719	
0-14	305 188	157 283	147 905	
15-64	1 211 074	593 991	617 083	
>65	391 413	129 682	261 731	
Vidējais vecums Average age	42.7	39.4	45.5	

Tabel 1. Lāti elanike struktuur 2020. aastal

Kogutud andmed vōimaldavad iseloomustada kōige olulisemate tegurite mōju rahvastikumuutustele. Riigi kogu elanikkonna kahanemise peamised tegurid on - esiteks negatiivne loomulik kasv madala sūndimuse ja ebapiisava eluea tōttu ning teiseks negatiivne rahvusvaheline rāndesaldo.

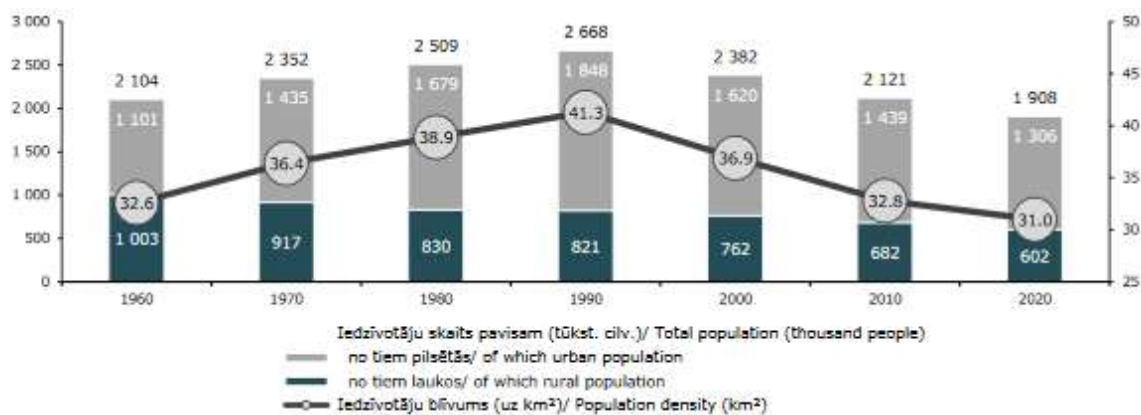

Kaart 1. Lāti haldusterritoriumid ja statistilised piirkonnad, 2020⁴.

² <https://stat.gov.lv/lv>

³ <https://stat.gov.lv/lv/statistikas-temas/valsts-ekonomika/ikp-gada/publikacijas-un-infografikas/1631-latvijas-statistikas> page 49;7

2020. aasta alguses oli Lätis 119 kohalikku omavalitsust. Kogu elanikkonnast - 1 306 000 on linnaelanikud (68%) ja 602 000 maapiirkonna elanikud. Riia elanikke (627 000) oli 33% kogu riigi elanikkonnast⁵.

Tabel 2. Püsielanikud ja selle tihedus; 1960, 1970, 1980, 1990, 2000, 2010, 2020

2020. aasta alguses elas Lätis 1 192 000 lätlast ehk vähem kui 63% kogu elanikkonnast. Rahvuse järgi - 86% Läti elanikkonnast on Läti kodanikud, 10% mittekodanikud ja 2% Venemaa kodanikud. Riias elab 51% kõigist mittekodanikest ja 16% kõigist Riia elanikest.

Läti 25 – 64-aastastest elanikest osales elukestvas õppes 2015. aastal 5,7%, 2016. aastal - 7,3%, 2017. aastal - 7,5%, 2018. aastal - 6,7% ja 2019. aastal - 7,4%. 2020. aasta sihtväärtus on 15%. Valdav osa elukestvas õppes osalejatest aastatel 2015–2020 olid kõrgharidusega naised. Suurim oli osalejate hulk vanuserühmas 25–34 aastat (kehtib nii naiste kui ka meeste kohta)⁶.

Täiskasvanute koolituse praktika

Hariduspoliitika valdkonna peamine õigusakt on haridusseadus⁷. Haridusseaduse paragrahv 7 sätestab, et hariduse omandamise sihtrühmaks on kõik Läti elanikud, kes soovivad või peavad saama kohustuslikku haridust. Üheks sihtrühmaks on täiskasvanud.

⁵ <https://stat.gov.lv/lv/statistikas-temas/valsts-ekonomika/ikp-gada/publikacijas-un-infografikas/1631-latvijas-statistikas> page 39

⁶ https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_IZG_IZ_IZI/IZI050

⁷ <https://likumi.lv/doc.php?id=50759>

Lätis on põhihariduse omandamine kohustuslik kõigile elanikele. Mingil põhjusel kooli pooleli jätnud täiskasvanud saavad põhi- või keskkooli omandada üldhariduskoolides, mis rakendavad vastavaid haridusprogramme kaugõppe vormis. Lätis on kaks edasiõppimist reguleerivat erialarühma - õpetajad ja meditsiinitöötajad.

Haridusseaduse artikkel 17 sätestab, et kohalikud omavalitsused peavad võtma vastutuse täiskasvanute koolituspoliitika rakendamise eest, kuid ei kirjelda üksikasjalikke haldus- ja korraldusprotseduure ega maini täiskasvanuhariduse rahastamise korda.

Sellest tulenevalt on olukord täiskasvanuhariduse rakendamisel Läti maakondades erinev. See sõltub kohalike omavalitsuste arusaamast täiskasvanute hariduse olulisusest ja algatustest selle rakendamisel.

Erinevad täiskasvanuhariduse korraldamise mudelid

Täiskasvanuhariduse pakkumise korraldamine on antud Läti linnade ja maakondade omavalitsuste kanda, kes rakendavad erinevaid mudeleid:

1. täiskasvanute koolituse funktsioon on usaldatud kohaliku omavalitsuse poolt spetsiaalselt täiskasvanute koolituse eesmärgil asutatud õppeasutusele;
2. funktsioon määratakse lisaülesandena ühele olemasolevatest munitsipaalõppeasutustest (kutse-, üld- või kõrgkool);
3. täiskasvanute koolituse võimaldamine kuulub hariduse eest vastutava kohaliku omavalitsuse struktuuriüksuse (haridusameti või haridusosakonna) või spetsialisti ülesannete hulka;
4. delegeerides konkreetsele eesmärgil asutatud ühendusele.

Esimese mudeli eeliseks on see, et munitsipaalkoolituskeskused mõistavad paremini elanikkonna vajadusi ja suudavad rahuldada munitsipaaltöötajate haridusvajadusi.

Kuna täiskasvanute koolitusprogrammide elluviimiseks pole riigilt saadud ühtegi muud püsivat rahastamist, välja arvatud kohaliku omavalitsuse rahastamine, on asutused huvitatud pakkumise laiendamiseks täiendavate rahaliste vahendite kaasamisest.

Lätis on täiskasvanuhariduse juurutajateks kohalikud täiskasvanute koolituskeskused, ülikoolid, kutseõppeasutused, ühingud ja sihtasutused, töökohakoolitust korraldavad ettevõtted, samuti erakoolitusettevõtted. Üldharidusasutused rakendavad õpetajatele ja lapsevanematele mõeldud pakkumist. Haridusasutuste loetelu ja nende pakkumine on kättesaadav riiklikus haridusvõimaluste andmebaasis [NIID](#).

Omavalitsuste täiskasvanute koolituskeskused

Munitsipaalomandisse kuuluvate täiskasvanute koolituskeskuste tegevus ei ole homogeenne, see sõltub valla suurusest, eraldatud eelarvest, valitud esindajate arusaamast täiskasvanute koolituse olulisusest, õppevahendite kättesaadavusest, kohalikest haridustraditsioonidest ja mitmel pool täiskasvanute koolituste korraldaja algatus võimest.

Omavalitsuste täiskasvanute koolituskeskustel on oma materiaalne ja tehniline baas ning oma haridusprogrammid. Täiskasvanute koolituskeskuste eelarve moodustatakse mitmest allikast: omavalitsuste rahastamine, projektidesse kogutud vahendid ja tulud tasulistest teenustest.

Lätile on iseloomulik, et munitsipaalkoolituskeskused seovad täiskasvanuhariduse üldharidusega, kuna õpetajad moodustavad suure osa munitsipaaltöötajatest ja õpetaja eriala on ka üks reguleeritud kutsealadest. Õpetajate täiendõpe toimub keskuste kaudu. Nii saavad keskused teavet üldhariduse probleemide kohta ja arendavad täiendõpe võimalusi ka lapsevanematele. Riia linna kõige olulisem munitsipaalkoolituskeskus on Riia haridus- ja teabekeskus, mis on välja töötatud õpetajate täiendõppe vajaduste rahuldamiseks, kuid millel on ka täiskasvanuhariduse rakendamise ja koordineerimise funktsioonid. Sarnane olukord oli ka Jelgavas, kus ühendati metoodiline teabekeskus ja täiskasvanute koolituskeskus.

Omavalitsuste täiskasvanuhariduse korraldajad nõustavad elanike õppimisvõimaluste osas, korraldavad seminare ja tellivad eraldi täiendõpe kursusi elanikele. Paljudes omavalitsustes pole täiendõppe elluviimiseks püsivaid ruume ja koostöö koolitajaga on olustikuline.

Täiskasvanute koolituse korraldajad kasutavad riigi rahastatud haridusprogramme, kandideerides ja korraldades oma omavalitsustes kursusi.

Kõrgkoolide võrgustik

Lätis on territoriaalselt laiendatud kõrgkoolide võrk, mida tuleb täiskasvanuhariduse vajaduste jaoks laiemalt kasutada. Läti linnades suureneb ülikoolide filiaalide arv, mis soodustab oluliselt täiskasvanute hariduse kättesaadavust. Kõrgkoolides on loodud teatud struktuuriüksused - täiendõppeosakonnad või elukestva õppe keskused, mis koordineerivad koostöös kõigi teaduskondadega programmide väljatöötamist ja elluviimist ning osalejate ligimeelitamist. Kõrgkoolid pakuvad täiskasvanutele mitte-formaalseid hariduse programme, erialase arengu programme ja võimalust osaleda õppekursustel vabakuulajatena.

Kõrgkoolidel on täiskasvanuhariduse rakendamisel teatud eelised, mida iseloomustab kõrge akadeemiline potentsiaal koos asjakohaste teadmiste ja pädevusega, kogemused e-õppe arendamisel, head raamatukogud ja muud ressursid. Täiskasvanutele õppimisvõimaluste pakkumine kõrgkoolides kujuneb vastavalt nende kooli erialade lõikes. Võrdluseks - kohalikud täiskasvanute koolituskeskused on rohkem keskendunud kohalike elanike kohalike hariduslike huvid e rahuldamisele, sest nad teavad paremini nende vajadusi, kuid on palju vähem võimelised pakkuma erialase suunitlusega õppimisvõimalusi.

Kõrgkoolide võrgustik

Lätis on territoriaalselt laiendatud kõrgkoolide võrk, mida tuleb täiskasvanuhariduse vajaduste jaoks laiemalt kasutada. Läti linnades suureneb ülikoolide filiaalide arv, mis soodustab oluliselt täiskasvanute hariduse kättesaadavust. Kõrgkoolides on loodud teatud struktuuriüksused - täiendõppeosakonnad või elukestva õppe keskused, mis koordineerivad koostöös kõigi teaduskondadega programmide väljatöötamist ja elluviimist ning osalejate ligimeelitamist. Kõrgkoolid pakuvad täiskasvanutele mitte-formaalseid hariduse programme, erialase arengu programme ja võimalust osaleda õppekursustel vabakuulajatena.

Kõrgkoolidel on täiskasvanuhariduse rakendamisel teatud eelised, mida iseloomustab kõrge akadeemiline potentsiaal koos asjakohaste teadmiste ja pädevusega, kogemused e-õppe arendamisel, head raamatukogud ja muud ressursid. Täiskasvanutele õppimisvõimaluste pakkumine kõrgkoolides kujuneb vastavalt nende kooli erialade lõikes. Võrdluseks - kohalikud

täiskasvanute koolituskeskused on rohkem keskendunud kohalike elanike kohalike hariduslike huvide rahuldamisele, sest nad teavad paremini nende vajadusi, kuid on palju vähem võimelised pakkuma erialase suunitlusega õppimisvõimalusi.

Kutseõppeasutuste võrgustik

Kutseõppeasutuste aktiivsus täiskasvanuhariduses tõusis perioodil 2014-2020. Varem on tehtud märkimisväärseid investeeringuid kutsehariduse kompetentsikeskuste (VECC) infrastruktuuri arendamisse, tänu millele saavad kutseõppeasutused kaasaegsete seadmete abil reageerida tööturu vajadustele. Kutseõppeasutused pakuvad täiskasvanute täiendõppe programme, mis on olulised töötajate ümberõppe jaoks, samuti kutseõppe programme, täiskasvanute vabaharidusprogramme ja eraldi programmimoduleid. Kutsehariduse kompetentsikeskus teeb koostööd tööstusfirmadega, koolitab firmade töötajaid ja valmistab ette uusi programme firmadele. Kutsehariduse kompetentsikeskustele on delegeeritud funktsioon väljaspool formaalharidust omandatud teadmiste ja oskuste tunnustamiseks, mis võimaldab arendada alternatiivseid võimalusi töötajatel kvalifikatsiooni saamiseks.

Erakoolituskeskused

Erakoolituskeskused moodustatakse ettevõtte baasil või iseseisvate keskustena. Suured koolituskeskused pakuvad täiendõppe võimalusi läbi ettevõtetete töötajatele, kuid samas kutsuvad õppeprogrammides osalema kõiki soovijaid. Teenindussektoris tegutsevad väiksemad ettevõtted pakuvad täiskasvanutele õppimisvõimalusi oma põhitegevuse täienduseks. Sellistes ettevõtte koolituskeskustes saab ettevõttes tegutsev oma valdkonna spetsialist koolitajaks. Koolituste korraldamiseks kasutatakse ettevõtte materiaalsel ja tehnilist baasi. Erakoolituskeskused, mis on sihipäraselt loodud õppeasutustena, on huvitatud laia territoriaalse kattega teenuse loomisest, mis tagab suurema kasumi. Need keskused on kas spetsialiseerunud suurema nõudlusega valdkonnale (nt äri, keeled).

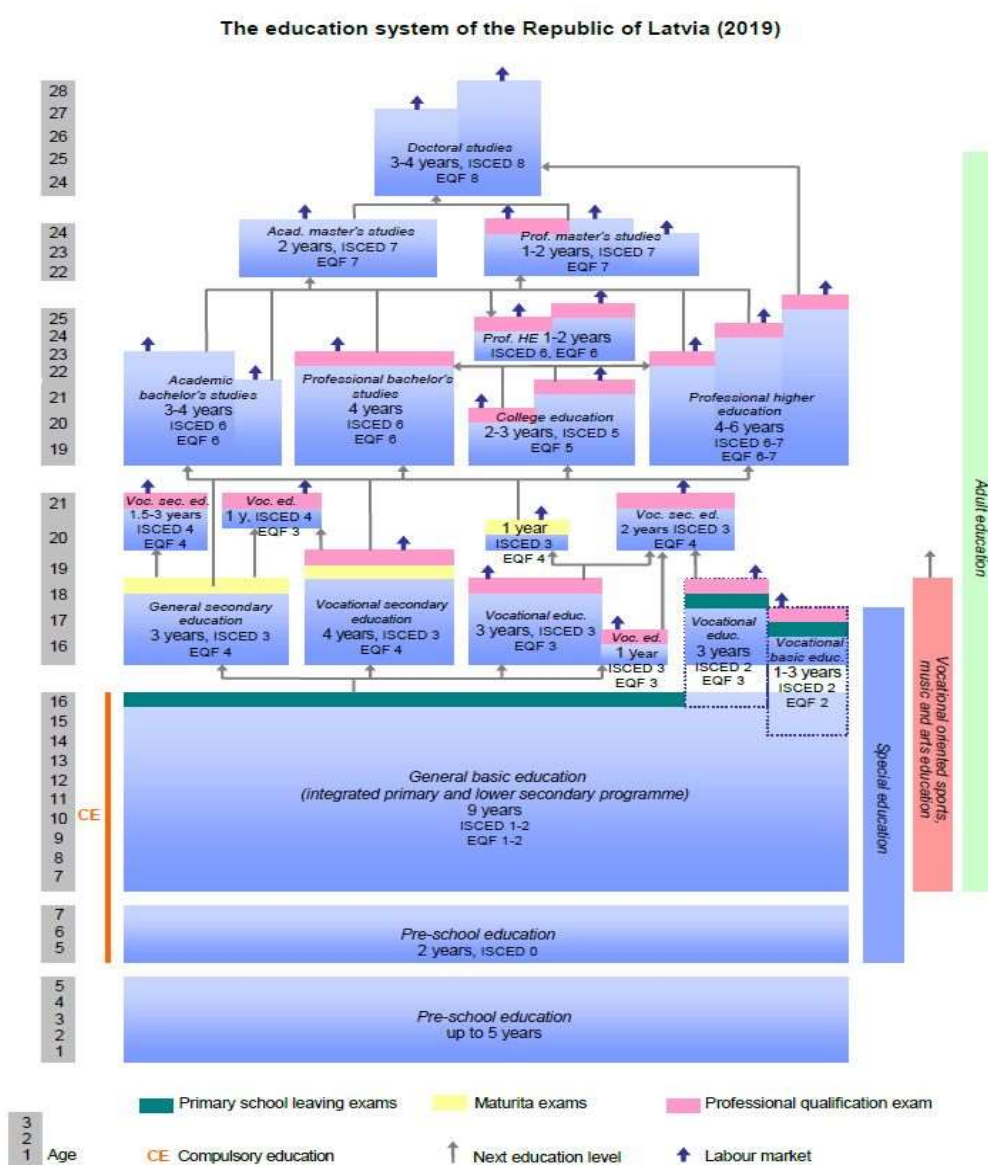
Ühingud ja sihtasutused

Ühingud ja sihtasutused pakuvad peamiselt mitteformaalse õppe võimalusi erinevates vormides. Kuid samal ajal korraldatakse seminare ja väikekursusi vastavalt konkreetse ühenduse eesmärkidele.

Täiskasvanuhariduse kvaliteedi tagamiseks on kindlaks määratud, kes saab olla koolitusteenuse pakkuja. Need on riiklikus hariduse kvaliteediteenistuses registreeritud õppeasutused ja muud organisatsioonid või ettevõtted, kes on oma õppekava litsentseerinud omavalitsuses. Teave haridusasutuste kohta on kättesaadav haridusasutuste registris, kus need pärast registreerimist avaldatakse.

Õppimisvõimalused täiskasvanuhariduses

Skeem 1. Täiskasvanuharidus Läti haridussüsteemis.⁸

Täiskasvanud saavad formaalharidust omandada põhikoolis, gümnaasiumis, kutseõppeasutuses ja ülikoolis kindlate õppekavade järgi. Mitteformaalse hariduse näol on

⁸ <http://www.aic.lv/portal/en/izglitiba-latvija>

saadaval lai valik õppimisvõimalusi, mida pakuvad erinevad asutused. Samal ajal pakutakse ka erinevaid vabaharidustegevusi.

- täiendõppe programme;
- kutsealaseid arenguprogramme;
- mitteformaalse õppe programme.

Minimaalne tundide arv on kutsehariduse täiendõppe programmide puhul 240 tundi, kutseõppe programmide puhul 160 tundi, kuid mitteformaalse hariduse programmide puhul pole tundide arv reguleeritud. Kutseõppe ja täiendõppe programmide jätkamiseks on vaja riikliku haridus- ja kvaliteediteenistuse luba.

Kultuurhariduse programmid (kui tüüpilisemad - laulu- ja tantsurühmade programmid, käsitööle suunatud programmid) omavad Läti elukestvas õppes olulist rolli. Neid viivad ellu kultuurharidusasutused - kunsti- ja muusikakoolid, munitsipaalkultuurimajad, rahvakunsti õppekeskused. Programmide elluviimist kontrollib kultuuriministerium.

Täiskasvanuhariduse programmide jaotus Lätis nende sisuvaldkondade ja tüüpide kaupa on esitatud tabelis 2.

Tabel 3. Täiskasvanute koolitusprogrammide jaotus Lätis (vastavalt NIID andmetele seisuga 21.12.2020.)

Programmide sisu	Mitteformaalse täiskasvanuhariduse programmide arv	Ametialase arengu programmide arv	Täiendõppe programmide arv	Kokku
Äri ja haldus	933	159	77	1169 (25%)
Humanitaarained	569		-	569 (12%)
K.a. keeled	551		-	551

Programmide sisu	Mitteformaalse täiskasvanuhariduse programmide arv	Ametialase arengu programmide arv	Täiendõppe programmide arv	Kokku
Individaalsed teenused	432	119	132	683 (15%)
Sotsiaalhooldus	126	55	15	196 (4%)
Arvutiteadused	261	31	13	305 (6%)
Tsiviil- ja sõjaline kaitse	245	277	6	528 (11%)
Inseneriteadused ja -tehnoloogiad	355	56	80	491 (10%)
Arhitektuur ja ehitus	102	47	18	167 (4%)
Tootmine ja töötlemine		94	25	119 (3%)
Muu				(10%)
Kokku:	3509	834	370	4713
sh. Riias	2697	519	245	3461 (73%)

Tabel 2. Täiskasvanute koolitusprogrammide jaotus Lätis (vastavalt NIID andmetele seisuga 21.12.2020.)

Lisaks loetletud täiskasvanute koolitusprogrammidele on õpetajatele 414 professionaalse arengu programmi.

NIID andmed näitavad täiskasvanuhariduse programmide struktuuri tasakaalustamatust: 74% kõigist programmidest on mitteformaalse hariduse programmid ja ainult 8% programmidest võimaldab omandada kutsekvalifikatsiooni. Veerand kõigist programmidest vastab sisult ettevõtlusele ja haldusele, samas kui inseneritöö ja tehnoloogia, arhitektuur ja ehitus, tootmine ja töötlemine moodustavad koos 18% kõikidest programmidest. Rakenduskoha järgi rakendatakse Riias 73% ja ülejäänud Lätis 27% programmidest.

Täiskasvanuhariduse rakendamise kontekstis on avalikult kättesaadavaid andmeid täiskasvanuhariduses osalemise nõudluse, pakkumise ja takistuste kohta raske analüüsida, kuna need tulenevad erinevatest meetodikatest ja täiskasvanuea erinevast tõlgendusest. Teaduse ja praktika tihedamat koostööd edendavaid projekte pole.

Strateegiline raamistik

Esimene strateegiline dokumendina Lätis, milles rõhutatakse elukestvat õpet laiemas tähenduses, tuleks mainida Läti Vabariigi Riigikogu poolt heaks kiidetud strateegilist arengukava "Läti kasvumudel: inimesed kõigepealt" (2005)⁹. Sealt võime lugeda, et inimesed kui teadmiste loojad ja teadmiste hoidjad on juba praegu meie riigi põhiväärtus ja veelgi enam.

Esimene peamine strateegiline dokument Lätis, mis sisaldas elukestva õppe määratlust, on Läti riiklik arengukava aastateks 2007–2013 (2006)¹⁰, milles öeldakse, et uute teadmiste, ametite ja oskuste omandamine on vajalik kogu elu ning et teadmised juhivad töö kvaliteeti, kapitali tõhusat kasutamist ja tehnoloogilist arengut.

2006. aastal anti hariduse arendamise suunised aastateks 2007–2013 (2006)¹¹, dokumendis kiideti heaks üksikasjalikult kirjeldatud elukestva õppe ja täiskasvanuhariduse määratlus ning mitmed elukestvat õpet iseloomustavaid mõisted, nagu mitteformaalne haridus, igapäevane õppimine jne.

Elukestva õppe poliitika suunised¹², mis kinnitati 2007. aastal, oli esimene täiskasvanute koolituse valdkonna arengukava. Lätis kehtestati esmakordselt jagatud vastutus elukestva õppe võimaluste pakkumise kohta, st jagatud vastutus riigi, kohaliku omavalitsuse, juriidiliste isikute ja elanike vahel.

9 <https://m.likumi.lv/doc.php?id=217923>

10 <https://likumi.lv/ta/id/139505-noteikumi-par-latvijas-nacionalo-attistibas-planu-2007-2013-gadam>

11 <https://likumi.lv/doc.php?id=144686>

12 https://www.tip.edu.lv/media/files/Muzizglitibas_politikas_pamatnostadnes_2007.pdf

Jälgides elukestva õppe poliitika arengut, sealhulgas täiskasvanuhariduse valdkondlikku arengut ELis, on Läti säästva arengu strateegias "Läti 2030"¹³ (2009) öeldud, et on vaja välja selgitada inimkapitali arendamise võimalused ning töötajate ja tööandjate tootlikkust ja motivatsiooni on vaja tõsta, et kasutada inimkapitali tõhusamalt. Strateegias rõhutatakse otseselt elukestva õppe ja täiskasvanuhariduse põhimõtte olulisust ning juhitakse tähelepanu vajadusele arendada Lätis elukestva õppe kultuuri, seades selle üheks pikaajalise tegevuse prioriteetseks suunaks.

Läti riiklik reformiprogramm ELi 2020. aasta strateegia rakendamiseks¹⁴, mis esmakordselt kinnitati 2011. aastal ja mida uuendatakse igal aastal, rõhutab ka elukestva õppe põhimõtte rakendamist ja vajadust, et riik toetaks töötajate kvalifikatsiooni tõstmist vastavalt tööandjate nõuetele.

Läti riiklik arengukava aastateks 2014–2020¹⁵ (2012) rõhutab vajadust pakkuda võimalusi pädevuste arendamiseks kvalitatiivses formaalses hariduses ja väljaspool formaalset haridussüsteemi kogu elu vältel, samuti vajadust omandada ja pidevalt arendada vajalikke pädevusi (pädevuste mõistmine teadmiste, oskuste ja hoiakute kogumina), näiteks keeleoskus, info- ja kommunikatsioonitehnoloogia tundmine ja kasutamine, suhtlemis- ja koostööoskus, tööoskus, ettevõtlikkus, kodakondsus, loovus, kriitiline mõtlemine, finantsplaneerimine, riskide hindamine ja lahenduste leidmine.

Hariduse arendamise suunised aastateks 2014–2020¹⁶ (2014) selgitavad elukestva õppe mõistet õppimine kogu elu, mis avab igale ühiskonnaliikmele võimaluse omandada ja / või täiendada teadmisi, oskusi ja pädevusi vastavalt tööturu nõuetele, oma huvidele ja vajadustele. Elukestev õpe hõlmab nii formaalset ja mitteformaalset haridust kui ka informaalset (igapäevast) õpet.

13 https://www.pkc.gov.lv/sites/default/files/inline-files/Latvija_2030_7.pdf

14 https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/nrp_latvia_lv_0.pdf

15 <https://likumi.lv/ta/id/253919-par-latvijas-nacionalo-attistibas-planu-2014-2020-gadam>

16 <https://m.likumi.lv/doc.php?id=266406>

Täiskasvanute koolituse juhtimismudeli rakenduskava aastateks 2016-2020¹⁷ (2016)) hindab üksikasjalikult varasemat kogemust täiskasvanute koolituse valdkonnas, samuti kirjeldab kavandatavaid meetmeid. Plaan sisaldab erinevate täiskasvanuharidusega seotud mõistete määratlusi, näiteks „täiskasvanuharidus - inimeste mitmekesine haridusprotsess, mis tagab isikliku arengu ja konkurentsivõime tööturul kogu inimese elu vältel“, „mitteformaalne haridus - väljaspool koolitust korraldatav haridustegevus formaalne haridus; huviharidus - kursused, sealhulgas ametialane areng ilma uut haridust omandamata “ja, informaalne haridus (igapäevane) - haridusprotsess, mille käigus omandatakse igapäevastest ja töökogemustest teadmised, oskused, pädevused, hoiakud ja väärtused, mis rikastavad ja parandavad isikupära ja võimalik, et ka tööoskused, erinevalt mitteformaalsest haridusest, informaalne (igapäevane) õpe ei kuulu programmi ega kursuse raamidesse, see toimub õppimise kaudu nii ühiskonnas, sealhulgas perekonnas, kui ka tööil “. Plaan ei keskendu mitte ainult täiskasvanute vajadusele saada koolitust, mille eesmärk on teadmiste uuendamine, see, mida nad on juba õppinud, ja uute oskuste arendamine, vaid ka tegurid, mis soodustavad täiskasvanute osalemist haridustegevustes, näiteks täiskasvanute sõbraliku õpetamise kasutamine meetodid.

2. juuli 2020 kinnitas Saeima riikliku arengukava aastateks 2021–2027¹⁸, kus üks määratletud tegevussuundadest on “kvalitatiivne, kättesaadav ja kaasav haridus”. Tegevussuuna eesmärkide saavutamiseks rõhutatakse täiskasvanuhariduse tähtsust kvalifitseeritud tööjõu arengus, mis tähendab pidevat isiklikku arengut, samuti võimet säilitada ja pidevalt parandada oma konkurentsivõimet tööturul.

Tegevussuunal on välja toodud kaks eesmärki: esiteks edendada täiskasvanute kaasamist elukestvasse õppesse, ergutades tööandjate panust ja töötajate motivatsiooni; teiseks täiskasvanuhariduse rakendamine rahvamajanduse arenguks vajalike oskuste, sh. töökohapõhine õpe.

Samuti hariduse ja oskuste arendamise aastateks 2021–2027 suuniste eelnõus¹⁹, kui poliitilise tulemuse „Kvalitatiivne ja kaasaegne haridus“ üks indikaatoritest on kindlaks

17 <https://likumi.lv/ta/id/281992-par-pieauguso-izglitibas-parvaldibas-modela-ieviesanas-planu-2016-2020-gadam>

18 <https://likumi.lv/ta/id/315879-par-latvijas-nacionalo-attistibas-planu-20212027-gadam-nap2027>

19 https://www.izm.gov.lv/sites/izm/files/iap2027_projekta_versija_apspriesana_160720201_2.pdf

tehtud, et täiskasvanuharidusega seotud inimeste osakaal on 2027. aastal suurenenud, jõudes viimase aastaga 15% -ni täiskasvanute koolituses osalenud täiskasvanutest (25–64-aastased). Lisaks eelnevale on üheks tegevussuunaks täiskasvanuhariduse arendamine, mis tähendab jätkusuutlike täiskasvanuharidussüsteemide arendamist ning kvaliteetse ja kättesaadava täiskasvanuhariduse pakkumist.

Järgmisel planeerimisperiodil on kavas luua sotsiaalselt vastutustundlik ja jätkusuutlik täiskasvanuhariduse rahastamise süsteem, kus nähakse ette üksikisiku, tööandja ja riigi vastutus.

Lisaks on kavas arendada avaliku ja erasektori partnerlusi täiskasvanuhariduse rahastamiseks, nt oskuste fondide arendamine ja katsetamine teatud sektorites (ehitus, transport ja logistika, puidutööstus, IKT, keemia- ja sellega seotud tööstused, telekommunikatsioon ja side) , tööandjate sissemaksetega, vastutasuks avaliku toetuse pakkumise eest.

Täiskasvanuharidusele pakutav tugi

Hariduspoliitika ja seeläbi ka täiskasvanute hariduspoliitika valdkonnas on juhtiv riigiasutus Läti Haridus- ja Teadusministeerium.

2017. aastal loodi täiskasvanute koolituse juhtimise nõukogu²⁰ interdistsiplinaarse konsultatiivse asutusena. Selle ülesandeks on tagada täiskasvanute koolituse juhtimismudeli rakenduskava 2016–2020 rakendamise koordineerimine ja jälgimine.

Nõukogu koosseisu kuuluvad hääleõiguslikud esindajad järgmistest asutustest: Haridus- ja Teadusministeerium, Heaoluministeerium, Majandusministeerium, Kultuuriministeerium, Riiklik hariduse kvaliteediteenistus, Tervishoiuministeerium, Kaitseministeerium, Valdkondadevaheline Koordineerimiskeskus , samuti Läti Tööstuste Keskkliit, ametiühingute liit „Läti Vabade Ametiühingute Keskkliit“, ühendus „Läti Kaubandus-Tööstuskoda“, ühendus „Läti Omavalitsuste Liit“, ühendus „Läti Suurte Linnade Liit“, Ühendus“ Läti täiskasvanute koolituse liit ”ja planeerimispiirkonnad.

Haridusseadus näeb ette, et täiskasvanute koolitust saab rahastada riigi ja kohaliku omavalitsuse eelarvest; tööandjate fondid; õppijate vahendid; annetused ja kingitused ning muud vahendid. Kuid täiskasvanuhariduse rakendamisel ja rahastamisel Lätis kasutatakse

20 <https://www.izm.gov.lv/lv/pieauguso-izglitiba-parvaldibas-padome>

peamiselt ELi vahendeid. Kooskõlas hariduse arendamise juhistega 2014-2020 on EL-i fondide programmitöö perioodil 2014-2020. 73,31 miljonit eurot on ette nähtud täiskasvanute koolituseks.

Täiskasvanuhariduse juhtimise mudeli 2016-2020 rakenduskavas on täiskasvanuhariduse strateegiliste arengueesmärkide elluviimiseks mõeldud struktuurifondide rahastamise haldamise vastutus delegeeritud kolmele ministeeriumile. Noorte ja töötavate täiskasvanute eest vastutab haridus- ja teadusministeerium, töötute ja tööotsijate hoolekandeministeerium ning tööandjate tellitud koolituse eest majandusministeerium.

30. juunil 2020 on Euroopa Sotsiaalfondi projektis "Töötajate ametialase pädevuse parandamine" osalenud 26 870 täiskasvanut²¹ ja projekti osalusmäära näitaja on jõudnud 48% -ni. Selle projekti prioriteetseks sihtrühmaks on madalate põhioskustega täiskasvanud. Selle sihtrühma tegelik osalus on 27% kavandatust, 5309 täiskasvanut on kaasatud projekti.

Täiskasvanute koolitus areneb Lätis ebaühtlaselt: territoriaalses aspektis mõjutab seda piirkondliku kõrgkooli ja / või kutsehariduse kompetentsikeskuste olemasolu ning kohaliku omavalitsuse huvi ja toetus; sektoripõhises perspektiivis mõjutab seda ülikoolide, VECC-de ja tööstusharuliitude potentsiaal ja koostöö.

Läti täiskasvanute koolitajate liit²² (LAEA) hoolitseb ka täiskasvanuhariduse toetamise eest, mille põhitegevused on:

- edendada täiskasvanute haridussüsteemi arengut Lätis,
- osaleda elukestva õppe põhimõtete rakendamises,
- edendada kodaniku, demokraatliku ja avatud ühiskonna kujunemist Lätis.

LAEA on valitsusväline organisatsioon - ühendus, mis ühendab juriidilisi isikuid - omavalitsusi, täiskasvanute koolitusasutusi ja valitsusväliseid organisatsioone, aga ka üksikuid liikmeid. LAEA on Euroopa täiskasvanute koolituse assotsiatsiooni liige. LAEA-d kui vabaühendust riigieelarvest ei rahastata, rahastamine saadakse osaledes erineva tasemega riiklikes ja rahvusvahelistes projektides.

21 https://viaa.gov.lv/lat/pieauguso_izglitiba/par_projektu/jaunumi/

22 <http://www.laea.lv/home/laea/about-laea.aspx>

Kättesaadav informatsioon Läti täiskasvanuhariduse

1. Läti riigiportaali "manaLatvija.lv"

jaotised "Elusituatsioonid" / "Haridus" / "Elukestev õpe ja täiskasvanute koolitus"

<https://mana.latvija.lv/muzizglitiba-un-pieauguso-izglitiba/>

Veebisait pakub teavet mitmesuguste täiskasvanute õppimisvõimaluste kohta, sealhulgas teave elu ja tööga seotud oskuste hindamise kohta, teave täiendõppe, huvihariduse kohta, samuti teave spetsialistidele koolitusressursside kohta ja teave tugivõimaluste kohta.

Lisaks pakub veebisait teavet seotud asutuste kohta ja linke nende asutuste veebisaitidele.

2. Haridus- ja teadusministeerium

<https://www.izm.gov.lv/lv/search?q=pieaugu%C5%A1o%20izgl%C4%ABtiba>

Haridus- ja teadusministeeriumi veebisaidi rubriik „Täiskasvanute koolitus“ loodi 2020. aasta novembris.

Veebisaidil jagatud teave jaguneb neljaks osaks: teave täiskasvanutele, teave täiskasvanute hariduspoliitika kohta Lätis ja ELis, täiskasvanute koolituse korraldamise nõukogu ja teave täiskasvanute koolituse rakendajatele.

Kaart Läti täiskasvanuhariduse rakendajate kohta on saadaval veebisaidil:

<http://www.muzizglitiba.lv/#ma>

3. Riigi Hariduse Arendamise Agentuur (töötajate koolitusvõimalused)

https://viaa.gov.lv/lat/pieauguso_izglitiba/par_projektu/

ja <https://www.macibaspieaugusajiem.lv/>

Ajakohane teave projekti „Tööga hõivatud isikute ametialase pädevuse parendamise“ kohta - projekti elluviimise staatus, koolitusvõimalused ja tugi, sealhulgas juurdepääs e-keskkonnale, samuti üksikasjalik teave omandatud pädevuste hindamise võimaluse kohta teave täiskasvanute koolituse koordinaatorite kohta omavalitsustes, teave karjäärinõustajate kohta Riikliku Tööhõiveameti filiaalides.

4. Riiklik tööhõiveamet (töötute ja tööotsijate koolitusvõimalused)

<https://www.nva.gov.lv/lv/apmacibu-iespejas>

Veebisaidil on teave konkurentsivõime suurendamise meetmete, oskuste ja kvalifikatsiooni omandamise kohta, teave tööandja juures toimuva koolituse kohta, samuti teave ametialase pädevuse hindamise toetamise kohta ning teave õppimisvõimaluste kohta kaugõppe platvormides.

5. Riiklik hariduse kvaliteediteenistus

<https://ikvd.gov.lv/arpus-formala-izglitiba/>

Üksikasjalik teave väljaspool ametlikku haridussüsteemi omandatud erialase pädevuse hindamise protsessi kohta.

6. Läti investeerimis- ja arendusagentuur (ettevõtte töötajate koolituste toetamine)

https://www.liaa.gov.lv/lv/atbalsta-sanemšanas-kartiba-pasakuma-atbalsts-darbinieku-apmacibam-ietvaros/apmacibu_projekta_iesniegums_1.doc

Veebisait pakub teavet agentuuri tegevuse eesmärgi, saadaolevate toetuste kohta, samuti teavet ettevõtete kohta, kes on saanud rahalisi vahendeid ettevõtte töötajate koolitamiseks.

Teavet täiskasvanuhariduse kohta on täiskasvanuhariduse koordinaatorite juures ka näost näkku saadaval enam kui 80 Läti omavalitsuses <http://www.muzizglitiba.lv/#map> ja riikliku tööhõiveameti filiaalides.

SWOT analüüs

Tugevad küljed	<p>Erinevates omavalitsustes on oma täiskasvanute koolituskeskused, mõnes omavalitsuses on täiskasvanute koolituse eest vastutav spetsialist.</p> <p>Suurtes linnades ja arenduskeskustes on tehnikakoolide, ülikoolide ja erahariduse pakujate pakutavate täiskasvanute koolitusvõimaluste valik üsna lai.</p> <p>Investeeringud kutseõppeasutuste infrastruktuuri kaasajastamise, soodustasid täiendõppe programmide laiendamist, mis hõlbustab tööturuks vajalike spetsialistide koolitust.</p> <p>ELi vahenditest toetatakse koolitusi nii töötavatele kui ka töötutele.</p> <p>Loodud on interdistsiplinaarne nõuandev kogu - täiskasvanute koolituse juhtimise nõukogu.</p>
Nõrkused	<p>Väljaspool riikliku ja piirkondliku tähtsusega arenduskeskusi on täiskasvanute koolituse pakkumine suhteliselt piiratud.</p> <p>Madalate põhioskustega täiskasvanute nõrk motivatsioon ja kaasatus haridusse.</p> <p>Omavalitsused ei saa täiskasvanute koolituspoliitika elluviimiseks rahastust, ükski normatiivdokument ei näe ette täiskasvanuhariduse rahastamise korda.</p> <p>Riiklik tellimus täiskasvanuhariduse õpetajate ja spetsialistide erialase koolituse kohta puudub.</p> <p>Avalikus ruumis pole piisavalt teavet täiskasvanute koolitusvõimaluste kohta.</p>
Võimalused	<p>2021. aastal ellu viidud haldusterritoriaalne reform näeb ette kohalike omavalitsuste konsolideerimist, mille tulemusena suureneb kohaliku omavalitsuse elanikkond ja täiskasvanuhariduse arenguks on soodsamad tingimused. Kultuuri- ja spordikeskustel, meditsiini- ja sotsiaalhoolekandeametustel, mitteametlike haridusmeetodeid kasutataval vabaühendustel on hea potentsiaal täiskasvanute motiveerimiseks ja haridusse kaasamiseks.</p> <p>Kutseõppeasutuste üleminek moodulprogrammide põhimõttele loob paindlikumad võimalused kutseoskuste omandamiseks.</p>
Ähvardused	<p>Täiskasvanute koolitusprogrammides osalemisel ei ole täiskasvanutel piisavalt teavet omandatud erialal töötamise võimaluste kohta, mis toob kaasa ressursside ebaratsionaalse kasutamise.</p> <p>Majandusministeeriumi tööturu prognooside kohaselt vajab 2025. aastaks 50% Läti töötajatest ümberõpet. Elanikkonna vähenemine valmisolek õppimiseks ja võime omandada keerulisi teadmisi võib selle väljakutse täitmise raskendada, võib suurendada töötust ja nõrgendada majandust.</p>

Tabel 3. Läti täiskasvanuhariduse SWOT analüüs

Täiskasvanuhariduse olukord Leedus

Demograafiline olukord

Vastavalt Leedu statistikanäitajatele oli Leedu elanike arv 2020. aasta alguses 2 794 090 elanikku. Elanike arv on viimastel aastatel vähenenud erinevatel põhjustel, nagu negatiivne loomulik rahvastikumuutus, suremus ja väljaränne. Loomulik rahvastiku muutus (kasv/vähennemine) on endiselt negatiivne.

Enim asustatud piirkonnad on suurimate linnade, Vilniuse, Kaunase ja Klaipeda maakonnad. Nende kolme linna asustustihedus oli 2019. aasta alguses vastavalt 83,3 elanikku ruutkilomeetri kohta (elanikku / km²), vastavalt 69,4 elanikku / km² ja 60,8 elanikku / km². Väikseimat asustustihedust võib leida Tauragė (21,3 elanikku / km²) ja Utena (17,7 elanikku / km²) maakondades).²³

		Nuolatinių gyventojų skaičius ir teritorija			
		Nuolatinių gyventojų skaičius metų pradžioje asmenys ¹	Teritorija (žemės plotas) metų pradžioje km ² ²	Gyventojų tankis metų pradžioje viename km ²	Vidutinis metinis gyventojų skaičius asmenys
		Miestas ir kaimas			
Lietuvos Respublika	2020	2 794 090	65 286	42,8	
	2019	2 794 184	65 286	42,8	2 794 137
	2018	2 808 901	65 286	43,0	2 801 543
	2017	2 847 904	65 286	43,6	2 828 403
	2016	2 888 558	65 286	44,2	2 868 231
	2015	2 921 262	65 286	44,7	2 904 910
	2014	2 943 472	65 300	45,1	2 932 367
	2013	2 971 905	65 300	45,5	2 957 683
	2012	3 003 641	65 300	46,0	2 987 773

Tabel 4. Püsielanikud ja territoorium²⁴

²³https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/population-demographic-situation-languages-and-religions-44_en

²⁴<https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=103cad31-9227-4990-90b0-8991b58af8e7#/>
<https://osp.stat.gov.lt/lietuvos-svietimas-kultura-ir-sportas-2020/svietimas>

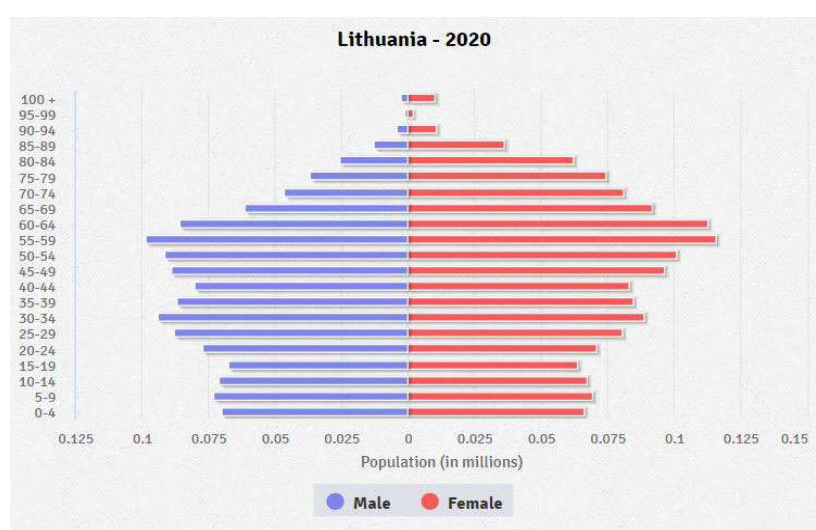
Vanuserühmad

2020. aasta alguses oli alla 29-aastaseid 893,4 tuhat inimest ja see on umbes 32% kõigist elanikest. Võrreldes 2019. aasta sama perioodiga on see 10,6 tuhat ehk 1,2% vähem. Noorte elanike arvu vähenemine näitab vananevat ühiskonda ja mõjutab haridussüsteemi.

Vanuse struktuur Leedus:

- 0–14-aastased: 15,26% (mees 213 802 / naine 202 948)
- 15–24-aastased: 10,23% (mees 144 679 / naine 134 822)
- 25–54 aastat: 38,96% (mees 528 706 / naine 535 485)
- 55–64-aastased: 15,1% (mees 183854 / naine 228585)
- 65-aastased ja vanemad: 20,45% (mees 190 025 / naine 368 558) (2020. aasta hinnang)

Rahvastikupüramiid illustreerib riigi elanikkonna vanuse- ja soostruktuuri ning võib anda ülevaate poliitilisest ja sotsiaalsest stabiilsusest ning majandusarengust. Populatsioon on jaotatud horisontaaltelje järgi, vasakul on näha mehed ja paremal naised. Meessoost ja naissoost populatsioonid on jaotatud 5-aastasteks vanuserühmadeks, mis on vertikaalteljel kujutatud horisontaalsete ribadena, noorimad vanuserühmad allosas ja vanimad ülaosas. Rahvastikupüramiidi kuju areneb aja jooksul järk-järgult, lähtudes viljakusest, suremusest ja rahvusvahelisest rändetrendist.

Joonis 2. Rahvastikupüramiid. Allikas: Andrea Shapiro. [CIA World Factbook](#), November 27, 2020

Rahvuslikud rühmad

2011. aasta üldloenduse andmetel oli 84,2% elanikest leedulased, 6,6% poolakad, 5,8% venelased ja 2,3% valgevenelased, ukrainlased ja muud rahvused. Leedus elasid sama rahvaloenduse andmetel 154 erinevast rahvusest inimesed.

Leedu rahvusvähemustele on loodud tingimused oma kultuuri hoidmiseks. Nad saavad õpetada oma lastele emakeelt ja ajalugu, edendada kultuuri ja järgida oma usku. Leedus on väikelastele alushariduse ja üldhariduskooli. Nendes asutustes antakse haridust nii leedu keeles kui ka rahvusvähemuste keeltes. Õpingud kõrgkoolide ja ülikoolide üliõpilastele on saadaval ka mitte ainult riigikeeles.²⁵

Täiskasvanute koolituse praktika

Leedus võib täiskasvanute koolitus olla formaalne ja mitteformaalne. Selle järgi on formaalse ja mitteformaalse hariduse pakkujad loetletud allpool.

Ametlikku täiskasvanuharidust pakuvad asutused:

- täiskasvanute üldhariduskoolid (hariduskeskused), täiskasvanute klassidega üldhariduskoolid;
- kutsehariduse ja -koolituse koolid;
- kõrgkoolid - kõrgkoolid ja ülikoolid.

Need asutused (välja arvatud üldhariduskoolid) pakuvad täiendõppe ja ümberõppe kursusi, mis on samuti täiskasvanute koolituse lahutamatu osa.

Täiskasvanute üldhariduskoolid (hariduskeskused) ja täiskasvanute klassidega üldhariduskoolid

Ametlikud täiskasvanute koolid (hariduskeskused) kuuluvad üldhariduskoolide rühma, st see võib olla täiskasvanute eelgümnaasium, täiskasvanute põhikooli või täiskasvanute gümnaasium. Täiskasvanute koolides pakutakse täiskasvanute põhikooli (ISCED 1), põhikooli

²⁵https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/population-demographic-situation-languages-and-religions-44_en

(ISCED 2), I osa (5. – 8. Klass) ja II (9. – 10. Klass) ja gümnaasiumi (ISCED 3) õppekavasid. Samamoodi saab neid õppekavasid pakkuda ka täiskasvanute klassides. Neid klasse võivad asutada üldhariduskoolid. See võimalus võimaldab täiskasvanutel õppida kodule lähemal, kui piirkonnas pole täiskasvanute koolitusasutust.

Koolid loovad õppijatele tingimused teatud kohustuslike ja valikuliste või täiendavate ja mitteformaalsete ainete modulaarseks õppimiseks. Õppijad saavad valida ka kaugõppe režiimi. Täiskasvanute koolid, kellel on vajalik materiaalne võimekus ja kutseõppe õppekavad, võivad pakkuda õppijatele kutseharidust ja koolitust kutsequalifikatsiooni omandamiseks. Riik rahastab täiskasvanute koolitust, mida pakutakse eespool nimetatud asutustes. Haridus- ja teadusasutuste register ([AIKOS](#)) märgitakse, et on 56 täiskasvanute üldhariduskooli ja täiskasvanute klassidega üldhariduskooli. Kõik need on asutatud omavalitsuste poolt²⁶. Geograafiliselt on suuremates linnades enamasti mitu täiskasvanute kooli. Peaaegu kogu omavalitsus²⁷keskustes on vähemalt üks kool, kus täiskasvanud saavad õppida.

Kutsehariduskoolid

Riiklikud, munitsipaal- ja mitteriiklikud kutseõppeasutused pakuvad kutseõpet ja -koolitust. Kutseharidus ja -koolitus on nende põhitegevus. Vastavalt [andmetele](#) AIKOSest on Leedus 64 riiklikku kutseõppeasutust ja 5 mitteriiklikku kutseõppeasutust. Alates riikliku kutseõppeasutuste võrgustiku optimeerimise algusest 2018. aastal on analüüsitud piirkondlike vajadusi ja saadaolevaid õppeprogramme. Suuremates linnades on rohkem kutseõppeasutusi, kuid igas vallas on võimaldatud kutseharidusele juurdepääs. Kutseõpet võivad pakkuda ka vabakutselised õpetajad ning muud füüsilised ja juriidilised isikud, kelle jaoks kutseharidus ja -koolitus ei ole nende põhitegevus. Näiteks hariduskeskusega ettevõtte. Sellise teenuse pakujaid on üle 200 ettevõtte.

²⁶ *Eraisikud või riik võivad asutada üldhariduskooli (ka täiskasvanutele). Praegu selliseid täiskasvanute koole pole.*

²⁷ *Leedu jaguneb 60 haldusüksuseks - omavalitsuseks*

Kutseõppeasutused võivad koos kutsehariduse ja -koolitusega pakkuda gümnaasiumi või isegi põhihariduse omandamist. Spetsiaalsete kutseõppeasutuste jaoks on olemas erivajadustega inimestele. Kutsehariduse ja -koolituse paindlikumaks muutmiseks ning tööturu vajaduste rahuldamiseks lisatakse traditsioonilistele programmidele moodulprogrammid. Tutvustatakse praktilal olemist kui õppevormi.

Riik eraldab rahalisi vahendeid riiklikult rahastatud kutsehariduse ja -koolituse õppekava kohtadele. Igal aastal analüüsitakse piirkondliku tööturu vajadusi ja esmatähtsaid valdkondi. Selle järgi otsustatakse, mitu õppekohta riik rahastab. Õpilastel on riigi rahastatavale õppekohale pääsemise prioriteet, kui nad on samal aastal lõpetanud põhikoolihariduse samas kutseõppeasutuses. Sama reegel kehtib nende kohta, kes ei saa tervisekaotuse tõttu omandatud kvalifikatsiooni omandada, ja nende suhtes, kellel on paremad õpitulemused. Esimest korda kutseõppe õppekavasse astuval inimesel on õigus saada riigi poolt rahastatud kohta. Kui isikul on kutsehariduse ja -koolituse esmase õppeprogrammi kaudu omandatud kvalifikatsioon, võib ta riigieelarvelisele kohale pääseda ainult jätkuva kutseõppe korral.

Keskhariduse omandanud täiskasvanu võib astuda kõrgkoolidesse ja ülikoolidesse. Lisaks ülikooli- või kolledžõppele võib kõrgharidusasutus pakkuda ümberõppeprogramme või kolmanda taseme õppekavasid.

Mitteametlikku täiskasvanuharidust korraldavad ja pakuvad asutused

Mitteametlikku täiskasvanuharidust võivad pakkuda täiskasvanute mitteformaalsed koolitusasutused, täiskasvanute koolituskeskused, keskkoolid, täiendõpet pakuvad asutused, ettevõtted, valitsusvälised organisatsioonid, andragoogikaspetsialistid jt. Tööandjad saavad korraldada täiskasvanute koolitust ja õppeprotsessi saab läbi viia töökohal. AIKOSe andmetel on 105 mitteametlikku täiskasvanute koolitust. Puuduvad andmed kõigi mitteformaalset täiskasvanuharidust pakuvate asutuste koguarvu kohta²⁸.

Kolmanda aja ülikoolid (TAU) pakuvad eakatele mitteformaalset haridust. Sel juhul pole sõnal „ülikool” oma tavapärast tähendust. TAU võib olla programm, mida rakendab valla asutus või kõrgkool. Selle võivad asutada füüsilised isikud, kuid see ei pruugi olla registreeritud juriidilise

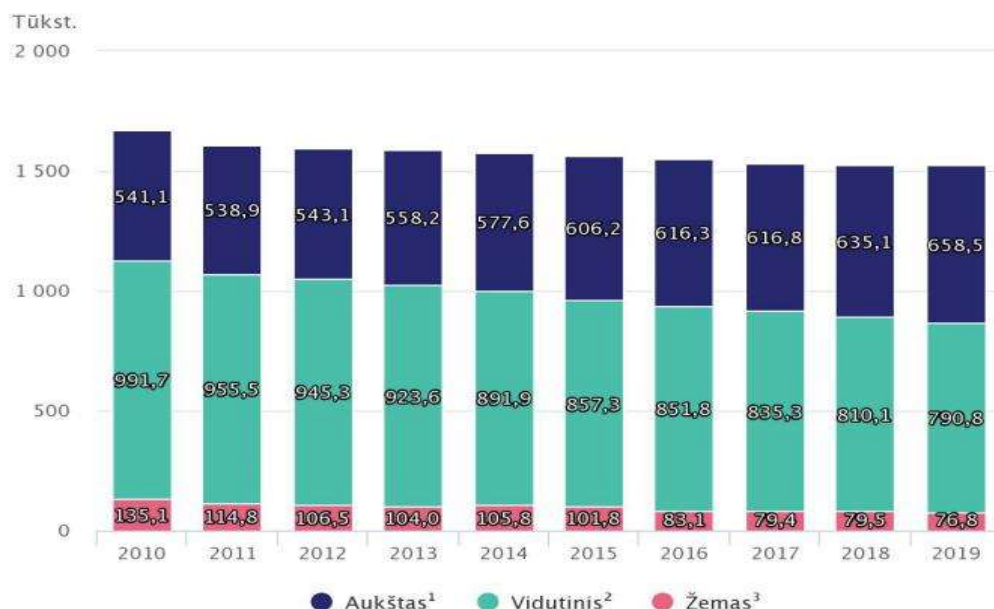
28 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/main-providers-43_en

isikuna. Vastavalt andmetele oli 2018. aastal Leedus 66 TAU-d. TAUd pakuvad ajaloo, riigiteaduste, võõrkeelte ja infotehnoloogia tunde. Inimesed saavad õppida tantsimist, laulmist või veeta vaba aega näitustel või reisidel. Avalike organisatsioonide tegevus stimuleerib eakate inimeste integreerumist ühiskonda ja äratav soovi jätkata õppimist.

Mitteametlikku haridust pakuvad ka formaalõppeasutused - kutseõppeasutused ja ettevõtted, kes on sellised tegevused oma eeskirjadesse lisanud või kellel on hariduse, teaduse ja spordi ministri välja antud litsentsid sellise koolituse pakkumiseks.

Teistel ministriametidel, näiteks riigikaitseministriametil, välisministriametil, rahandusministriametil, transpordi- ja kommunikatsiooniministriametil, tervishoiu ministriametil ja kultuuri ministriametil on ettevõttesiseselt struktuuris ette nähtud mitteformaalse täiskasvanute hariduse pakkumine, kus spetsialistid saavad oma kutsekvalifikatsiooni oma vastavas valdkonnas täiendada.

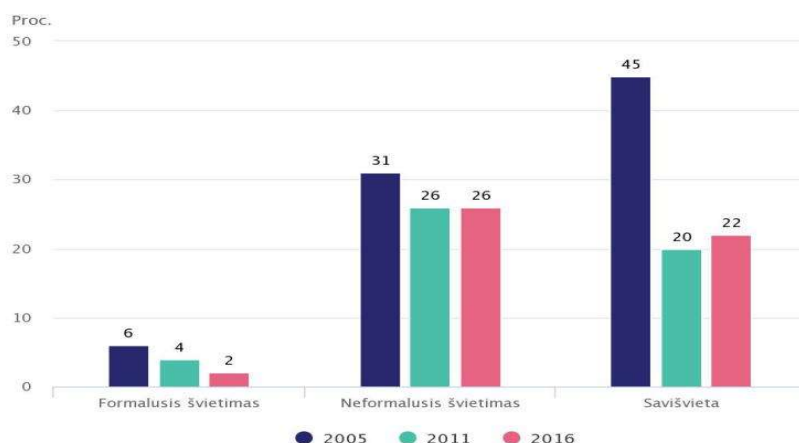
Kõrgharitud 25–64-aastased elanikud olid 2019. aastal 658,5 tuhat ja nad moodustasid 43,1% kogu 25–64-aastastest elanikkonnast. See arv Leedus kasvab pidevalt teiste EL-i riikidega võrreldes, oleme ühed esimesed (EL 27 - 31,6%).

Joonis 3. 25–64-aastased elanikud haridustaseme järgi²⁹:

1. Tumesinine: Kõrge - kõrgem, kõrgem (2013 - ISCED 5, 6, alates 2014. aastast - ISCED 5, 6, 7, 8).
2. Roheline: keskase - kutsekvalifikatsiooniga põhiharidus, keskharidus (ilma / kutsekvalifikatsioonita), keskharidus (ISCED 3, 4).
3. Roosa: madal - puudub põhi-, põhikool (ilma kutsekvalifikatsioonita / ilma), põhiline (ISCED 0, 1, 2).

Täiskasvanuhariduse uuringu (2016) andmetel õppis 38% 25–64-aastastest elanikest formaalsetes õppeasutustes, erinevate koolitajate korraldatud kursustel ja seminaridel ning ka iseseisvalt. Naised õppisid rohkem kui mehed, linnaelanikud rohkem kui maaelanikud. Kõige tõenäolisemalt õppisid 25–34-aastased nooremad inimesed (49%), samuti kõrge haridustasemega inimesed (59%) ja töötajad (46%). 31% ei õppinud kusagil (958 tuhat) täiskasvanud elanikkonda, kellest 7% soovis õppida. Peamised põhjused, miks õppima ei jää, olid ületöötamine ja liiga kallis koolitus.

Joonis 4. Täiskasvanud elanikkonna osalemine formaalses, mitteformaalses hariduses ja iseseisvas õppes³⁰. Võrreldes kogu 25–64-aastaste elanikkonnaga protsentides (esimene veerg - Ametlik haridus, teine veerg - mitteformaalne haridus, kolmas veerg - eneseharimine).

Olemasolev tugi täiskasvanuharidusele

Täiskasvanute hariduspoliitika praegused prioriteedid

Praegused täiskasvanute hariduspoliitika prioriteedid on seatud riigi pikaajalise arengu strateegias „Leedu edenemisstrateegia, Leedu 2030“³¹ ja Riiklik haridusstrateegia 2013–2022³². Riik kohustub „looma tõhusa elukestva õppe süsteemi, mis kasutab tõhusalt infokommunikatsioonitehnoloogiaid ja tagab dunaamilise ühiskonna jaoks oluliste teadmiste ja oskuste omandamise ja arendamise“.

³⁰ <https://osp.stat.gov.lt/lietuvos-svietimas-kultura-ir-sportas-2020/svietimas>

³¹ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.425517>

³² https://www.smm.lt/uploads/documents/Veikla_strategija/VSS%20Seimui_2012-09-19.pdf

Efektive elukestva õppe süsteemi loomise eesmärk on kajastatud riiklikus hariduse strateegias 2013–2022. Strateegias on öeldud, et Leedu juhib mõnda liikmesriiki mõne näitaja alusel. Leedus oli noorte (30–34-aastaste) kolmanda taseme hariduse omandamise tase 2013. aastal 51,3 protsenti ja tõusis 2014. aastal kahe punkti võrra 53,3 protsendini. Vähemalt keskharidusega harrastatavate (25–64-aastaste) inimeste seas on Leedu ELis juhtpositsioonil. Kuid Leedu on ebaõnnestunud püüdes suurendada täiskasvanute osakaalu elukestvas õppes 5 protsendilt 15 protsendile. See eesmärk on seatud elukestva õppe tagamise strateegias. Eurostati andmete kohaselt oli 2019. aastal andmete kogumisele eelnenud 4 nädala jooksul täiskasvanute koolituses osalenud vaid 6,9% täiskasvanutest (vanuses 25–64 aastat). (EL 2019 m. - 11,2%). Eespool nimetatud probleemide lahendamiseks on riiklikus hariduse strateegias 2013–2022 püstitatud järgmised eesmärgid:

Eespool nimetatud probleemide lahendamiseks on riiklikus hariduse strateegias 2013–2022 püstitatud järgmised eesmärgid:

1. Edendada elukestva õppe mitmekesisust ja jätkata tegevust vastavalt majanduse ja ühiskonna vajadustele ning luua paindlik juurdepääsetavuse süsteem, tagada hariduse kvaliteet, tugevdada kultuuriasutuste ja ettevõtete võimeid osaleda elukestva õppe protsess.
2. Korraldada kogu riigis harivat kodanikuaktiivsust ja eneseabi, arendada erinevaid organisatsioonilisi vorme, soodustada õpilas- ja üliõpilasorganisatsioonide konsolideerumist.
3. Tugevdada õpimotivatsiooni, sidudes elukestev õpe õppijate valikutega ja luues rahalise toetuse süsteemi. Arendada elukestva õppe ja töökogemuse terviklikkust praktika, õpipoisiõppe, praktika ja kutsehariduse kaudu. Luua ja rakendada erineval viisil saavutatud pädevuste ja kvalifikatsioonide tunnustamise süsteem.
4. Võimaldada õppijatel iseseisvalt oma karjääri juhtida, pakkudes individuaalset abi reaalses ja virtuaalses keskkonnas, arendades vajalikke oskusi ja võimeid, koolitades olulisi pädevusi ning kujundades teadlikkust karjääri valimisest ja edasiõppimisest. Kvalitatiivsete õppeprogrammide populariseerimise algatamine ja toetamine.
5. Luua täiskasvanuhariduse ühtlustatud süsteem, mis hõlmab mitteformaalse täiskasvanuhariduse rahastamise mehhanisme, institutsioonidevahelist kooskõlastamist,

teavitamist ja konsulteerimist, mitteformaalse hariduse kvaliteedi tagamist ja mitteformaalselt omandatud pädevuste tunnustamist.

Riiklikus haridusstrateegias 2013–2022 sätestatud eesmärgid tuleks rakendada uuendatud mitteformaalse täiskasvanuhariduse ja täiendõppe seaduse (2015) abil. Mitteametliku täiskasvanute koolituse ja täiendusõppe seaduse selles uues versioonis on sisse viidud järgmised peamised muudatused:

- käsitletakse planeerimise, teabe ja nõustamise, kvaliteedi tagamise ja omandatud pädevuste tunnustamise küsimusi.
- täiskasvanute mitteformaalse koolituse nõukogu rolli tugevdatakse mitteformaalse täiskasvanuhariduse ja elukestva õppe poliitika kujundamisel ja rakendamisel;
- mitteformaalse täiskasvanuhariduse rahastamise mehhanism võetakse kasutusele uue valitsuse poolt vastu võetud määrustega (rahastamismetoodika on ettevalmistamisel);
- igale inimesele antakse mitteformaalse hariduse jaoks maksimaalselt 5 päeva puhkust. Puhkus tuleb kokku leppida tööandjaga;
- elukestva õppe, andragoogi (täiskasvanute õpetaja) ja kolmanda vanuse ülikooli mõisted on hõlmatud täiskasvanute mitteformaalse koolituse ja täiendusõppe seadusega. Seetõttu on need mõisted seaduses kinnistunud.

Riik ja kohalikud omavalitsused

Nii kesk- kui ka kohalikud omavalitsused osalevad täiskasvanute hariduspoliitika kujundamisel ja rakendamisel. Riiklikul tasandil on oma roll täita Leedu Vabariigi parlamendil, valitsusel, haridus-, teadus- ja spordiministeriumil, teistel ministeriumidel, valitsusasutustel ja ministeriumide ees aruandvatel asutustel. Omavalitsused tegutsevad kohalikul tasandil.

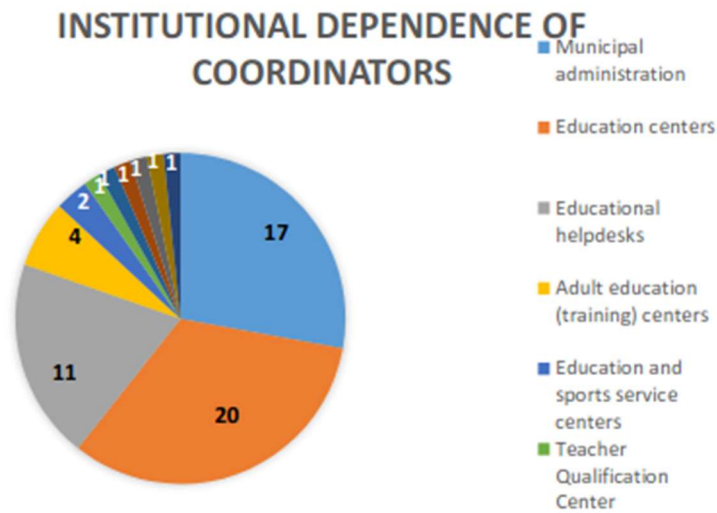
Haridusseadus (1991)³³, kirjeldab kõiki hariduspoliitika funktsioone, sealhulgas täiskasvanute hariduspoliitikat.

Mitteformaalse täiskasvanute koolituse ja täiendusõppe seadus (2015)³⁴ reguleerib täiskasvanute mitteformaalset koolitust ja täiendõpet, nende struktuuri, korralduse ja

³³ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.1480?jfwid=q8i88mic2>

³⁴ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/ce0399a00cd411e497f0ec0f2b563356>

rahastamise aluseid. Vallavolikogu määrab täiskasvanute mitteformaalse koolituse ja täiendusõppe tegevuskava elluviimiseks koordinaatori. Hetkel on kõikidesse Leedu omavalitsustesse määratud koordinaatorid (60). Nende institutsionaalne sõltuvus on mitmekesine.

Joonis 5. Koordinaatorite institutsionaalne sõltuvus mitteformaalses täiskasvanuhariduses³⁵.

Omavalitsused on heaks kiitnud valla eelarvest rahastatavate täiskasvanute mitteformaalse koolituse ja täiendusõppe programmide rahastamise ja valiku korra kirjeldused. Nende rahastamise peamine eesmärk on arendada vallas täiskasvanute mitteformaalse koolituse teenuseid, kohandada neid ühiskonna ja tööturu vajadustele. Kirjeldustes kehtestatakse täiskasvanute mitteformaalse koolituse arendamise prioriteetid ja eesmärgid omavalitsustes, programmide valimise kord, nõuded neile ja nende elluviijale, rahastamise ja saadud vahendite aruandluse kord.

Kogukondade rahastamismudelid on sarnased, kuid samas erinevad. Mõnes omavalitsuses algatab ja valib valla eelarvest rahastatavad mitteformaalse täiskasvanute koolituse ja täiendusõppe programmid vallavalitsus. Teistes omavalitsustes vastutavad programmivõistluse algatamise ja korraldamise eest hariduse tugiasutused. On omavalitsusi, kus munitsipaalamet algatab programmi konkursi ja eraldab programmi arendamiseks rahalisi vahendeid.

³⁵http://smpf.lt/uploads/Prane%C5%A1imai/EPALE%20konferencija%202018%20Rugs%C4%97jis/1.%20GStep%20navicius_NSS%20bkl%20savivaldybese%20apzvalga.pdf

Programmi ulatus ja minimaalne õppijate arv programmi valikutingimuste kirjeldustes on ka erinevates omavalitsustes erinevad: 8–60 tundi; 5-25 osalejat.

2016. aastal viidi omavalitsustes läbi uuringud täiskasvanute mitteformaalse õppe vajaduste kohta. Mõnes omavalitsuses viidi need läbi koostöös kõrgkoolidega. Teistes omavalitsustes uurisid täiskasvanute mitteformaalse õppe vajadusi linnaosa mitteformaalse täiskasvanuhariduse ja täiendõppe koordineerivad asutused.

Koostöö riiklike organisatsioonidega

Ühiskond osaleb täiskasvanuhariduse kujundamises ja järelevalves Leedu mitteformaalse täiskasvanuhariduse nõukogu kaudu, mille valitsus taasaktiveeris 2014. ja 2020. aastal. Nõukogu on ekspertorgan, mis annab nõu ja kaalub mitteformaalse täiskasvanuhariduse peamisi väljavaateid ja strateegilised suundi mitteformaalses täiskasvanuhariduses Leedus. Samuti analüüsitakse täiskasvanute mitteformaalse koolituse süsteemi arendamise projekte ja koordineeritakse täiskasvanute koolitusasutuste tegevust. Nõukogu koosneb esindajatest riigi- ja omavalitsusasutustest, tööandjate ja töötajate huve esindavatest organisatsioonidest ning vabaühendustest täiskasvanute mitteformaalse koolituse ja täiendõppe valdkonnas.

Leedu täiskasvanute koolituse liit (LAAE) - 1992. aastal asutatud ühiskondlik organisatsioon, on aktiivne osaleja ka täiskasvanute hariduse poliitilises protsessis. Koostöös Leedu ja välismaiste täiskasvanute koolitajate ja asutustega edendab see elukestvat õpet laiema avalikkuse seas. LAAE pakub abi koostööd tegevate täiskasvanute koolitusasutuste võrgustiku loomisel, teabe ja programmivahetuse pakkumisel, ühisprojektide väljatöötamisel ja oma liikmete andragoogilise kvalifikatsiooni tõstmisel.

Leedu täiskasvanute koolituskeskuste juhtide ühendus tegeleb täiskasvanuhariduse riikliku poliitika kujundamisega. See edendab koostööd formaalse ja mitteformaalse hariduse asutuste vahel ning korraldab täiskasvanute koolituskeskuste töötajate jätkuva professionaalse arengu üritusi.

Haridus- ja teadusministeeriumile alluv hariduse arenduskeskus osaleb aktiivselt täiskasvanute koolituspoliitika elluviimises. See viib ellu riiklikke täiskasvanuhariduse ja täiendõppe programme ja projekte, loob ja haldab õppeprogrammide ja -objektide digitaalset

hoidlat, pakub teavet üldsusele, viib läbi uuringuid täiskasvanuhariduse olukorra ja vajaduste kohta riigis ning viib läbi täiskasvanute koolitusvõimaluste arendamise³⁶.

Rahaline toetus: täiskasvanute koolituse rahastamine

Peamised rahastuspõhimõtted

Õppeasutustes läbiviidav täiskasvanute üld-, põhi- ja keskharidus rahastatakse täielikult riigi ja kohalikest eelarvetest.

Esmast kutseharidust rahastatakse ka riigi ja kohaliku eelarve kaudu, lähtudes ühe õpilase rahastamise põhimõttest. Kutsehariduse seadusega täpsustatakse õiguslik alus tööandjate edutamiseks, kes on rakendanud oma töötajate tööalast täiendõpet ja kutseõpet.

Isikud, kes soovivad kõrgharidust esimest korda omandada, saavad seda teha riigi poolt rahastatavate üliõpilaskohtadel. Registreerudes õppekohta, mille eest tuleb maksta tasusid, peavad üliõpilased ise tasuma õpingute eest kõrgkoolis. Õppekulud võivad katta ka tööandjad või muud füüsilised või juriidilised isikud.

Mitteametlikku täiskasvanuharidust rahastavad kõige sagedamini õppekavadest osavõtjad või seaduslikud ja lkohalikud sidusrühmad, välja arvatud riigi või kohalike omavalitsuste tellitud ja vastavatest eelarvetest rahastatavad programmid. Riigi või kohalike omavalitsuste tellitud täiskasvanute mitteformaalse koolituse programme ja sihtotstarbelisi projekte rahastatakse riigi või kohalikest eelarvetest. Mitteformaalse täiskasvanute koolituse ja elukestva õppe seadusega (2014), pidi valitsus ette valmistama uue metoodika täiskasvanute mitteformaalse hariduse rahastamiseks. 2015. aastal esitas haridus-, teadus- ja spordiminister valitsusele projekti pealkirjaga „Resolutsioon mitteformaalse täiskasvanuhariduse ja elukestva õppe programmides õppimise rahastamismetoodika kohta“. Selle projekti kohaselt rahastatakse mitteformaalset täiskasvanuhariduse ja elukestva õppe programme sihtotstarbelistest riiklikest või kohalikest eelarvelistest vahenditest. Haridus-, spordi- ja spordiminister koostaks ja allkirjastaks korralduse rahastada programme riigieelarvest. Kohalike omavalitsuste volikogud kehtestaksid protseduurid programmide finantseerimiseks kohaliku omavalitsuse rahast.

³⁶ https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/distribution-responsibility-43_en

Riigiasutused rahastavad täiskasvanute mitteformaalse koolituse programme sihtotstarbeliste toetuste või projektivaliku meetodite rakendamise kaudu. Tähelepanu keskmes on tööturule nõudlusele orienteeritud mitteformaalne täiskasvanuharidus, kuid suuremal või vähemal määral toetatakse ka mittekutsealist täiskasvanuharidust.

EL-i fondide toetus on peamine rahaline toetus mitteformaalsele täiskasvanuharidusele. Aastatel 2014–2020 jaotati majandus- ja innovatsiooniministeeriumi (102,53 miljonit), haridus-, teadus- ja spordiministeeriumi (61,4 miljonit) hallatavatele mitteformaalsele täiskasvanuharidusele suunatud programmidele umbes 170 miljonit eurot Sotsiaalkindlustus- ja tööministeerium (6 miljonit)³⁷.

Leedu elanikel on õigus oma aastasest maksustatavast tulust maha arvata maksud, mille nad on maksustamisperioodil teinud kutsehariduse ja -koolituse või õpingute (sh doktoriõppe) õppemaksu katmiseks, mille lõpetamisel on kõrgharidus ja / või asjakohane kvalifikatsioon. Juhul kui õppiv Leedu elanik on alla 26-aastane ja ei ole tulumaksukohustuslane või tal pole võimalust kasutada seda õigust, et tema sissetulekust arvestataks õppemakseid, peab üks tema vanematest (kasuvanemad) või hooldajatest need kulud maha arvata. Seetõttu võib õppiv elanik või üks tema vanematest osa makstud õppemaksust tagasi saada.

Töökoodeks (2016)³⁸ näeb ette sihtotstarbelise hariduspuhkuse:

- töötajad, kellel on õigus saada õppepuhkust kõrgkoolidesse sisseastumiseksamiteks valmistumiseks ja nende sooritamiseks (kolm päeva iga eksami jaoks). Alates 2015. aastast on töötajatel õigus doktoritöö või kunstiprojekti kaitsmiseks kasutada ühepäevast õppepuhkust;
- töötajatel, kes õpivad üldhariduskoolides või ettenähtud viisil registreeritud kõrgkoolides ja kõrgkoolides, on õigus saada õppepuhkust ülalnimetatud asutuste tõendi alusel: valmistuda tavalisteks eksamiteks ja teha neid (kolm päeva iga eksami jaoks); valmistada ette ja sooritada ainepunktide testid (kaks päeva iga arvestuse testi jaoks); laboratoorse töö ja konsultatsioonide jaoks (mitu päeva on ette nähtud ainekavades ja ajakavades); lõpetada lõputöö (bakalaureus, magistritöö) (30 kalendripäeva); riieksamiteks valmistumine ja nende sooritamine (kuus päeva iga eksami jaoks);

³⁷ <http://svietimotinklas.lt/wp-content/uploads/2019/03/NVSS-studija.pdf>

³⁸ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/10c6bfd07bd511e6a0f68fd135e6f40c>

- alates 2015. aastast on uut tüüpi õppepuhkus täiskasvanud õppijatele kättesaadav - töötajatele on täiskasvanute vabaharidusprogrammides osalemiseks viis tööpäeva puhkust aastas. Tööandja ja töötaja peavad kokku leppima puhkuse kuupäeva;
- kui töötaja töötab samas kohas üle viie aasta ja tema osalemine vabaharidusprogrammis on seotud kvalifikatsioonikoolitusega, peaks sellisel juhul tööandja maksma vähemalt pool selle konkreetse töötaja keskmisest palgast.

SWOT analüüs

Tugevad küljed	Peaaegu kõigis omavalitsustes on täiskasvanute üldhariduskoolid (keskused) või täiskasvanute klassidega üldhariduskoolid; kutseharidus ja kõrgharidus pakuvad täiendõppe ja ümberõppe kursusi; omavalitsustes on mitteametliku täiskasvanuhariduse ja elukestva õppe koordinaatorid; mitteformaalse täiskasvanuhariduse ja elukestva õppe sisu ning programmid digiteeritakse; mitteformaalset täiskasvanuharidust pakuvad enam kui 1000 erinevat hariduse pakkujat, suurendades täiskasvanute motivatsiooni õppida, elukestev õpe on seotud õppijate valikutega; luuakse elukestvas õppes osalemise soodustamiseks rahalise toetuse süsteem; ELi struktuurifondid toetavad kvaliteetsete karjääriteenuste pakkumist reaalses ja virtuaalses keskkonnas; andragoogiliste pädevuste ja pedagoogiliste psühholoogiliste teadmiste omandamise parandamine; Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon (OECD) kutsub Leedut osalema täiskasvanute pädevuse rahvusvahelises uuringus (PIAAC)
Nõrkused	Kutseõppeasutused ei ole piisavalt orienteeritud ega avatud erineva vanuse ja vajadustega täiskasvanutele; mõnes piirkonnas, eriti maapiirkondades, ei anta täiskasvanutele võimalust osaleda informaaalse, mitteformaalse õppimise protsessis; väike arv osalejad pädevuste tunnustamise protsessis; kõrgkoolid ei pööra piisavalt tähelepanu tööturu vajadustele, ebapiisav suhtlus tööandjatega; õppeprotsessis osaleb ainult kuni 30 protsenti täiskasvanutest (eriti piirkondades): puudub initsiatiiv, vajadus või loodud tingimus,

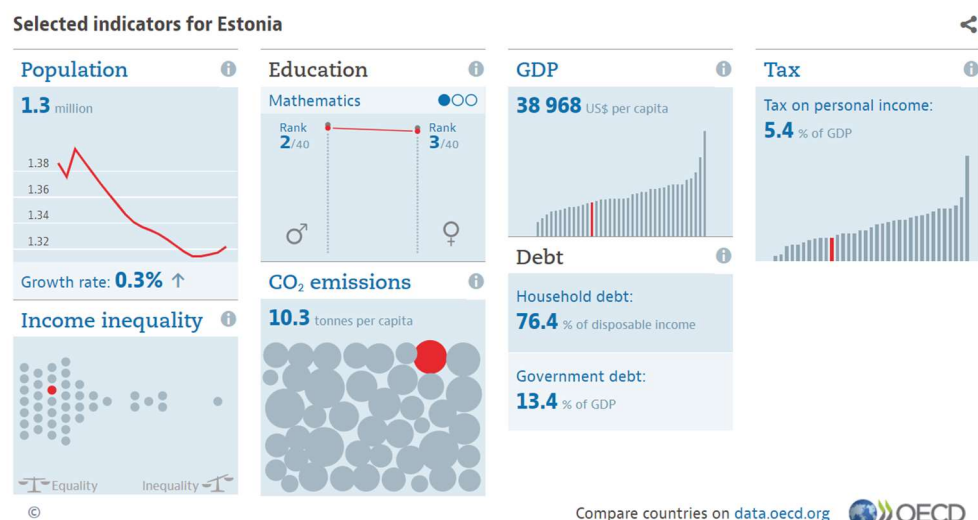
	<p>motivatsiooni puudumine; teabe puudumine täiskasvanuhariduse praktiliste aspektide, ametialase arengu ürituste kohta; neil tööturul, kes seda tava juhivad, on liiga madal andragoogiline pädevus.</p>
Võimalused	<p>Kõrghariduse õppeprogrammid on kohandatud mitteformaalsele täiskasvanuharidusele; õppijad hindavad teadmiste ja oskuste pidevat täiustamist tööhõive ja arengu tingimusena; õppijad saavad kasu ELi haridusprogrammide, Nordpluse täiskasvanute, Norra ja Euroopa Majanduspiirkonna finantsmehhanismidest ja muudest programmide; inimesele tagatakse võimalused isikliku karjääri juhtimiseks pädevuste omandamiseks, mis viib õppeprogrammide, õppe- ja töövõimaluste eduka valiku ja kasutamiseni; 2013. aastal kinnitas haridus- ja teadusministeerium Andragogue'i kutsetegevuse kirjelduse; 2019. aastal on kvalifikatsiooni- ja kutsehariduse ja -koolituse arenduskeskus kinnitanud haridussektori ja raamatukogude tegevuse kutsestandardi.</p>
Ähvardused	<p>Demograafilised muutused, näiteks elanikkonna vananemine, vähendab vajadust haridusteenuste järele; maapiirkondades või kaugemates piirkondades on täiskasvanute õppele juurdepääs piiratud ja õppimist on raske ühitada igapäevaeluga; täiskasvanute mitteformaalse koolituse ja kvaliteedi hindamise jaoks puudub tõhus mehhanism; elukestvas õppes osalemiseks ei eraldata piisavalt vahendeid Leedu Vabariigi riigieelarvest ja omavalitsuste eelarvetest; madalama haridustasemega ja madalama sissetulekuga maaelanikkonnal, eriti neil, kellel on negatiivseid õppimiskogemusi või sotsialiseerumisprobleeme, puudub õppimismotivatsioon; karjääriõpetus identifitseeritakse kõigi juhendamise- (karjääri) teenustega; täiskasvanuhariduse vajaduse kasvades võib andragoogidest puudus olla.</p>

Tabel 5. Leedu täiskasvanuhariduse SWOT analüüs³⁹

39 <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/b7f45490007711e6bf4ee4a6d3cdb874?ifwid=f4nne5tdt>

Täiskasvanuhariduse olukord Eestis

Elanikkonna struktuur

Graafik 6 Mõned andmed Eesti kohta.⁴⁰

Eesti on väike riik, Eesti rahvaarv on 1 328 976 inimest (väheneb). Kogupindala on 45 336 km². Asustustihedus on 30 elanikku km² kohta. Pealinn on Tallinn. Ametlik keel eesti keel (inglise, vene, soome ja saksa keel on laialt levinud)

Kohalikke omavalitsusi on 79, sh on 15 linna ja 64 valda. Kõik kohalikud omavalitsused otsustavad ja korraldavad iseseisvalt kõiki kohalikke küsimusi ning kõik omavalitsused peavad täitma samasid ülesandeid ja pakkuma oma elanikele sama teenuseid, olenemata nende suurusest.

Omavalitussüsteem Eestis

Alates kohaliku omavalitsuse õigusliku ja rahalise baasi reformist ja ümberkorraldamisest 1993. aastal on Eestis ühetasandiline omavalitsussüsteem. Kõik kohalikud omavalitsuse üksused – linnad (linn) ja vallad (vald) – on oma õiguslikult võrdsed.

Kõiki kohalikke küsimusi lahendavad ja reguleerivad kohalikud omavalitsused, kes tegutsevad iseseisvalt vastavalt seadustele. Kohalikule omavalitsusele võib kohustusi panna üksnes

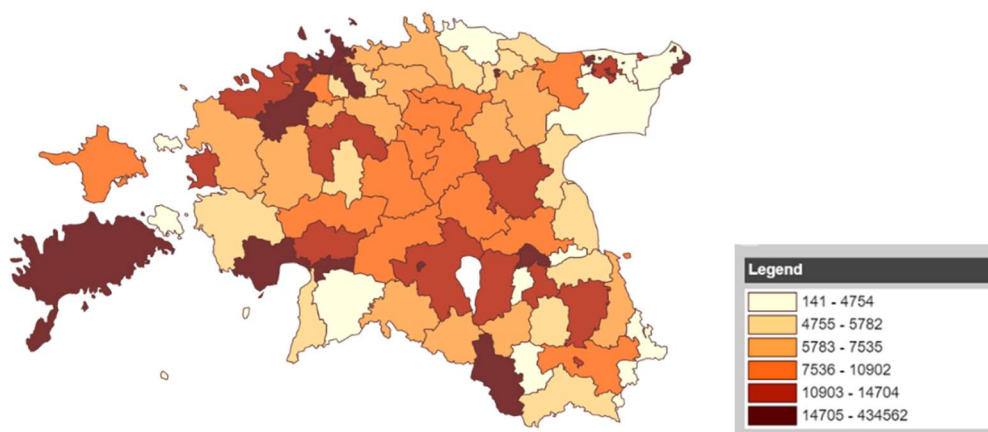
⁴⁰ <https://data.oecd.org/dashboard/EN/EST>

seadusest tulenevalt või kokkuleppel kohaliku omavalitsusega. 37 linna asuvad asustusüksusena linna või valla kui haldusüksuse territooriumil (vallasisesena asustusüksusena).

Kohaliku võimu detsentraliseerimiseks võivad kohalikud omavalitsused moodustada piiratud volitustega valla- või linnaosaid. Valla või linnaosa koosseis ja tegevus on reguleeritud kohaliku omavalitsuse põhimäärusega. Hetkel on linnaosad Tallinnas ja ka Hiiumaal (omavalitsusreformi järgse seisuga).

Kõik kohalikud omavalitsused on osa maakonnast. Kohalikud omavalitsused võivad kuuluda piirkondlikku omavalitsuste liitu ja olla üleriigilise Eesti Linnade ja Valdade Liidu liikmed.

Lisaks haldusüksustele (alev, vald, maakond) jaguneb territoorium ka asustusüksusteks: kas küladeks, alevikuteks või omavalitsuse staatusega aleviks ja linnadeks. Küla on üldiselt hajaasustusega või tiheasustusega maapiirkond, kus elab alla 300 elaniku. Alevid, munitsipaalstaatusega alevid ja linnad on tiheasustusega linnapiirkonnad, millest alevites on üldjuhul vähemalt 300 ja linnades vähemalt 1000 elaniku.

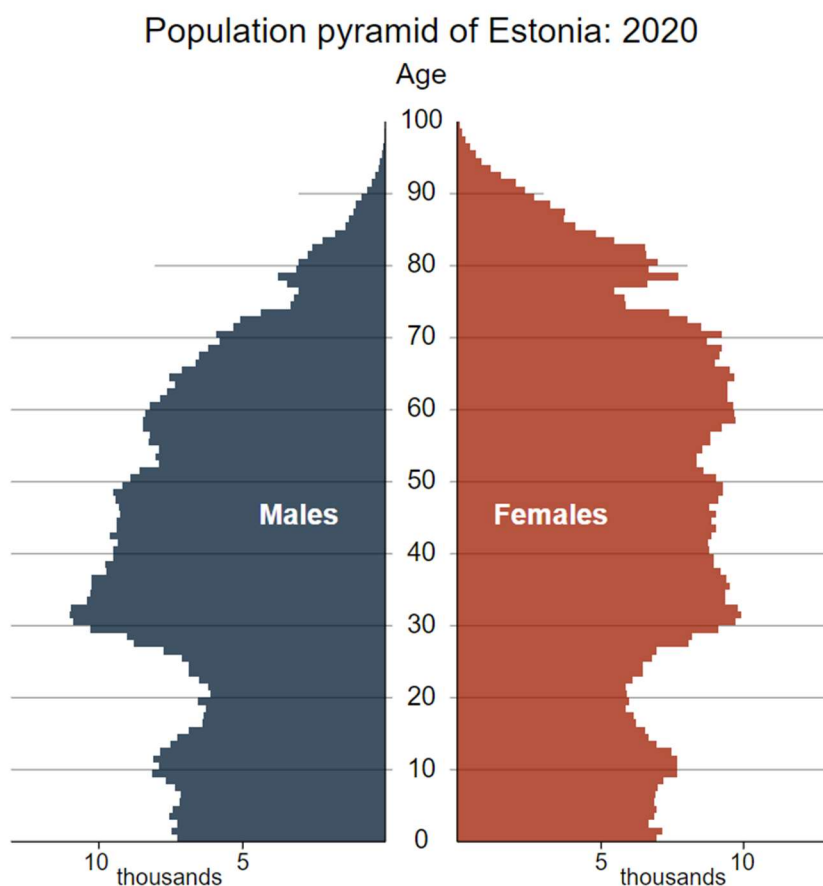

Kaart 2. Elanikkonna asustustihedus⁴¹

Veidi rohkem kui 600 tuhat inimest elab Tallinnas ja Harjumaal, ca 96 tuhat inimest elavad Tartus, mis on suuruselt teine linn Eestis. Inimesed üldiselt eelistavad elada suuremates linnades.

41 <https://estat.stat.ee/StatistikaKaart/VKR#>

Vanuserühmad

Graafik 7. Elanikkonna püramiid⁴²

Eesti rahvastik vananeb sarnaselt teiste Euroopa riikidega ning see muutus kajastub kogurahvastikus, mis tähendab, et vanemaealiste osakaal suureneb ja tööealiste osakaal väheneb.

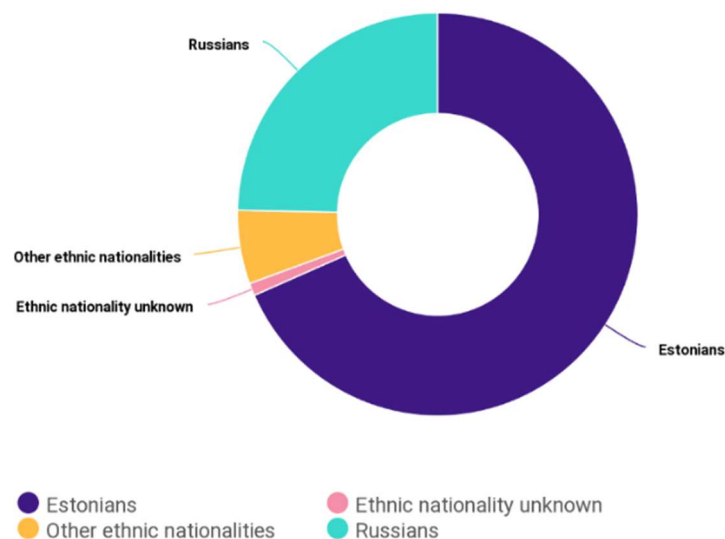
Rahvusrühmad Eestis

Eesti suurim rahvusrühm on eestlased, ligikaudu 68% elanikkonnast. Suuruselt teine Eestis elav rahvas on venelased, ligikaudu 25% kogu elanikkonnast. Ülejäänud 7% elanikkonnast moodustavad etnilised rahvused nagu ukrainlased, valgevenelased, soomlased, lätlased ja mitmed teised vähemused

⁴² <https://www.stat.ee/rahvastikupyramiid/>

Population distribution by ethnic nationalities | 2020

Source: Statistics Estonia

Category	Males and females
Eestlased	909552
Rahvus teadmata	13235
Teised rahvused	78387
Venelased	327802

Graafik 8. Rahvaarvu jaotus rahvuse järgi 2020⁴³

Täiskasvanuharidus

Täiskasvanuharidus on organiseeritud õpe, mis toimub teadmiste, oskuste ja kogemuste omandamiseks, säilitamiseks või arendamiseks. Õpinguid võib jätkata mis tahes etapis ja mis tahes metoodika järgi. Samuti võib see asendada või olla jätkuks esmasele haridusele, mis omandatakse koolis, kolledžis või ülikoolis.

43 <https://www.stat.ee/en/find-statistics/statistics-theme/population/population-figure>

Täiskasvanuharidus on suunatud täiskasvanud õppijaile, kelle all mõistetakse isikut, kes õpib töөлkäimise, perekonnaelu või muu tegevuse kõrvalt. Teisisõnu pole tema põhitegevuseks õppimine.

Täiskasvanuharidus jaguneb formaalhariduseks, mitteformaalseks tööalaseks koolituseks ja ümberõppeks ning täiskasvanuhariduseks.

Täiskasvanud õppijatele on loodud paindlikud õppimisvõimalused: kaugõpe ja õhtused kursused, eksternõpe ja osakoormusega õpe, samuti osalemine erinevatel kursustel.

Formaalhariduse korraldust reguleerivad põhikooli- ja gümnaasiumiseadus, kutseõppeasutuse seadus, rakenduskõrgkooliseadus, ülikooliseadus ja erakooliseadus. Täiskasvanutel on võimalus omandada põhiharidust ja üldkeskharidust mittetatsionaarse õppe vormis või eksternina ning jätkata õpinguid mis tahes liiki kutseõppes ja igal kõrghariduse tasemel.

Täienduskoolitus on sihipärane ja organiseeritud õppekava alusel läbiviidav õpe väljaspool formaalharidust, mis hõlmab nii täiendõpet kutsealase enesetäiendamise eesmärgil kui ka vabahariduslikku õpet.

Täienduskoolitus juhindub täiskasvanute koolituse seadusest⁴⁴, mis sätestab täiendusõppe korraldamise õiguse saamise tähtsajad ning nõuded täiendusõppeasutuse tegevusele, koolituse korraldamisele ja teabe avalikustamisele.

Seadus reguleerib eelkõige nende asutuste tegevust, mis korraldavad riigi või kohaliku omavalitsuse vahenditest või Euroopa struktuurifondidest rahastatavat täiendõpet ja koolitust, millele kehtivad vastavates õigusaktides sätestatud lisanõuded.

Täiskasvanute koolituse seadus sätestab ka õiguse õppepuhkusele. Õppepuhkust saab anda nii formaal- kui ka täiendõppes osalemiseks. Koolitusel osalemiseks annab tööandja töötajale või ametliku õppepuhkuse kuni 30 kalendripäeva aastas. Tööandja kohustub formaalhariduse omandamiseks või ametialase enesetäiendamise eesmärgil koolituse jätkamiseks antava õppepuhkuse ajal maksma töötajale või ametnikule 20 kalendripäeva keskmist töötasu; huvihariduses osalemisega selline kohustus ei kehti. Formaalhariduse omandamiseks antakse

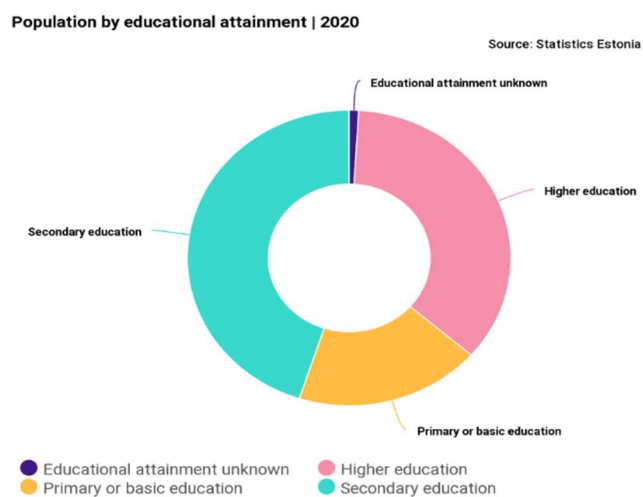
44 <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/523052019003/consolide/current>

töötaja soovil täiendavat õppepuhkust 15 kalendripäeva, mille eest makstakse töötajale või ametnikule kehtestatud töötasu alammäära.

Viited seadusandlusele⁴⁵

- Täiskasvanute koolituse seadus
- Põhikooli- ja gümnaasiumiseadus
- Kutseõppeasutuse seadus
- Kõrgharidusseadus
- Ülikoolide ja akadeemiate seadused
- Erakooliseadus

Eesti elanike haridustase:

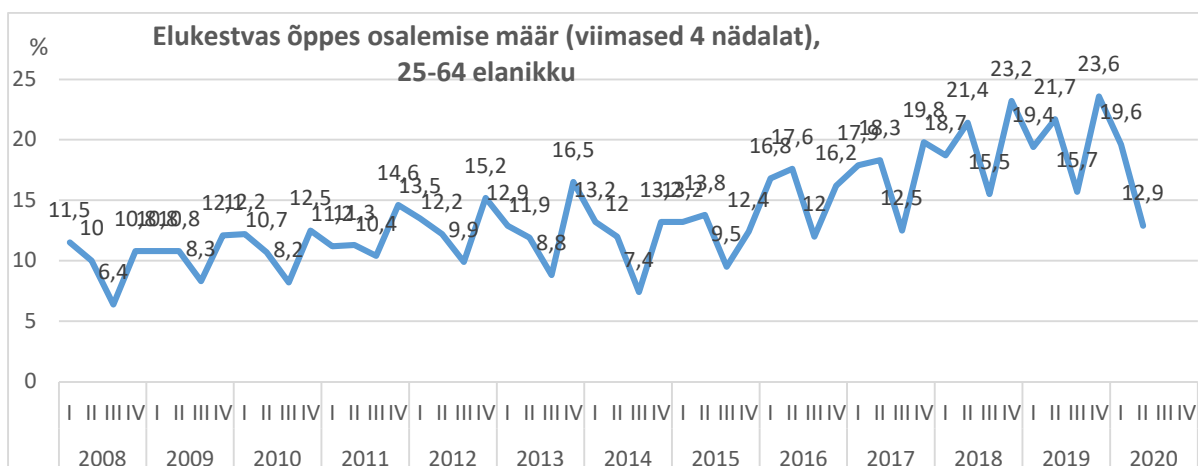
Kategooria	Naised ja mehed
Haridustase teadmata	10483
Kõrgharidus	393796
Alg- või põhiharidus	206417
Keskharidus	499578

Joonis 9. Eesti elanike haridustase 2020⁴⁶

Elukestvas õppes osalemise määr on pidevalt tõusnud, kuid koroonaviiruse tõttu on elukestva õppe protsent viimasel aastal langenud. Elukestva õppe eesmärk 2020. aastaks oli 20%.

45 https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/adult-education-and-training-24_en

46 https://andmed.stat.ee/et/stat/sotsiaalelu_haridus_hariduse-uldandmed/HTG09

Joonis 10: Osalemise määr elukestvas õppes 2008-2020

Täiskasvanuhariduse toetamine

Hariduspoliitika ja strateegia eest vastutab Eesti valitsus ning Haridus- ja Teadusministeerium. Haridus- ja Teadusministeeriumil on vastutav õppekavade ja hariduse rahastamise eest. Eesti elukestva õppe strateegia (2012-2020)⁴⁷ on andnud juhtpõhimõtted hariduspoliitika arendamiseks kogu süsteemi ulatuses. Omavalitsused peaksid tagama igale oma jurisdiktsioonis olevale lapsele eelhariduse ja kohustusliku hariduse. Samuti vastutavad nad lapse õppes osalemise jälgimise, koolijuhtide palkamise, koolide järelevalveorganite loomise ja hariduse arendamise maakonnaplaanide elluviimise eest.

Elukestva õppe strateegias on välja toodud viis strateegilist eesmärki kogu haridussüsteemi jaoks ja mõõdetavad eesmärgid, et jälgida edusamme igas valdkonnas:

- Muutunud õpikäsitlus. Iga õppija individuaalset ja sotsiaalset arengut toetav, õpioskusi, loovust ja ettevõtlikkust arendav õpikäsitlus on rakendatud kõigil haridustasemetel ja -liikides.
- Pädevad ja motiveeritud õpetajad ning koolijuhid. Õpetaja/õppejõu ja koolijuhi töö hindamine ja tasustamine on vastavuses nendele ametikohtadele esitatavate nõuete ja töö tulemuslikkusega.
- Elukestva õppe võimaluste ja töömaailma vajaduste vastavus. Kvaliteetsed, paindlikud ja mitmekesiste valikutega ning tööturu arenguvajadusi arvestavad õppimisvõimalused ja

karjääriteenused on suurendanud erialase kvalifikatsiooniga inimeste arvu erinevates vanuse rühmades ja Eesti eri regioonides.

- Digipööre elukestvas õppes. Õppimisel ja õpetamisel rakendatakse kaasaegset digitehnoloogiat otstarbekamalt ja tulemuslikumalt, paranenud on kogu elanikkonna digioskused ning tagatud on ligipääs uue põlvkonna digitaristule.
- Võrdsed võimalused elukestvaks õppeks ja õppes osaluse kasv. Kõigile on loodud võrdsed võimalused elukestvaks õppeks.

Tark ja Tegus Eesti 2035⁴⁸ strateegilisse planeerimisse on kaasatud erinevad sidusrühmad. Kolm ekspertide töörühma panid paika strateegia üldise visiooni ja eesmärgid. Täpsemate arengukavade väljatöötamiseks moodustas Haridus- ja Teadusministeerium täiendavad töörühmad. Nendesse töörühmadesse kuulusid partnerid kohalikest omavalitsustest, noored, lapsevanemad, teadlased ja ettevõtjad. Arengukava valmis 2020. aasta jooksul, et tegevusi viiakse ellu aastatel 2021-24. Strateegia põhieesmärkideks on õppijatele paindlikumate õpiteede pakkumine, eesti keele ja kultuuri edendamine, keskendumine oskuste arendamisele ja koostööle õppimises ning kõrghariduse ja teadustöö kvaliteedi tõstmine.

Teave erinevate sihtrühmade täiskasvanuhariduses osalemise võimalustest linnas ja maal

Eestis on täiskasvanuhariduses osalemiseks erinevad võimalused. Mitmed õppimisvõimaluste pakkujad on koondunud maakonnakeskustesse või suurematesse linnadesse, mis on mõistetav, sest tänapäeval elatakse üha enam linnades või suuremates maakonnakeskustes.

Eestis on 15 täiskasvanute gümnaasiumi, kus täiskasvanud saavad haridusteed jätkata.

Toetus ELilt, riigilt ja kohalikelt omavalitsustelt

Formaalhariduse rahastamine riigi poolt

Põhi- ja üldkeskhariduse omandamine kursuste, kaugõppe ja eksternõppe kaudu on täiskasvanud õppijale tasuta.

Kutsehariduse valdkonnas on täiskasvanud õppijatele rakendatud palju paindlikke kutseõppe vorme ja õppevorme, kus õppijatele võimaldatakse osakoormusega õpe tasuta.

⁴⁸ <https://valitsus.ee/strateegia-eesti-2035-arengukavad-ja-planeering/strateegia>

Osakoormusega õpe pole kõrghariduse valdkonna üliõpilastele enamasti tasuta. Riigieelarvelisele õppekohale saamiseks tuleb õppijal taotleda täiskoormusega õppekava. Tasuta osakoormusega kõrgharidust antakse riiklikult prioriteetsetes valdkondades, nt. kõrghariduseta õpetajatele.

Tööalane koolitus

Kursustena pakutav tööalane koolitus ja ümberõpe ei olnud kuni 2007. aastani õppijatele üldjuhul tasuta. Riik rahastas töötute ja teatud kindlate rühmade (nt õpetajad, ametnikud) koolitust.

Haridus- ja Teadusministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ning Sotsiaalministeerium on täiskasvanute erialase koolituse riiklikul rahastamisel välja töötanud vastutusvaldkondade jaotuse.

Haridus- ja Teadusministeerium – sihtrühma moodustavad tööga hõivatud täiskasvanud, kelle koolitust rahastatakse haridus- ja koolitusasutuste kaudu.

Sotsiaalministeerium – töötud ja tööotsijad, kelle koolitust rahastatakse Töötukassa kaudu.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium – sihtrühma moodustavad tööga hõivatud täiskasvanud, kelle erialast koolitust rahastatakse ettevõtete kaudu. Ministeeriumid vastutavad kolmepoolselt Euroopa Sotsiaalfondi rahalise toetuse abil täiskasvanud elanikkonnale tööalaste koolitusvõimaluste loomise eest.

Alates 2015. aastast on täiskasvanuõppe edendamist ja täiskasvanute õppimisvõimaluste laiendamist rahastanud Euroopa Sotsiaal Fond.

Lisaks otsefinantseerimisele toetab riik ka tööandjate ja õppijate koolituste rahastamist maksusoodustuste kaudu: tööandja rahastatavat tööalast koolitust ei vaadelda erisoodustusena ning tulumaksuvabastused kehtivad vaid eraisikute kuludele..

SWOT analüüs ⁴⁹

Tugevused	1 Täiskasvanute osalemine elukestvas õppes on kõrge.
------------------	--

	<p>2 Rakendatud on täiskasvanute koolitaja kutse andmine.</p> <p>Täiskasvanute koolitus on mitmekesine - Eestis on erinevad õppimisvõimalused ja erinevad allikad täiskasvanuõppe rahastamiseks.</p> <p>Riiklik rahastus on suunatud madalama konkurentsiga rühmadele, kelle puhul on põhjust arvata, et nende osalus õppes on turutõrgete tõttu liiga madal.</p> <p>Tööandjate osalus mitteformaalse õppe rahastamises on kõrge.</p>
Nõrkused	<p>Ebaseelge on vastutusalade jaotus riigi, kohaliku omavalitsuse ja erasektori vahel.</p> <p>Haridustasemete ja -liikide vahel puudub piisav koostöö ja sidusus.</p> <p>Mitteformaalse täiskasvanuhariduse riikliku rahastamise jätkusuutlikkus ei ole tagatud.</p> <p>Kuigi täiskasvanute osalemine elukestvas õppes on viimase kümne aastaga oluliselt suurenenud, ei ole kõik sihtrühmad (nt eakad mehed, eesti keelest erineva emakeelega inimesed, madalama haridustasemega inimesed jne) piisavalt ette valmistatud. oma oskusi täiendama.</p> <p>Ligi kolmandikul Eesti tööelisest elanikkonnast puudub erialane ettevalmistus, kolmandikul puuduvad minimaalsed digioskused ja tööks vajalikud digioskused on ebapiisavad ning madala kvalifikatsiooniga inimeste osalus elukestvas õppes on madal.</p> <p>Täiskasvanute koolitajatel ja täiskasvanute keskharidust andvatel koolidel on raske leida sihtrühma inimesi ja ka motiveerida neid õppes osalema.</p> <p>Erinevused elukestvas õppes pakutava ja tööturul vajamineva vahel on liiga suured - õppeasutused ja töömaailm ei tee elukestva õppe süsteemi arendamiseks aktiivselt ja piisavalt koostööd.</p> <p>Levinud on arusaam, et õppimine on noorte jaoks. Enesetäiendamist pärsib lisaks piiratud rahalistele võimalustele ka täiskasvanute huvi- ja motivatsioonipuudus.</p>

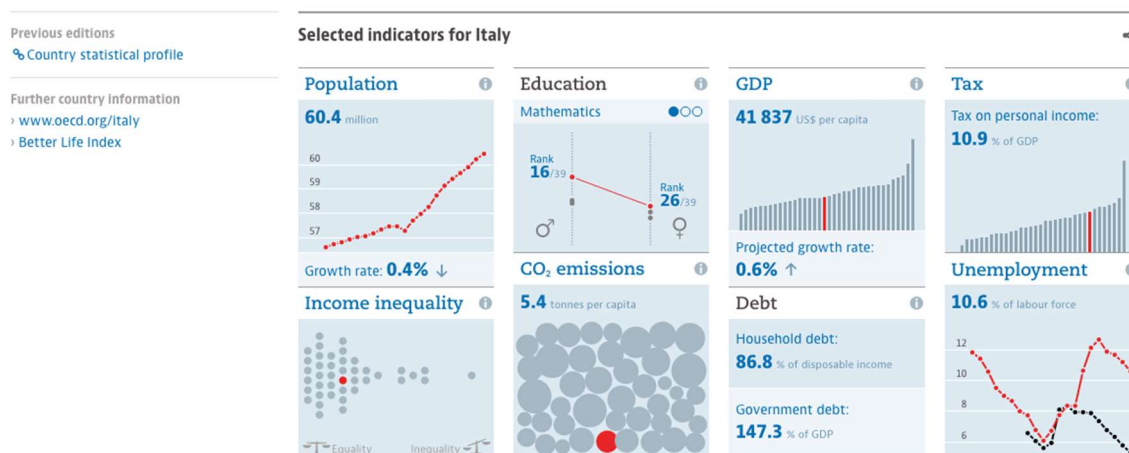
<p>Võimalused</p>	<p>Oluline on toetada täiskasvanute täiend-, ümber- ja karjäärivõimalusi ning noorte sisenemist tööturule, arvestades eelkõige koroonaeepideemiast tulenevaid majandusmuutusi, oskuste vajadusi ning digi- ja rohelist revolutsiooni.</p> <p>Suurendada haridusasutuste ja huvigruppide vastutust ja koostööd.</p> <p>Arvestada väljaspool kooli omandatud teadmisi ja oskusi, nt. läbi töökogemuse, mitteametliku koolituse, ilma hariduse kvaliteedist loobumata.</p> <p>Pakkuda õppimisvõimalusi vastavalt õppija vajadustele, toetada erinevaid õppijaid, arvestades nende soo, vanuse ja spetsiifilisi vajadusi.</p> <p>Tuua õppesse neid täiskasvanuid, kelle elukestvas õppes osalemine on tagasihoidlik.</p> <p>Kavandada õppimisvõimalusi ühiskonna ja tööturu vajadustele vastavaks ning tagada, et tööandjad panustaksid jätkuvalt hariduse ja oskuste prognoosimisse ning et kasvualdkonnad ja riiklikult tähtsad valdkonnad oleksid esikohal.</p> <p>Vähendada erialase hariduse või aegunud oskusteta inimeste osakaalu.</p> <p>Tagada piisav digitaalne kirjaoskus kõigile vanuserühmadele.</p>
<p>Ohud</p>	<p>Töötukassa muutmine nn õppimise väravaks kogu elanikkonnale, tagamaks tööturu vajadustele vastava kompetentsiga tööjõudu, võib tähendada huvide konflikti, sest Töötukassa esmane huvi on inimeste tööle suunamine. Seega on eesmärk kohati vastuolus inimeste oskuste ja teadmiste põhjalikuma arendamisega, mis võib osutuda vajalikuks olukorras, kus inimesel puudub põhi- või keskharidus.</p> <p>Vananev elanikkond ja aegunud oskustega inimeste arvu kasv ei võimalda piiratud ressursside tingimustes pakkuda kõigile paindlikke õppimis-/enesetäiendamise võimalusi.</p>

	<p>Riik ei suuda süsteemselt ja kiiresti toetada riskirühmadesse kuuluvaid inimesi (madal haridustase, eakad, hariduslikud erivajadused jne), sh majandussektorite muutumise korral.</p> <p>Formaalne haridus, koolitus ja ümberõpe ei vasta piisavalt ühiskonna ja tööturu arenguvajadustele.</p>
--	--

Table 6. Eesti täiskasvanuhariduse SWOT analüüs⁵⁰

Täiskasvanuhariduse olukord Itaalias

Elanike struktuur

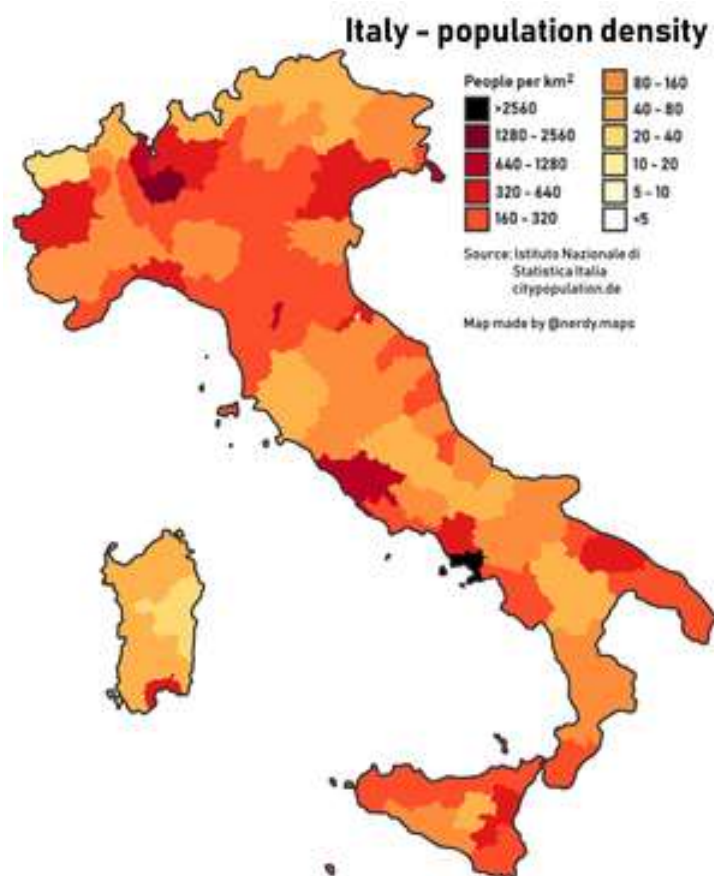

Joonis 11. 2019. aasta andmed Itaalia Vabariigi kohta on saadud OECD - Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsioonilt ⁵¹

2020. aasta alguses oli Itaalias hinnanguliselt 60,3 miljonit elanikku. Asustustihedusega, 201 elanikku ruutkilomeetri kohta (520 ruutmeetrit), on suurem kui enamikus Lääne-Euroopa riikides. Elanikkonna jaotus on aga üldiselt ebaühtlane; kõige tihedamini asustatud alad on Po org (mis moodustab peaaegu poole kogu riigi elanikkonnast) Põhja-Itaalias ning Rooma ja Napoli suurlinnapiirkonnad Kesk- ja Lõuna-Itaalias, samas kui teised suured piirkonnad on väga hõredalt asustatud, näiteks Basilicata, Alpide ja Apenniinide mägismaa ning Sardiinia saar.

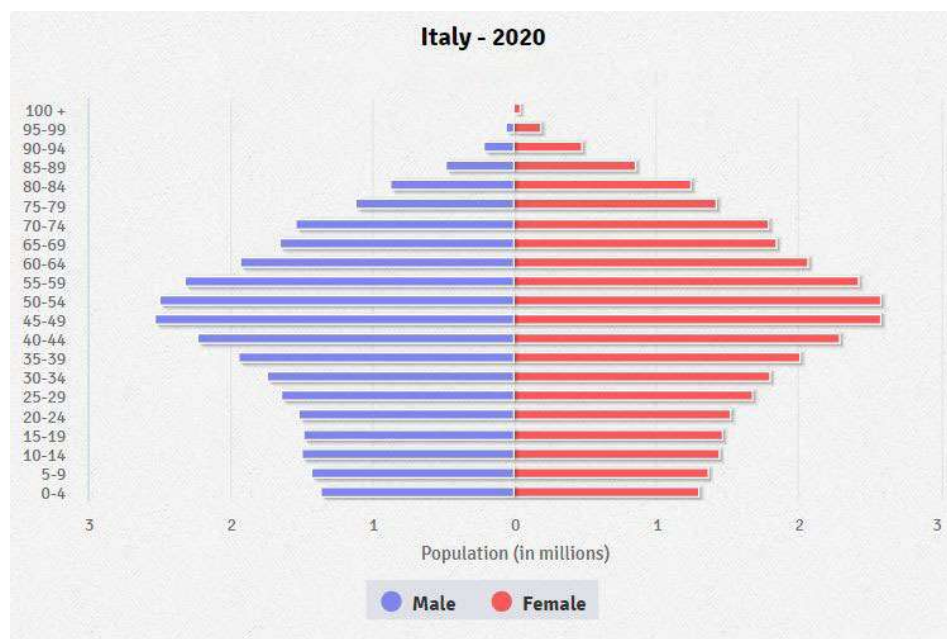
Riigi rahvaarv kahekordistus kahekümnendal sajandil, kuid kasvumuster oli äärmiselt ebaühtlane laiaulatusliku siserände tõttu lõunamaalt põhja tööstuslinnadesse, mis juhtus 1950–1960ndate Itaalia majandusime tagajärjel. Sajandeid kestnud väljarände järel on alates 1980ndast aastast alates esimest korda kogunud Itaalia ulatuslikku sisserännet. Itaalia valituse andmetel elas 1. jaanuaril 2019 Itaalias hinnanguliselt 5 234 000 välismaalast.

Pärast 1984. aasta Lateraani lepingu lepingut pole Itaalia ametlikku usku. Siiski tunnustatakse katoliku kiriku rolli Itaalia ühiskonnas. 2017. aastal pidas katoliiklast 78% elanikkonnast, mitteusklike või ateistidena 15%, teiste kristlastena 2% ja teistest religioonidest 6%.

Pilt 3. Demograafia Itaalias⁵²

Vanusegrupid⁵³

Joonis 12. Vanusegrupid

Rahvuslikud/etnilised rühmad

Peamine etniline rühm Itaalias on itaallased, kes moodustavad 95% (üle 60 miljoni) kogu Itaalia elanikkonnast. Ülejäänud 5% elanikkonnast koosneb rahvustest nagu albaanlased, rumeenlased, ukrainlased ja teised eurooplased (2,5%); aafriklased (1,5%) ja mitmed teised vähemused (1%).

Kui viidata Itaalia ajaloole, võib täheldada, et pikka aega jagunes piirkond, kus tänapäeva Itaalia eksisteerib ühtse riigina, eraldi provintsideks, mida kontrollisid erinevad rahvused. Varem on kreeka, keldi, roomlase ja vanema Itaalia rahva käes olnud Itaalia poolsaare kontroll. Roomlased olid tugevad Itaalia põhjaosades, samal ajal kui lõunas domineerisid kreeklased, poolsaare põhja- ja keskosast leiti varajased itaalia hõimud. Teised, kes valitsesid Itaalia poolsaare erinevaid piirkondi erineval ajaperioodil, kuulusid etniliste rühmade hulka, kuhu kuuluvad katalaanid, normannid, švaabid ja angevinlased. Selle ühise okupatsiooni tõttu oli mitu eri etniliste rühmade järeltulijat, kes jäid tagasi Itaaliasse ja võtsid end lõpuks itaallasteks. Itaallaste kultuuri on tugevalt mõjutanud roomlaste kultuur, kes olid Itaalia

ajaloos väga agressiivsed valitsejad. Kuna Itaalia oli juba mitu sajandit püsinud jagatud kujul, olid nende provintside itaallastel oma piirkondlikud murded ja kultuur, mida Itaalias siiani näha on. Ühe uuringu järgi soovivad itaallased elada pigem maapiirkondadesse kui suurematesse linnadesse. Selgub, et ainult umbes 60% itaallastest elab linnades, mis on kõige vähem võrreldes teiste Euroopa riikide elanikkonnaga. Paljud itaallased eelistavad, et neid identifitseeritaks nende provintsi järgi, mis on nende kodupiirkond. Suuremad itaallased on rooma katoliiklased, ehkki on mõned väiksemad rühmad, kes järgivad protestantismi või judaismi.

Praegune täiskasvanute koolituse praktika

Itaalias, nagu ka Euroopas, hõlmab täiskasvanuharidus (*educazione degli adulti*) mitmeid tegevusi, mis on suunatud kultuurilisele rikastamisele, ümberõppele ja ametialasele liikuvusele. Antud tegevusi võib korraldada kool koostöös kohalike kogukondadega, kaasates ka tööturu ja territoriaalse tasandi sotsiaalpartnereid. Neid tegevusi viiakse läbi koolikohustuse ajal antava hariduse laiendamiseks või integreerimiseks või kooli poolelijättnud kodanike kohustusliku hariduse asendamiseks.

Itaalias on täiskasvanute koolitussüsteem kasutusel alates 1997. aastast, organiseeritud läbi kohalike alaliste keskuste (*Centri territorii permanententi - CTP*) ja õhtuste kursuste kaudu gümnaasiumites. 2007. aastal käivitati ministri määrusega täiskasvanute koolitussüsteemi reform, mis algas 2012. aastal ja lõppes 2015./2016. õppeaastal. Reform on asendanud väljendi "täiskasvanuharidus" sõnaga "täiskasvanute kooliharidus" (*istruzione degli adulti - IDA*), mis viitab kvalifikatsiooni omandamisele suunatud haridustegevuse piiratumale valdkonnale eesmärgiga tõsta hariduse tase. Reform on ette näinud ka täiskasvanute koolituskeskuste (*Centri provinciali per l'istruzione degli adulti - CPIA*) rajamise, mis on asendab endise koolitussüsteemi.

CPIA-d on iseseisvad haridusasutused, mis on korraldatud kohalikes võrkudes. Nad on iseseisvad haridusasutused, omades enda ruume, töötajaid ja juhtkonda. CPIA pakutavad kursused on mõeldud 16-aastastele ja vanematele inimestele (erandlikel asjaoludel võivad osaleda 15-aastased inimesed). CPIA-d pakuvad põhiharidusele vastavaid programme kuni kohustusliku hariduse omandamiseni ning sisserändajate keelekursusi.

Täiskasvanute koolihariduse süsteem pakub:

- CPIAd korraldavad esimese taseme kursuseid eesmärgiga anda kutse- ja tehnikaalases õppe läbinule kõrge kvalifikatsioon ja oskused.
- teise taseme kursuseid korraldavad gümnaasiumid eesmärgiga anda tehniline, kutse- ja kunstikooli lõputunnistus;
- CPIA korraldatud itaalia keele kursused välismaalastest täiskasvanutele, et kursuse läbija omandaks itaalia keele pädevuse vähemalt CEFRI tasemel A2.

Lisaks on põhihariduseta kodanikele kursused hariduse omandamiseks.

Täiskasvanute koolihariduse süsteemi kursused on tänu CPIA-de ja gümnaasiumidele saadaval eraldi õppena arestimajades ka vangidele.

Kõigil CPIA-de pakutavatel kursustel on paindlik korraldus, võimaldades individuaalset õppevõimalust ja varasemate teadmiste täiendamist. Õpilased võivad kaugõppes osaleda kuni 20% kogu nõutavast õppeajast. Süsteemi eest vastutab haridus-, ülikooli- ja teadusministeerium. Seda tüüpi teenuseid rahastatakse avalikest vahenditest ja see on osalejatele tasuta.

Riiklik dokumentatsiooni, innovatsiooni ja haridusuuringute instituut (Istituto nazionale di documentazione, innovazione e ricerca educativa - INDIRE) on läbi viinud seire 126 CPIA-s kooliaastatel 2015/2016 ja 2016/2017. Seire näitab, et õppeaastal 2016/2017 osales erinevatel kursustel täiskasvanuid 108 539 (+ 18,4% võrreldes 2015/2016). Esimese astme kursustel (kohustuslik haridus) osalevate välismaiste täiskasvanute arv on kasvanud 12 542-lt 14 312-le (+ 14,1%), teise astme kursustele registreerunute arv on aga registreeritud + 16,9%. CPIAde poolt 2016/2017. Aastal korraldatud esimese astme kursused on kasvanud 7% (1 057), teise taseme kursused on kasvanud 40% (1 136) ning kirjaoskuse ja itaalia keele kursused 17% (3 764). Ka kinnipidamiskeskuste kursused on suurenenud: esimese astme kursustel on registreerunud + 9%, teise taseme kursustel + 4% ja kirjaoskuse kursustel + 20%. Aastatel 2015/2016 kuni 2016/2017 läbisid esimese astme kursustele registreeritud vangid 2 995-lt 3645-le (+ 21,7%), teise taseme kursustele registreerunute arv suurenes 2613-lt 2875-le (+10,1 % ja kirjaoskuse kursustel osalenute arv on kasvanud + 8%.

Üldiselt on ajavahemikul 2015-2017 õppijate arv täiskasvanute koolitussüsteemis kasvanud igat tüüpi kursustel. Haridusministeeriumi viimase uuringu kohaselt jagati CPIA-sid 2018. aastal 130 kõigis riigi piirkondades.

Olemasolev tugi täiskasvanuharidusele

Tehnoloogilised muutused, rahvastiku vananemine ja täiskasvanute madal põhioskuste tase avaldavad tõsist survet Itaalia täiskasvanute õppesüsteemile. Itaalias on 15,2% töökohtadest on automatiseeritud ja veel 35,5% võib uute tehnoloogiate kasutuselevõtu tulemusel kogeda olulisi muutusi nende töös. Itaalias on vananev elanikkond. Praegu on iga kümne tööealise täiskasvanu (15–64) kohta 3,5 vanemat inimest (65+ ja vanemad) - kõrgeim näitaja OECDs pärast Jaapanit - ja eeldatavasti kasvab see suhe 2050. aastaks 6,6-ni. Orienteeruvalt 38% täiskasvanu itaallase kirjaoskuse ja / või arvutusoskuse tase on madal, ületades tunduvalt OECD keskmist 26,3%. Et tulla toime tehnoloogiliste muutuste, pikema tööea ja teadmistele tugineva oskuste majanduse suurenenud nõudmistega, vajavad paljud täiskasvanud oskuste ajakohasena hoidmiseks koolitust. Selles kontekstis on kvaliteetsete täiskasvanuhariduse võimaluste kättesaadavus töötajate toetamiseks ülioluline.

Osalemine täiskasvanute õppes on viimase kümnendi jooksul suurenenud, kuid endiselt madal

Täiskasvanute osalemine koolituses on Itaalias viimase kümne aasta jooksul märkimisväärselt suurenenud, kasvades 133% ajavahemikul 2007–2016. Vaatamata edusammudele on Itaalia jätkuvalt enamikust OECD riikidest maas ning paljud täiskasvanud - sealhulgas kõige haavatavamad - ei osale täiskasvanute õppimisvõimalustes. Täna osaleb tööga seotud koolitusel ainult kaks kümnest täiskasvanust (umbes pool OECD keskmisest) ja ehkki madala kvalifikatsiooniga töötajad vajavad väidetavalt kõige rohkem koolitust, osaleb ainult 9,5% (OECD keskmine on umbes 20%) .

Koolitusfondid võivad mängida olulist rolli Itaalia tööjõu täiendamisel

Itaalia koolitusfondid (so fondi paritetici interprofessionali per la formazione continua, edaspidi TF) on sotsiaalpartnerite juhitud ühendused, mis rahastavad töötajate koolitusi, kasutades selleks tööandjatele kehtestatud koolitusmaksuga kogutud ressursse. Alates nende

asutamisest 2004. aastal on nende ülesandeks julgustada ettevõtteid pakkuma oma töötajatele koolitust ja tõenäoliselt on see aidanud kaasa täiskasvanuhariduses osalemise märkimisväärsele kasvule. Koolitusfondid, mis hõlmavad peaaegu ühte miljonit ettevõtet ja üle 10 miljoni töötaja ning haldavad aastas üle 600 miljoni euro, on üks olulisemaid töötajate pideva õppimise rahastamise allikaid Itaalias. Kui koolitusfondid on hästi kasutatud, võivad need aidata Itaalia lahendada megatrendide tekitatud probleeme.

Koolitusfondid võivad vajada rohkem ressursse, et tulla toime kasvava survega oskuste süsteemile

Itaalia tööandjate makstav koolitusmaks on rahvusvaheliste standardite järgi madal. Itaalias moodustab tasu 0,3% palgafondist, võrreldes Iirimaa 0,8% -ga, Prantsusmaal kuni 1%, Ungaris 1,5%, Madalmaades kuni 2% ja Suurbritannias kuni 2,5%. See suhteliselt madal rahastamistase seab kahtluse alla koolitusfondide võime tulla toime kasvava survega spetsialistide ja oskustöölise järele. Lisaks on Itaalia valitsus viimastel aastatel suunanud osa TF-i ressurssidest muuks kui koolituseks: 2017. aastal kanti kogutud 735 miljoni eurost koolitusfondidesse ainult 58,9%, vähendades praktikas koolitusfondide käsutuses olevaid vahendeid ainult 0,19-0,2% palgafondist. Kui esialgu suunati rahalisi vahendeid hoolekandemeetmete rahastamiseks vastusena majanduskriisist tingitud väljakutsetele, siis alates 2015. aastast on valitsuse väljaastumised muutunud struktuuriliseks. Suure oskuste surve all on Itaaliale halb lubada pidevasse õppesse investeerimiseks saadaolevate ressursside vähendamist. Lisaks koolitusressursside vähendamisele võivad eelarvekärped mõjutada ka koolitusfondide usaldusväarsust, õõnestada üldist usaldust süsteemi vastu ja lõppkokkuvõttes takistada ettevõtteid koolitusfondiga liituma või sinna registreeruma.

Koolitusfondide piisava ja jätkusuutliku rahastamise tagamine. Valitsuste taganemine muudel eesmärkidel kui koolitus peaks tulevikus olema minimaalne. Maksumäärade võiks tõsta riiklikul tasandil, seaduste või kollektiivlepingutega. Täiendava määra võib muuta tagastatavaks, et piirata tööjõukulusid.

VKEdel on koolituse pakkumisel ja olemasoleva rahastamistoetuse asutamisel mitu takistust

Kuigi suur ja kasvav arv ettevõtteid on kaetud koolitusfondidega, on teatud ettevõtetel (nt VKEd) skeemidest kinnipidamisel / kasutamisel endiselt olulisi takistusi. Sarnaselt teistele

OECD riikidele koolitavad Itaalia VKEd oma töötajaid vähem kui suuremad ettevõtted. 2016. aastal pakkus koolitust ainult 57,1% väikestest ettevõtetest (10–19 töötajat), samas kui suurematest ettevõtetest (250+ töötajat) 93,3%. Veelgi enam, isegi need koolitust pakkuvad VKEd kasutavad olemasolevaid koolitusfonde palju vähem kui suuremad ettevõtted. Huvitaval kombel saab koolitusfondidest rahalist toetust vaid 6,2% väikestest koolitusettevõtetest (10–19 töötajat), suuremate ettevõtete (1000+ töötajat) puhul aga 64,1%. Koolituse kõrged otsesed ja kaudsed kulud, väikeettevõtete ettevõtjate vähene õppimiskultuur, halb teadlikkus koolitusfondide kättesaadavusest.

Toetus EL fondidest

Rahastamine

CPIA toimimise kulud kaetakse haridus-, ülikooli- ja teadusministeeriumi eelarvevahendite kaudu ([Miur](#))⁵⁴ ja valitsuse eraldatud maksetest. Lisaks rahastatakse kursusi muude fondide ning regioonide ja kohalike omavalitsuste toetuste kaudu.

Õppijatele makstavad tasud

CPIA pakutavas haridussüsteemis välja antud kvalifikatsiooni omandavatele kursustele registreerumise ja seal osalemise eest tasu ei nõuta. Ainult väikese sissemakse maksavad õppijad halduskulude katmiseks. Kursused, mille eesmärk on arendada põhilisi ja sotsiaalseid oskusi, võib CPIA paluda õppijatel maksta kursusest sõltuvaid tasusid kohalikelt omavalitsustelt saadud rahast jne. Õhtuste tundide osas on ette nähtud ette nähtud tasuga võrdne tasu koolikursustele.

Rahaline toetus täiskasvanud õppijatele

Kursused on põhimõtteliselt tasuta; osalemiseks rahalist abi ei pakuta. Rahalist toetust võib pakkuda kohalikul tasandil kohalike omavalitsuste vahendite kaudu. Mõnede töötajate kategooriate (näiteks metallitöölise) töölepingutes ette nähtud tasu, et nad saaksid osaleda kursustel, saada põhikooli tunnistus või harvemini ka gümnaasiumi tunnistus.

⁵⁴ <https://www.mur.gov.it/>

Eraharidus

Täiskasvanute koolitusprogramme pakuvad CPIA, gümnaasiumidega seotud keskused või gümnaasiumid, mis võivad olla kas riiklikud või eraõiguslikud (paritaria). Selle pakkumise kohta leiate teavet jaotistest, mis käsitlevad kooliharidust.

Lihtsalt täiskasvanute erakursuste pakkumine on erinev ja üksikasjalikku teavet pole saadaval.

Riik ja kohalikud omavalitsused, koostöö riiklike organisatsioonidega

Itaalias täiskasvanute koolitust eraldi ei rahastata, kuid on avatud ettevõtete koolitusfondid, kes koolitavad aasta jooksul personali ja töötajaid.

Kooskõlastamise tõhustamine erinevate osalejate vahel

- *Riikliku täiskasvanuhariduse vaatluskeskuse loomine* koolitusfondide, valitsuse ja teiste täiskasvanuhariduses osalevate osalejate vahelise koostöö hõlbustamiseks. Vaatluskeskus võiks korraldada regulaarseid koosolekuid, et arutada olulisi teemasid (stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu tulemused; oskuste tõendamine) ja / või suunata riikliku täiskasvanuhariduse strateegia väljatöötamist.
- *Koolitusfondide vahelise koordineerimise parandamine*. Koolitusfondid võiksid luua kooskõlastusplatvormi heade tavade jagamiseks, ühiste väljakutsete arutamiseks ja uute projektide koostöös.
- *Sillutades teed koolitusfondidele programmi koolituse toetamiseks* töötud. Õigusraamistikku ajakohastamine ja piisavate lisaressursside eraldamine on koolitusfondide jaoks selle uue rolli edukaks täitmiseks ülioluline.
- *Õppesõbraliku keskkonna arendamiseks täiendavate poliitikate kehtestamine*. Poliitilised meetmed, mille eesmärk on kõrvaldada töötajate takistused koolituselt (nt haridus-/koolituspuhkus; töötajate rahalised stiimulid koolituse alustamiseks; individuaalsed õpikontod; individuaalsed õigused õppimisele) ja nõudlusepoolsed meetmed ettevõtete nõudluse suurendamiseks oskuste järele, tuleks uurida.

- *Koolitusfondide piisava ja jätkusuutliku rahastamise tagamine.* Valitsuste taganemine muudel eesmärkidel kui koolitus peaks tulevikus olema minimaalne. Maksumäära võiks tõsta riiklikul tasandil, seaduste või kollektiivlepingutega. Täiendava määra võib muuta tagastatavaks, et piirata tööjõukulusid.

SWOT analüüs

<p>Tugevused</p>	<p><i>VKEde õppekultuuri edendamise periood, näiteks ettevõtjate kvalifikatsiooni tõstmine koolitusfondide kaudu. Koolitust saab rahastada ettevõtjate erapanuste ja / või valitsuse rahastamise kaudu.</i></p> <p><i>Veel üks tugevus on see, et VKEde teadlikkust koolitusfondide kohta on lihtne tõsta. Valitsus võiks korraldada teavituskampaaniaid; sotsiaalpartnerid saaksid levitada teavet koolitusfondide kohta oma võrgustikes; Koolitusfondid võiksid toetuda olemasolevatele võrgustikele (nt kutseühingud), et jõuda nii liikmetesse kui ka mitteliikmetesse kuuluvate ettevõteten.</i></p>
<p>Nõrkused</p>	<p><i>Puuduseks on keeruline haldusmenetlus ja bürokratia.VKEd saaksid kasu lihtsustatud rahastamistaotluste menetlusest, mis nõuaks, et nad töötaksid välja üksikasjalikud koolituskavad, mitte kirjeldaksid koolitusvajadusi ja oodatavaid tulemusi.</i></p>
<p>Võimalused</p>	<p><i>Võimalus vähendada VKEde koolituskulusid, näiteks i) koolitusel osalevate töötajate palkade kompenseerimine koolituse ajal; ii) tööringlus e töötajate rotatsioon ettevõttes (st toetada ettevõtteid ajutise asendustöötaja leidmiseks koolitusperioodil).</i></p> <p><i>Teine võimalus on vähendada VKEde koolituse otseseid kulusid.Erinevad võimalused, näiteks: i) VKEdele kõrgemate hüvitiste määrade andmine; ii) tagasimaksetega viivitamise lühendamine / kõrvaldamine; iii) vabastades või vähendades VKEde sissemaid.</i></p>

Ohud	<i>Võimalikud ohud, vähendatakse VKEde koolituse otseseid kulusid. Erinevad poliitilised otsused ei ole pikaajalised, nagu näiteks: (i) VKEdele kõrgemate hüvitiste määrade andmine; ii) tagasimaksetega viivitamise lühendamine / kõrvaldamine; iii) vabastades või vähendades VKEde sissemakseid.</i>
-------------	---

Table7. Itaalia täiskasvanuhariduse SWOT analüüs

Osa II Täiskasvanuhariduse head praktikad

Läti - Dobele valla täiskasvanuhariduse ja ettevõtluse tugikeskus

Hea praktika rakendaja

Dobele vald

Hea praktika põhjendamine

Dobele täiskasvanute koolituse ja teabekeskus asutati 1996. aastal Dobele rajooni omavalitsuse toel. Pärast territoriaalset reformi muutis asutus 2009. aasta oktoobris nime Dobele täiskasvanute koolituse ja ettevõtluse tugikeskuseks (Dobele PIUAC). Dobele täiskasvanute koolituse ja ettevõtluse tugikeskuse peamine eesmärk on edendada inimressursside arengut ja pakkuda ettevõtlustuge Dobele valla sotsiaalmajanduslikuks kasvuks. Piirkonna praktika näitab, et PIUACi sihipärane tegevus tagab suurema osa hariduse omandanud inimestest ja seob samal ajal hariduse oma erialase tegevusega.

Tegevustega seotud täiskasvanute sihtrühmad

Täiskasvanuhariduses õppijate sihtrühmade kvantitatiivne ja kvalitatiivne koosseis sõltub elanikkonna demograafilisest koosseisust, majanduslikust struktuurist, sotsiaalsest olukorrast ja tendentsidest, mis määravad nõudluse suuruse ja eripära. Dobele PIUACi peamised õppijate sihtrühmad on: munitsipaaltöötajad, väikeettevõtjad ja käsitöölised, erinevad sotsiaalse riskiga rühmad, tööotsijad ja töötud.

Hea praktika sisu (mida tehakse?)

Dobele PIUACi põhifunktsioonid on täiskasvanute koolitamine, et tagada teabe ja konsultatsioonide kättesaadavus ettevõtluse jaoks, projektide väljatöötamine ja rakendamine, konsultatsioonid inimressursside arendamisel ning ettevõtluse toetamise ja arendamise valdkonnas.

Operatīvu eesmärku saavutamisei on PIUAC mēratlenu mitu ūlesannet:

1. Parandada tākiskavnanute koolituse ōppekava kvaliteeti ja tagada selle kāttesaadavus.
 - a. *Tākiskavnanuhariduse ōppekava sisu ja kvaliteedi parandamine.* Tōōtada vālja ja rakendada uusi ōppeprogramme: erialaste pādevuste ja pōhioskuste (info-tehnoloģia ja digitaalsed oskused, vōōrkeeleskus, finansoskus jms) parandamiseksi, tākiskavnanute erialase koolituse ja ametialase arengu programmide pakkumise parandamiseksi, parandamiseksi ja tākendamiseksi uuendada mitteformaalse ja informāalse hariduse programmide pakkumist, ajakohastada ma-janduskoolitusprogrammide andmebaasi;
 - b. *Tākiskavnanuharidust kāsitleva teabe kāttesaadavuse tagamine.* Korraldada informatīvuiseid ūritusi (teabepāēvi, seminare, konverentse, nāitusi, koosolekuid, veebisaite jms) hariduse vōōmaluste kohta, korraldada Dobeles piirkonna e-oskuste alane teavituskampaania;
2. Edendada inimressursside arengut.
 - a. *Kvalifitseeritud tōōjōu ettevalmistamine vastavalt Dobeles valla tōōturu nōuetele.* (Dobeles piirkonna haridusasutuste tōōtājate ja Dobeles piirkonna haridusameti metodiliste ūksuste juhtide koolitus IT-vahendite kasutamisel. Nagu ka Dobeles piirkonna koolieelsete haridusasutuste tōōtājate koolitused, muudatustega seotud Dobeles piirkonna asutuste tōōtājate koolitus ministrite kabineti mākurustes, Dobeles piirkonna sotsiaalteenuste juhtimise ja spetsialistide

koolitused, lastekodu kohtuspetsialistide koolitused, kultuuri- ja spordiameti töötajate koolitused, Dobele valla juhtkonna koolitused ja päevakajalised spetsialistide koolitused, Dobele valla töötajate koolitused töökeskkonna ohutuse alal tuleohutus);

- b. *Dobele piirkonna elanike mitteformaalse ja huvihariduse programmide rakendamine.* Huvihariduse programmide rakendamine Dobele piirkonna 10 kihelkonnas;
- c. *Kodutootjate koolitusprogrammi rakendamine müügi laiendamiseks.* (9-päevase koolitusprogrammi rakendamine kolmes põhiaines, et edendada uute toodete ja teenuste loomist, mis võiksid leida müüki uutelt turgudelt, uute oskuste ja teadmiste omandamine loometöötubades, konsultantide (mentorite) tugi kodutootjatele, õppe- ja vahetusvisiidid kodutootjate juurde Lätist, Leedust ja Valgevenest)
- d. *Projekti väljatöötamine ja elluviimine;*
- e. *Kaupmeeste konkurentsivõime edendamine Dobele piirkonnas;*

3. Dobele PIUACi võimekuse tugevdamiseks.

- a. *PIUAC-teenuste reklaamimine;*
- b. *PIUACi töötajate professionaalne areng;*
- c. *Infrastruktuuri ja tehnilise baasi parandamine*

Dobele PIUAC pakub erinevates keeltes (läti, inglise, vene, saksa, hispaania) ja arvutiprogrammide kursusi ning pakub võrdselt laia valikut seminare ja koolitusi erinevatel teemadel ja valdkondades, näiteks vanematega seotud kursusi, lastesuhted, lapse kasvatamine või väikelastele vanematele lapse ootamine.

Dobele PIUAC on avanud loovtöötoa: "Open LAB", mis on kättesaadav mitte ainult väikeettevõtjatele, vaid ka õpilastele ja õpetajatele, et edendada pädevusharidust ja oskust professionaalsemalt koolitust "Disain ja tehnoloogia" korraldada. Töötoas saab omandada oskusi ja teadmisi uusimate tehnoloogiatega töötamiseks: 3D-printerid, LED-printerid, lasergraveerijad, plotterid ja muud tööriistad, mis avavad uusi võimalusi puidu, metalli, plasti ja paberitoodete tootmisel ja visuaalsel töötlemisel.

2020. aastal loodi Dobele piirkonna käsitöölisele ja kodutootjatele ettevõtluse tugikursused erinevate Interneti-kauplemissplatvormide valdamise kohta.

Dobele PIUAC osaleb aktiivselt Dobeles piirkonna arengustrateegia aastateks 2018-2022, Zemgale piirkonna arenguprogrammi aastateks 2021-2027 (hariduse ja ettevõtluse töörühmad) väljatöötamises. 1. veebruaril 2021 lõppes töö projektiga "Piirideta roheline põllumajandus", projekti eesmärk on suurendada kohalike väikeste põllumajandustootjate töövõimet.

Dobele PIUAC osaleb erinevate projektide elluviimisel. Näiteks Interreg VA Läti-Leedu piiriülese koostöö programmi projektid nagu "Käsitöö kui turismitoode, piirideta" ja "Käsitöö kui vahend madala sissetulekuga kogukondade sotsiaalse elu kvaliteedi parandamiseks". Nende projektide eesmärk on tõsta nii turismisektoris kui ka ELis töötavate inimeste suutlikkuskäsitöö arendamine Dobeles piirkonna kõige kaugemates kihelkondades.

Keskusel on välja töötanud ettevõtlust alustavate seminaride komplekti oma ettevõtet alustavatele noortele, keskus on loonud ka ettevõtluse ideid. Seminaride käigus tutvustati noortele tõhusaid ärimudeleid ning omandati arvutigraafika alased teadmised ja oskused. Spetsiaalselt naissoost publikule on keskus välja töötanud väga erinevaid kursusi. Kasutusele on võetud heaolu- ja ilukursused: õige kosmeetika ja riietumisstiili kasutamine, aroomiõlide toimimise tundmaõppimine. Pööripäevakursusi oodates nagu lillepärgade punumine, unenäopüüdjate loomine ja *ciguni* praktiline õppimine.

Heas praktikas kasutatud meetodite korraldamine

Dobele PIUACi tegevus põhineb Dobeles piirkonna arenguprogrammil aastateks 2014-2020.

See määrab peamised tegevused:

- Edendada töötajate täiendõppevõimalusi, et parandada nende konkurentsivõimet tööturul;
- Korraldada kogemuste vahetamise üritusi eesmärgiga suurendada toodete / teenuste müüki / eksporti;
- Edendada, et tööturu vajadused oleksid kooskõlas hariduse sisuga;
- Toetada kohalike ettevõtjate koostööd ja initsiatiivi;
- Toetada kohalike tootjate toodete ja müügivõimaluste reklaamimist.

Dobele PIUAC pakub täiskasvanutele koolituskursusi kõige populaarsemates haridusvaldkondades: keel, IT ja ettevõtlus. Lisaks sellele koostatakse ja rakendatakse klientide soovil haridusprogramme. PIUAC pakub ka e-õppe platvormi. Saadaval on 2 kaugõppe programmi. Pandeemia tingimustes on keskus hakanud aktiivselt rakendama

kaugõpet. Üks täiskasvanute õppimise eeldusi on hea arvuti kasutamise oskus. Seetõttu pakub PIUAC koos IT-kursustega testide abil Euroopa arvutioskuste sertifikaadi (ECDL) hankimist.

Haridusvajaduste väljaselgitamiseks käivad PIUACi töötajad ettevõtjaid intervjuerimas, samuti viivad läbi ettevõtluuuringuid. Intervjuerides piirkonna ettevõtjaid töötajate arvu 10 ja enamaga, selgitati välja, kuidas ettevõtjad lahendavad spetsialistide puuduse probleemi. Enamik (53%) otsib spetsialiste tööturult. 28% ettevõtetest koolitab oma töötajaid ise, kuid 14% töötajatest teeb koolitusel koostööd haridusasutustega.

Koos kursuste vormis rakendatavate haridusprogrammidega pakub Dobe PIUAC piirkonna elanikele ja ettevõtjatele harivaid üritusi:

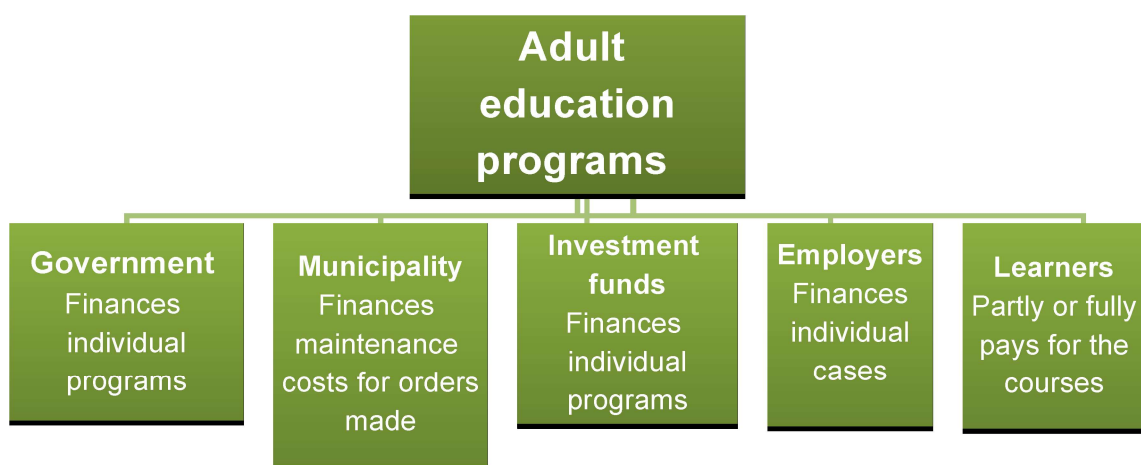
- Infoseminarid seoses seadusandlike ja maksumuudatustega;
- Arutelud / inspiratsioonilood Lätis tuntud isiksustega (H.Burkovskis; R.Ķīlis; J.Ža-gars; I.Jurkāne jt);
- Käsitöölise praktiline koolitus ja muud temaatilised üritused (CorelDraw jt);
- Ärivõrgustiku tegevus;
- Arutelud tööstusettevõtetega.

Täiskasvanute suurema osaluse edendamiseks haridustegevustes pakub PIUAC oma veebisaidil, sotsiaalvõrgustikes teavet haridusvõimaluste kohta ning pakub ka uudiste saamiseks tellimist.

Hea praktika rakendamiseks vajalikud ressursid (rahalisel, inimressursid jt)

Dobe PIUAC-is töötab 7 täiskohaga inimest: keskuse direktor, koolitusspetsialist, arvutivõrgu administraator, ärikonsultant, infospetsialist, ametnik ja projekti assistent. Konkreetsete ürituste elluviimiseks on lektorid kaasatud vabakutseliste töötajatena. Keskusel on oma ruumid koos klassiruumide ja arvutiklassiga.

Finantsallikaid kirjeldatakse allpool toodud skeemis.

Skeem 2. Finantsallikad

Hea praktika rakendamise raskused ja takistused

Täiskasvanuhariduse rakendamise takistused võib jagada nelja kategooriasse - majanduslikud, sotsiaalsed, poliitilised ja psühholoogilised.

Majanduslik	Sotsiaalne ja poliitiline	Psühholoogiline
1) Töötuse probleem, kõrge töötuse määr, eriti maapiirkondades.	1) Piiratud rahalised võimalused tasuda ümber-, täiend- ja huvihariduse eest.	1) Motivatsiooni puudumine enesetäiendamiseks konkurentsivõime suurendamiseks tööturul või ettevõtluse alustamiseks.
2) Inimeste majanduslik tegevusetus ja ettevõtluse aeglane arengutempo.	2) Riiklik maksupoliitika ei soodusta töötajaid investeerima töötajate haridusse.	2) Psühholoogiline valmisolek tööturu muutuvateks nõudmisteks ja ümberõppe vajadus.
3) Ebastabiilsus tööturul ja selle piirangud.	3) Täiskasvanute koolitusprogrammide jaoks kättesaadavate riiklike vahendite vastavus empiirilisele praktikale.	
4) Piiratud siseturg, impordi domineerimine.	5) kohaliku omavalitsuse finantssuutlikkus.	

Tabel 8. Hea ava rakendamise raskused ja takistused

Hea praktika rakendamise eritingimused

1. Keskuse tegevus on kavandatud vastavalt piirkonna inimressursside ja majanduse arengule. PIUAC järgib nõudlust hariduse järele, pakub mitmesuguseid haridusprogramme ja kogub aktiivselt raha erinevate projektide jaoks.
2. Ettevõtlustoetus on keskuse oluline tegevus, sest haridus on üks väheseid õigusaktidega lubatud vahendeid, kuidas kohalik omavalitsus saab oma territooriumil ettevõtlust edendada.

Hea praktika kvantitatiivsed ja kvalitatiivsed näitajad

Viimase kolme aasta jooksul on Dobele valla täiskasvanute koolituse ja ettevõtluse tugikeskuses õppinud umbes 3660 inimest, kes on omandanud teadmisi erinevates vabaharidusprogrammides, kursustel, seminaridel ja tundides. Viimase kolme aasta jooksul on koolituse läbinud 96% uutest osalejatest. Alates Dobele valla täiskasvanuhariduse ja ettevõtluse tugikeskuse loomisest on see andnud enam kui 50 000 tundi haridust ja nõudlus õppimise järele pole vähenenud.

2019. aastal töötasid Dobele PIUACi eksperdid välja ja viisid ellu 16 mitteformaalse hariduse programmi ning neist 3 olid pedagoogilise erialase pädevuse tõstmise programmid. Sel aastal täiustati 10 mitteformaalse hariduse programmi.

Aastal 2020 jõudis kursustel ja seminaridel 1858 osalejat (umbes 12% majanduslikult aktiivsest elanikkonnast) 21 868 töötundi.

Koolitusel osalejate arv ei ole eelmise aastaga võrreldes oluliselt muutunud, mis näitab, et rahvas säilitab huvi õppida ja oma teadmisi täiendada. Näidati huvi omandada teadmisi huvi- ja ametialase arengu seminaridel ning ka pikematel koolitustel.

Piirkonna valla ja selle asutuste töötajatele korraldati professionaalse arengu ja konkurentsivõime üritusi. Kokku oli kaasatud 257 osalejat (3071 töötundi), sealhulgas 1548 töötundi kestnud valla haridusasutuste 96 töötajat.

Aastal 2019 on uute uute ja olemasolevate ettevõtete töötajad üles näidanud suurenenud huvi professionaalse arengu ürituste vastu. Koolitusel osales 882 osalejat kogusummas 4651 töötundi.

Erinevatel mitteformaalse ja huvihariduse kursustel on käinud 497 osalejat kokku 4622 töötundi.

Võimaluse osaleda erinevatel projektidest rahastatavatel koolitustel said Dobeles piirkonna elanikud. Koolitustel osales 103 osalejat kokku 2220 töötundi.

Koostöös Tööhõiveametiga korraldati töötute ja töötajate konkurentsivõime tõstmise üritusi. Koolitustel osales 70 osalejat ja 61 neist läbis kursused kogusummas 7340 inimtundi.

Koostöös Riigi Hariduse Arendamise Agentuuriga korraldati selle töötajatele koolitusi. Üritusel koolitati 8 osalejat kokku 272 töötundi.

Aastal 2019 viidi koolitusi ellu piirkonna kihelkonna territooriumidel elanike elukohale võimalikult lähedal. Kokku osales 196 maakonna elanikku, kokku 840 töötundi.

Oma tegutsemise ajal on PIUC ellu viinud üle 25 rahvusvahelise projekti koguväärtusega 1,8 miljonit eurot. Nimetatud projektides on loodud koostöö 60 Läti ja välispartneriga.

2018. aastal pälvis Dobeles valla täiskasvanute koolituse ja ettevõtluse tugikeskus haridus- ja teadusministeeriumi auhinna täiskasvanute mitteformaalse

hariduse päikesepaat olulise panuse eest haridusprotsessi arendamisse.

Suhtlus avalikkusega

Avalikkusega suhtlemiseks kasutab PIUAC mitut suhtluskanalit: Interneti-veebisaite - PIUAC, Dobeles vald, "Dobeles Dara", suhtlusvõrgustikku Facebook, ajalehte "Zemgale" ja infonäidikut. Asutuse veebisaidil pic.dobeles.lv ajakohastatakse regulaarselt teavet haridusvõimaluste, ettevõtluse tugiteenuste (konsultatsioonid, informatiivsed ja harivad üritused), Internetis leiduvate ressursside pakutavate võimaluste, asutuse projektitegevuse, saadaolevate rahaliste vahendite (rahalised vahendid, programmid) kohta). Aastal 2019 oli PIUACi veebisaidil pic.dobeles.lv kokku 21 836 unikaalset külastajat.

PIUAC jätkab Dobeles piirkonna kodutootjate, käsitöölaliste ja põllumeeste jaoks ettevõtluse edendamise liikumise "Dobeles dara" arendamist. See hõlmab teabe ajakohastamist veebisaidil dobeledara.lv. Veebileht on Dobeles piirkonna kaubamärgi reklaamimise üks peamisi kommunikatsioonistrateegia tööriistu. See edendab Dobeles piirkonna tunnustamist Lätis, seetõttu uuendati seda 2019. aastal täielikult vastavalt "Dobeles dara" suunistele. Aastal 2019 oli unikaalsete küllastajate arv veebisaidil dobeledara.lv 16 860.

PIUACi Facebooki konto eesmärk on meelitada Facebooki profiilile uusi kliente ja uusi jälgijaid. Facebook on täiendav uudistekanal, mis annab võimaluse kiiresti teatada uutest PIUAC-i pakumistest, üritustest ning pakkuda konto jälgijatele avalikke või eraviisilisi vastuseid. Facebooki profiili jälgijate arv kasvab iga aastaga. Aastal 2019 oli 775 jälgijat.

Kümnendat korda osales Dobeles PIUAC koostöös Dobeles Rajooni keskraamatukogu ja teiste kihelkonnakogude raamatukogudega 2019. aasta digitaalnädala (25. märts - 29. märts) ürituste korraldamises. Kampanias käsitletavat teemat olid: andmepõhine ühiskond, tulevaste elukutsete digitaalsed oskused, turvalisus ja usaldus digitaalse keskkonna vastu, kriitiline mõtlemine ja meediakirjaoskus.

PIUACi asukohaga avalikku hoonet küllastades saab iga külastaja tutvuda infonäidikul kuvatava visuaalse reklaamiga. Iga ettevõtte või asutus võib pakutavate teenuste, toodete või ürituste kohta reklaami kuvada infonäidikule, võttes ühendust ja esitades toimiku infospetsialistile.

Kohaliku omavalitsuse peamine kasu heade praktikate rakendamisest

PIUAC on välja töötanud tegevuskava inimressursside ja ettevõtluse arendamise valdkonnas.

Kava peamised prioriteedid on:

1. kvalifitseeritud tööjõu ettevalmistamine vastavalt tööturu nõuetele;
2. ettevõtluskeskkonna edendamine ja mitmekesistamine maapiirkondades;
3. juhtimis- ja koolitusprotsesside optimeerimine e-keskkonna abil.

Täiskasvanuhariduse korraldamise hea tava näitena võib rõhutada järgmist:

1. Ilma ressursse suurendamata, kuid hariduspakkumist korralikult korraldades on PIUAC suutnud kliendipublikut märkimisväärselt laiendada;
2. Igal aastal asjakohaste prioriteetide seadmisega on olnud võimalik sihtida inimeste rühmi, kes haridust kõige rohkem vajavad;

3. PIUAC on suutnud luua hea pikaajalise koostöö ettevõtjatega, kes usaldavad PIUACi ja kel on selged nõuded haridusele;
4. Munitsipaalasutused kasutavad PIUACi pakkumist täielikult ära;
5. Hea suhtlemine avalikkusega on tagatud Interneti-tehnoloogiate abil.

Munitsipaaltöötajate ametialaseks arenguks mõeldud haridus korraldatakse peamiselt tsentraalselt ja sellel on mitu positiivset aspekti:

- majanduslik - koolituskulusid vähendatakse vähemalt 2-3 korda, arvestamata aja- ja transpordikuluseid;
- kvalitatiivne - koolitusprotsess kavandatakse sihipäraselt, lähtudes valla arenguvajadustest ning konkreetsetel ajal vajalike konkreetsete teadmiste ja oskuste sõnastamisest.

Täiskasvanuhariduse töö avaliku teenusena on kasvu ja tulevikuperspektiivi jaoks otsustav tegur. Varem oli see talitus pigem reageeriv kui ennetav, siis täna on Dobeles piirkonnas sihipärane tegevus.

Hea praktika jätkusuutlikkuse tingimused ja arenguvõimalused

2014-2020 ja Dobeles piirkonna säästva arengu strateegia aastateks 2013-2030, sisaldab laialdasi võimalusi hariduse ja inimressursside arendamiseks piirkonnas:

- edendada inimeste infotehnoloogia alaste oskuste ja teadmiste arengut;
- edendada elukestva õppe kättesaadavust valla maapiirkondades. Moodustada koostöös piirkonna kihelkondade vabaühendustega algatusrühmad;
- suurendada Dobeles omavalitsuse täiskasvanute koolituse ja ettevõtluse tugikeskuse võimekust, viies läbi uuringu hoone 4. korruse rekonstrueerimise võimaluste kohta, et pakkuda täiendavaid varustatud ja juurdepääsetavaid ruume täiskasvanute koolituse ja ettevõtlustegevuse korraldamiseks;
- arendada koostööd valitsusväliste organisatsioonidega, mille sihtrühm on puuetega pered;
- edendada töötajate täiendõppe võimalusi;
- korraldada väikeettevõtjatele koolitusi oma äri arendamise kohta;
- edendada haridussisu seotust tööturu vajadustega, pakkuda noortele karjääri nõustamist ja seminare (võimalikult vara).

Soovitused heade praktikate edastamiseks

Dobele piirkonna head tava saavad omaks võtta ka teised sarnase elanike arvuga omavalitsused. See nõuab kohaliku omavalitsuse otsust täiskasvanute koolituskeskuse loomise kohta. Samuti peavad olema selgelt määratletud ülesanded ja keskuse toimimiseks vajaliku rahastamise lisamine valla eelarvesse.

Jaunpils valla seltsingu "Rotid" tegevuse hea praktika täiskasvanute koolituses

Hea praktika rakendaja

Seltsing "Jaunpils Regionaalarenduskeskus" Rotid"

Hea praktika põhjendamine

Jaunpils piirkonna kogupindala on 209 km², elanikke 2302.

Jaunpils vallas viiakse ellu kodanike avalikke huve või vajadusi läbi vabaühenduste tegevuste. MTÜde tegevus Jaunpilsis on ajalooliste traditsioonidega, osad MTÜd on tegutsenud 1930. aastast. Vanimad ühendused on vabatahtlike tuletõrjajate ja aednike ühendused. Praegu tegutsevad Jaunpils vallas sellised ühendused nagu Jaunpils Regionaalarenduskeskus "Rotid", "Dzīpars", "Kamenes", Tukumsi aednike seltsi Jaunpils filiaal, jahiselts "Jaunpils", pensionäride ühendus "Jaunpils" jne. Kõiki tegevusi koordineerib seltsing "Rotid", mis asutati 2002. aastal.

Seltsing on Läti täiskasvanuhariduse assotsiatsiooni liige ja osaleb täiskasvanuhariduse poliitika kavandamises, samuti on Läti maaelu foorumi assotsieerunud liige.

Tegevustesse kaasatud täiskasvanute sihtrühmad

Jaunpils Regionaalarenduskeskuse "Rotid" peamised õppijate sihtrühmad on: munitsipaal-töötajad, väikeettevõtjad ja käsitöölised, taluomanikud, erinevad sotsiaalse riskiga rühmad, tööotsijad ja töötud, eakad.

Hea praktika sisu (mida tehakse?)

Seltsingu "Rotid" üks esmaseid eesmärke oli võimaldada igas vanuses inimestel omandada täiendavaid teadmisi erinevates eluvaldkondades.

Erinevate kursuste ja koolituste järkjärgulisel korraldamisel tekkisid ühingu tegevuses kaks põhisuunda: erialane areng ja huvialane areng.

Professionaalse arengu kursused: (alates 2002)

- Inglise / saksa keel
- Arvutiteadus
- Raamatupidamine / raamatupidamine MTÜ-s

- Mahepõllumajandus
- Ettevõtlus maaturismis
- Kriitilise mõtlemise meetodid erinevates õppeainetes;
- Keskkonnajuhi kursused
- Projektide kirjutamine ja juhtimine
- Reisijuhtide kursused
- Autokursused erinevatele kategooriatele
- Suhtlus ja avalikud suhted vabäähendustes jne.

Professionaalse arengu kursused annavad töötajatele võimaluse uuendada ja saada juurde teadmisi, mida oma töös kasutada. Nii suurendatakse nende inimeste väärtust tööturul. Nende kursuste lõpetamisel saavad õppijad täienduskoolituse tunnistuse.

Huvihariduskursused: (alates 2002)

- Floristika
- Aiandus
- "Elukool" - Alvis Stankevičs
- Siidimaal
- Küünalde valamine ja värvimine
- Klaasile maalimine
- NLP (Neurolingvistika programmeerimine)
- Bachi lilleteraapia
- Maja peremees
- Psühholoogia
- Fotograafia põhitõed
- Numeroloogia
- Kingituste pakkimine
- Ajurveeda
- Jooga
- Silva meetod
- Sugupuu moodustumine
- Virtuaalrändurite klubi jne.

Huvihariduskursustel osalejad veedavad kasulikult vaba aega, omandades samal ajal uusi teadmisi ja oskusi neile huvipakkuvates valdkondades. Huvihariduskursuse läbimisel saavad kuulajad tunnistuse vastava kursuse läbimise kohta.

Kord-kaks aastas korraldab seltsing "Rotid" oma õppijatele õppereise - kogemuste vahetamist teistele seltsidele, ettevõtetele, taludele, külalistemajadele jne. Võimaluse korral otsitakse ka kaasrahastamist. Seltsing "Rotid" on loonud aktiivse koostöö teiste piirkonna seltsidega, näiteks seltsingu ruumides korraldab Aiandusliit ise üritusi, "Dzīpars" lõngapäevi ning regulaarselt toimuvad pensionäridele suunatud üritused.

Jaunpils kursustel osalejad on rahul, sest inimesed saavad vajalikke oskusi vallas kohapeal omandada ilma linna minemata. Kuulajad tulevad tundidesse nagu peole, kus on võimalik lõõgastuda ja tuttavatega kohtuda. Näiteks ühel inglise keele rühmal on juba 8 aastat olnud omad traditsioonid, nii et seda rühma võib juba nimetada klubiks. Kui kursuse õpetaja ütleb, et ta ei taha enam töötada, korraldavad kuulajad mitmesuguseid tegevusi seni, kuni õpetaja on nõus uuesti kursust juhtima.

Hea praktika korraldus, kasutatud meetodid

Kaks korda aastas kohtuvad kõigi seltside esindajad, et arutada tegevust ja koostööd, seltsid teavitavad oma kavandatavatest tegevustest ja koostavad valla ühise tegevuskava. "Rottide" ruumid on alati väga hõivatud: kuna sinna võib koguneda kuni 70 inimest, korraldavad seal oma üritusi Pensionäride Liit, aednikud ja muud organisatsioonid. Seal on köök, nõud, mida on hea meel kasutada erinevate ürituste ajal. Kohvikulauda on võimalik tellida ka valla kohvikutest. Koostöö kõigi piirkonna ühingute vahel on väga positiivne, osalejate vahel puudub vastastikune konkurents ja võitlus. Nii ei olnud näiteks ruumide täituvust arvestades võimalik floristika tunde alustada, seetõttu toimusid sel hooajal need ühingus "Dzipars".

Nii väikeses tihedalt organiseeritud ühiskonnas elades tunnevad inimesed enamasti üksteist ega karda oma soove ja huvisid välja öelda. Neid arvesse võttes korraldatakse antud hetkel kõige vajalikumad ja aktuaalsemad kursused. Kõik kursusel osalejad määravad esimest korda kohtudes tundide jaoks sobivaima aja - pensionärid tahavad töötada hommikul, töötajad - pärast tööaja lõppu, põllumajandustootjad - loomade söötmise vahel. Kursuste üleviimine on suhteliselt lihtne, kui see on enamiku osalejate jaoks vajalik ja selles osas toimivad "suulised telefonid" hästi - osalejad ise edastavad üksteisele teavet.

Hea praktika rakendamiseks vajalikud ressursid (rahalise vahendid, inimressursid jne)

Seltsing "Rotid" tegutseb munitsipaalruumides (152,5 m²) "Jaunkalni" Jaunpilsis. Seltsil on vallaga üürileping. Üüritud ruumid hoiab seltsing oma vahenditega heas korras, võimaldades linnavolikogul ja teistel Jaunpilsis seltsidel ruume tasuta kasutada. Ruumide parendamiseks vähendab vald üüri ning katab ka kommunaalmaksud.

Vallas töötab 0,5 koormusega täiskasvanute koolituse koordinaator, kelle põhitöökoht asub seltsingus "Rotid" ja võimaldab ühistu korraldatavale vahetusekursioonile 1x aastas tasuta bussi.

Ühiskondade kaasamise põhimõtte võimaldab täiskasvanuharidust pakkuda tasuta inimressurssi kaasamata. Vajalikud ressursid määratakse kindlaks konkreetsete projektide raames.

Näiteks viisid "Rotid" ellu noorte emade koolitustsükli, kelle enesehinnang on sageli madal, vallalised ja hariduseta. See oli

võimalik ainult koostöös munitsipaalteenistuse spetsialistidega. Linnavolikogu sotsiaaltöötajad motiveerisid emasid õppetöös osalema. Nõukogu esimees, jurist, tervisekasvatuse õpetaja, psühholoog, juuksur, kosmeetik ja kokad töötasid nendega aastaringelt, püüdes anda teadmisi, oskusi ja võimeid seni uurimata aladel. Emade klassidesse pääsemiseks finantseeris nõukogu bussi, kuid seltsi esindajad tagasid õpingute ajal laste hooldamise. Seetõttu kasvas noorte naiste enesehinnang, suhtlemine paranes ja mitmed praktikandid leidsid tööd.

Hea praktika rakendamise raskused (takistused)

Seda tööd on väga raske alustada. Peate seisma silmitsi segaduse, tagasilükkamise, ükskõiksusega, seega olge valmis, et positiivseid tulemusi ei saavutata kohe. Osa ühiskonnast ei saa aru, miks täiskasvanute koolituse rahastamist välja ei maksta, näiteks hüvitistena. Kui aga sugulased kasutavad õppimisvõimalusi, muutuvad hoiakud.

On olukordi, kus täiskasvanuhariduse korraldajad ise vajavad tuge, kui positiivseid tulemusi tuleb liiga kaua oodata, tekib väsimus. Paljusid asju määravad maal ka ilmastikuolud - tuisu tõttu ei tule õpetaja või vastupidi - õpetaja tuleb, aga kuulajad ei saa kodust tulla. Kui algavad kevadised või sügisesed aiatööd, väheneb osalejate arv alati. Seetõttu tuleks koolitust kavandada neid asjaolusid arvesse võttes. Pinge on kogu aeg, sest korraldaja vastutab klasside edukuse ja kuulaja heaolu eest.

Bürokraatia peab olema minimaalne. Mittevajalike aruannete või väljavõtete nõudmine võtab ainult aega, kuid ei paranda tegelikku toimivust. Palju olulisem on rääkida inimestega, rääkida olemasolevatest või kavandatavatest tundidest ja üritustest, kutsuda neid kohale.

Hea praktika rakendamise eritingimused

Hea tava rakendamise eritingimus on tihe koostöö seltside ja valla vahel. Valla seltside arengu toetamine oli läbimõeldud omavalitsuspoliitika. Selle tulemusena tugevnes seltside võimekus ning seltside liikmed omandasid projektitaotluste koostamise ja elluviimise oskused, mis võimaldasid neil olla lisaks koolitusele ka osalejad, vaid ka koolitustegevuse algatajad ja korraldajad. Koolitus ei ole eraldi tegevus, mida dikteerib olukorra vajadus, vaid orgaaniline osa ühiskonna tegevusest teel nende eesmärkide saavutamisele. Seltsing "Rotid" tagab elukestva õppe ürituste korraldamise, juhindudes elanikkonna soovidest ja tööturu nõudlusest, teiste haridustöötajatega võimalike koostöömudelite otsimine, et tuua haridus õppijale lähemale. Seltsing "Rotid" on kaasatud ühisprojektidesse ka Jaunpils'i vallaga.

Selle tunnustamise ja teabe levitamise edendamiseks on seltsing loonud oma sotsiaalse veebisaidi <http://facebook.com/JaunpilsRAC>.

Hea praktika kvantitatiivsed ja kvalitatiivsed näitajad

Alates asutamisest 2002. aastal on seltsing pidanud enam kui 90 erinevat koolitust. Pea igal koolitushooajal maksavad elanikud järgmiste koolituste eest: inglise keele tund lastele, inglise keele tund täiskasvanute jaoks, kitarrimäng, klaverimäng, jooga, raamatupidamise tsükkel ning projekti arendamise ja juhtimise tunnid. Ühing on ka koht, kus uued õpetajad saavad oma õpetamisoskusi proovida.

Igapäevaste kulude katmiseks pakub ühing teistele organisatsioonidele lisatasu eest ruume kaugtööde tegemiseks.

Aastal 2020 olid tänu kõigile klasside ja ürituste külastajatele ning õppejõududele seltsi toa seinad varustatud näituste korraldamise võimalusega.

Koostöös Kuldīga tehnikakooliga korraldati Jaunpils piirkonna töötavatele elanikele meistriklassid: Läti kulinaarne pärand, puittoodete disain ja mootorsõidukite elektriseadmete diagnostika, eesmärgiga tutvustada Jaunpils elanikke jooksvate tööhõiveprogrammidega.

täiskasvanud PIKC "Kuldīga tehnoloogia- ja turismitehnikum" Euroopa Sotsiaalfondi (ESF) toel.

"Rotid" tegeleb ka erinevate projektide elluviimisega. Näiteks algas projekt "Perelood maal" seminariga "Suuline ajalugu - intervjuude läbiviimine, koostamine ja avaldamine". Projektis osalejad said teada ja koostasid oma perelood, kasutades oma perekonnaalbumeid, dokumente, intervjuusid vanema põlvkonnaga, kättesaadavaid Interneti-ressursse, Jaunpils kroonikat ja muid avaldatud väljaandeid. Kohtumistel jagasid nad oma praktilisi kogemusi intervjuusid tehes ja materjale kogudes. Osalejate kogemusi saab vaadata ka saidil [youtube.com](https://www.youtube.com), Jaunpils RAC. Projekti lõpus külvastid osalejad kogutud perelugusid perekonnas säilitamiseks või muuseumisse üleviimiseks.

Põhjamaade Ministrite Nõukogu projektis Nordplus jagasid kolmest riigist pärit partnerid oma kogemusi vaimse pärandi säilitamisel.

Jaunpils linnavolikogu kaasfinantseeritavas projektis "Neli tundi alates Jaunpilsini" töötati välja kaheksa kõnnimarsruuti, koolitati kaheksa vabatahtlikku ringijuhti ning oli võimalus neid näha 3x3 Maailma Läti laagris Jaunpilsises osalejal.

ESF "Töoga hõivatud isikute ametialase pädevuse parandamine" raames korraldati koostöös Kuldīga turismi- ja tehnoloogiatehnikumiga mitmeid ametialase arengu koolituskursusi: turismitoodete arendamine, toidu valmistamise ja esitlemise viimased suundumused, konverents ja seminar „Juhtimine, puittoodete disain ja restaureerimine“.

Riikliku tööhõiveameti ESF projektis "Noortegarantiid" antakse pikka aega töötuna olnud noortele võimalus koolituskursusel "Töök vajalike oskuste arendamine vabaühenduste töös" arendada tööoskusi .

Projekti raames on läbi viidud mitmeid muid tegevusi: klaverimängutundide jaoks paigaldatud ja renoveeritud klaver, ostetud foto- ja animatsioonitundide jaoks kaamera, korraldatud

turunduse, raamatupidamise ja organisatsioonipsühholoogia alased kursused, korraldatud noorte päevalaagrid, eakate koolitused teemal "Tervislikud" Jaunpils vallas ". Koostöös Jaunpils sotsiaalteenistusega, Euroopa enim puudustkannatavate inimeste toetamise programmiga, pakub Jaunpils "Rotid" lisameetmeid - seminaride sari "Elukestva õppe edendamine pensionieelses ja pensionieas", loovtöötoad eri vanuses inimestele loovtööde näitus ja köögilooming ühiskonnas.

Kohalike omavalitsuste peamine kasu heade praktikate rakendamisest

Peame seda tüüpi tegevust täiskasvanuhariduse valdkonnas peaaegu ideaalseks, kuna on võimalik näha tegevuse paljusid eeliseid:

- See on elanikkonnale võimalikult lähedal - kergesti ligipääsetav;
- Kodanike võimalus laiendada pädevusi ja püsida tööturul;
- Oskus kiiresti reageerida nõudluse, vajaduste muutustele;
- Uurida hõlpsasti õppijate vajadusi;
- Väikesed kuulajate rühmad - individuaalne lähenemine;
- Minimaalne bürokraatia;
- Suurepärane koostöö maakonna volikoguga - toetus kõigis küsimustes (palk, ruumid, kommunaalmaksud, projektide kaasfinantseerimine);
- hästivarustatud ruumid ;
- Oskus valida parimad õpetajad;
- Õppijad on isiklikult tuttavad ja tulevad tundidesse nagu peole;
- Hea koostöö piirkonna teiste seltsidega - pensionäride, aednike, käsitöölise, noortega. Aja jooksul on mõned temaatilised tunnid viidud spetsialiseeritud klubidesse, näiteks enamik käsitööga seotud klubidesse - ühendusele "Dzīpars", mille alusel on loodud ja tegutseb Käsitöö Maja Jaunpilsis, pensionäride ühendus on juba 7 aastat pidanud psühholoogia suvekoolitust - igal aastal koostöös Daina Reinfeldsiga

Nii suudab seltsing "Rotid" valla toel pakkuda vajalikku koolitust inimeste elukoha lähedal, võimaldades säästa aega ja ka rahalisi vahendeid. Selline tegevusmudel edendab kogukonna tugevnemist, parandab suhtlemist, ühendab ühiskonda ja inimesed võtavad üksteise eest vastutuse. Sarnased mudelid töötavad arenenud Euroopa riikides, kus kogukond on kodanikuühiskonna selgroog.

Hea praktika jätkusuutlikkuse tingimused ja arenguvõimalused

Ei eita, et Jaunpilsis on veel asju, mida tuleb parandada. Jaunpilsis seltsid teevad pigem praktilist tööd ja paljud head asjad jäävad laiemale avalikkusele teadmata. Massimeediaga peaks olema aktiivsem koostöö, kõik toimuv pole Jaunpilsis elanikele ja naabermaakondadele teada ja nähtav.

Samuti ei näita kodanikud huvi erinevate Euroopa institutsioonidega seotud probleemide vastu, seega on see piirkond maakonnas vähem arenenud. Varakult kooli pooleli jätnutele on seni pööratud ebapiisavat tähelepanu ning rohkem tuleks mõelda nende sotsialiseerumisele ja haridusele ning nende integreerimisele tööturule. Edasine töö on piisav ning piirkonnalt saadud rahaline ja moraalne toetus hõlbustaks ühiskondade tööd.

Pikaajaline töö täiskasvanuhariduses on saanud huvitavaid kogemusi. Võimalik, et see võib olla kasulik mitte ainult väikeste omavalitsuste jaoks, mis sarnaselt Jaunpilsiga juba täiskasvanuharidust arendavad või kavatsevad seda teha, vaid ka suurtele maakondadele.

Unustame sageli, et täiskasvanute koolitus on sama oluline kui kohustuslik algharidus - sellele tuleb pöörata palju tõsisemat tähelepanu kõikidel tasanditel. Mõnikord on täiskasvanuharidust raske eraldada sotsiaaltööst ja kultuurist. Seetõttu on inimene kogukonnas kaks päeva nädalas kolm kuud järjest, järelevalve all, õpib arvutit sisse lülitama ja portaalidest uudiseid leidma. Keegi ei saa öelda, mis on olulisem - kas uued teadmised või positiivne suhtumine, mis on saadud teistelt õppijatelt ja õpetajalt.

On väga oluline, et omavalitsuse juhtkond toetaks täiskasvanuharidust mitte ainult sõnades, vaid ka tegudes - pakkudes võimalikult palju rahalist abi. Ümbritsevad inimesed jälgivad isegi seda, kui palju volikogu töötajaid täiskasvanute koolitusüritustel osaleb ja milliseid kõige rohkem.

Teiselt poolt - nende tundide ajal on saadikutel ja volikogu töötajatel võimalus kohtuda valla elanikega mitteametlikus õhkkonnas, kaotamata sidet tegeliku eluga.

Häid tulemusi saab saavutada ainult siis, kui valla kõik asutused ja organisatsioonid teevad koostööd nii horisontaalselt kui ka vertikaalselt. Nimelt horisontaalselt - see on konkurentsivaba koostöö kõigi vabaühenduste vahel, ideede vahetamine, probleemidele lahenduste pakkumine, suuremate ürituste ühine korraldamine. Omakorda vertikaalselt - see on koostöö ühiskonna madalaimast rühmast valla ja teiste asutuste töötajateni. Koos olles on oma inimesed, kogukond - need sõnad on Jaunpilsis reaalsuseks saamas. Muidugi on olukord

suurtes piirkondades erinev, kuid tuleb tunnistada, et konkurents, mitte koostöö, rikub sageli palju häid asju.

Oluline on olla avatud mitte ainult uutele ideedele ja oma inimestele, vaid ka naabritele. Jaunpilsis osalevad uuringud ja üritused kõigist ümbritsevatest maakondadest. Neilt ei nõuta kõrgemaid osavõtutasusid ega piiranguid kui teiste maakondade elanikelt. Jaunpils püüab luua ühtse ühiskonna, mida ei lõhestata ega piirata territoriaalse asukoha, rahvuse, keele, vara ega muude tegurite tõttu.

On väga oluline regulaarselt välja selgitada kohalike ettevõtjate vajadused, nad toetavad hea meelega erinevaid tegevusi, kui neid ühiskond vajab. Jaunpilsis toimuvad regulaarselt kohalike ettevõtjate päevad, kus osalevad "Rotid", vahetades teavet ja reklaamides oma haridust pakkumist.

Munitsipaalkeskus peab olema töös absoluutselt lojaalne kõigile sihtrühmadele, kellega ta töötab. Ühtegi huvitatud õppijat ei tohiks välja saata, kuid tuleks leida sobiv tundide aeg ja sisu.

Väikeses vallas on oluline inimesi isiklikult tundma õppida, ideaalis, kui on võimalik rääkida nende esivanematest, huvitavatest sündmustest valla elus. See tekitab vastastikust usaldust ja siis läheb töö paremini. Sageli vähendab selline suhtlus, koostöö sotsiaalset pinget, koos on probleemidele lihtsam lahendusi leida.

Soovitused heade praktikate edastamiseks

Jaunpils piirkonna hea tava saavad pärast haldusreformi üle võtta vastloodud regioonide üksikute omavalitsuste kogukonnakeskused, pakkudes nende elanikele hariduse ja kogukonna tugevdamise algatusi võimalikult lähedal oma elukohale. On soovitatav, et vastloodud suure regiooni keskmes oleks täiskasvanuhariduse metoodikakeskus, mis edendab munitsipaalkogukondade täiskasvanuhariduse koordinaatorite töö kvaliteeti ja annab neile metoodilist tuge.

Leedu – Täiskasvanud õppija nädal

Igaaastane üleriigiline kampaania - Täiskasvanud õppija nädal (TÕN)

<http://www.lssa.smm.lt/en/adult-learners-week/>

Elluviija

Leedu Täiskasvanuhariduse Assotsiatsioon (LTA) <http://www.lssa.smm.lt/en/>

Tegevuse põhjendus

2000. aastal vastuseks UNESCO üleskutsele edendada elukestvat õpet korraldas Leedu Täiskasvanuhariduse Assotsiatsioon (LTA) esmakordselt riikliku täiskasvanud õppija nädala (TÕN).

Sellest ajast alates sai täiskasvanute õppimise nädala algatus Leedus traditsiooniliseks liikumiseks. TÕNi eesmärgiks on jagada infot ja suurendada laiema avalikkuse uudishimu õppimise vastu ning julgustada innovaatiliste lähenemisviiside kasutusele võttu ja väärtustada seda täiskasvanute õppes. See kampaania testib ja levitab häid õppekogemusi, juhib tähelepanu täiskasvanuhariduse probleemidele erinevatel poliitilistel tasanditel. Selle eesmärk on kaasata haridusasutusi, valitsusvälised organisatsioone, kohalikke kogukondi, tööandjaid, sotsiaalpartnereid, kohalikke omavalitsusi ja poliitikuid ühistegevuseks, mille eesmärk on pakkuda õppimisvõimalusi kõigile ühiskonnaliikmetele ja eriti sotsiaalselt haavatavatele rühmadele, pöörates erilist tähelepanu õppimise toomisele kodule lähemal ja täiskasvanute koolitajate pädevuste täiendamisele.

TÕNi liikumisega liitub igal aastal suur hulk täiskasvanud õppijaid ja andragooge üle kogu Leedu. TÕNi algatusega liituvad igal aastal erinevad täiskasvanute koolitusasutused, kogukonnad, vabaühendused, kultuuriasutused, raamatukogud, muuseumid, kohalikud naabruskonnad jne. TÕNi tegevuse 21 aasta jooksul on 3886 organisatsiooni ja asutust korraldanud 7485 erinevat avatud õppimise sündmust, millest on osa saanud 200 000 osalejat.

Ühinenud organisatsioonide peamisteks põhimõteteks on vabatahtlik tegevus, paindlikkus ideede elluviimisel ja usaldus.

TÕN liitub rahvusvahelise õppenädalate / festivalide võrgustikuga ja toetab täiskasvanuhariduse arendamise algatusi Euroopas. Leedu täiskasvanuhariduse nädalate kogemused on lisatud UNESCO elukestva õppe instituudi (UIL) projekti väljaandesse [Rahvusvahelised täiskasvanute õppimise nädalad Euroopas \(2003\)](#)

2017. aastal ühines LTA Euroopa täiskasvanuhariduse assotsiatsiooni algatusega, et tähistada täiskasvanute õppe aastat Euroopas, ja pühendas sellele temale selle aasta TÕNi sündmused **Sihtrühm**

on poliitikakujundajad ja poliitikud, hariduse ja koolituse pakkujad (nii riiklikud kui ka kohalikud), kultuuriasutused (raamatukogud, muuseumid, kultuurikeskused jne) ja muidugi laiem avalikkus ning õppijad ise, - linnade-piirkondlike keskuste elanikud, väikelinnad ja maapiirkonnad.

Sisu

TÕN-d toimuvad novembris ühe nädala jooksul, juba 20 aastat. LTA on selle algataja ja korraldaja. TÕN-id korraldatakse tihedas koostöös TÕN piirkondlike koordinaatoritega ja alates 2016. aastast omavalitsuste mitteformaalse täiskasvanuhariduse koordinaatoritega.

Iga TÕN on olnud pühendatud konkreetsele temale, mis on oluline kogu ühiskonnale WAE taustaks korraldused ja iga aasta konkreetne teemakohane pealkiri (tabel 9):

2000 - Täiskasvanuharidus: õigus, privileeg või kohustus	2011 - Kolmandast ajastust kuni 21. sajandini. Sügisvalikud
2001 - Keel. Euroopa keelte aasta	2012 - Põlvkonnad õpivad koos
2002 - Sotsiaalse kaasatus läbi hariduse	2013 - Lähenemine: indiviidist kodanikuks
2003 – Õppimine inimesele lähemale	2014 - Elupuu
2004 - Meie - eurooplased. Õppigem sallivust	2015 – Aktiivne õppimine aktiivseks elamiseks
2005 - Kodakondsus praktikas	2016 - Õppimise värvid
2006 – Haridus kultuurile. Kultuur haridusele	

2007 - Üheskoos õppimine: lapsed, vanemad ja vanavanemad	2017 - Õppimise jõud ja võlu
2008 - Kultuur + keel = kultuuride dialoog	2018 - Leedu õpib: minevikust tulevikku.
2009 - Seitse päeva loovust hariduse, kultuuri ja ettevõtluse jaoks	2019 – Õppimise maailm ootab. Urime.
2010 - Õppiv organisatsioon: retoorikast tegudeni.	2020 - Kohtume õppimiseks. Saame koos hakkama!

Tabel 9. Täiskasvanud õppijate nädalate pealkirjad

Tegevus omavalitsuse tasandil

TÕN ajal korraldavad LTA ning teiste formaalse ja mitteformaalse täiskasvanuhariduse asutuste (õpetajakoolituskeskused, ülikoolid, kultuuriasutused, kogukonnad ja kohalikud naabruskonnad, valitsusvälised organisatsioonid jne) liikmed kogu Leedus avatud tegevusi. Igal aastal osaleb umbes 200 - 300 asutust ja korraldatakse 300-700 üritust. Osalevate asutuste geograafia ja mitmekesisus sõltub TÕN-teema asjakohasusest ja atraktiivsusest konkreetse asutuse jaoks

Nädala jooksul toimuvad tavaliselt: töökoosolekud, konverentsid, loengud, arutelud, näitused, töötoad, avatud uste päevad, hommikusöögid õppimiseks, messid täiskasvanute koolitusasutustele, erinevate täiskasvanuharidusega seotud organisatsioonide ühisüritused, kunsti ja loovuse päraslõunad, põlvkondade vaheline tegevus jne. TÕN näitab selliste meetmete vajalikkust, kogub ja levitab parimaid täiskasvanute õppimise tavasid. Nädala jooksul demonstreeritud atraktiivsed õppevormid ja paindlikud meetodid tugevdavad täiskasvanute motivatsiooni elukestvaks õppeks.

Kohalike ürituste korraldamisel omavalitsustes on olnud palju näiteid loovusest ja innovatsioonist, näiteks:

- Marijampolė õppebuss sõitis ringi ühest õppeasutusest teise, kogus inimesi ja viis nad lõpp-peatusesse, kus toimus TÕN konverents.
- Õppurite pass anti välja TÕNi sündmustest osalejatele Alytuses. Nad käisid mööda erinevaid Alytause haridusasutusi ning said punkte koguda ja õpperaja läbijaid autasustati. Välja oli töötatud viis õpperada: ilu ja heaolu, etnokultuur ja turism, kunst ja väljendus, ettevõtluse ja käsitöö arendamine, kultuur, ajalugu ja vaba aeg. Igal marsruudil oli võimalik külastada 5 haridus- / koolitusasutust. Auhinna kättesaamiseks oli vaja külastada vähemalt 3 õppekohta.
- Pravieniškių raamatukoguhoidjad valisid TÕNi kohalikuks avamiseks raudteejaama ja korraldasid kampaania "Et reis ei tunduks liiga pikk". Korraldajad suhtlesid rongiga saabuvate ja lahkuvate reisijatega, õpetasid neid fraktaale joonistama, annetasid raamatuid, et reisimiseks kuluv aeg oleks pigem tõhusalt kasutatud kui igav.

Piirkondades viiakse ellu TÕN-id koostöös piirkondliku massimeediaga - ajakirjanduse, kohaliku TV-ga, nt [Jurbarkosviesa](#); [suduvosgidas](#); [sirvinta](#)

Tegevused riiklikul tasandil

AVAMISE TSEREMOONIA

Täiskasvanud õppija nädalad avamise puhul korraldatakse konverentse. Iga-aastase konverentsi eesmärk on elukestva õppe pidev edendamine erinevatel tasanditel poliitikute, kohalike omavalitsuste, ekspertide, spetsialistide, andragoogide, praktikute osavõtul. Konverents kutsub igal aastal kokku 80–100 täiskasvanute koolitajat üle Leedu.

Alates 2013. aastast on konverents toimunud kohalikes omavalitustes, kellele LTA teeb ettepaneku korraldada. Konverents on võimalus tutvustada piirkondlikku täiskasvanute koolitustegevust riiklikul tasandil.

- Avakonverentsidel on püsiv formaat: kõnesikute ettekanded täiskasvanuhariduse teemadel ja auhinna tseremoonia; konverentsi teises osas toimuvad töötoad.
- Praktiliste sessioonide mitmekesisus annab igale konverentsile oma näo nt: TÕN avakonverents nimega „Õppimise maailm ootab. Avastame.” toimus Vilniuse raudteejaamas ja töötoad olid suunatud möödujate kaasamiseks improviseeritud

õpijaamades “Sisene, mine välja”, viktoriinid ja muusika, keele, tervisliku eluviisi, luule töötoad.

- TÕN nimega “Elupuu” avati Panevėžis, kus üks töötuba toimus linna keskväljakul. Looduslike puid kaunistasid pappilved, kus olid ökoloogia teemalised faktid ja mõtted. Osalejad ja möödujad said kirjutada pilvedele oma mõtteid.
- TÕN avakonverents ja teised sündmused toimusid 2020. aastal pandeemia tõttu virtuaalselt.

Saadud auhinnad projektile ja tegevustele

Alates 2005. aastast on TÕNi korraldajad välja pannud auhindasid projektidele ja tegevustele täiskasvanuhariduse valdkonnas. Konkursi eesmärk on tutvustada häid tavasid kohalikul, piirkondlikul ja riiklikul tasandil. Kolm kõige originaalsemat projekti autasustatakse LTA diplomiga ja LTA väljaannete komplektiga.

Aasta andragoogi valimine

Alates 2008. aastast on aasta andragoogi valimisi korraldatud igal aastal. Tiitel antakse täiskasvanuhariduse ja õppimise aktiivsele edendamise, teadusliku ja / või praktilise andragoogilise tegevuse korraldamise ja rakendamise eest viimastel aastatel. 13 aasta jooksul on aasta andragoogi tiitli saanud 16 täiskasvanute koolitajat. Auhind antakse ühel aastal mitmele täiskasvanute koolitajale, kes tegutsevad erinevates valdkondades (kultuur, kutseharidus, kogukonna haridustegevused).

KAMPAANIA KORRALDAMISE SAMMUD

Info levitamine

- Aasta alguses otsustab LTA juhatus TÕN idee ja teema ning kutsutakse kokku korralduskomitee.
- Valmistatakse ette üleskutsed: TÕNi ürituste korraldamiseks, projektikonkursil osalemiseks, kandidaatide esitamiseks aasta andragoogi tiitlile.
- Kutseid osalemiseks levitatakse erinevate kanalite kaudu: LTA võrgustiku kaudu (assotsiatsiooni osakonnad ja liikmed, facebook ja veebileht); omavalitsuste mitteformaalse hariduse koordinaatorite kaudu; riikliku valitsusväliste organisatsioonide haridusvõrgustikele; raamatukogudele ja muuseumitele. Pvalmistatakse ette reklaammaterjal (plakatid, voldikud ja muu). Neid jagatakse piirkondadele ja kohalikele korraldajatele enne nädalat ja nädala jooksul.
- Piirkondadest saadud info kogumine ja töötlemine:
 - Kohalikud tasandi osalemise soovid esitatakse 3 nädalat enne üritust.

- Riiklik ürituste programm piirkondade kaupa koostatakse ja seda levitatakse LTA osakondade, assotsiatsiooni veebisaidi ja facebooki kaudu.
- Võistlusprojektid esitatakse korralduskomiteele hindamiseks 2 nädalat enne TÕN-d.
- Aasta andragoogi tiitli saamiseks kutsutakse LTA osakondi üles esitama kandidaate kuu enne TÕNi ja TÕNi korralduskomitee valib nominendi, keda autasustatakse avakonverentsi ajal diplomi ja skulptuuriga.

- Pärast kampaaniat koostatakse aruanded ja kajastavad artiklid avaldatakse LTA väljaandes Savišvieta, veebilehel ja EPALE platvormil.

Organisatsiooniline tegevus omavalitsuse tasandil

Leedu Täiskasvanuhariduse Assotsiatsioon:

- Saadab linnapeadele infot, mis kutsub osalema ja toetama TÕN üritusi teatud omavalitsustes.
- Pärast üritust teavitab osalenud omavalitsusi ja kohalike ürituste korraldajaid. Mõned omavalitsused annavad korraldajatele välja tänukirju.
- On ühenduses omavalitsuse TÕN-koordinaatoriga, kes võttis vastu au ja pühendumuse avakonverentsi korraldamiseks.

TÕN piirkondlikud koordinaatorid:

- Suhtlevad mitteformaalse täiskasvanuhariduse koordinaatoritega omavalitsustes.
- Korraldavad piirkondlikke üritusi: konverentse, foorumeid jne.
- Jagavad infot ja kirjutavad artikleid piirkondlikule meediale.

Mitteformaalse täiskasvanuhariduse koordinaatorid omavalitsustes:

- Hoiavad kontakte valla kohalike täiskasvanute koolitusasutustega (jagavad infot, koguvad osalemiskavasid ja edastavad need TÕN piirkondlikele koordinaatoritele).
- Hoiavad kontakti omavalitsutega TÕNi tugi- ja korraldusküsimustes jne.
- Hoiavad kontakti kohaliku meediaga.

- Koordineerivad riikliku avakonverentsi juhtimist LTA, omavalitsuse, kohalike töötubade potentsiaalsete juhtidega, kui omavalitsus on nõustunud konverentsi korraldama.

Ressursid

TÕN algatust ei rahastata püsivalt. Korraldustöö põhineb täiskasvanute koolitajate entusiasmil ja vabatahtlikul tööil. Kuni 2004. aastani toetasid kampaaniat peamiselt rahvusvahelised koostööpartnerid. Hiljem riiklikul tasandil toetab nädalat aeg-ajalt haridus- ja teadusministeerium. EPALE toetab 5 aastat koostöös The Education Exchange Support Foundationiga konverentsiruumide rentimist ja osalejate toitlustamist.

UNESCO Leedu riiklik komisjon ja Maailmapank on projekti rahastanud mitu korda.

Kuidas omavalitsused tegevust toetasid ja kaasa aitasid

Alates 2016. aastast, kui omavalitsustes loodi mitteformaalse hariduse koordinaatori ametikoht, on teatud omavalitsused toetanud TÕNi üritusi. Praegu ei ole omavalitsuste toetus TÕN-le stabiilne ja püsiv. Iga omavalitsus toetab TÕN ideed vastavalt oma võimalustele ja täiskasvanuhariduse olulisuse tajumisele. Kuigi kõik omavalitsused on lisanud täiskasvanuhariduse strateegilistesse plaanidesse, pakuvad selles valdkonnas pidevat rahastamist vaid vähesed.

Positiivse näitena [Panevėžys linnaosa](#). Vald näeb strateegilises kavas ette ja eraldab vahendeid täiskasvanute koolitamiseks. Panevėži rajooni hariduskeskus on täiskasvanute mitteformaalse koolituse koordinaator, ta kasutab vallalt saadud vahendeid TÕN ürituste korraldamise toetamiseks.

Teised omavalitsused korraldasid konkursse, kust täiskasvanute mitteformaalse koolituse ja hariduse pakujad võivad taotleda TÕN kohalike ürituste ja teiste koolitusprogrammide läbiviimiseks raha. Nt: [Klaipėda linn](#): aastatel 2016, 2017, 2018 loodi konkreetne täiskasvanute koolitusprogramm ja eraldati vahendeid nii teatud tegevuste jaoks kui ka valla TÕN ürituste jaoks.

Mõnes omavalitsuses algab TÕN koostöö ja aruteluga linna täiskasvanuhariduse olukorra üle linnapea ja / või teiste kohalike sidusrühmadega.

Mõned üritused korraldatakse koos vallavalitsusega või toimuvad valla ruumides.

Üldjuhul pakuvad omavalitsused ruumi riiklikuks avakonverentsiks. Konverentsi korraldava linna linnapead saavad sageli nädala patroonideks.

Teave kohalike ürituste kohta paigutatakse tasuta omavalitsuste teabeallikatesse, näiteks: [Telšiai](#), [Zarasai](#), [Vilniuse piirkond](#)

Omavalitsuste peamised kasud selle hea praktika rakendamisel

Nädala algatus tõstab teadlikkust elukestva õppe olemusest ja olulisusest ning näitab täiskasvanute õpet praktikas. Mitteformaalse täiskasvanuhariduse valdkonnas töötavatel inimestel on võimalus olla märgatud ja hinnatud. Nad teevad koostööd ja loovad võrgustikke. TÕN-st saab traditsioon ja see mobiliseerib igal aastal kohalikke kogukondi õppimisvõimaluste jaoks. Sündmusest osavõtjad saavad nädala huvitavate ürituste käigus õppimise „saastatuse“ ja otsivad hiljem elukestva õppe väljakutseid.

Alates 2013. aastast on TÕN avakonverents toimunud erinevates omavalitsustes. Konverents on võimalus tutvustada piirkondlikku täiskasvanute koolitustegevust riiklikul tasandil.

Takistused hea tava rakendamisel

Elukestva õppe olemuse ja olulisuse mõistmine Leedus on puudulik. Piirkondades sõltub keskendumine mitteformaalsele täiskasvanuharidusele suuresti mitteformaalse hariduse koordinaatori teadlikkusest ja suhtumisest.

TÕN on avalik algatus ja sellel puudub sageli toetus piirkondades, kus on tavaline, et tegevused toimuksid "ülalt alla" koos ministeeriumide või teiste riigiasutuste juhistega, vältides isiklike tegevusi ja vastutust.

Tingimused hea tava jätkusuutlikkuse ja arengu tagamiseks

Täiskasvanute koolitajate entusiasm on ja peaks olema TÕN peamine ressurss.

Tuleks parandada munitsipaalteenuste teadlikkust elukestva õppe olulisusest.

Mitteformaalse täiskasvanuhariduse rahastamiseks tuleb omavalitsustes luua selged finantsinstrumendid.

TÕN tuleks tunnustada ja kaasata täiskasvanuhariduse levitamise projektidesse riiklikul ja kohalikul tasandil.

Sellise riigi jaoks nagu Leedu (2,8 miljonit elanikku) oleks optimaalne toetada TÕN-de korraldamist 15 000–20000 euroga, ehkki algatust rahastatakse juhuslikult vaid 10–15%.

Järgmised näited võiksid olla riigid, kellel on täiskasvanute koolitusnädalate korraldamisel palju kogemusi: [Ühendkuningriik](#) (alates 1992); [Sloveenia](#) (alates 1996).

Soovitused hea tava rakendamiseks

TÕN korraldajad peaksid varakult välja töötama meediastrateegia. TÕN riiklik koordinaator peaks TÕN algatuse levitamiseks töötama tõhusa PR-i kallal. Kampania edendamiseks ja heade tavade jagamiseks tuleks kasutada EPALE platvormi.

Pressikonverentse võiks korraldada enne üritust või ürituse ajal ning eelistatavalt võiksid need korraldada kuulsused ja ametnikud.

Oluline oleks parandada kontakte omavalitsuste aktiivsete ja kaasatud mitteformaalse täiskasvanuhariduse koordinaatoritega, vahetada omavalitsuste vahel häid tavasid.

Muud aspektid ja soovitused

Iga-aastased TÕN-d peaksid olema sobiv vahend elukestva õppe olulisuse suurendamiseks ühiskonnas. Poliitikud ja täiskasvanute koolitajad peaksid tegema jõupingutusi teadlikkuse tõstmiseks kõigil tasanditel, mis: *Planeet ei jää ellu, kui ta pole õppiv planeet (Paul Belanger)*

Täiskasvanuhariduse praktikad linnades Panevežys, Joniškis ja Trakai

Panevežyse näide heast praktikast

Tegevus

Panevežyse linna mitteformaalse täiskasvanute koolitust koordineeriv rühm.

Rakendaja

Panevežyse linna hariduskeskus.

2016. aastal määrati Panevežyse linna hariduskeskus mitteformaalse täiskasvanuhariduse koordinaatoriks. Keskus lõi ja kinnitas täiskasvanute koolituse mitteametliku koolituse koordineerimisrühma reeglid ja rühm loodi 2016. aastal.

Tegevuse põhjendus

Panevežyse linnas on arvukalt haridust pakkuvaid asutusi ja organisatsioone. Mitteametliku täiskasvanuhariduse koordineerimisrühm loodi aktiivselt tegutsevate täiskasvanuhariduse asutuste ja organisatsioonide algatusel, et:

- abistada Panevežyse hariduskeskust täiskasvanuhariduse koordineerimisel;
- tagada täiskasvanute mitteformaalse koolituse valdkonnas otsuste ja plaanide mitmekesisus.

Komitee eesmärk on jälgida ja koordineerida mitteformaalse täiskasvanuhariduse arengut ja parendamist Panevežyses.

Koordineeriv rühm on asutus, mis arvestab täiskasvanute mitteametliku hariduse arengu peamisi väljavaateid, kavandades suuniseid, viies läbi eksperthinnanguid, konsulteerides ja lahendades mitteametliku täiskasvanuhariduse küsimusi Panevežyses.

Hea praktika eesmärk

Mitteametliku täiskasvanuhariduse valdkonnas töötavad asutused ja organisatsioonid Panevėžyse linnas.

Rakendatud tegevused

Koordineerimisrühma peamine tegevusvorm on avatud koosolekud. Määruse kohaselt toimuvad koosolekud vastavalt vajadusele, kuid mitte harvem kui kord kvartalis. Tavaliselt kohtub koordineerimisgrupp kord kuus. Aastal 2019 algatas koordineerimisgrupp täiskasvanuhariduse vajaduste ja võimaluste uurimise linnas, mis viidi ellu koostöös M.Romerise ülikooliga.

Tegevuse korraldus

Koordineerimisgrupp koosneb 11 liikmest, kes valitakse neljaks aastaks. Nad esindavad erinevaid asutusi, ühendusi, kogukondi (nt Aktiivsete Naiste Klubi, Rahvatervise Büroo, Kolmanda Ajastu Ülikool, rahvaraamatukogud, Leedu Naiste Liiga Panevėžyse osakond, Panevėžyse piirkonna puuetega inimeste liit jne).

Koordineerimisgruppi juhib esimees, kes valitakse esimesel koosolekul. Esimees vastutab koordineerimisgrupi töö korraldamise eest: määrab koosolekute aja, koha ja päevakorra, juhatab koosolekut. Organisatsioonilisi küsimusi haldab

koordineerimisgrupi sekretär. Sekretär teavitab liikmeid 3 tööpäeva ette koosolekute toimumise kohast ja ajast, koostab ja saadab neile koosoleku päevakorra ja asjakohased dokumendid, koostab koosolekute protokollid projekti 5 tööpäeva jooksul.

Vahendid

Ruumid ja vahendid koosolekute korraldamiseks on tagatud koordineerimisgrupi liikmete asutuste / organisatsioonide poolt.

Peamine inimressurss on Panevėžyse linnakogukondade aktiivsed liikmed.

Kuidas omavalitsus on tegevust toetanud

Koordineerimisgrupi liikmed töötavad vabatahtlike põhimõttel. Panevėžyse omavalitsus:

- on eraldanud vahendeid täiskasvanute mitteformaalse koolituse koordinaatori ametikoha loomiseks.
- Igal aastal toetab vald täiskasvanute mitteformaalse hariduse ja elukestva õppe programmide rahastust.
- Vald pakub ruume ülikooli teaduskonna tegevuseks.
- Omavalitsus on koostanud täiskasvanute mitteformaalse hariduse ja täiendõppe kava, mida rakendatakse Panevėžyses.
- Teave täiskasvanute vabaharidustegevuse kohta avaldatakse valla kodulehel.

Peamine kasu omavalitsustele

Koordineerimisgrupi tegevus kajastab linnakogukonna erinevate rühmade õpivajadusi, tugevdab institutsioonidevahelist koostööd, süvendab arusaama iga asutuse tegevusest ning annab võimaluse kolleegide häid tavaid jagada ja omaks võtta.

Koordineerimisgrupp on omamoodi "lakmuspaber" kohaliku omavalitsuse mitteformaalse täiskasvanuhariduse koordinaatori töö jälgimisel, kajastamisel ja abistamisel.

Koordineerimisgrupp abistab omavalitsuse haridusosakonna spetsialisti, kes vastutab täiskasvanuhariduse poliitika kujundamise eest. See spetsialist pöördub koordineerimisgrupi poole teabe ja nõuannete saamiseks ning võib koordineerimisgrupi liikmete kaudu levitada omavalitsuste tegelikkust ja teavet.

Takistused, mis raskendavad hea praktika rakendamist

Koordineerimisgrupp on mõeldud tihedalt koostööd tegevaks üksuseks täiskasvanuhariduse valdkonnas. Ehkki mõnikord on mõne asutuse huvid, mida esindatakse Koordineerimisgrupis, ülekaalus täiskasvanute mitteformaalse koolituse asutuste ühise eesmärgi huvidest.

Hea praktika jätkusuutlikkuse ja arengu tingimused

Tagatakse koordineerimisgrupi tegevuse jätkusuutlikkus ja areng:

- kui on võimalikult palju täiskasvanuharidust ja õppivaid “fanaatikuid”, kes sooviksid innukalt linna ühisuse nimel luua ja koos töötada.
- kui koordineerimisgrupi väljatöötatud strateegilised ja praegused plaanid ei ole ainult “paber”, vaid reaalsed ja asjakohased koordineerimisgrupi liikmete jaoks, mille elluviimisel saaksid nad aktiivselt osaleda.
- kui Panevėžyse linna omavalitsuse eelarvest rahastatavate projektide / programmide / konkursside protseduuride kirjeldustes nähakse ette elukestva õppe prioriteet. Täiskasvanuhariduse selge suund annaks koordineerimisgrupi liikmetele paremad võimalused suunata haridusasutusi / organisatsioone sihipäraselt projekte looma.

Soovitused heale praktikale üleminekuks

Koordineerimisgrupi olulisuse jagamiseks piirkondlikul ja riiklikul tasandil võimalikult lai ja nähtav:

- algatada praktikaid, konverentse jms, - üritused, kus kohaliku omavalitsuse mitteametliku täiskasvanuhariduse esindajad saaksid tutvustada oma häid tavasid
- korraldada ühisüritusi naaberomavalitsustega.
- heade tavade jagamiseks meedia, sotsiaalvõrgustike, EPALE platvormi kaudu.

Joniškis näide heast praktikast

Tegevus

Kehalise aktiivsuse klassid iDance süsteemis.

Rakendaja

Joniškise linnaosa valla rahvatervise büroo. (MPHB)

Tegevuse põhjendus

Füüsiline aktiivsus on esmatähtis valdkond, mis viib tervisliku eluviisini krooniliste haiguste ennetamises, vaimse tervise tugevdamises ning sotsiaalsete suhete ja suhtluse edendamises. Rahvatervise Büroo kasutab kehalise aktiivsuse süsteemi iDanceuudsus Leedus. Eesmärk

on tugevdada füüsilist ja vaimset tervist kõrgtehnoloogiate abil.

iDance süsteem muutus maailmas kiiresti sobivaks, kuna see on:

- sobiv grupidetegevuseks (4 kuni 32 inimest);
- kasutatakse laialdaselt rasvumise, metaboolse sündroomi, diabeedi ennetamiseks, igas vanuses inimeste kehalise aktiivsuse edendamiseks;
- Suurendab energiatarbimist, koordineerimist, tähelepanu, keskendumist, motiveerib eesmärki saavutama.

Sihtgrupp

Joniškise linnaosa elanike kogukond: maaelanikud, vallateenijad, ärimed, õpetajad, puuetega inimesed, eakad, vabaühenduste liikmed.

Rakendatud tegevused

Füüsilise tegevuse töötoad koolides, laagrites, kogukondades, Joniškise linna festival.

Tegevuse korraldus

iDance süsteem on levinud kõikides haridusasutustes, töökohtades, organisatsioonides ja seda kasutatakse linnapidude ajal. Tegevusi viiakse läbi ka kontoriruumides, kui erinevad rühmad, asutused, organisatsioonid tulevad tantsima ja muud füüsilist tegevust proovima.

Vahendid

Süsteem osteti projektist nr. 08.4.2-ESFA-R-630 „Tervisliku eluviisi propageerimine piirkondlikul tasandil“. Kui süsteem osutus abisaajatele edukaks, osteti teine komplekt täiendavalt sporditoetuse fondi „Interaktiivse liikumisharrastuse arendamine Joniškise linnaosas“ ettevalmistatud projekti vahenditest. Kõiki büroo rahvatervise spetsialiste koolitatakse iDance süsteemil põhinevate töötubade pidamiseks. Tegevusi rahastatakse kontori- ja projektivahenditest.

Kuidas omavalitsus on tegevust toetanud

Vald toetab büroo projektitegevusi ja panustas iDance'i süsteemi esimesse tegevusse.

Takistused, mis raskendavad hea praktika rakendamist

Hea tava rakendamist 2020. aastal süvendas Covid-19 põhjustatud pandeemiaolukord.

Peamine kasu omavalitsustele

Süsteem iDance on Leedus uudne. Selle omandamise ja kehalise aktiivsuse edendamiseks kasutab MPHБ täiskasvanute tervislike eluviise. See tava edendab ka MPHБ tegevust ja linnaosa omavalitsust kui kõrgetehnoloogia valdajat rahvatervise valdkonnas. See näide julgustab kolleege rakendama progressiivseid alternatiivseid vorme, et tugevdada vallaelanike füüsilist ja vaimset tervist.

Hea praktika jätkusuutlikkuse ja arengu tingimused

Riiklikul ja kohalikul tasandil tuleks kehtestada rahvatervise parandamiseks regulaarsed finantsmehhanismid, et ergutada asutusi algatusi alustama ja jätkama.

On väga oluline riiklikus ja piirkondlikus meedias ning mitmesuguste ürituste ajal

propageerida rahvatervise parandamise vajadust kui üht parimat viisi isegi pandemiatega vastu võitlemiseks. Omavalitsused peaksid leidma viise, kuidas veenda elanikke tervisliku eluviisi kasulikkuses.

Soovitused heale praktikale üleminekuks

Joniškise rajooni MPHБ soovib teistel omavalitsustel osta interaktiivne kehalise aktiivsuse süsteem iDance ja kasutada seda oma heade tavade kohaselt laialdaselt. Joniškises toimunud kohtumistel ja ametialase arengu üritustel on nad jaganud 2020. aasta häid tavasid ümbritsevate omavalitsuste rahvatervise büroodega.

Joniškise rajooni MPHБ töötajad on avatud, heatahtlikud ja koostööaldis. Nad soovivad innukalt oma kogemusi jagada, julgustada ja kolleege nõu pidada.

Trakai näide heast praktikast

Tegevus

Inglise keele kursused täiskasvanutele.

Rakendaja

Avalik asutus Trakai hariduskeskus (TEC)

Tegevuse põhjendus

Avalik asutus Trakai hariduskeskus (TEC) on valitsusväline mittetulundusühing (asutatud 2013. aastal).

Keskuse eesmärk on rahuldada Trakai rajooni ja Vilniuse piirkonna õpetajate ja teiste spetsialistide täiendkoolituse, mitteformaalse hariduse ja täiendõppe vajadusi.

Inglise keele kursuste korraldamise otsus tehti täiskasvanute mitteformaalse koolituse ja täiendõppe rajooni koordineerimisnõukogu koosolekul, kus arutati teatud uuringu tulemusi. Uuring näitas suurt vajadust parandada elanike inglise keele oskusi, kuna see on väga vajalik erinevate valdkondade töötajatele. Trakai on ilus linn ja palju turiste külastavad seda, seega on teenindussektori töötajatele, samuti kultuuridevahelisi projekte ellu viivatele ja

partnerlussuhteid arendavatele asutustele ja organisatsioonidele vaja inglise keelt. Selle tegevuse eesmärk oli luua tingimused inglise keele kursustele.

Sihtgrupp

Sihtgrupp on valla täiskasvanud elanikud.

Rakendatud tegevused

Teavet inglise keele kursuse kohta levitati ajakirjanduses ja sotsiaalvõrgustikes.

Esialgu kogunes 4 rühma (igaüks 8 osalejat). Pärast esimeste rühmade edukat õppimiskogemust kogunes veel 4 rühma. Kokku 64 (8 rühma x 8 inimest) valla elanikku. Õppekursuse programmi kestus oli 40 tundi igas rühmas.

Vahendid

Vald eraldas kursuste korraldamiseks rahalised vahendid ja ruumid: valiti õppejõud, sõlmiti lepingud.

Kuidas omavalitsus on tegevust toetanud

Pärast erinevate õppetegevuste korraldamise kogemuste hindamist Trakais see oli ilmne, et enamus elanikke ei suutnud kursuse eest täishinda maksta. Seetõttu 40% kursuse hinnast kaeti omavalitsuse poolt iga abisaaja kohta.

Heade tavade rakendamist on pandeemiaolukord takistanud, kuigi endiselt on olemas ilmne nõudlus inglise keele järel kursused.

Kursuste korraldamisel ilmnes paradoks: kui elanikele anti võimalus tasuta õppida, ei osalenud osalejad kursustel regulaarselt ning juhul, kui toetuse saaja investeeris hinna osa, tuleb läheneda õppimine ja kohalolek oli palju muud vastutav.

Hea praktika jätkusuutlikkuse ja arengu tingimused

Täiskasvanute õppe areng ja jätkusuutlikkus oleks tagatud kohaliku elanikkonna vajadustele vastavate mitteformaalse täiskasvanuhariduse teenuste püsiva rahastamisega: rahastus mitteformaalse täiskasvanuhariduse jaoks (näiteks mitteformaalne laste haridus) või riigieelarvelisel rahastamisel põhinev tõhus täiskasvanute koolituse vautšerite süsteem.

Peamine kasu omavalitsustele

Vallale on kasulik, kui on olemas ingliskeelne professionaalne personal.

Kursuse hinna osa katmisel oli küllalt lihtne kutsuda keelt õppima piisavalt osalejaid. Kursuse kõrge kvaliteet motiveeris abisaajaid jätkama õppimist, kui neile võimaldati võimalus.

Soovitused heale praktikale üleminekuks

Omavalitsused peaksid uurima ja vastama täiskasvanud elanike õppimisvajadustele, eriti kui see vastab piirkonna tööhõivenõuetele.

Sellise praktika rakendamine võib korraldajatele kaasa tuua täiendavat tööd / muret, näiteks koolituseks ruumide leidmine (kui korraldajatel pole sobivaid), juurdepääs digitaalsetele tehnoloogiatele, osalejatele ja õppejõududele sobivate ajakavade loomine, täiendava dokumentatsiooni täitmine jne. Korraldajatel soovitatakse siiski mitte alla anda, sest mured lunastatakse osalejate rahuloluga.

Eesti – Täiskasvanuhariduse koordinaatorite võrgustik

Hea praktika elluviija:

Eesti Täiskasvanute Koolitajate Assotsiatsioon Andras

Hea praktika põhjendus

Täiskasvanuhariduse populariseerimise üks põhieesmärke on suurendada täiskasvanute osalust elukestvas õppes ning toetada inimeste naasmist haridussüsteemi läbi formaalse ja mitteformaalse õppe. See on ka Andrase poolt 2000. aastast ellukutsutud ja arendatud koordinaatorite võrgustiku tegevuse põhieesmärk. Täiskasvanuhariduse koordinaatorite võrgustikke on 16 - 15 maakondades ja 1 Tallinnas.

Eestis tegutsevate koordinaatorite võrgustike peamine eesmärk on teavitada täiskasvanuhariduse osapooli õppimisvõimalustest ja tõhustada omavahelist koostööd oma piirkonnas. Piirkonna all mõeldakse maakonna omavalitsusi. Samuti on eesmärgiks tõsta teadlikkust täiskasvanuhariduse võimalustest ja kujundada positiivset suhtumist õppimisse. See näide valiti seetõttu, et see võrgustikupõhine tegevus on olnud tõhus ja teised riigid võiksid sellise koordinaatorite võrgustiku kogemuse üle võtta.

Tegevusse kaasatud sihtrühmad

Organiseerijad: Andrase töötajad.

Peamine partner: Haridus- ja Teadusministeeriumi täiskasvanuhariduse poliitika valdkonna osakond.

Hea praktika sisu (mis on tehtud)

Eesti on 1,3 miljoni elanikuga väikeriik, kus kõik tunnevad kõiki ja iga inimene on oluline. Seetõttu on iga inimese osalemine elukestvas õppes ülimalt oluline. Eesti Täiskasvanute Koolitajate Assotsiatsioonil Andras (ETKA Andras) on oluline roll inimeste õppimise innustamisel ja motiveerimisel.

Sihtrühmaks on kogu Eesti elanikkond, eelistades madalama haridustasemega, erialase kvalifikatsioonita ja/või aegunud oskustega inimesi. Loodud on üleriigiline võrgustik kõigis Eesti maakondades, võrgustiku kaudu levitatakse infot on sihtrühmadele (õppimisvõimaluste

ja -tingimuste, tugiteenuste jms kohta). Igas maakonnas (15 maakonda ja pealinnas Tallinnas) on piirkondlik täiskasvanuhariduse tugivõrgustik, mis kaasab aktiivselt ligikaudu 350 inimest. Võrgustikku juhib vabatahtlik koordinaator, kelle palgatöö on teatud aspektides seotud täiskasvanuharidusega. Piirkondlikesse võrgustikesse kuuluvad täiskasvanute koolitajad, omavalitsuste/omavalitsuste esindajad, Töötukassa, haridus- ja karjäärinõustamiskeskused, külaliikumised, raamatukogud ja muud organisatsioonid. Kuna koordinaatorid esindavad erinevaid organisatsioone ja on erineva taustaga, võib erinevate maakondade tegevus olla veidi erinev, olenevalt konkreetse koordinaatori tegevusvaldkonnast.

Võrgustiku liikmed levitavad teavet õppimisvõimaluste kohta, korraldavad täiskasvanud õppija nädala (TÕN) üritusi maakonnas, koordineerivad maakonna tasandil parimate tunnustamist, koguvad ja levitavad täiskasvanuhariduse edulugusid, teavitavad, märkavad, kaasavad, juhendada, anda tagasisidet jne. Võrgustiku liikmed jagavad infot tugitegevused inimestele, võimaldades neil osaleda lähiümbruses toimuvates tegevustes.

Andras on koordinaatorite võrgustiku asutaja, eestvedaja ja tegevuste koordineerija, korraldades regulaarselt koosolekuid ja seminare, et innustada koordinaatoreid regionaalset koostööd tõhustama. Lisaks sellele koordineerib Andras ka piirkondliku võrgustiku liikmete valdkonnapõhist koostööd täiskasvanuhariduse edendamiseks. Toimuvad töötoad, seminarid ja konverentsid haridustöötajatele, raamatukoguhoidjatele, täiskasvanud õppijatele ja külajuhtidele, mille eesmärk on teabe jagamine ja kogemuste jagamine.

Täiskasvanuhariduse tähistamise põhisündmus on iga-aastane täiskasvanud õppija nädal (TÕN). TÕNi ajal toimub kõikides maakondades mitmekülgsed promoüritused, nt. lahtiste uste päevad haridusasutustes, õppemessid, töötoad, lühiõppetunnid jne. Viimastel aastatel on üle Eesti toimunud igal aastal ligikaudu 1000 sündmust, mille eduka elluviimise taga on suuresti piirkondlikud tugivõrgustikud.

Aastatega on kasvanud kohaliku omavalitsuse kaasatus, huvi ja toetus kohaliku tasandi/maakondliku tasandi tunnustamise vastu. Kohalik omavalitsus on andnud tunnustusürituse korraldamiseks ruumid ja olnud ise üritustel kohal ning tunnustanud oma linna/valla nominente lilled ja kingitustega. Omavalitsuste esindajate kaasamine on olnud

koordinaatorite ja Andrase suur töö. Samuti on kasvanud kohalike omavalitsuste esindajate arv võrgustikes.

Kokkuvõttes tuleb õppimisest kasu meile kõigile – eneseteadlik täiskasvanu on parem kaaslane nii kodus, tööl kui ka ise tööandja rollis olles. Tunnustamine julgustab uutele tegudele.

Partnerite ja võrgustike aktiivse koostöö tulemusena on Eesti elanikkonda õppimisvõimalustest teavitatud. Täiskasvanuhariduse edendamine ja piirkondlik koostöö on viimastel aastatel kaasa aidanud elukestvas õppes osalemise märkimisväärsele tõusule. Statistikaameti andmetel osales 2020. aastal elukestvas õppes 17,1% täiskasvanutest vanuserühmas 25–64. Tõus on märkimisväärne võrreldes 2007. aastaga, mil osalemismäär oli vaid 7%.

Hea praktika organiseerimine, kasutatud meetodid

Võrgustikutegevuse korraldamiseks kasutas Andras oma tööjõudu ja võrgustikku ning oma suhtekorraldusoskusi. Andras on korraldanud koordinaatoritele arendusseminare vähemalt kolm korda aastas ja maksab koordinaatoritele aastas tasu.

Hea praktika rakendamiseks vajalikud ressursid (finants-, inimressursid jne)

Andras kaasas oma 4 töötajat - projektijuht, projektikoordinaator, finantsspetsialist, projekti konsultant ja lisaks 16 koordinaatorit maakondades.

Kõiki tegevusi on viimased kuus aastat rahastanud Euroopa Sotsiaalfondi projekt “Täiskasvanute õppimisvõimaluste edendamine ja õppimisvõimaluste avardamine”.

Kõigi võrgustiku tegevuste, sealhulgas TÕNi ja maakondliku tunnustusürituse ühe aasta eelarve on ligikaudu 50 000 eurot aastas.

Takistused hea praktika rakendamisel

Maakondliku võrgustiku juhtimiseks/koordineerimiseks on olnud raske leida maakonna tasandil õigeid inimesi ning väljakutse on teha omavalitsusele selgeks, miks nad peaksid osalema ja panustama ning millist kasu nad võrgustiku tegevusest saaksid.

Kohaliku omavalitsuse kasu hea praktika rakendamisel

Võrgustikku võiks luua ka teised riigid maakonna või ka kohaliku omavalitsuse tasandil. Selline võrgustik aitab tõsta teadlikkust täiskasvanuhariduse võimalustest ja kujundada positiivseid hoiakuid õppimisse.

Heade praktikate jätkusuutlikkuse ja arenguvõimaluste tingimused

Kohalik omavalitsus peaks täiskasvanuhariduse oma arengu- ja tegevuskavadesse kirjutama. Samuti peaks omavalitsus planeerima ressursse nii, et igas vallas oleks töötaja, kelle ülesandeks on täiskasvanuhariduse küsimused ja koostöö. Andras on korraldanud omavalitsusele koostööseminare Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Eesti Linnade ja Valdade Liiduga. Nende seminaride eesmärk on teadvustada kohalike omavalitsuste ja omavalitsuste poliitikakujundajaid täiskasvanuhariduse kohalikest probleemidest ning kaasata neid kohalikul tasandil rohkem. Meie pikaajaline eesmärk on muuta omavalitsusseadust selliselt, et kohalik omavalitsus vastutab ka täiskasvanuhariduse valdkonna eest.

Soovitused headele praktikatele üleminekuks

Kui teie riigis võrgustikku pole, võiks alustuseks kaardistada täiskasvanuhariduse osapooled ja huvirühmad. Maakondlikul või kohalikul tasandil leida eestvedajad, kelle kireks on täiskasvanuõpe ja selle teema juhtimine. Samuti on oluline kohaliku omavalitsuse ja teiste oluliste osapoolte kaasamine.

Täiendavad aspektid või näited (mis pole ülalpool öeldud, kuid on selles näites oluline või kasulik).

Samuti on oluline kaasata kohalik meedia, mis annab elanikele teavet nende maakonna õppimisvõimaluste, õpisüdnuste jms kohta ning loomulikult on kohalik meedia oluline kanal tunnustuskonkursi ja tunnustusürituse korraldamisel, sh kandideerijate leidmisel, tunnustatute edulugude jagamisel.

Võrgustiku ja piirkondliku koostööseminarid täiskasvanuhariduse osapooltele

Elluviija:

Eesti Täiskasvanute Koolitajate Assotsiatsioon Andras

Hea praktika põhjendus

Eesti maakondade piirkondlike koostööseminaride põhieesmärk oli teavitada maakondlikke täiskasvanuhariduse osapooli õppimisvõimalustest ja tõhustada omavahelist koostööd maakonnas. Samuti oli eesmärgiks tõsta osalejate teadlikkust üleriigilisest statistilisest olukorrast, täiskasvanuhariduse eesmärkidest ja näitajatest ning oma maakonna statistilisest olukorrast. Üheks põhieesmärgiks oli ka kohalike omavalitsuste ja omavalitsuste poliitikakujundajatele kohalike täiskasvanuhariduse probleemidele teadvustamine ning nende kaasamine kohalikul tasandil. Omavalitsus on inimesele kõige lähemal ja peaks esmalt märkama inimeste probleeme ja toetama inimesi.

See näide valiti, kuna selle rakendamine on olnud tõhus ja teised riigid võiksid sellise koostööseminari mudeli hõlpsasti üle võtta.

Tegevusse kaasatud sihtrühmad

Kaasatud korraldajad/esinejad: Andrase töötajad, Haridus- ja Teadusministeeriumi elukestvaõppe valdkonna osakonna töötajad, Eesti Linnade ja Valdade Liidu töötaja, täiskasvanuhariduse koordinaatorid maakondades, Eesti Töötukassa töötajad.

Seminaride sihtrühm: täiskasvanuhariduse huvirühmad maakonnas - omavalitsuste/valdade esindajad, täiskasvanuhariduse koordinaator, täiskasvanute gümnaasiumi esindaja, täiskasvanute koolitusasutuste esindajad, kutseõppeasutuste esindaja, raamatukogude ja muuseumide töötajad, külaliikumise esindajad, Eesti Kaitseliidu esindajad, Maakondlike Arenduskeskuste töötajad, Eesti Avatud Noortekeskuste Liidu töötajad, ettevõtjad jne.

Hea praktika sisu (mis tehti)

Igas maakonnas (15 maakonda ja pealinnas Tallinnas) on piirkondlik täiskasvanuhariduse tugivõrgustik, mis kaasab aktiivselt ligikaudu 350 inimest. Võrgustikku juhib vabatahtlik koordinaator, kelle palgatöö on teatud aspektides seotud täiskasvanuharidusega.

Piirkondlikesse võrgustikesse kuuluvad täiskasvanute koolitajad, omavalitsuste/omavalitsuste esindajad, Töötukassa, haridus- ja karjäärinõustamiskeskused, külaliikumised, raamatukogud ja muud organisatsioonid. Kuna koordinaatorid esindavad erinevaid organisatsioone ja on erineva taustaga, võib maakonna tegevus olla veidi spetsiifilisem, olenevalt konkreetse koordinaatori tegevusvaldkonnast. Andras on seda võrgustikku ehitanud ja arendanud umbes 20 aastat. Andrast tunnustati võrgustiku töö eest 2018 aastal EAEA Grundtvig Award auhinnaga. Auhind anti koostöövõrgustiku ja täiskasvanuhariduse edendamise eest läbi koostöö.

Võrgustiku liikmete omavahelise koostöö tõhustamiseks ja rohkemate omavalitsuste/omavalitsuste kaasamiseks on oluline tõsta teadlikkust täiskasvanuhariduse olukorrast ja probleemidest. Andras on välja töötanud koostööseminaride mudeli. Andras on koostööseminare läbi viinud alates 2018. aastast.

Seminarid ja teemad on Andras ette valmistanud koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumiga. Osalejate kustumine seminaridele oli maakonna täiskasvanuhariduse koordinaatori ülesanne.

Haridus- ja Teadusministeerium on seminaridel teinud kokkuvõtte täiskasvanuhariduse olukorrast Eestis. Kokkuvõtte on sisaldanud teavet selle kohta, kui palju inimesi osaleb elukestvas õppes, milline on inimeste haridustase Eestis, millised muudatused on võrreldes varasemate aastatega tehtud ning millised on riiklikul tasandil täiskasvanuhariduse eesmärgid ja prioriteetsed sihtrühmad. Lisaks on seminaridel jagatud infot täiskasvanuhariduse valdkonna võtmetegevuste kohta. Andras on andnud ülevaate vastava maakonna täiskasvanuhariduse statistikast ja iga-aastastest tegevustest täiskasvanuhariduse vallas. Maakondlikud täiskasvanuhariduse koordinaatorid on rääkinud oma võrgustiku tegemistest maakonnas. Ülevaate oma tegevustest täiskasvanuhariduse toetamisel on andnud ka Eesti Töötukassa. Haridusspetsialist Eesti Linnade ja Valdade Liidust tegi ettekande teemal "Täiskasvanuhariduse rahvastik läbi kohaliku omavalitsuse kaasamise ja võrgustikutöö". Toimunud on arutelud teemal "Millised on kohaliku omavalitsuse ja erinevate maakondlike võrgustike koostöövõimalused täiskasvanuhariduse populariseerimiseks ning mida saaks teha madala haridustasemega inimeste arvu vähendamiseks".

Koostöösseminaril on igal aastal osalenud umbes 500 osalejat 15-st maakonnast ja Tallinnast. Eestis on 79 kohalikku omavalitsust. Neist seni on seminaridel osalenud 39 esindajat. Andras plaanib need seminarid läbi viia ka sel aastal.

Seminaride tulemusena said osalejad teavet oma maakondliku täiskasvanuharidusega seotud probleemide kohta ning said teadlikuks probleemidest ja väljakutsetest. Osalejad said luua kontakte ja tõhustada omavahelist koostööd.

Hea praktika elluviija, kasutatud meetodid

Hea praktika elluviimiseks on Andras kasutatud oma töötajaid ja võrgustikku. Parimate praktika tegevuste elluviimiseks kasutasime seminari formaati ja lauaarutelusid.

Heade praktika rakendamiseks vajalikud ressursid (finants-, inimressursid jne):

Andras kaasas 4 töötajat - projektijuhi, projektikoordinaatori, finantsspetsialisti, projekti konsultandi ja lisaks 16 koordinaatorit maakondades.

Andras projektijuht ja koordinaator kaasasid Haridus- ja Teadusministeerium ning Eesti Töötukassa esindaja ning Eesti Linnade ja Valdade Liidu haridusspetsialisti. Andrase projektijuht ja koordinaator koostasid Andrase ettekanded (Maakonna statistika ja Andrase tegevused).

Koordinaatorid kutsusid osalejaid ja korraldasid ruumi- ja toitlustusteenuse. Mõnikord andis ruumi tasuta mõni maakondlik organisatsioon või oli tasu sümboolne.

Kõiki seminare rahastas Euroopa Sotsiaalfondi projekt "Täiskasvanute õppimise edendamine ja õppimisvõimaluste laiendamine".

Seniste seminaride maksumus ühel aastal oli 8000 eurot.

Raskused hea praktika elluviimisel

Raske on olnud maakondlikul tasandil õigeid inimesi leida ja neile selgeks teha, et seminaril osalemisest oleks kasu. Samuti on täiskasvanute koolituse vallas keeruline hoida koostööd kohalike omavalitsuste/valitsusega - ametnikud ja ka poliitikud muutuvad ning prioriteetid on erinevad.

Omavalitsuste peamised eelised hea tava rakendamisest:

Sellist seminari võiks korraldada nii maakonniti kui ka omavalitsuse põhiselt. Sellised seminarid aitavad tuua ühist infovälja, tuvastada probleeme ja hoida ühiseid eesmärke ning koostada tegevuste elluviimise plaani.

Hea praktika jätkusuutlikkuse ja arenguvõimaluste tingimused

Selliseid seminare tuleks korraldada igal aastal ning omavalitsus peaks täiskasvanuhariduse oma arengu- ja tegevuskavadesse kirjutama. Samuti peaks omavalitsus planeerima ressursse nii, et igas omavalitsuses oleks töötaja, kelle ülesandeks on täiskasvanuhariduse küsimused

Soovitused headele praktikatele üleminekuks

Kui teie riigis pole võrgustikku, peaksite alustama täiskasvanuhariduse osapoolte ja sidusrühmade kaardistamisest. Ministeeriumide ja teiste oluliste osapoolte kaasamine aitab kaasa probleemide teadvustamisele kohalikul tasandil, kuid annab ka kohalikult tasandilt ministeeriumile tagasisidet, mis on ministeeriumile lisaväärtus.

Täiendavad aspektid või näited (mis pole ülalpool öeldud, kuid on selles näites oluline või kasulik).

Samuti on oluline kaasata kohalik meedia, mis saab anda elanikele teavet nende maakonna probleemide ja täiskasvanute koolitusega seotud väljakutsete ja prioriteetide osas.

Tallinna Rahvaülikool - Kohaliku omavalitsuse hallatav täiskasvanute vabahariduslik asutus

Tegevuse tunnused, praktiline korraldus, meetodite kirjeldus, lähenemised

Tallinna Rahvaülikool on Tallinna kesklinnas asuv täiskasvanuhariduse pakkuja. Organisatsioon pakub laia valikut mitteformaalse õppimise võimalusi, täpsemalt teoreetilisi ja praktilisi kursusi, korraldab huviringe ja kultuuriüritusi. Üldine eesmärk on arendada oma loovust, andeid, ettevõtlikkust ja sotsiaalseid oskusi, põhiteadmisi ja igapäevaeluks vajalikke oskusi. Rahvaülikooli tullaakse vabatahtlikult, ajendatuna oma huvidest ja vajadustest isiklikuks kasvamiseks ja eneseteostuseks.

Tallinna Rahvaülikool on Tallinna Linnavalitsuse, täpsemalt Tallinna Kultuuri- ja Spordiameti hallatav õppeasutus. Koolitöö põhineb põhimäärustel ja normatiivmäärustel ning teenindab peamiselt Tallinna ja Harjumaa elanikke. Organisatsioon korraldab õppeaastas 220 erinevat kursust 12 erinevas ainevaldkonnas – kultuur ja ühiskond, kunst ja disain, käsitöö, IT- ja digioskused, keeled, kokandus, loodus ja keskkond, tervis ja ilu, liikumine ja tants, teater, muusika, psühholoogia ja eneseareng. Kursused toimuvad reeglina varahommikul, õhtuti või nädalavahetustel, arvestades töötavate inimeste tavapärasest tööaegast. Siiski on liberaalsele täiskasvanuharidusele omaselt oodatud ja kursustel osaleda võivad kõik, olenemata vanusest või haridustasemest. Õppijate üldarv aastas on ligikaudu 3600. Covid-19 tõttu on oluliselt kasvanud e-õppe ja veebipõhise koolituse maht. Lisaks isiklikele ja üldistele oskustele ja pädevustele leiavad osalejad rahvaülikoolis sageli uusi tutvavaid, sõpru, uue hobi või lihtsalt võimaluse veeta kvaliteetsega. Kõik osalejad peavad kõikide kursuste eest tasuma.

Tallinna Rahvaülikool lähtub koolituse korraldamisel riiklikest nõuetest täiendusõppe õppekavadele. Koolil on ka Euroopa kvaliteedimärk, mis on kvaliteedimärk kõigile mitteformaalse õppe pakkujatele kogu Euroopas. Kursuste kestus ja maht erinevad olenevalt õppeainetest ja teemadest oluliselt. Koolis toimuvad nii üheõhtused töötoad kui ka 7 kuud kestvad kursused. Läbi aastate on populaarseimad joonistamise, maalimise, kalligraafia, kitarr ja klaveri, inglise, vene, hispaania, kokanduskursused. Alati on aga võimalus praktiseerida ka erinevaid käsitööstiile, tantsida, laulda, õppida tundma erinevaid kultuure ning osaleda rahvaülikoolis teatristuudios. Lisaks täienduskoolitustele kogunevad Tallinna Rahvaülikoolis ka erinevad huviringid. Suurem osa neist on seotud tantsu- või liikumistegevusega, st rahvatantsuga jne. Tallinna Rahvaülikoolis töötab 14 töötajat, neist 9

on koolitusjuhid, seotud kursuste ja muude õppeürituste korraldamisega. Kool asub Tallinnas 3 erinevas ruumis ning kasutuses on 20 erinevat klassiruumi, sh täisvarustusega köök, arvutiklass, kunstistuudio, käsitööklass kangastelgedega, teatri black box, 2 saali. Rahvaülikool kuulub 2 katusorganisatsiooni: Eesti Rahvaülikoolide Liit ja Eesti Vabaharidusliit.

Kõige aktiivsemad Tallinna Rahvaülikooli kursustel osalevad kõrgharidusega naised vanuses 30 – 60 eluaastat. Enamik neist on tavaõppijad, kes armastavad külastada kursusi aastas. Organisatsioon on uhke oma koolitajate ja juhendajate ning nende töö kvaliteedi üle. Enamasti on koolitajateks kogunud, tuntud ja tunnustatud spetsialistid ning eksperdid või praktikud konkreetsetes valdkonnas. Kool toetab ka õpetajate koolitamist ja aitab kaasa kooli koolitajate kogukonnale.

Tallinna Rahvaülikool on pika ajalooga, selle eelkäija Tallinna Kultuuriülikool avati esmakordselt 1959. aastal. Nõukogude ajal oli see üks populaarsemaid ja ainulaadsemaid täiskasvanuõppeasutusi Eesti kultuuriruumis. Lektorid olid oma aja tippvaldkonna asjatundjad. Tallinna Rahvaülikoolide Liit sai alguse aga juba aastal 1917. Kooli missioon on läbi aegade olnud sama - pakkuda kõigile ajakohast haridust, et kõik saaksid hakkama ja tunneksid end oma elus kindlalt

Omavalitsuste peamised eelised ja raskused heade praktikate rakendamisel

Alates asutamisest 1959. aastal on organisatsiooni juhtinud linnavalitsuse kultuuriosakond. Põhitegevusala, liberaalne vaba- ja kultuuriharidus, sealhulgas kultuuritegevuse korraldamine, on alati kuulunud mõlema valdkonna, hariduse ja kultuuri alla.

Ligikaudu pool (50%) kooli eelarvest tuleb vallalt, teine pool on kursuse tasudest. Võrreldes teiste vabahariduslike organisatsioonidega Eestis, on riigi toetus Tallinna Rahvaülikoolile üsna märkimisväärne. Enamiku Eesti rahvaülikoolide eelarve tuleb osavõtutasudest ja projektitoetustest. Tallinna Linnavalitsus toetab ruumidega ka Tallinna Rahvaülikooli – kool asub kesklinnas linnale kuuluvates ruumides. Õppijad hindavad kõrgelt klasside head asukohta. Veelgi enam on linn toetanud ka investeeringuga hoonete ja õppeklasside renoveerimist.

Linnavalitsuse rahaline toetus on andnud Tallinna Rahvaülikoolile konkurentsieelise võrreldes teiste Tallinna täiskasvanute koolitajatega. See võimaldab hoida kursuste hinnad suhteliselt madalad ja olla seeläbi kättesaadavam ka ebasoodsas olukorras olevatele õppijatele. Osa rahvaülikooli kursusi on suunatud kindlatele rühmadele, st eakatele, väikelastega vanematele jne. Soodsad hinnad annavad neile paremad võimalused täiendkoolitustest või huvitegevusest osa saada. Tänu sellele saab kool täita oma missiooni, pakkuda elukestvat õppimist kõigile, sõltumata vanusest, haridusest, sotsiaalmajanduslikust taustast või sissetulekust.

Linna poolt toetatud koolina võib see anda õppijate silmis parema maine. Rahvaülikool tunneb, et see lisab omamoodi usaldusväarsust ja tagab kvaliteedi. Majanduslanguse, sealhulgas koroonahüüde ajal on avaliku sektori ja omavalitsuste organisatsioonid alati teistest pisut paremas olukorras. Tallinna Rahvaülikool osaleb ka erinevates Tallinna koostööprojektides – st osaleb iga-aastastel Tallinna päeva üritustel, rahvuskultuuride päevadel jne. Samuti panustab kool igal aastal Tallinna täiskasvanud õppijate nädala üritustesse.

Vaatamata märkimisväärsele rahalisele toetusele ei ole elukestev õpe ja täiskasvanuharidus kui selline linna strateegiadokumentides (ehk arengustrateegias “Tallinn 2035”) veel nii kõrget kohta saavutanud, kui see peaks olema. Täiskasvanute mitteformaalse õppimise võimalused Tallinnas on strateegilistes dokumentides ja visioonides endiselt üsna tagasihoidlikul kohal. Teine väljakutse on avaliku sektori bürokraatia, erinevad regulatsioonid, mis oma jäikuse tõttu ei arvesta alati väiksemate organisatsioonide eripäraga.

Itaalia - Villamontesca õppekeskuses täiskasvanutele

Montessori meetodi rakendamine

Rakendaja

Villamontesca õppe- ja koolituskeskus

<http://www.momaproject.eu/>

Tegevused

MOMA projekt jälgib töötubade hüpoteese, milles kirjeldatakse tuntud pedagoogide poolt hüpoteetiliste didaktiliste ideede tulemusi, viidates institutsionaalsetes haridussüsteemides esinevatele haavatavatele rühmadele. Vahendades pedagoogide, nagu Freire, eesmärke ja kirjeldades täpset didaktilist programmi, kohandub see erinevate institutsionaalsete haridussüsteemidega Euroopas ja Itaalias. MOMA projekt, koostatud Fabrizio Boldrini poolt, pakub end uuendusliku kogemusena täiskasvanuhariduses.

Tegevuse põhjendus

Euroopa Komisjoni rahastatud projekt MOMA, mille eestvedajaks oli Umbrias asuv Villamontesca keskus, kirjeldab üht esimestest Maria Montessori alustatud täiskasvanuhariduse kogemust, kui kutsuti Città di Castellosse Villamontesca kooli õpetajaid koolitama. Kuigi Montessori ei ole välja töötanud oma teoreetilis-praktilist mudelit hariduse kohta ja tööd täiskasvanutega, on ta siiski algatanud mõned esimesed täiskasvanute koolituskursused majanduse ja kodumajanduse teemadel.

Hea praktika eesmärk

Läheneviisi testiti inglise keele kursusel, mis oli suunatud 15 NEETi - (mitte hariduses, tööhõives, koolituses) täiskasvanud õpilasele, kellel on eriti sotsiaalne raskus ja sotsiaalse isolatsiooni olukord. Enamikul neist oli väga madal haridustase ja võimalus õppida inglise keelt oli nii sotsiaalses kui ka erialases mõttes viis oskuste omandamiseks, sealhulgas tööturule integreerimiseks või taasintegreerimiseks. Enamik neist oli üha enam veendunud, et tulevik ei paku võimalusi ning suhtusid tööturusse väga negatiivselt. Kursus korraldati ühelt poolt eesmärgiga anda olulised oskused suhtlemiseks inglise keeles.

Rakendatud tegevused

Näide matemaatika ja emotsioonidega seotud didaktilise üksuse kohta. Montessori on välja töötanud programmi matemaatika õppimiseks struktureeritud materjalidega, mis võimaldavad materialiseeritud abstraktsioonide kaudu matemaatilisi arutluskäike tutvustada. Kuid isegi oma isiklike kogemusele viidates teadis ta hästi, mida võib defineerida kui "matemaatilisi foobiaid", eriti nende jaoks, kes ei olnud tema sensoorsel perioodil matemaatikaga manipuleerinud (3–6). Täiskasvanutel saab selliste foobiatega toimetulekut toetada, harjutades nende matemaatikaoskusi igapäevaste, töö- ja kodundusprobleemide lahendamisel. Harjutus ja õppimiskogemus: visuaalne õpe igapäevaseks raamatupidamiseks ja matemaatikaks.

MOMA “MONTESSORI METHOD FOR ORIENTING AND MOTIVATING ADULTS”

IN: LIFELONG LEARNING GRUNDTVIG / TAGGED: ADULTSEDUCATION, INCLUSION, LEARNINGOPPORTUNITIES, MONTESSORU, SPECIALNEEDS

MOMA “Montessori method for Orienting and Motivating Adults” GRUNDTVIG (Project Coordinator)

The specific objective of MOMA is the exploitation of the historical experience of the Montessori-Hallgarten schools. Also a didactical approach based on the participative learning is included. This approach foresees the possibility to involve the adults in the learning process introducing their life experience in the didactical background and involving them as “teachers”.

<http://www.momaproject.eu/>

Kursus tutvustab majandus- ja finantsmatemaatikat, mida saab rakendada igapäevaelus ja on suunatud täiskasvanutele, kellel on finantsprobleemide tõttu sotsiaalseid raskusi. See annab õpilastele vajalikud oskused, et parandada suhtlemist pankade ja muude avalike organisatsioonidega. Nende õpilaste jaoks on raamatupidamisdokumentide lugemine ja mõistmine keeruline ning veelgi raskem lepingute lugemise oskus ja oma õiguste teadmine.

Tegevuse korraldus

Faas 1

Õpetaja valib isikliku raamatupidamisega seotud dokumendi: konto väljavõtte või laenu igakuise väljavõtte, selgitades seejärel selle lugemist ning suunates täiskasvanud õpilasi arvudest aru saama ja õigesti nende arvutamine.

2. etapp

Õpetaja valib peamised või kõige asjakohasemad mõisted ja kirjutab lühikese kokkuvõtte, millele ta näitab, kuidas arvutada ja erinevate üksuste tähendus. Seejärel valib ta igale mõistele värvi ja kirjutab lühikese sama värvi tähtedega teksti (näiteks intressimäära kontseptsioon kollane, kirjutab kollaste tähtedega teksti) ning määrab seejärel õpilasele või rühmale, et arendada konkreetseid teadmisi (täiskasvanud peavad sisu lugema ja õppima ning seejärel suutma seda uuesti lahti seletada, muutudes ise õpetajaks).

3. etapp

Majandus- ja finantsmõisteid puudutavad värvilised tekstid kirjutatakse üles klassiruumis rippuvale stendile ja samas järjekorras pangaväljavõttega, mis sel viisil muudetakse suureks värviliseks seletuskirjaks. Õpetajad saavad seejärel lugeda teksti ja saada uusi ülesandeid, tsüklit uuesti jälgides ja kui erinevates pangadokumentides on levinud või sarnased mõisted uuesti määratletud, valib õpetaja teemad sama värviga.

Pedagoogilised märkused

Montessori idee stimuleerida loovust visuaalse lähenemise ja sensoorsete harjutuste abil on liigitatud kategooriatesse, et hõlmata kaheksa erinevat meelte rühma: visuaalne, kombatav, baric, termiline, kuulmine, haistmine, maitse ja stereognostiline. Montessori visuaalsete harjutuste eesmärk on võimaldada visuaalselt eristada erinevusi sarnaste ja erinevate objektide vahel. Näiteks stereognostiliste sensoorsete harjutuste käigus õpib laps objekte tunnetama ja tuvastama selle põhjal, mida ta tajub. "Kui käsi ja käsi ulatuvad objektini, lisandub puudutuse mulje liikumisest. See mulje on omistatud erilisele kuuendale meelele, mida nimetatakse lihasmeeleks.

Vahendid

Rahastavad Euroopa Liit ja projektipartnerid.

Kuidas omavalitsus on tegevust toetanud ja julgustanud

Puudus otsene ja selge seos nende piirkondade omavalitsustega, kus projekt toimus. Antud panus seisnes sidusrühmade kohalolekus projekti levitamistegevuses ja projekti enda ideede levitamises.

Peamine kasu omavalitsustele

Omavalitsused naudivad õpimustrite uurimist, mis on osa laiemast isiksuse kontseptsioonist. Pakutakse välja indiviidi kui terviku mudel, mis põhineb viiel põhimõttel, mis hõlmavad inimloomuse evolutsioonilist ülesehitust, dispositsioonilisi jooni, iseloomulikke kohanemisi, ennast kirjeldavaid elulugusid ja kultuurilisi/sotsiaalseid kontekste. Õppimisstiilid liigitatakse dispositsiooniliste tunnuste ja iseloomulike kohanemiste kategooriatesse, kus indiviidide vahel on erinevusi, kuigi on rühmi, kus need stiilid on sarnased.

Õpistiilide mudelite pooldajad väidavad, et õpilased õpivad erineval viisil ja seetõttu ei saa sellise eelduse korral täiskasvanuhariduses nende sõnul pidada enesestmõistetavaks, et kõik õpivad ühtemoodi, vaid pigem tuleks mõelda konkreetsele lähenemisele. Mõned täiskasvanud õppijad peavad olema kaasatud mittestaatilistesse tegevustesse, et omandada õppimise õige mõõde. Lähenemisviis, mida me määratleme kinesteetilise õppimise, st sellise, milles osaleja tegeleb füüsilise tegevusega: õppimine tegutsedes, uurides, avastades.

Kinesteetiline on üks neljast õppimisstiilist, mille on määratlenud erinevad autorid, nagu visuaalne, kuuldav, lugemine/ kirjutamine ja kinesteetiline. Uuringud on näidanud, et seda tüüpi õppimine annab kõigi osalejate jaoks paremaid tulemusi.

Õpistiilid ja pedagoogika pärast kuueteistkümnendat eluaastat. (Süsteemaatiline ja kriitiline uuring. London: Learning and Skills Research Center). Kinesteetilised õpilased eelistavad õppida vahetu kogemuse kaudu, mille käigus omandatud on pigem tegevuse kui lugemise või kuulamise tulemus. Montessori väljendatud uurimise ideest on lihtsam aru saada, kui arvestada Benjamin Bloomi taksonoomiat, kus õppimine liigitatakse kolme tüübi järgi:

- o Kognitiivne: vaimsed võimed (teadmised)
- o Afektiivne: sentimentaalse ja emotsionaalse kasvu valdkond
- o Psühhomotoorne: käelised või füüsilised oskused

Need kolm valdkonda täiendavad ja tugevdavad üksteist õppeprotsessis. Psühhomotoorne sfäär hõlmab füüsilist liikumist

Muud selles käsitletud aspektid on järgmised:

Taju: sensoorsete stiimulite kasutamine mootorsete tegevuste suunamiseks.

Valmisolek tegutsemiseks: hõlmab näiteks vaimset, füüsilist ja emotsionaalset erksust. Valmis tegutsema juhiste jada järgi.

Juhitud reaktsioon: keeruka oskuse õppimine simulatsiooni, katse - eksituse meetodil; järgides juhiseid.

Mehhanism: õpitud reaktsioonid muutuvad harjumuspäraseks, liigutused tehakse enesekindlalt ja kompetentselt;

skeemide täitmine ;

Kohanemine: liigutusi saab muuta või kohendada, et kohaneda konkreetsete olukordadega;

Päritolu: uute mootorsete mustrite loomine olukorraga kohanemiseks.

Lorin Anderson ja David Krathwohl tegid 90ndate keskel kognitiivset sfääri uuesti külastades mõningaid muudatusi, näiteks muutsid kuue kategooria nimetusi nimisõnast verbaalsete vormideni, korraldasid need ümber ning löid protsesside ja teadmiste tasandite võrgustiku.

Tegevuse rakendamisel tekkinud takistused

Instituudi tasemel on keeruline leida õigeid inimesi, kes juhiksid ja koordineeriksid läbiviidud tegevuste võrgustikku. Väljakutse on teha kohalikule omavalitsusele selgeks, miks ta peaks osalema ja panustama ning millist kasu ta võrgustiku tegevusest saaks.

Hea praktika jätkusuutlikkuse ja arengu tingimused

Õppimist ei tohiks vaadelda kui abstraktsete ja kontekstivaba teadmiste lihtsat edasiandmist ühelt indiviidilt teisele, vaid kui sotsiaalset protsessi, mille käigus teadmisi koostatakse. Keskseks ideeks oli legitiimne perifeerne osalemine, st kirjeldus, kuidas kogunud töötajad, "veteranid" oma oskusi ja teadmisi uustulnukatele edasi andsid, ning õpipoisiõppe juurutamine kogukonna kultuuri (pärandisse), et algajast saaks asjatundja. Seda tüüpi õppimine võimaldab üksikisikul omandada teadmisi sotsialiseerimise, visualiseerimise ja jäljendamise kaudu. Seejärel rõhutatakse, et need sotsiaalsed kogemused muutuvad inimeste jaoks autentseteks kogemusteks: kui osalejad satuvad sellistesse päriselu olukordadesse, on

nad peaaegu sunnitud õppima. Paljud esialgsed näited puudutasid täiskasvanud õppijaid ja kohapealne õppimine on nende hariduses endiselt erilise kõlapinnaga. Mõned teadlased näitavad, kuidas täiskasvanud õppijad avastavad, modelleerivad ja väljendavad oma teadmisi praktikakogukonnas õppimise kaudu. Nad defineerivad õpilaste kogukonda kui kohta, kus inimesed õpivad oma kuulumisest tegeliku praktika sotsiaalsesse konteksti, vastavalt seadusliku perifeerse praktika kontseptsioonile või protsessile, mille käigus uued põlvkonnad saavad praktikakogukonna osaks ja eakad jätkavad õppimist. Seda tüüpi õppimise sotsiaalsele aspektile keskendunud huvi ei kujuta endast inimese nihkumist, vaid pigem rõhutab sotsiaalse osaleja rolli, mõtleva entiteedi rolli, mille jaoks sotsiaalne maailm on identiteedi loomise ressurss. See inimene ei ole lihtsalt kognitiivne üksus, vaid terviklik olend, kellel on keha, süda, aju, suhted ja püüdlused, kõik inimkogemuse aspektid, mis on seotud tähenduse üle läbirääkimistega. Tema kogemused kõigis neis valdkondades on aktiivselt juurdunud.

Tuleb rõhutada, et praktikakogukond saab kohaneda võrgu 2.0 rakendustega, nagu foorumid, kiirsõnumid, videokonverentsid, mis on tegelikult tekitanud uue CoP-ide laine, kus kogukonna liikmed saavad luua, avaldada, vahetada, jagada ja koostööd teha teabe (teadmiste) kohta uudsel suhtlus- ja koostööviisil. Network 2.0 tehnoloogia sobib mitte ainult navigeerimiseks ja konsulteerimiseks, vaid ka loomiseks ja jagamiseks. Tegelikult on 2.0 võrk täiesti juurdepääsetav avatud kogukonnana, kus kasutajad saavad osaleda ja teha koostööd ühise eesmärgi nimel, reguleerides viisil, mis ei ole liiga piirav. Seda kõike tehakse veebipõhise juurdepääsu kaudu ja kõik soovijad võivad selles protsessis osaleda. Lisaks sotsiaalsetele platvormidele võimaldab ja hõlbustab 2.0 koostööd Internetis uue põlvkonna telemaatilise võrgu ja uusima põlvkonna sotsiaaltarkvara kaudu, nagu Wikid, ajaveebid, Really Simple Syndication (RSS) vood, videopodcastid, Ajaxi-põhised brauserid, instant sõnumside ja muu sotsiaalvõrgustiku tarkvara. Võrk 2.0 teenuste rakendamisel praktikakogukondades on üks peamisi eesmärke suhtluse ja interaktiivse koostöö parandamine: 2.0 võrgus on osalejateks koostööpartnerid ja kaasautorid, nad saavad lugeda ja kirjutada veebis ning seeläbi saada tarbijateks ja teenuste tootjateks. Nii muutub õppeprotsess dünaamiliseks ja aktiivseks, elavaks.

Soovitused heale praktikale üleminekuks

MOMA eksperimendi tulemused julgustavad hariduslikku lähenemist, mis ajakohastab Montessori meetodit täiskasvanuhariduse kasuks. Isegi kui saavutatud tulemuste analüüs nõuab täiendavaid hinnanguid ja uurimisi, võime sellest hoolimata järeldada, et Montessori meetodi rakendamisel täiskasvanueas on positiivne lähtepunkt mitmel põhjusel: - Paindlikkus reeglite kehtestamisel ja paindlikkus aja korraldamisel, on positiivsed elemendid täiskasvanuhariduses - Õpistiili isikupärastamine, et soodustada sobiva õppemeetodi valimist - Strateegia paikapidavus sotsiaalsete pädevuste kaasamiseks täiskasvanuhariduse sisu läbivaks aluseks. Üldjoontes võib öelda, et MOMA meetod on kompetentsipõhine haridusstrateegia ja kompetentsipõhise koolituse olulisim omadus on see, et see põhineb pigem õppimise meetmetel kui ajal. Meie puhul põhines täiskasvanute edenemine ingliskeelse narratiivse lähenemise ajal nende suhteoskuste kasvu demonstreerimisel, mida nõuab ka praegune töövahenduse dünaamika. Kompetentsipõhine haridus on eriti sobiv täiskasvanud õppijatele, kuna see võimaldab neil õppida ja õppida oma tempos ja stiilis ning vastab Montessori strateegia osaks olevale iseseisvuse ideele. Itaalias tehtud katsed näitavad, kuidas pädevuspõhine haridus võib parandada õpitulemuste kvaliteeti ja sidusust.

"Leonardo da Vinci" Instituudi uuendused, mis hõlbustavad inimeste haridusse naasmist

"Leonardo da Vinci" Instituut Roomas

Tegevused

SIRIO kursus pakub noortele ja täiskasvanutele, kes erinevatel põhjustel päevakursustel osaleda ei saa, võimaluse omandada baasväljaõpe ja oma professionaalsust adekvaatselt ümber kujundada. See ei ole vana õhtukursus, vaid täiesti uus projekt, mis vastab täiskasvanute õppimise vajadustele ja eripäradele. SIRIO kursus pakub paindlikku ja modulaarset teed, mis võimaldab täiustada osalejate varasemaid kogemusi ja juurdepääsu kooliprotsessi.

LEONARDO
DA VINCI

IIS LEONARDO DA VINCI

Via Cavour 258, Roma TEL: 06/121128185 Email: rmis013006@istruzione.it PEC: rmis013006@pec.istruzione.it COD.MECC. RMIS013006

[Istituto Tecnico](#)

[Istituto Professionale](#)

[Liceo delle scienze umane](#)

Rakendaja

Rakendajana võime viidata olukorrale Rooma kommertstehnilise instituudi "Duca degli Abruzzi" (tänapäeval IIS "Leonardo da Vinci"): 250 kohal käinud üliõpilase elanikkonnast oli umbes kolmandik osalejatest välismaist päritolu.

Tegevuse põhjendus

Aastate jooksul toimunud põhjalikud muutused on juba 90ndatel viinud pilootprojektide ja eksperimentide elluviimiseni, et leida tõhusaid lahendusi üha suuremale ja mitmekesisemale koolitusvajadusele.

Esimene kogemus saadi "Sirio" projektiga 15, mis nägi ette nädalas tundide arvu vähenemise võrreldes päevakursustega. Kui tavaliselt oli raamatupidaja, kaubanduseksperti ja programmeerija diplomi saamiseks ette nähtud õpet 35 tundi nädalas, siis Sirio projekti puhul vähenes see 29 tunnile nädalas.

Klassinõukogu pärast osaleja teadmiste kindlakstegemist - intervjuude või kirjalike testide ja enne koolitusele naasmist omandatud kvalifikatsioonide tunnustamist (näiteks arvuti- ja/või keeleõppe tunnistused, varasemad koolikursused ja üldiselt kvalifikatsioonid, mis on igal juhul tõendatud) tunnustas osalejale antud koolituspunkte ja tema sobivust õppeaastal osalemiseks. Nii sai õppeperioodi lühendada. Kui muidu diplomi saamiseks pidi koolis käima viis aastat, siis arvestades osalejate vanust, õppeainepunkte või koolieksamite tulemust, sai diplomi kätte lühema aja jooksul. Põhimõtteliselt nägi Sirio projekt ette probleemi lahendamiseks ette täna rakendatud protseduure.

Väljaspool pilootkogemust, kus tulemused kasvasid hüppeliselt kvantiteedi ja kvaliteedi osas, on parima lahenduse leidmine järjest raskem. Sellepärast on antud probleem hetkel päevakorras.

Hea praktika eesmärk

- välismaalased, kellel on mõnel juhul juba päritoluriigis omandatud hariduskvalifikatsioon ning seetõttu juba laialdaselt kirjaoskajad ja haritud.
- üle 18-aastased töötajad; tööd ootavad inimesed;
- erinevate koolide vilistlased, kes on päevakursustest loobunud või välja langenud;
- inimesed, kes on saanud võimaluse aga pole jätkanud õpinguid keskkoolis;
- välismaised noored ja täiskasvanud, kes kavatsevad omandada kraadi meie riigis.

Samuti on ilmne, et õhtustel kursustel ei käi enam mitte ainult täiskasvanud, kes soovivad oma olukorra parandamiseks kvalifikatsiooni omandada, vaid ka need, kes otsivad esimest töökohta.

Rakendatud tegevused

Projekt sisaldab rida uuendusi, et hõlbustada kõigil soovijatel, kes ei ole veel lõpetanud või kellel on juba gümnaasiumiharidus olemas, kuid kavatsevad omandada veel teise hariduse, et paremini saada hakkama muutustega töömaailmas, naaseda nendele koolitusele.

Tegelikult on ette nähtud osalejate kultuuriliste ja töökogemuste tunnustamine ainepunktide omandamise kaudu, võimaldades neil osaleda mõnel erialal (või ainult mõnel moodulil), et saavutada riigieksamile pääsemiseks vajalikud ainepunktid. Seetõttu keskenduti projekti olulisele komponendile, mis on aja jooksul omandanud kogu Itaalia ja veelgi üldisemalt kogu Euroopa koolitussüsteemi jaoks üha kesksema ja strateegilisema tähtsuse: mitteõppes omandatud oskuste tunnustamine ja tõendamine formaalsel või mitteametlikul viisil.

Inimeste ränne ja vaba liikuvus Euroopa Liidu liikmesriikide vahel on muutnud selle probleemi sidusa ja ühtse lahendamise üha kiireloomulisemaks.

Tegevuse korraldus

Sirio projekti omadused: nädalatundide vähendamine.

Tunnid toimuvad esmaspäevast reedeni, kokku 25 tundi nädalas. Laupäev on vaba, kuid seda saab kasutada individuaalsete tegevuste jaoks või taastumiseks. Üksikute tundide kestus on viiskümmend minutit. Õppitavaid aineid on seitse vastavalt järgmisele ajakavale:

Itaalia keel 3

Ajalugu 2

Inglise keel 3

Matemaatika 3

Ettevõtlusökonomika 8

Seadus 3

Poliitiline majandus 3

Kokku 25

Osalejad, kes töö- või perekondlikel põhjustel ei saa kinni pidada õppekava ajakavast, saavad loa lükata osalemist edasi aga mitte üle kahe tunni.

Puudumisel on iga klassi osalejate ja õpetajate vahel võrgusuhtlussüsteem, mis võimaldab osalejal kursustega kursis olla.

Kõigil osalejatel on siiski soovitatav regulaarselt kohal käia, sest õpetamistegevus, sealhulgas õppetöö ja harjutuste läbiviimine, toimub vadvvalt klassiruumis.

Paindlikud ja modulaarsed teed

Iga eriala on jaotatud lühikesteks ja intensiivseteks mooduliteks. Mooduli läbimisel saadakse ainepunkt, mis võimaldab osalejale mitte enam teha samade oskuste kontrolli jooksval aastal või järgmisel aastal, kui ta peaks klassi kordama.

Õppekavad on identsed hommikukursuste programmiga, kuid kohandusi tehakse õhtuse kursuse kasutajatüübile. Projekt on korraldatud avatud klassidele ja on rakendatud paindlikult rakendatavate õppekavade osas.

Koolituspunktid koosnevad juba omandatud oskustest ja jagunevad:

- formaalsed ainepunktid, mis on omandatud riiklikes ja tunnustatud koolitusasutustes;
- mitteformaalsed ainepunktid, mis on töökohal omandatud kogemused või isiklikud õpingud, mis on kooskõlas õppekäiguga.

Ressursid

Haridusministeerium maksab õpetajatele ja personalile palka, ülejäänud osa maksavad osalejad koos võimalusega registreeruda aasta jooksul. Registreerumiseks peab täitma vastavad vormid ja maksma ministrimaksu, mis on 15,13 eurot ja instituudi osamaksu, mis on 80,00 eurot.

Kuidas omavalitsus on tegevust toetanud ja julgustanud

Täiskasvanute koolituse provintsikeskuste (*CPIA*) süünd on otseselt seotud strateegilise ja kultuurilise identiteedi küsimustega, suhetega territoriaalse konteksti ja sidusrühmadega ning sellest tulenevalt aruandluse ja sotsiaalse vastutusega.

Territoriaalse teenindusvõrgustikuna on keskused vajalikud nii täiskasvanute koolituse valdkonnas uurimis-, eksperimenteerimis- ja arendustegevuste läbiviimiseks kui ka süsteemi meetmena territooriumi koolitusvajaduste rahuldamiseks.

Kuni üheksakümnendate aastateni kuulusid koolid keskuste alla, protsess algatati seadusega 59/1997. Presidendi määrusega nr. 275/1999 muudeti strateegiat: nüüd loovad iseseisvad koolid oma kultuurilise identiteedi, hoides tasakaalus ja lepitades riiklike vajadusi ja territooriumi, kus nad tegutsevad. *CPIA*-dele on antud ülesandeks liikuda edasi, olles pidevas ja avatud kontaktis sidusrühmadega, nii nagu seadus ette näeb.

Peamine kasu omavalitsustele

Sidusrühmade analüüs viidi läbi Angelo Paletta töö põhjal, mis on pühendatud koolide aruandekohustusele ja sotsiaalsele aruandlusele; eelkõige tuleb sidusrühmi määratleda ja klassifitseerida.

Nendele tuginedes tuleb sidusrühmad klassifitseerida järgmistel alustel:

- kasutajad (osalejad ja pered);
- abisaajad (töömaailm, tööhõivekeskused, ülikoolid, kõrgharidus);
- koolitootajad;
- valitsemine (osariik, ministeerium, USA, kohalikud omavalitsused, prefektuurid, vanglad, kaubanduskojad, sotsiaalabiteenused jne);
- ühistulised sidusrühmad (veebikoolid, erialaliidud, regioonide poolt hariduse ja koolituse jaoks akrediteeritud struktuurid jne);
- lepingulised sidusrühmad (tarnijad, ametiühingute esindajad, rahastajad);
- arvamusrühmad (meedia, erakonnad, lobid, avalik arvamus).

Tegevuste rakendamisel tekkivad takistused

Instituudi tasemel oli raske leida õigeid inimesi, kes juhiksid ja koordineeriksid läbiviidud tegevuste võrgustikku. See on väljakutse, et kohalikule omavalitsusele selgeks teha, miks ta peaks osalema ja panustama ning kuidas saaks võrgustiku tegevusest kasu.

Teine raskus on leida täiskasvanud osalejad, kes läbivad kogu koolituskursuse, sageli on paljudel neist töö teistes linnades, sundides loobuma õpingutest ja koolitusest. Muudel juhtudel ootavad sisserändajad oma staatuse tunnustamist ja see võimaldab neil reisida Euroopasse ja taasühineda oma perega, võib-olla mõnes teises riigis.

Hea praktika jätkusuutlikkuse ja arengu tingimused

Projektide tulemused viitavad sellele, et organisatsioonide arengul on kaks olulist tingimust: organisatsioonistrateegia väljatöötamine ja kohalike territoriaalsete aspektide aktsepteerimine, mille määrab CPIA (provintsi täiskasvanute koolituskeskus) asutanud omavalitsus.

CPIA on haridus-, ülikooli- ja teadusministeeriumi asutatud riigikool. Kool pakub Itaalia ja välisriikide kodanikele täiskasvanute koolitusteenuseid ja tegevusi, mida peetakse kõigi kodanike isikliku, kultuurilise, sotsiaalse ja majandusliku kasvu ergutamiseks.

Registreeruda saavad kõik üle 16-aastased Itaalia ja / või välisriigi kodanikud. Välisriigi kodanikel peab olema kehtiv elamisluba. CPIA-de koolituspakkumine keskendub peamiselt kolmele valdkonnale:

- keele- ja sotsiaalse integratsiooni kursused välismaalastele (itaalia keel L2);
- programmid, mille eesmärk on omandada diplom esimese haridustaseme lõpus (keskkooli lõputunnistus);
- funktsionaalsed lugemis- ja kirjutamiskursused (võõrkeelte kursused ja põhiline info-tehnoloogia).

Keskustes töötavad haridus-, ülikooli- ja teadusministeeriumi määratud õpetajad, kellel on täiskasvanute koolituse alased kogemused. Kursuste lõpus ja pärast lõpueksami sooritamist väljastab CPIA pädevustunnistuse.

CPIA-d koonduvad erinevad "didaktilised üksused": keskkoolidest vanglateni, põhikoolist õppeni välismaalastele mõeldud itaalia keel. Sellist tugevat mitmekesisust saab ühtlustada ainult organisatsiooni sees, juhindudes selge identiteedi tunnetusest.

Praktika näitab, et ainult mõned institutsioonid suudavad oma missiooni sõnastada. Asutuse visiooni ja strateegia väljatöötamine, võttes arvesse demograafilisi suundumusi, rändevoogude prognoose, territoriaalseid arengukavasid, nõuab oskusi ja teadmisi, mis pole provintsi täiskasvanute koolituskeskustes (CPIA) ja kõnealusel asutuses alati kättesaadavad.

Soovitused heale praktikale üleminekuks

Strateegiliste eesmärke lugedes on tekkinud CPIAst kaks tähelepanuväärset kuvandit. Esimene puudutab kvantitatiivseid andmeid: valdav enamus keskusi, st 83% on selgelt väljendanud oma haridus- ja organisatsioonilisi eesmärke. Hetkel ei koosta keskused enesehindamise aruannet, sest standarditud riiklik õppijate testidega teadmisi ei kontrollita, Sellegipoolest tundsid nad instituudi pakkumise plaani koostamisel vajadust deklareerida oma eesmärgid, lähtudes sellest, mida teistelt koolidelt nõutakse enesehindamise aruandes ja parenduskavas ning mõned neist eesmärkidest on korraldatud eesmärkideks ja prioriteetideks.

Teine peamine tõendusmaterjal puudutab strateegiliste eesmärkidega seotud kvalitatiivseid andmeid, mis toob esile strateegilise planeerimise ja identiteedi ja eesmärkide vastavuse: ainult 27% keskustest ühendab identiteeti ja eesmärke ning ainult 17% -l on sidus strateegiline plaan, mis paneb eesmärgid identiteedist langema.

Selle aspekti analüüsimisel on oluline meeles pidada, et "strateegiliste eesmärkide puudumisel, näib otsustamisprotsess olevat äärmiselt killustatud", viies need koolid lähemale "organisatsiooniarhiale" puhtjuhuslikult valitud ja lõpule viidud projektide pakkujatega.

Osa III

Digitaliseerimine and Läti elanike digitaalne kirjaoskus

Digioskuste tähtsus

Tänapäeva tööturu digitaliseerumises ja tehnoloogilises arengus vajavad töötajad mitmekülgseid kompetentse, paindlikkust, aga ka oskusi ja oskust töötada pidevalt muutuv keskkonnas. Seega on kodanikel nende muutustega edukaks kohanemiseks ja tööturul konkurentsivõime säilitamiseks hädavajalik oma teadmisi ja oskusi pidevalt, kogu elu jooksul täiendada, osaledes erinevates õppetegevustes.

Digitaalsed oskused on praegu kõigis tööstusharudes väga nõutud, seega aitab nende tõhusam kasutamine ja nendest arusaamine igapäevaste ülesannetega palju kiiremini ja lihtsamalt hakkama. Digipädevusi on vaja ka igapäevaelus, näiteks suhtlusvõrgustikes suhtlemisel, riigi- ja munitsipaalteenuste kasutamiseks jne. Sama olulised on kodanike teadmised ja oskused kriitilise mõtlemise ning digikeskkonna turvalisuse aspektides. Samuti saame uusi teadmisi omandada info- ja kommunikatsioonitehnoloogiaid kasutades ohutult ja vastutustundlikult

Digioskused on läbivad oskused, millest sõltub inimese võime õppida, konkureerida tööturul ja osaleda täielikult ühiskonnaelus.

Digipädevus on üks EL Nõukogu soovitatud elukestva õppe võtmepädevusi. EC dokumendis “Kodanike digitaalpädevuse raamistik” (DigComp)⁵⁵ on fikseeritud 5 digipädevuse valdkonda:

- teabe ja andmete kasutamise oskus;
- suhtlemine ja koostöö;
- digitaalse sisu loomine;
- võrguturvalisus;
- probleemide lahendamine ja kriitiline mõtlemine.

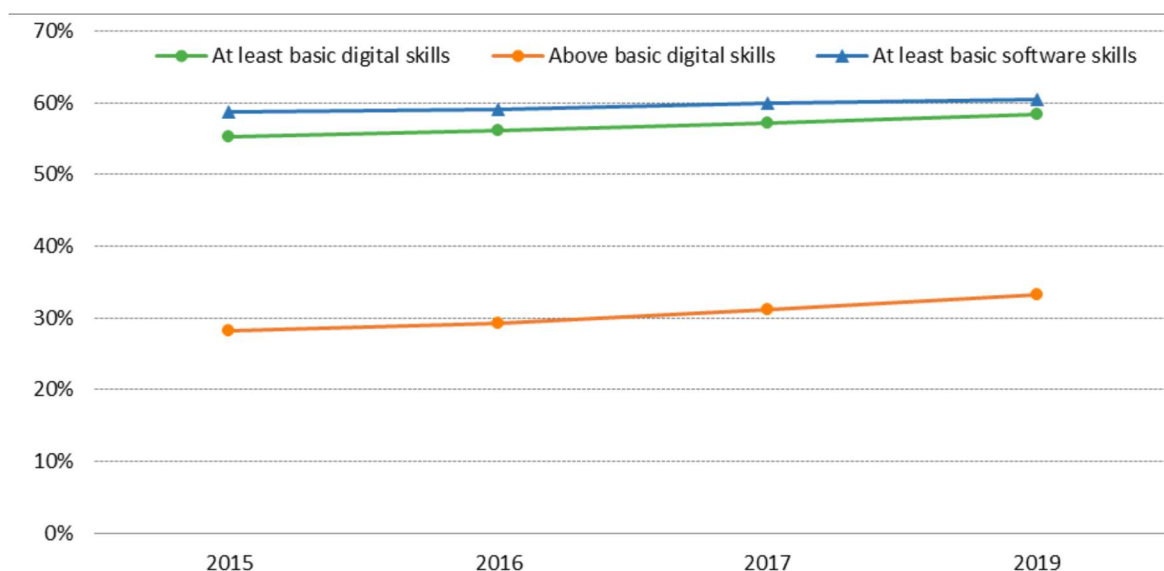
55 <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/3c5e7879-308f-11e7-9412-01aa75ed71a1/language-en>

Majandusministeeriumi keskmise ja pikaajalise tööturu prognoos⁵⁶ on üks tööriistu tulevaste tööturu ebakõlade ennetamiseks. Ka siin on tõdetud, et tööturgu hakkavad üha enam mõjutama majanduse digitaliseerimise trendid ja töökohtade automatiseerimine. Soovitustes tööturu ebakõlade vähendamiseks mainitakse täiskasvanuhariduse arendamist:

- Oskuste fondi moodustamine - pilootprojektina kaaluda võimalust moodustada valdkondade vajadusteks koolitusfond, kuhu panustavad ka tööandjad ja mis edaspidi aitaks ette valmistada puuduvaid spetsialiste;
- Järjepideva hariduse kultuuri juurutamine ühiskonnas, tagades seeläbi elanikkonna oskuste uuenemise ja arengu vastavalt kaasaegse tööturu kiiretele muutustele.

Läti olukord Euroopa kontekstis

Digimajanduse ja -ühiskonna indeks (DESI)⁵⁷ jälgib Euroopa üldist digitaalset tulemuslikkust ja jälgib ELi riikide edusamme digitaalse konkurentsivõime vallas, esitades andmeid digitaliseerimise olukorra kohta igas liikmesriigis, aidates neil kindlaks teha prioriteetsete investeeringute ja tegevuste valdkonnad. DESI 2020. aasta indeksi järgi on ainult 58 protsendil eurooplastest digioskused vähemalt algtasemel ja 33 protsendil üle algtaseme. (Vt joonist 13)

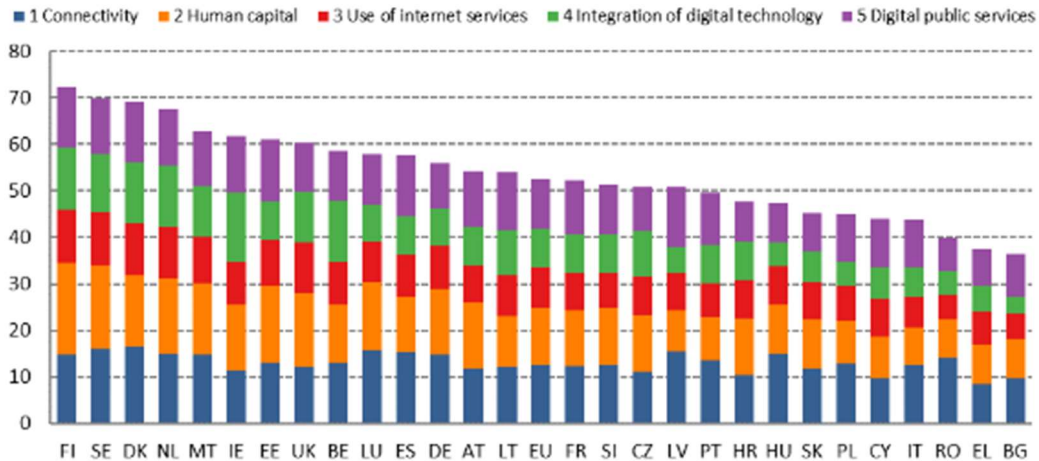

Joonis 13. Elanikkonna digioskuste tase

56 <https://www.em.gov.lv/lv/media/598/download>

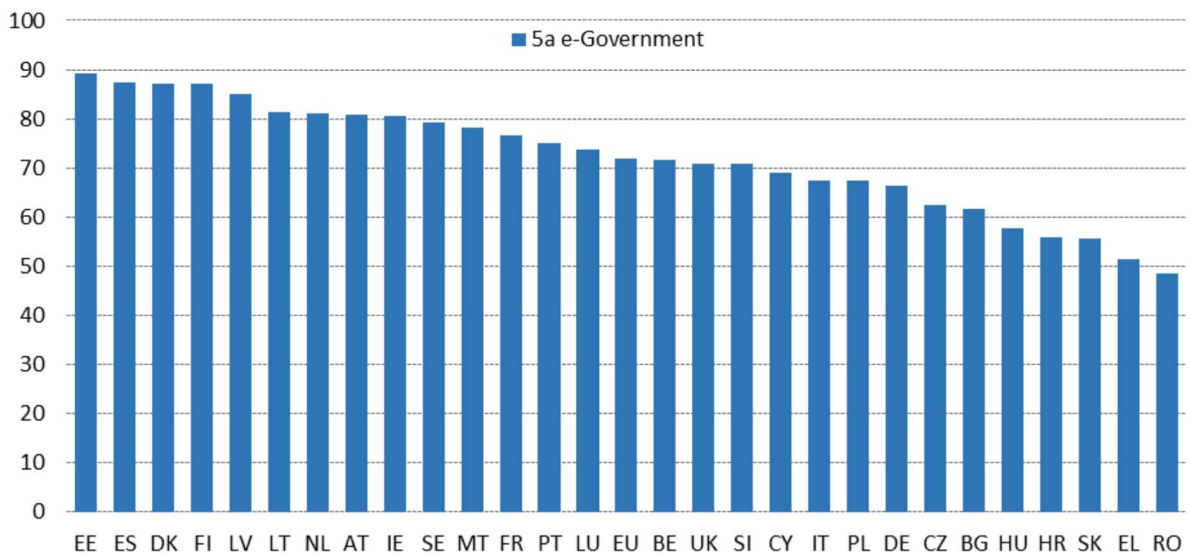
57 <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi-latvia>

Joonis 14. Näitab 2020. aasta digimajanduse ja -ühiskonna indeksi liikmesriikide pingerida 2020. aastal 2019. aasta andmete põhjal, kus näeme, et EL-i moodsaima digimajandusega on Soome, Rootsi, Taani ja Holland, kellele järgneb Eesti. Lätis ja Leedus on need näitajad keskmisel tasemel, Itaalias madalamad.

Joonis 14. DESI, 2020

Joonis 15. näitab digitaalsete avalike teenuste taset EL-i riikides. Tõhus e-valitsus võib valitsustele, ettevõtetele ja kodanikele pakkuda suuremat tõhusust ja säästa. Eesti on selles DESI näitajas liider, palju ei jää maha ka Leedu ja Läti. Itaalia puhul on näitajad keskmised.

Joonis 15. Avalikud e-teenused

Elementaarsete digioskuste puudumine takistab IKT laiemat kasutamist elanikkonna seas, mistõttu on oluline tõsta ühiskonna digioskusi ja teadmisi avalikkusele kättesaadavatest

digivahenditest digikeskkonnas töötamiseks ning tõsta riigihalduse erialast pädevust. Töötajatele, et toetada kliente digikeskkonnast kasu lõikamisel.

Digimajanduse võimaluste täielikuks kasutamiseks on vaja edendada ka ettevõtjate teadlikkust ja arusaamist digivõimaluste kasutamisest, pakkuda ettevõtjatele konsultatiivset tuge digivõimaluste praktiliseks kasutamiseks. Edendada tuleb digitaalses transformatsioonikeskkonnas töötamiseks vajalikke ettevõtlusjuhtimise oskusi, sh kohandada igapäevaseid tööprotsesse digimajanduse võimalustele, soodustades tehisintellekti, suurandmete ja pilvelahenduste, digitaalturunduse ja sotsiaalmeedia kasutamist ettevõtetes.

Covid-19 nakkuskriisi mõju on samuti kiirendanud digitaalset ümberkujunemist. Kuigi kaugtöö ja haridus on saanud paljude jaoks reaalsuseks, on välja toodud olemasolev digioskuste lõhe, mis tekitab ebavõrdsust, sest paljudel inimestel ei ole nõutaval tasemel digioskusi või nende töökohad ja õppeasutused on digitaliseerimises maha jäänud.

OECD uuringus⁵⁸ milles tuuakse välja takistused digitaal tehnoloogia laialdasemal kasutamisel, rõhutatakse väikeettevõtete suurt osakaalu, mille IKT kasutuselevõtu määr on tavaliselt madalam, IKT täielikuks kasutamiseks vajalike oskustega töötajate puudust ja töötajate puudust täiendavate oskustega, näiteks ettevõtete töötavade ümberkujundamiseks vajaliku juhtimise puudumine.

Municipal Communication with the Public and Operation of Customer Service Centres

Keskonnakaitse ja regionaalarengu ministeerium (KKRAM)⁵⁹ on uurinud omavalitsuste suhtlemist avalikkusega ja klienditeeninduskeskuste toimimist. 2019. aasta uuring tõstab esile omavalitsuste passiivset suhtumist veebilehtede kasutatavuse sihipärasesse arendamisse mobiilseadmetes, mis on eriti oluline üha kasvavale mobiilseadmete kaudu veebi pääsevate kasutajate arvule. 2019. aastal ei vastanud eksperthinnangute kohaselt ligi pooled (49% ehk 51 omavalitsus) omavalitsuste veebilehtedest mobiiliversioonile.

58 <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/a58d1c1a-lv.pdf?expires=1620374621&id=id&accname=guest&checksum=736565901ECE4DD3BF1FC2B1626D5A6B>

59 <https://mana.latvija.lv/e-indeksa-rezultati/>

Positiivne on see, et 86% ehk 89 omavalitsust saavad oma veebilehe külastajate kogemustest teada ning neli viiendikku (70 omavalitsust) on viimase aasta jooksul teinud veebilehe külastajate kogemuste tulemuste põhjal parendusi.

Enamikul (54% ehk 56 omavalitsusel) on veebisaidil avalikkuse osalemise soodustamiseks lõik. Seevastu (63% ehk 66 omavalitsust) ei kasuta oma kodulehel e-osalustööriistu (näiteks aktuaalse küsimuse esitamine, veebiküsitlus, vestlusfoorum vms) Samuti kasutavad omavalitsused aktiivselt oma sotsiaalvõrgustiku kontosid, oma aadressid pannakse üles vastava valla kodulehele ja antakse infot. ajakohastatakse regulaarselt.

KKRAM julgustab kohalikke omavalitsusi olema aktiivsem veebilehe kasutajate arvamuste väljaselgitamisel – mitte ainult veebilehe külastajate statistika analüüsimise, vaid ka veebilehe külastajate küsitluse ning oma veebilehe täiustamise kaudu vastavalt kasutajate ettepanekutele.

Enamikus omavalitsuste klienditeeninduskeskustes on olemas arvutid ja klient saab vallatöötajalt praktilist abi valla e-teenuste kasutamiseks, samas on vaid 3% omavalitsustest võimalik saada riigihaldusteenuste alast konsultatsiooni internetis (vestlus või Skype või muu vahetu võrgusuhtlus). Arvestades e-teenuste kasvavat populaarsust, oleks sellise funktsiooni pakkumine väga oluline. Peaaegu kõigis omavalitsustes (98%) on külastajatele saadaval tasuta avalik WiFi.

Kohalike omavalitsuste poolt 2018. aasta kohta esitatud andmed näitavad, et ligikaudu kolmandik taotletud ja saadud teenustest toimub elektroonilise kanali kaudu ning see on populaarsuselt teine kanal kohaliku omavalitsuse teenuste vastuvõtmiseks/väljastamiseks. Üle poole teenusetaotlustest on saadetud posti teel.

Teisest küljest, mis puudutab elanikkonna teadlikkust teenustest, järeldeb KKRAM-i uuringust, et elanikkond on hästi informeeritud teenustest, millega enamik maksumaksjaid kokku puutub: aasta tuludeklaratsioon ja haigushüvitis. See tähendab kõrget teadlikkust dokumentide (passi või eID-kaardi) taotlemisest ja elukoha deklareerimisest. Üldiselt on interneti, e-teenuste, aga ka internetipanga kasutamine Läti ühiskonnas väga levinud.

Värskeimad avaliku halduse tehnoloogilised lahendused pole aga elanikkonna hulgas laialt kasutusel - eID-kaarti on 38% elanikkonnast ning e-allkirja kasutab umbes iga kümnes elanik. Vaatamata elanikkonna üldisele kõrgele interneti ja e-teenuste kasutamisele, on kolm elanikkonna rühma, kelle teadlikkus e-teenustest on madalam ning sagedamini valivad just nende rühmade esindajad info otsimise inimeselt (ametnikult): seeniorid, madala sissetulekuga inimesed (kuni 350 EUR) ja elanikud, kellel on riigi- ja munitsipaalasutustega mugavam suhelda vene keeles.

Üks e-teenustest vähem informeeritud grupe, aga ka kõige vähem soovi avaldanud elektroonselt teenuseid taotleda või muid uusi tehnoloogiate võimalusi kasutada, on eakad. Seetõttu on vaja suunata tehnoloogiale kõige avatumate eakate poole. Paralleelselt tuleks rakendada üldisi kasutatavuse ja juurdepääsetavuse täiustusi nende teenuste osas, mis on olulised eakatele või pensioniealistele isikutele - käibemaksu maksustamisperioodi deklareerimine, info prognoositava vanaduspensioni ja riikliku kogumispensioni skeemi kohta. Täiendavaid tegevusi saab ellu viia mitteformaalsete kanalite kaudu - nii vanemate pereliikmete kui ka staažikate tuttavate poole pöördudes.

Digitehnoloogiate kasutamine ettevõtetes

Mis puudutab digitehnoloogiate kasutamist ettevõtetes, siis KKRAM 2020. aasta Läti ettevõtjate andmete uuringud näitavad, et peaaegu kõik ettevõtjad kasutavad e-posti (99%) ja riigi tulude talituse elektroonilist deklareerimissüsteemi (99%). Enamik ettevõtjaid kasutab ka: e-teenuseid portaalis Latvija.lv (77%); saadab klientidele elektroonilisi arveid, mida ei ole võimalik automaatselt töödelda (71%); esitada kaupade või teenuste tellimusi elektrooniliselt veebisaitide või mobiilirakenduste kaudu (66%). Samuti märgib suurem osa ettevõtjatest (58%), et ettevõtte ametnikud on viimase aasta jooksul allkirjastanud dokumendid turvalise elektroonilise allkirjaga, aga ka seda, et 54%-l ettevõtetest on veebileht või konto sotsiaalvõrgustikes.

Peamine põhjus, miks osa ettevõtjaid oma klientidele elektroonilisi arveid ei saada, on andmete mittehoidmine pilves, kodulehe või konto puudumine sotsiaalvõrgustikes, dokumentide allkirjastamata jätmine e-allkirjaga on selline, et puudub vajadus.

Ligikaudu ⅓ küsitletud ettevõtjat (67%) märgib, et nende ettevõtte ei ole Covid-19 pandeemia tõttu võtnud kasutusele uusi digilahendusi ega suurendanud olemasolevate digilahenduste kasutamist oma äris. Seda on teinud 29% küsitletud ettevõtjatest.

Läti digitaalse transformatsiooni juhendis aastateks 2021-2027⁶⁰, on üks tegevussuundi anda võimalus inimestele erinevate institutsioonide, vabaühenduste ja sotsiaalpartnerite koordineeritud koostöö kaudu pidevalt omandada digioskusi igapäevaeluks, ettevõtluseks. MSAE projektis viisime läbi uuringu, et täpselt selgitada, millistest digioskustest elanikel puudu jääb ning valdkonnad, kus oskusi arendada. Omavalitusel on võimalus toetada nii nende oskuste arendamist kui ka täiendada oma kodulehte vastavalt elanike huvidele. Projektipartnerite küsitlus viidi läbi väikestes omavalitsustes. Lätis viidi uuring läbi Auce ja Jēkabpilsis maakonnas.

Auce ja Jēkabpilsis piirkonna digioskuste uuring

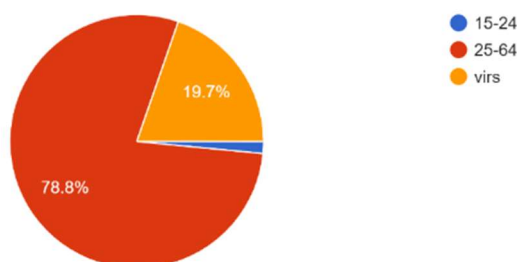
Tulemuste analüüs

Characteristics of Respondents

Lätis viidi uuring läbi Auce ja Jēkabpilsis maakonnas. Antud uuringus tulemustes analüüsitakse Auce valla küsitluse tulemusi (skeeme) ja võrreldakse neid Jēkabpilsis valla uuringu tulemustega.

Aucel osales küsitluses 66 vastajat, nii mehi kui naisi, kellest 78,8% vanuses 25-64, 19,7% üle 65-aastased ja 1,5% vanuses 15-24 aastat.

1.Jūsu vecums
66 responses

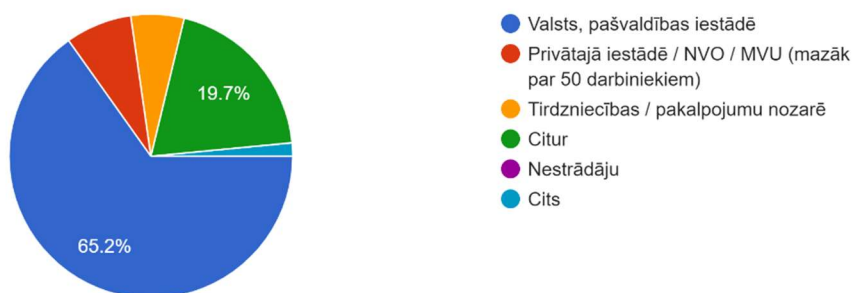
60 <https://www.varam.gov.lv/lv/digitalas-transformacijas-pamatnostadnes-2021-2027gadam>

Joonis 16. Vastajate eagrupid

Veidi üle poole (65,2%) vastanutest töötab omavalitsuses või riigiasutuses, ülejäänud 34,8% kaubandussektoris, VKE-des, eraettevõttes, MTÜ-s või mujal.

Jekabpils piirkonnas on valdav enamus vastajatest (üle 80%) vanuses 25–64 aastat ja töötavad riigi- või munitsipaalasutuses. , 19,7% üle 65-aastaseid ja 1,5% vanuses 15–24 aastat

2.Kur Jūs strādājiet?
66 responses

Joonis 17. Vastajate töökoht

Digitālsed oskused tōōl

Auce

50,7% vastanutest tunnistab, et nende IT-oskused on tōō tegemiseks piisavad,

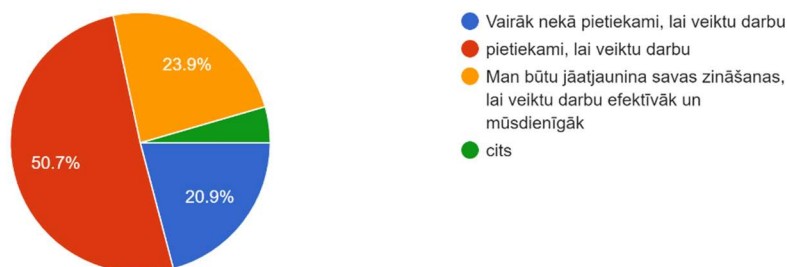
20,9% vastanutest usub, et nad on tōō tegemiseks enam kui piisavad

23,9% vastanutest leiab, et neid tuleks uuendada, et muuta oma tōō efektīvsemaks ja kaasaegsemaks.

Jēkabpilsis on need nāitajad - 45,8%, 17,9%, 35,1%.

3.Kā Jūs vērtējat savas IT prasmes darba vajadzībām.

66 responses

Joonis 18. Digitaalsete oskuste enesehinnang tööks

Tabelis on nādatud, milliseid arvutioskusi peaksid Auce ja Jēkabpilsī maakonnas vastajad vastaja enda āranāgemise jārēē parandama.

	Auce%	Jekabpils%
Suhtlemis- ja koostōōskused e-keskkonnas	13.6	22
Rohkem oskusi Exceliga tōōtamiseks	22.7	36.3
Rohkem oskusi, et luua Google uuringuid	10.6	28.6
Tekstiga tōōtamise, selle redigēerimise, piltide, tabelite sisestamise oskused	16.7	22
Tehnilliste probleemide lahendamise oskus arvutiga tōōtāmisel	33.3	48.8
Rohkem oskusi veebilehe loomisēēl ja sinna info sisestāmisēēl	15.2	44.6
Rohkem oskusi video ja heli failide loomisēēl	27.3	51.8

Table 10. Oskused, mida peab parandama

Lisaks nendēēle oskustēēle tunnistāvad vastājad, et sooviksīd ōppida andmebaasīde loomisēēl, IT-sūstēēme, Zoom platvormī kasutāmisēēl, digitāalset turundusēēl, otsetēēde kasutāmisēēl, canva ja joonistusprogramme.

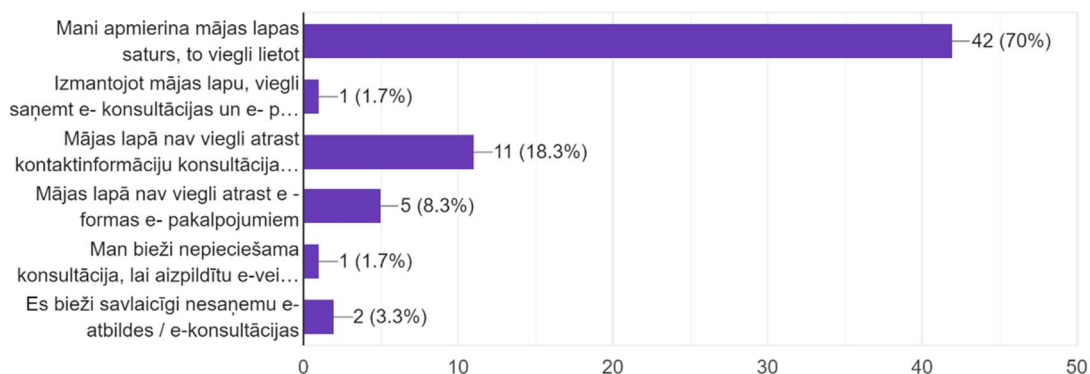
Omavalitsuste ja nende asutuste veebisaidid ja avalikud elektroonilised teenused

Mōlemas maakonnas kasutāvad elānikud infoallikānā aktīvisēēl vāllā veebilehte (Auces 89,4% ja Jekabpilsī 76,8% vastājatēēst). Suurēēm osā vastājatēēst on kodulehe sisugā rahul (Auces 70% ja Jekabpilsī 58,4%), kuid Auce vāllā tunnistāb vāid 1,7% ja Jekabpilsī vāllā 9,3% vastājatēēst,

et seda on lihtne kasutada. Võime järeldada, et omavalitsuste veebisaidid on kodanike jaoks oluliseks teabeallikaks.

6.Kāds ir Jūsu viedoklis par Auces pašvaldības mājas lapu?

60 responses

Joonis 19. Vastajate arvamus omavalitsuste veebilehe kohta

Küsitluse tulemused näitavad, et suurem osa vastanutest (70% Auces ja 58,4% Jēkabpilsis) tunnistab, et valla veebilehe sisu rahuldab neid ja saiti on lihtne kasutada. Siiski on märke, et omavalitsused võiksid oma veebisaiti täiustada, lahendades järgmised probleemid:

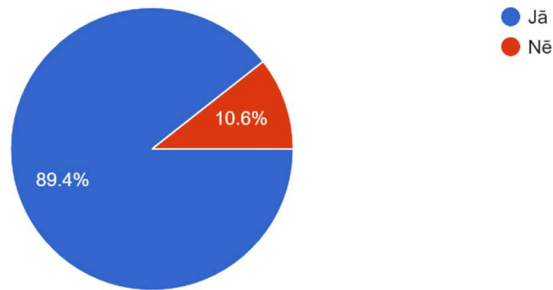
- ✓ 18% Auces ja Jēkabpilsis vastajatest nendivad, et omavalitsuse kodulehel pole lihtne konsultatsiooniks kontakteavet leida;
- ✓ 8,3% Auces ja 16,1% Jēkabpilsis vastajatest nendivad, et elektrooniliste teenuste e-vormidele pole lihtne pääseda;
- ✓ 3,3% Auces ja 4,3% Jēkabpilsis vastajatest kinnitavad, et ei saa e-konsultatsioonidele õigeaegselt vastuseid.

Vaid 1,7% Auces ja 9,3% Jēkabpilsis vastajatest nendivad, et elektroonilisi konsultatsioone on lihtne saada, e-taotlusi esitada ja e-teenuseid kätte saada.

Jooniselt 18 on näha, et 89,4% Auces vastajatest ja 76,8% Jēkabpilsis vastajatest kasutab teabeallikana valla veebisaiti.

5.Vai jūs izmantojat savas pašvaldības tīmekļa vietnes kā informācijas avotu?

66 responses

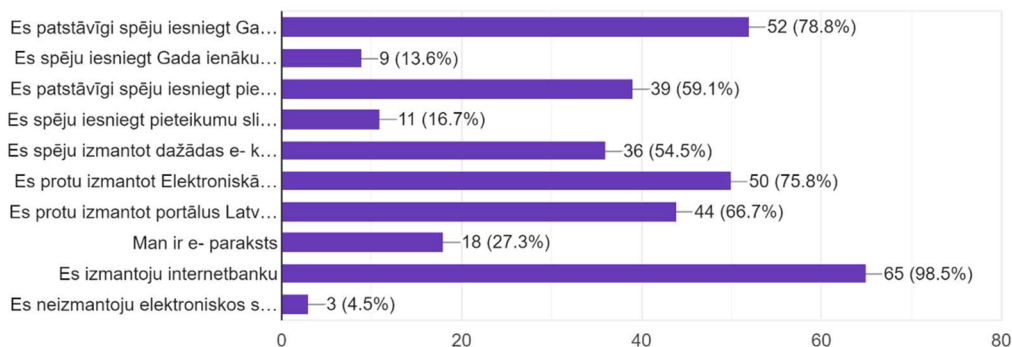
joonis 20. Omavalitsuse vebisaidi kasutamine teabeallikana

Vastustest kūsımusele, kas vastajatel on vōimalik elektroonilisi avalikke teenuseid kasutada, selgub, et suurem osa vastajatest kasutab neid. Auce vallas kasutab internetipanka 98,5% vastajatest, 75,8% - elektroonilist deklareerimissüsteemi EDS, 66,7% - portāli Latvija.lv, haigushūvitise taotluse saab esitada 59,1% vastajatest, 54,5% oskab kasutada erinevaid elektroonilisi konsultātsioņid.

Vāga sarnaseid vastuseid on andnud ka Jēkabpilsı vastajad. Sellest vōib jāreldada, et vastajatel on head elektrooniliste avalike teenuste kasutamise oskused.

7.Vai protiet izmantot zemāk minētos elektroniskos sabiedriskos pakalpojımus?

66 responses

Joonis 21. Avalike teenuste kasutus

Avalike elektrooniliste teenuste mittekasutamise pōhjusted:

41,2% Auce ja 36,4% Jēkabpilsı vastajatest eelistavad nāost nāku teenuseid;

11,8% Auce ja 23,6% Jēkabpilsī vastajate avalikud elektroonilised teenused on liiga keerulised; Neid ei vaja 17,6% Auce ja 45,5% Jēkabpilsī vastajatest.

8.Ja nē, kādi ir sabiedrisko pakalpojumu portālu vai bezmaksas publisko elektronisko rīku neizmantošanas iemesli

17 responses

Joonis 22. Avalike e-teenuste mitte-kasutamise pōhjused

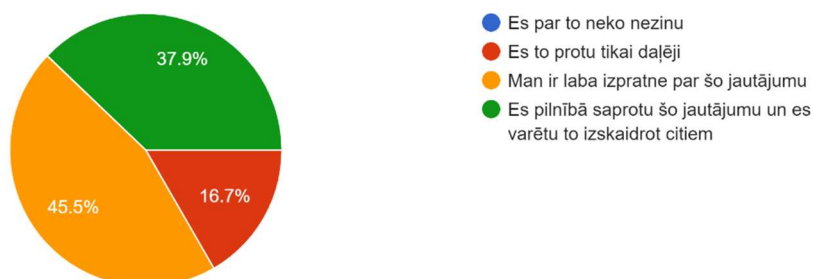
Teabe- ja andmekirjaoskus

45,5% Auce ja 49,4% Jēkabpilsī vastajatest tunnevad hāsti, kuidas elektroonilisi otsingumootoreid kasutada.

37,9% Auce ja 32,7% Jēkabpilsī vastajatest saavad sellest probleemist tāielikult aru ja oskavad seda teistei selgitada. 16,7% Auce ja 17,3% Jēkabpilsī vastajatest saavad sellest osaliselt aru ning pole vastajaid, kes midagi ei teaks.

9.Es zinu, kā izmantot meklētājprogrammu (Google, wiki vai citu), lai atrastu informāciju.

66 responses

Joonis 23. Elektrooniliste otsingumootorite kasutamise mōistmine

38,5% Auce ja 36,9% Jēkabpilsī vastajatest on vōimelised salvestama andmeid USB- ja/vōi andmepilvedesse. 15,4% Auce ja 14,9% Jēkabpilsī vastajatest saavad sellest tāiesti aru ja vōiksid seda ka teisteile selgitada. Kahjuks ei tea 10,8% Auce ja 4,7% Jēkabpilsī vastajatest, kuidas seda teha ning 33,8% Auce ja 43,5% Jēkabpilsī vastajatest saavad sellest probleemist aru vaid osaliselt.

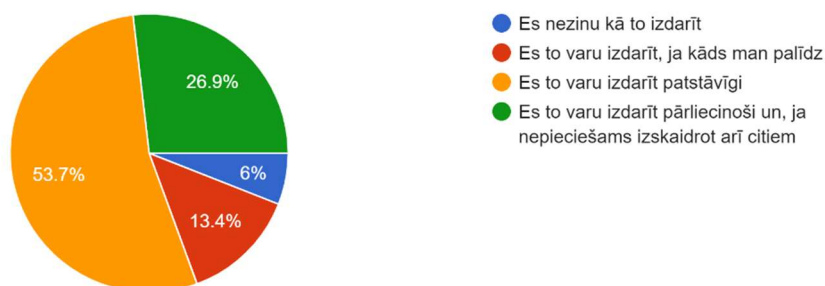
10. Es regulāri datus dublēju/ saglabāju USB vai mākoņos
65 responses

Chart 24. Vōimekus salvestada andmeid mālupulgale ja / vōi pilve

26,9% Auce ja 29,8% Jēkabpilsī vastajatest oskavad veenvalt vōrrelda erinevate veebipoodide/teenusepakujate hindu ja seda teisteile selgitada, 53,7% Auce ja 47,6% Jēkabpilsī vastajatest saavad sellega hakkama iseseisvalt, teiste abiga. - 13,4% Auce ja 11,9% Jēkabpilsī vastajatest. 6% Auce ja 10,7% Jēkabpilsī vastajatest ei tea, kuidas seda teha.

11. Es salīdzinu cenas dažādiem interneta veikaliem / pakalpojumu sniedzējiem
66 responses

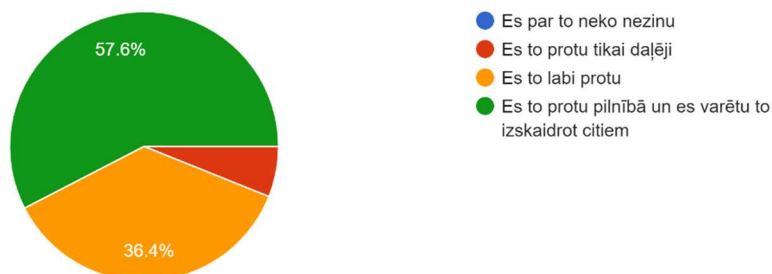
Joonis 25. Vōimekus vōrrelda hinasid erinevates e-poodides / teenusepakujate juures

Kommunikatsioon ja koostöö

Parem on olukord meili kasutamise (saata, edasta, vasta). 57,6% Auce ja 71,4% Jēkabpilsis vastajatest teavad seda hästi ja oskavad seda ka teistele selgitada, 36,4% Auce ja 24,4% Jēkabpilsis vastajatest saavad sellega iseseisvalt hakkama. 10,9 protsendil Auce ja 4,2 protsendil Jēkabpilsis vastajatest on arusaamine piiratud ning pole vastajaid, kes ei teaks, kuidas seda teha.

12. Es protu aizsūtīt, pārsūtīt un atbildēt uz e-pastiem.

66 responses

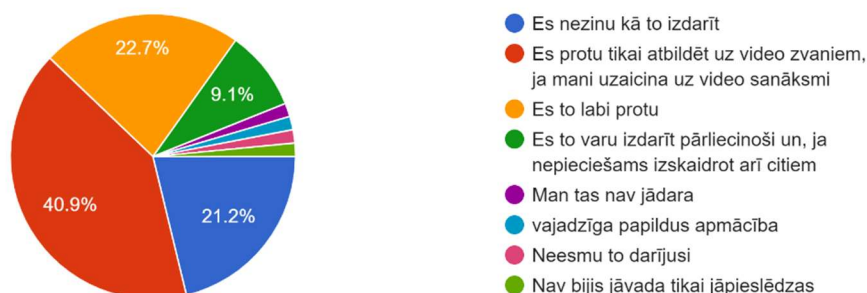

Joonis 26. E-maili kasutus

Vaid 10,6% Auce ja 8,9% Jēkabpilsis vastajatest suudavad veenvalt koostada küsimustikke, dokumente ja teha koostööd veebiplatvorme kasutades ja seda teistele selgitada. Iseseisvalt oskab seda teha 19,7% Auce ja 29,2% Jēkabpilsis vastajatest, muu abiga saab hakkama 37,9 protsenti Auce ja 39,3% Jēkabpilsis vastajatest. Märkimisväärne osa vastajatest – 31,8 protsenti Auce ja 22,6 protsenti Jēkabpilsis – ei tea, kuidas seda teha.

14. Es protu vadīt grupas sanāksmi/ videokonferenci Zoom/jitsi/team vai citā platformā.

66 responses

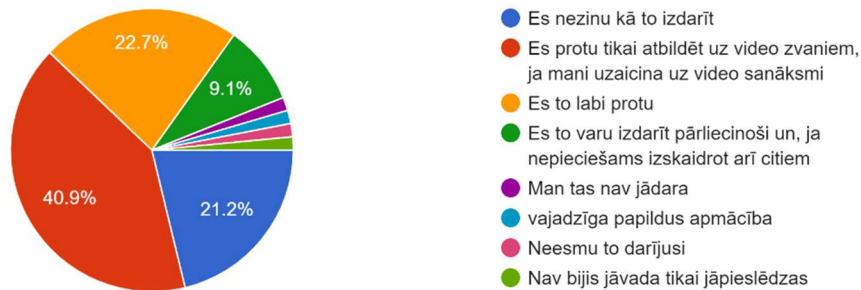

Joonis 27. Võimekus teha koostööd veebiplatvormide abil

Auce ja Jēkabpilsī vastajate vastused videokonverentside haldamise kohta on erinevad. 9,1% Auce ja 15,5% Jēkabpilsī vastajatest suudavad kaugkoosolekuid lābi viia erinevate platvormide abil ja seda teistele selgitada, 22,7% Auce ja 53% Jēkabpilsī vastajatest saavad sellega hāsti hakkama, samas kui 40,9% Auce ja 24,4% Jēkabpilsī vastajatest saab vastata ainult videokōnedele, kuid 21,2% Auce ja 7,1% Jēkabpilsī vastajatest ei tea, kuidas videokōnedele vastata vōi veebis koosolekut lābi viia.

14. Es protu vadīt grupas sanāksmi/ videokonferenci Zoom/jitsi/team vai citā platformā.

66 responses

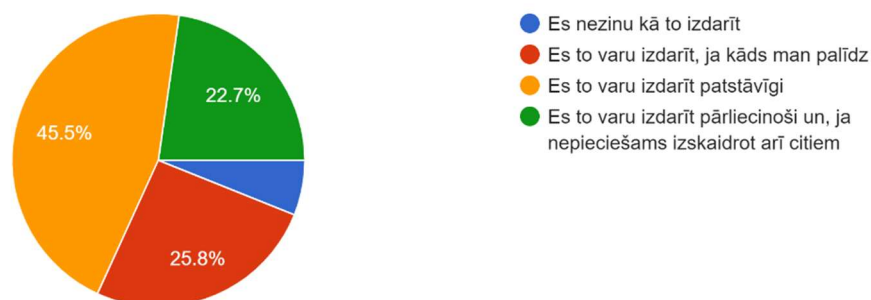
Joonis 28. Zoomi kooslekute/konverentside haldamine

Digitāalse sisu loomine

22,7% Auce ja 29,2% Jēkabpilsī vastajatest suudavad veenvalt tekste luua ja redigēerida ning pilte sisestada, 45,5% Auce ja 55,4% Jēkabpilsī vastajatest saavad seda tegevust iseseisvalt sooritada, 25,8% Auce ja 13,1% Jēkabpilsī vastajatest – koos kollegi abiga, kuid 6,1% Auce ja 2,3% Jēkabpilsī vastajatest ei saa seda teha.

15. Es protu rediģēt tekstus, ievietot attēlus

66 responses

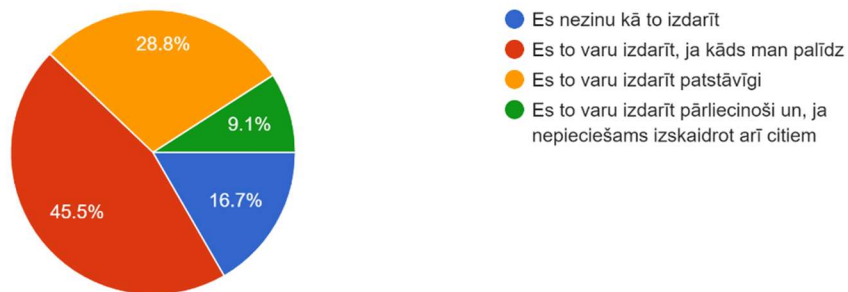

Joonus 29 Vōimekus luua ja muuta teksti

45,5% Auce ja 42,9% Jēkabpilsī vastajatest oskavad vālemeid ja muid Exceli vōimalusi kasutada teiste abiga, 28,8% Auce ja 36,9% Jēkabpilsī vastajatest suudavad neid tegevusi sooritada iseseisvalt ning ainult 9,1% Auce ja 10,7% Jēkabpilsī vastajatest suudab kasutada ise ja selgitada teiste. Mārkimisvāārne osa vastajatest, 7% Auce ja 9,5% Jēkabpilsī vastajatest, ei oska Exceli tōōriistaribasid kasutada.

16. Es protu strādāt ar formulām un izmantot citas Excel rīkjostas iespējas

66 responses

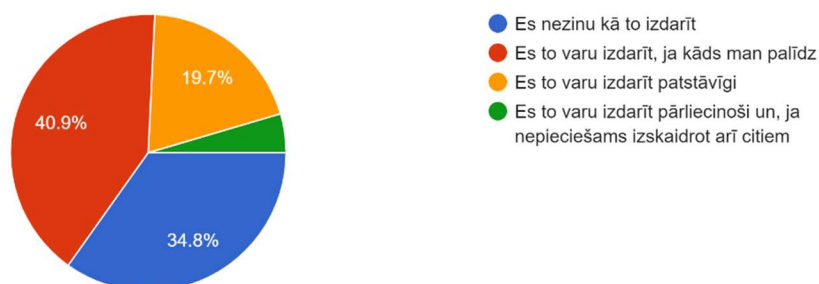

Joonis 30. Vōimekus kasutada vālemeid ja muid Exceli vālikuid

Uuringu andmed nāitavad, et vaid 4,6 protsenti Auce ja 8,9 protsenti Jēkabpilsī vastajatest suudavad veenvālt luua heli- ja videosalvestusi. Iseseisvālt saavad sellega hakkama 19,7% Auce ja 23,8% Jēkabpilsī vastajatest, kuid enāmik - 40,9% Auce ja 47,6% Jēkabpilsī vastajatest - saab hakkama teiste inimeste abiga. Mārkimisvāārne osa vastajatest (34,8% Auces ja 19,6% Jēkabpilsīs) ei oska ūldse heli- ja videosalvestusi luua.

17. Es protu izveidot audio and video failus

66 responses

Joonis 31. Vōimekus luua audio- ja videosalvestisi

Ohutus

Suurem osa vastajatest (47% Aucest ja 51,2% Jēkabpilsist) saab oma arvutit k uberr nnakute eest kaitsta vaid teiste abiga, iseseisvalt saavad hakkama - 18,2% Auce ja 16,1% Jēkabpilsist vastajatest ning ainult 7,6% Auce ja 4,7% Jekabpilsist vastajatest. Suur enamus vastajatest (27,3% Auces ja 28% Jekabpilsist) ei tee seda  ldse.

18. Es izmantoju profilakses pas akumus pret tie saistes uzbrukumiem datoram (antiv rsu programmas, uguns m ri, https  ifr šana u.c.)

66 responses

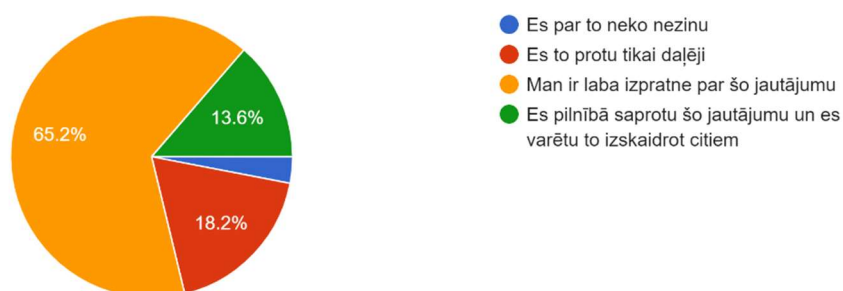

Joonis 32. V imekus kaitsta arvutit k uberr nnakute eest

Posit ivne on see, et enamus (65,2% Auces ja 58,3% Jēkabpilsist) teavad, milliseid isikuandmeid ei tohi veebist ja muus v rgumediast auldada ning veel 13,6% Auces ja 23,2% Jēkabpilsist mitte ainult ei tea, vaid ka osk b seleta seda teiste. 18,2 protsenti Auce ja 15,5% Jēkabpilsist vastajatest teavad isikuandmete kaitse tematu veebist vaid osaliselt. Samal ajal ei tea n i Auces kui Jēkabpilsist 3% vastanutest isikuandmete kaitsest midagi.

19. Es zinu, kurus personas datus man nevajadz tu kop got vai atkl t tie saist  (piem ram, soci lajos t klos, atbildot uz surog tpasta e-pastiem utt.).

66 responses

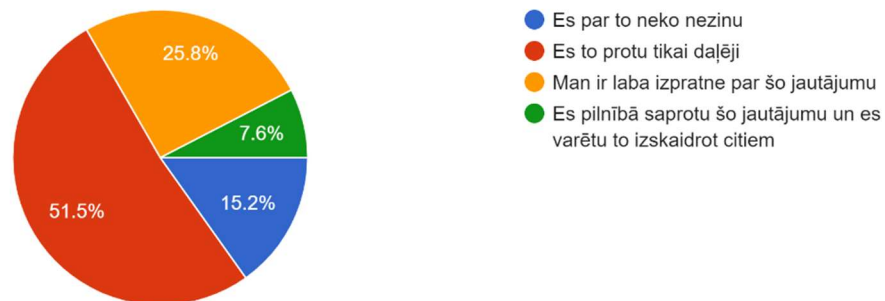
Joonis 33. V imekus kaitsta isikuandmeid veebist.

Probleemi lahendamine

Väga väike osa (7,6%) Auces ja 10,1% Jēkabpilsis) suudab iseseisvalt ja enesekindlalt leida lahendusi tehnilistele arvutiprobleemidele, veidi rohkem vastajaid suudab iseseisvalt tehnilisi probleeme lahendada - Auces 25,8% ja Jēkabpilsis 22%. Suurem osa vastajatest (51,5 protsenti Auces ja 56,5 protsenti Jēkabpilsis) saab sellega hakkama teiste abiga, samas ei saa sellega hakkama Auces 15,2% ja Jēkabpilsis 3% vastanutest.

20. Ja saskaros ar tehnisku problēmu, lietojot datoru, es risinājumus varu atrast internetā.

66 responses

Joonis 34. Vōimekus lahendada tehnilisi probleme

15,2% Auce ja 22,6% Jēkabpilsis vastajatest suudavad enesekindlalt arvuti seadeid muuta ning 42,2% Auce ja 31% Jēkabpilsis vastajatest saavad sellest probleemist hāsti aru, 28,8% Auce ja 22,6% Jēkabpilsis vastajatest suudavad seadeid muuta teiste abiga ning ainult 4,5% Auce ja 4,1% Jēkabpilsis vastajatest ei tea, kuidas seda teha.

21. Ja nepieciešams, es varu mainīt dažādus datora iestatījumus (ievietot komentārus, zem svītras piezīmes, mainīt atstarpes starp rindām utt.)

66 responses

Joonis 35. Vōimekus muuta arvuti seadeid

Kokkuvõte

Auce ja Jēkabpils maakonna elanike küsitlusest selgus, et 50% vastanutest usub, et neil on töötegevuseks vajalikud IT-oskused piisavalt head. Samas leiavad nad aga, et mõningaid oskusi tuleb täiendada. Nad sooviksid end täiendada tehniliste probleemide lahendamisel, arvutiga töötamisel, heli- ja video- ning veebilehtede loomisel ning Excelis töötamisel.

Küsitluse tulemused näitavad, et omavalitsuste veebilehed on elanikkonna jaoks oluline ja vajalik teabeallikas. Enamiku vastanute sõnul on nad omavalitsuste veebilehtede sisuga rahul ja märgivad ka, et neid on lihtne kasutada. Enamik vastanutest kasutab mõnda avalikku elektroonilist teenust, millest populaarseimad on internetipangateenused, elektrooniline deklareerimissüsteem EDS, Portal Latvija.lv, haigushüvitise taotlemine, erinevad e-konsultatsioonid. Vaid 4,5% vastanutest ei kasuta e-teenuseid, kellest pooled arvavad, et nad neid ei vaja, 35% eelistab näost näkku teenuseid, kuid 15% vastanutest arvavad, et see on liiga keeruline.

Uuringu tulemused näitavad, et valdav enamus Auce ja Jēkabpils maakonna elanikest oskab brausereid kasutada ning kolmandik oskab seda teistele selgitada.

Siiski tuleb märkida, et kolmandikul vastajatest on ebapiisavad oskused salvestada teavet USB- ja/või andmepilvedesse ning 10% ei tea sellest midagi.

Interneti-/elektroonilise meedia kaudu suheldes ja koostööd tehes oskavad vastajad hästi e-kirju saata, edastada ja neile vastata. Muud oskused – dokumentide ja küsimustike koostamine, veebipõhiste koostööplatvormide kasutamine, kaugsündmuste haldamine – on suhteliselt nõrgad. 1/3 vastanutest ei tea sellest midagi ja 38% oskab e-keskkonnas koostööd teha vaid teiste abiga.

70% vastanutest on kindlad oskuses luua, toimetada tekste ja lisada pilte, kommentaare, joonealuseid märkusi jms. Excelis töötamise oskus on aga nõrgem – 40% oskab seda hästi teha või teistele selgitada. Ainult ¼ vastanutest suudab luua digitaalseid heli- ja videosalvestusi. Need tulemused on korrelatsioonis võimetega, mida vastajad soovivad parandada.

Valdav enamus vastajatest mõistab isikuandmete kaitse tähtsust, kuid vähem arvutite kaitsmist küberkuritegevuse eest.

Järeldused

1. Pooled Auce ja Jēkabpilsī maakonna elanikest on suhteliselt heade arvutioskustega, kuid on mõned spetsiifilised arvutioskused, mida vastajad tunnistavad, et neid tuleks täiendada. Kuna vastused enamikule küsimustele on mõlemas maakonnas olnud sarnased, võimaldab see järeldada, et teistes Lāti piirkondades võiks elanike arvutioskused olla sarnased ning kohalikel omavalitsustel soovitaks oma elanikke nende oskuste täiendamisel toetada.
2. Täiendada tuleks spetsiifilisi arvutioskusi (tehniliste probleemide lahendamine arvutiga töötamisel, heli ja video ning veebilehtede loomine, Excelis töötamine, koostöö dokumentide loomisel e-keskkonnas, heli ja video loomine, andmepilvede kasutamine, arvutite kaitsmine küberkuritegevuse vastu jne), mida igapäevatoimingutes tõhusalt ei kasutata ja millest kodanikud ise aru saavad.

Digitaliseerimine ja Leedu elanike digitaalne kirjaoskus

Põhidokumendid

Leedus arendatakse digitaliseerimist ja digitaalse kirjaoskuse haridust järgmiste põhidokumentide alusel:

State Progress Strategy Lithuania 2030 (2019)<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.425517>

- 2021 - 2030 National Progress Plan (2020) <https://lrv.lt/lt/aktuali-informacija/xvii-vovernnye/strateginis-valdymas/2021-2030-m-nacionalinis-pazangos-planas>
- National 2014–2020 Progress Program (2012)<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.439028>
- Lithuanian Industrial Digitization Guide 2019–2030 (2019)
<https://eimin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/verslo-aplinka/pramone/pramone-4-0/lietuvos-pramones-skaitmeninimo-kelrodis-2019-2030>
- Lithuanian Artificial Intelligence Strategy (2019)
[https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/DI_strategija_LT\(1\).pdf](https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/DI_strategija_LT(1).pdf)
- Information Society Development Programs 2014–2020. Digital Agenda of the Republic of Lithuania ”(2014)<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/a66c0760b04011e3bf53dc70cf7669d9>
- Regarding the approval of the Plan of Measures for the Implementation of the e-Government Concept (2004)
<https://eseimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.222092?jfwid=rivwzvvpvg>

Põhidokumentide ja nende rakendamise meetmete juhised

Riikliku arenguprogrammi 2021-2030 eelnõus on sõnastatud tegevus „edendada riigi – avaliku sektori, majanduse ja ühiskonna – digitaliseerimist, luues lahendusi, mis võimaldavad ettevõtjatel, avalikul sektoril ja akadeemilisel ringkonnal kasutada vajalikku andmetöötlust, või suurendada küberjulgeoleku, andes seeläbi võimaluse elanikel ära kasutada uusi tehnoloogiaid, tõsta teadlikkust tulevastest tehnoloogilistest muutustest ja võimaldada riigil nendega kohaneda”.

Aruandes 2021–2027 "Ühiskonna digiteerimise esialgse mõju hindamise teenused" ⁶¹ märgitakse, et:

- Leedus kiideti aastatel 2007-2013 ja 2014-2020 heaks 26 infoühiskonna edendamise meede.
- EL-i struktuurifondide investeeringud on Leedu digipoliitika üks olulisemaid finantsallikaid.
- Ühiskonna digitaliseerimisse on aastatel 2007-2020 investeeritud juba 352,182 miljonit eurot. EL struktuurifondidest on plaanis investeerida veel 9,93 miljonit eurot. Peamine investeering on suunatud digiteenuste arendamiseks.
- Aastatel 2014-2020 on suurenenud investeeringud riigi inforessursside koondamiseks ning leedu keele ja kultuuri digiteerimiseks ning käivitatud on avaandmete meetmed.
- Aastatel 2007-2013 olid sellised meetmed nagu *E-riigi teenused* ja *E-riigi teenused omavalitsustes* suunatud kasutajasõbralike, hõlpsasti kättesaadavate ja tõhusate e-teenuste loomisele. Nende meetmete raames on erinevad riigiasutused ellu viinud 28 e-teenuste projekti ja ühe konkreetse projekti kõigi LT omavalitsuste tüüpiliste e-teenuste arendamiseks.

Leedu Euroopa kontekstis

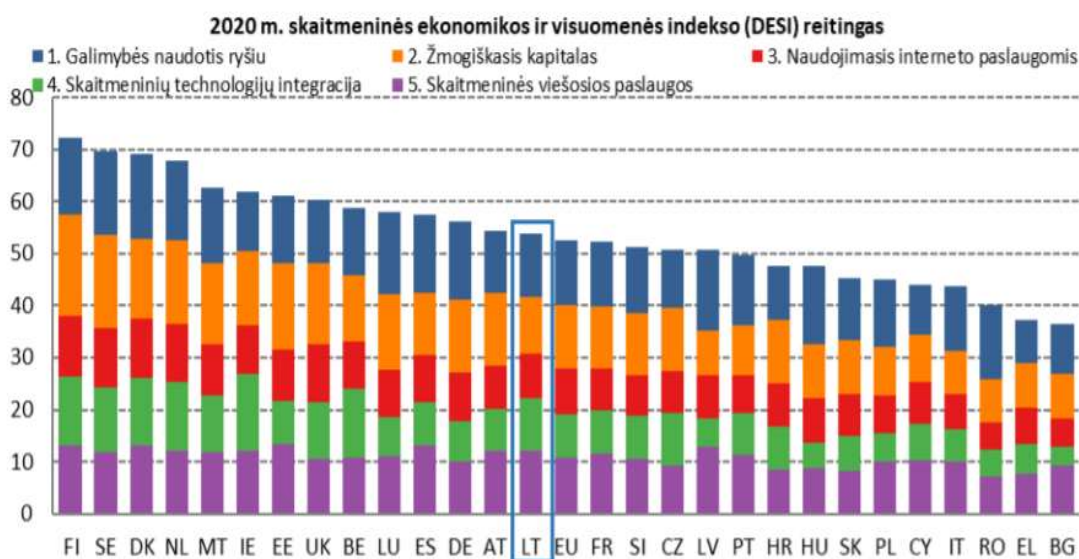
Digitaliseerimise edusammude näitajate järgi on Leedu (LT) ⁶² EL-i tasemel "keskmine". Kuigi LT on teatud valdkondades (nt avalike e-teenuste pakkumine) EL-i keskmisest kõrgem, jääb see mõnes teises valdkonnas (nt digioskused) alla. 2020. aasta digitaalrajanduse ja ühiskonna indeks (DESI) ⁶³ annab Leedule 28 ELi liikmesriigi seas 14. koha.

61 https://www.visionary.lt/wp-content/uploads/2020/05/EIM-skaitmeninimas_galutine_ataskaita_suredaguota.pdf

62 https://www.visionary.lt/wp-content/uploads/2020/05/EIM-skaitmeninimas_galutine_ataskaita_suredaguota.pdf

63 <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi-lithuania>

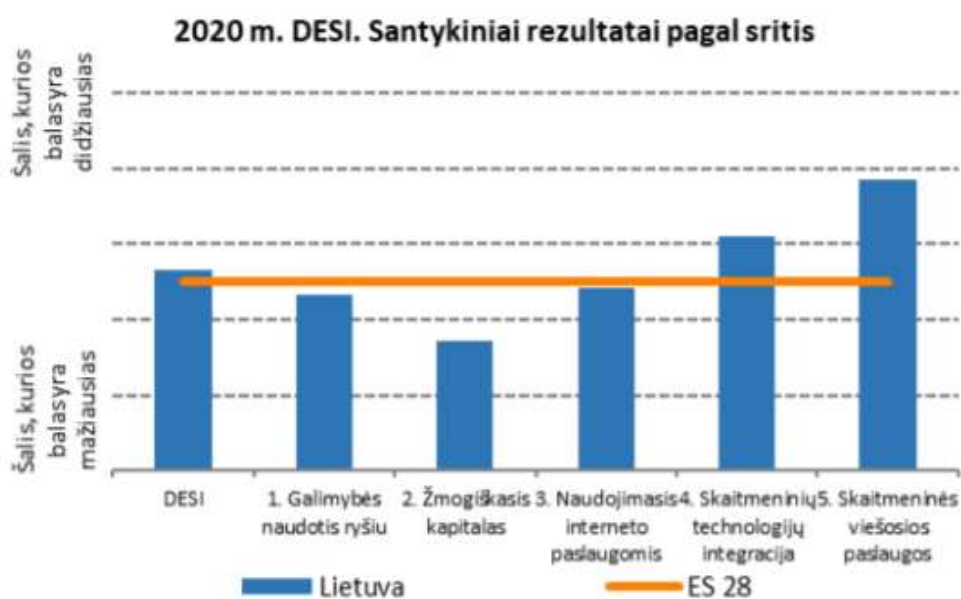
	Lietuva		ES
	vieta	balas	balas
2020 m. DESI	14	53,9	52,6
2019 m. DESI	12	51,8	49,4
2018 m. DESI	12	49,4	46,5

Joonis 36. 2020 Digitaalrajanduse ja -ühiskonna indeksi (DESI) hinnang. Allikas: Euroopa Komisjon: 2020. aasta digitaalrajanduse ja -ühiskonna indeks⁶⁴

Leedu on kõrgeimal kohal (8) digitaalsete avalike teenuste ja digitaaltehnoloogia integratsiooni valdkondades. Leedu tegi 2020. aastal edusamme paljudes hinnatud valdkondades (joonis 2). Eriti häid tulemusi on riik näidanud digitehnoloogiate ja avalike e-teenuste integreerimisel. Mõned valdkonnad, näiteks inimkapital, jäävad aga endiselt alla ELi keskmise.

64 <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi-lithuania>

Joonis 37. DESI: Suhtelised tulemused piirkondade kaupa. Allikas: Euroopa Komisjon: 2020. aasta digitaalrajanduse ja ühiskonna indeks⁶⁵

Digitaliseerimise ja digitaalse kirjaoskuse väljakutsed

Analüüsidest Leedu viimaste aastate digitaliseerimispoliitikat ja EL struktuurifondide investeeringute mõju, eristavad eksperdid kolme peamist väljakutset: 1) LT elanikkonna kehvad digioskused; 2) ettevõtete investeeringute puudumine digitehnoloogiatesse ja -oskustesse; 3) avaliku sektori aeglane ja killustatud digitaalne ümberkujundamine.

Leedu ühiskonna digitaalsed võimed

Valitsuse strateegilise analüüsi keskuse (STRATA) ⁶⁶uuringu tulemused näitavad, millised elanikkonna vanuserühmad hindavad oma digitaalset kirjaoskust "heaks" või "väga heaks": 53 protsenti 50–59-aastastest; 60-69-aastastest 48 protsenti ja 70-74-aastastest 26 protsenti. Suurem osa (üle 70 protsenti) vastajatest, kes hindavad oma digioskusi "heaks" või "väga heaks", on vanuses 15–49.

DESI sõnul ⁶⁷ digitaalsete võimete hinnang Leedu inimkapitalile on madalaim viies DESI indeksi näitajas. Aastal 2020 56 protsenti LT elanikkonnast (EL keskmiselt – 57%) omasid vähemalt elementaarsed digioskused ja 32 protsendil kõrgemad digioskused (EL – 33%).

⁶⁵ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi-lithuania>

⁶⁷ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi-lithuania>

*Leedu statistikaameti*⁶⁸ andmetel olukord leibkondades 2020. aastal oli: 77 %-l leibkondadest oli kodus personaalarvuti ja 82%-l oli internetiühendus; linnas oli 80% leibkondadest arvutid ja 84% internetiühendus; maapiirkondades vastavalt 70 ja 78 protsenti. 79 protsenti internetiühendusega leibkondadest kasutas lairiba traadiga või traadita lauatelefoni, 66 protsenti mobiilsidevõrke.

2020. aastal kasutasid internetti:

- 83,1% elanikkonnast vanuses 16-74 aastat.
- 99,1% 16–24-aastastest elanikest
- 46,1% 65–74-aastastest elanikest.

16,9 % LT elanikkonnast pole kunagi Internetti kasutanud. Enamik neist (66%) märkis, et ei vaja internetti. Olulised põhjused, miks internetti kodus ei kasutata, on teadmiste puudumine (44%) ja kallid seadmed (18%), 1 protsenti märkis, et selle mittekasutamise põhjuseks oli lairiba-interneti puudumine elukohas.

Leedu elanike seas on populaarseimad tegevused internetis uudiste lugemine, pangandus, videotelefon, sotsiaalvõrgustikud, muusika, videod ja mängud. Internetikaubanduse kasutamise järgi ei küündi leedulased aga EL-i keskmiseni.

2020. aastal kasutas internetti õppimise eesmärgil 27,1 protsenti LT elanikkonnast:

73 protsenti vanus 16-24; 28,6 protsenti vanuses 25–54 ja 7,6 protsenti vanuses 55–74.

Leedulased kasutavad Internetti keerukamate toimingute tegemiseks vähem kui teised EL-i kodanikud. PIAAC uuringust⁶⁹ selgus, et kõige vähem arenenud oskuste valdkond on probleemide lahendamine tehnoloogia abil. Leedu digioskuste tase on sarnaselt Türgi, Tšiili ja Kreekaga uuringus osalenud riikide seas üks madalamaid.

68 <https://osp.stat.gov.lt/skaitmenine-ekonomika-ir-visuomene-lietuvoje-2020/zmones-ir-verslas-internete>

69 <http://piaac.lt/>

Projekt *Connected Lithuania* on suunatud laiemale avalikkuse digioskuste arendamisele ⁷⁰. See on küsitlus ⁷¹ 2019. aasta olukorrast selgus, et 76 protsenti elanikkonnast väldib abi küsimist ja otsimist, kui neil tekib IKT kasutamisel raskusi. Eeldatakse, et need inimesed ei osale digitaalse kirjaoskuse koolitusel isegi tasuta, mistõttu on vaja täiendavaid sihipäraseid reklaamimeetmeid, et inimesi nendesse programmidesse meelitada.

Avalikud e-teenused

Avalike e-teenuste vallas on Leedu EL-is 6. kohal. LT saavutas EL-i keskmisest tunduvalt paremaid tulemusi pea kõigis digitaalsete avalike teenuste segmentides (e-riigiteenuse kasutajad, eeldäidetud vormid, e-teenuste täitmine, digitaalsed avalikud e-teenused äriettevõtetele).⁷² Ainus erand on avatud andmed (EL-is 24. koht). 2020. aastal *Leedu statistikaameti andmete*⁷³ E-teenuseid kasutas 57,7% elanikkonnast.

Valitsuse ja avaliku halduse teenuste peamine portaal on *Electronic Government Gateway* ⁷⁴. Digiühiskonna *arengukomisjoni* andmetel külastas ja kasutas selle portaali e-teenuseid 2020. aastal üle 1103,7 tuhande LT elaniku.

Tervishoiu e-teenuseid saab hankida spetsiaalse portaali *esveikata.lt* kaudu ⁷⁵.

Omaavalitsuse e-teenused

2004. aastal kiitis *Leedu Vabariigi siseminister* heaks dokumendi „*Digitehnoloogiat kasutavate munitsipaalasutuste ja -asutuste osutatavate avalike teenuste näidisloetelu*“ . See eristab koguni 27 teenuserühma, millest mõned koosnevad 36 teenusest. Teenused on seotud vallale kuuluvate asutuste spetsiifiliste funktsioonidega. Leedu omaavalitsuste veebisaitide hindamine ⁷⁶ näitas, et omaavalitsused ei järgi alati antud klassifikatsiooni.

70 <https://www.prisijungusi.lt/>

71 <https://www.prisijungusi.lt/naujienos/tyrimas-76-proc-salies-gyventoju-drovisi-prasyti-pagalbos-susidure-su-skaitmenine-aplinka/>

72 <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi-lithuania>

73 <https://osp.stat.gov.lt/skaitmenine-ekonomika-ir-visuomene-lietuvoje-2020/zmones-ir-verslas-internete>

74 <https://www.epaslaugos.lt/portal/>

75 <https://www.esveikata.lt/>

76 http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/fm/failai/Ataskaitos/BPD_vertinimo_ataskaitos/IVPK_18.pdf

Vallaametnike küsitluse andmetel on vallaametnike ⁷⁷arvutioskus vähemalt keskmine (58% omavalitsusi) või kõrge (42% omavalitsusi). Kõikide küsitletud omavalitsuste esindajad on märkinud, et teenuste viimine virtuaalsesse ruumi aitaks neid paremini kättesaadavaks muuta.

Samuti selgus uuringust, et omavalitsustes on kõige nõutumad avalikud e-teenused: sotsiaaltoetuste arvestamine ja maksmine ning sotsiaalteenuste ja muude sotsiaaltoetuste osutamine; ehitiste kasutamise järelevalve, ehitusprojekti tingimuste kogumi ja ehituslubade andmine seadusega kehtestatud korras; eluaseme ostmise riikliku toetuse haldamine, sotsiaaleluruumi pakkumine; turuplatsil ja avalikes kohtades kaubandus- ja muude teenuste osutamise korra kehtestamine, lubade (litsentside) andmine seadusega kehtestatud juhtudel ja korras; kohaliku ühistranspordi korraldamine; arhiividokumentide haldamine.

Aastatel 2007-2013 investeerimisega (meede *E-riigi teenused valdades*)⁷⁸ parandati omavalitsuste e-teenuseid, kuid projekti üldnäitaja näitab, et e-teenuseid kasutas vaid 4,88% kommunaalteenuste kasutajatest.

Ettevõtete digitaliseerimine (digitaalsed innovatsioonikeskused)

Aastatel 2007–2020 on investeringud ettevõtete digitaliseerimisse lahutatud üldistest investeringutest avalikku digitaliseerimisse ja keskendunud digitaalsete innovatsioonikeskuste (SIC) arendamisele⁷⁹. SIC-id on tippkeskused, mis pakuvad ettevõtetele digitaliseerimisest kasu saamiseks (nt protsesside, toodete või teenuste täiustamiseks) ühtse teeninduspunkti põhimõtet. SIC-id peaksid muutma digitaliseerimise kättesaadavamaks kõikide sektorite ettevõtetele (eelkõige väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele (VKEd)), julgustades sellega ettevõtteid investeerima digitaliseerimisse ja looma tingimused ettevõtete tootlikkuse tõstmiseks.

2019. aasta DESI indeksi andmetel ⁸⁰, on Leedu ettevõtete digiteerimise osas EL-is 10. kohal ja ületab EL-28 keskmist. Suur osa Leedu ettevõtetest aga ei kasuta digitehnoloogiate

78 https://www.visionary.lt/wp-content/uploads/2020/05/EIM-skaitmeninimas_galutine-ataskaita_suredaguota.pdf

79 <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi-lithuania>

80 <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi-lithuania>

pakutavaid hüvesid: ligi pooled Leedu ettevõtetest ei arendanud ega hooldanud 2017. aastal ärijuhtimise tarkvara ega süsteeme. 2018. aastal korraldas oma töötajatele IKT-oskuste värskendamise koolitusi vaid 10,9 protsenti Leedu ettevõtetest, mis on oluliselt vähem kui EL-i keskmine (23%). Ettevõtetes kasutab arvutit tööl vaid 44 protsenti töötajatest (EL-is 19. koht, kus keskmine näitaja on 54%)⁸¹.

Haridusalgatused

Praegu hoolitsevad Leedus digitaalse kirjaoskuse arendamise eest teatud asutused ja organisatsioonid: formaalsed ja mitteformaalsed täiskasvanute koolitusasutused, raamatukogud, eraõppeasutused, akadeemilised asutused, vabaühendused jne. Sellise koolituse sisu on väga mitmekesine – alates veebisuhtlusest, tööriistad, sotsiaalvõrgustikud, avalike e-teenuste kasutamine, kogukonna veebilehe arendamine õppeallikate avamiseks, kaugõppe kasutamine, multimeedia arendamine, nagu digifotograafia, e-kirjastamine, ajakirjandus digikeskkonnas. Suur osa koolitustest viiakse läbi erinevate projektide kaudu.

Mõned algatused digitaalse kirjaoskuse parandamiseks

- Assotsiatsiooni *Aken tulevikku* (<https://www.langasiateiti.lt/>) on Leedu mittetulunduslik ühing, mille käivitasid 2002. aastal sotsiaalselt vastutustundlikud eraettevõtted, mis propageerivad Leedus Interneti kasutamist, julgustades seeläbi ühiskonda turvaliselt kasutama IKT-d oma igapäevaelus. elu. *Aken tulevikku* algatas avalike Interneti-juurdepääsupunktide (PIAP) rajamise rahvaraamatukogudesse – praegu töötab üle 1200 tasuta internetiühendusega PIAP-i; IKT aluste koolitustel osales üle 100 000 täiskasvanu .
- *Martynas Mažvydase rahvusraamatukogu* ja teised avalikud raamatukogud pakkusid 2019. aastal digitaalse kirjaoskuse koolitust või nõustamist 298 674 elanikule. Piirkondlikes raamatukogudes pakutakse erinevaid digitehnoloogiaid ja internetti neile elanikele või leibkondadele, kellel puuduks muidu juurdepääs.
- *Leedu Kaug- ja E-õppe Ühing* (LieDM, <http://liedm.net/en/about-liedm/>) on vabatahtlik organisatsioon, mis ühendab 46 Leedu teadus- ja õppeasutust ja haridus ning tehnoloogiapõhist (kaug)õpet ja e-õpet läbi viivad isikud. LieDM -i eesmärk on arendada Leedus tehnoloogiapõhist, kaug- ja e-õpet.

81 https://www.visionary.lt/wp-content/uploads/2020/05/EIM-skaitmeninimas_galutine-ataskaita_suredaguota.pdf

- *National Distance Learning Association* ([NDMA](https://ndma.lt/en/about-nade/), <https://ndma.lt/en/about-nade/>) - ühiskondlik, vabatahtlik ühendus (16 liiget 2021. aastal), asutatud 1999. aastal. Selle eesmärk on arendada kaugõpet Leedus, osaleda riikliku kaugõppepoliitika kujundamisel.
- *riiklik digitaalne koalitsioon* (NDG) (<http://www.skaitmeninekoalicija.lt/en/about/>) - moodustatud asutuste, ettevõtete ja organisatsioonide poolt, et suurendada tööhõivet IKT-teadmiste edendamise kaudu ja saavutada digitaalse potentsiaali tõhusam kasutamine koostöös e-ühiskonna arenguprogrammi *Digital Agenda for Lithuania 2014-2020 elluviimisel*. NDG viib läbi järgmisi täiskasvanute MIL-haridusega seotud tegevusi: madala kvalifikatsiooniga töötajate koolitus ja ümberõpe; digimeistrite nimetamine kogukondades; teadlikkuse tõstmine EL-i kampaaniate ajal (*Get Online Week, Coding Week, Girls in IKT, Safer Internet Day* jne) jne.

Digitaalne kirjaoskus Panevėžyse piirkonna omavalitsuses

Tulemuste analüüs

Leedu uuring viidi läbi Panevėžyse rajooni vallas. See on vald, mis asub Leedu Nevėžise madalikul. Linnaosa kogupindala – 217,8 tuhat hektarit, põllumajandusmaad - 57,3%, mets – 33,1%, vesi – 2,1%, alevid – 2,1%. Rahvaarv – üle 35 tuhande elaniku (2020). Linnaosa kuulub põllumajandusmaa alla. Ringkonnas on 1 linn, 8 linna, 752 küla, 12 vallavanemat. Väikestes kohtades on 5 avalikku muuseumi, 12 kultuurikeskust, üle 200 kunstisõbra, 21 kooli ja Panevėžyse linnaosa munitsipaalraamatukogu 36 filiaaliga.

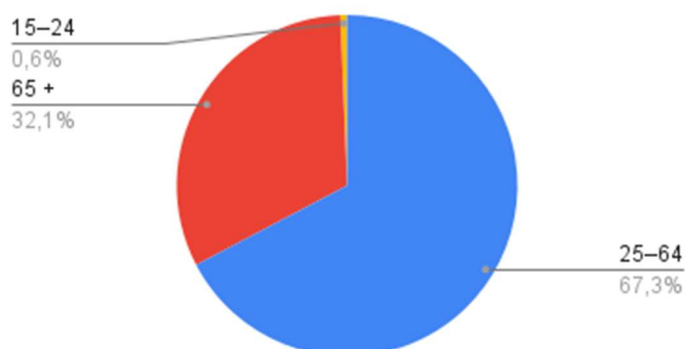
Ankeet saadeti e-posti teel valla töötajatele, sotsiaalhoolekandekeskustele, kultuurikeskustele, vallavanematele, muuseumidele, raamatukogule, väikeettevõtetele.

Vastajate kirjeldus

Elanikkonna vanuserühmade lõikes vastas 67,3% vanuses 25–64, 32,1 protsenti 65+ ja 0,6 protsenti vanuses 15–24 aastat. Tulemus vastab Panevėžyse rajooni rahvastiku koosseisule vanuse järgi: 2019. Aasta andmetel on tööealist elanikkonda (alates 15. eluaastast) ⁸² 61,9 protsenti, pensioniealisi - 23,0 protsenti.

82 <http://paneveziorsb.lt/wp-content/uploads/2016/02/Demografin%C4%97-ir-socialin%C4%97-situacija-Panev%C4%97%C5%BEio-rajono-savivaldyb%C4%97je-2019-m..pdf>

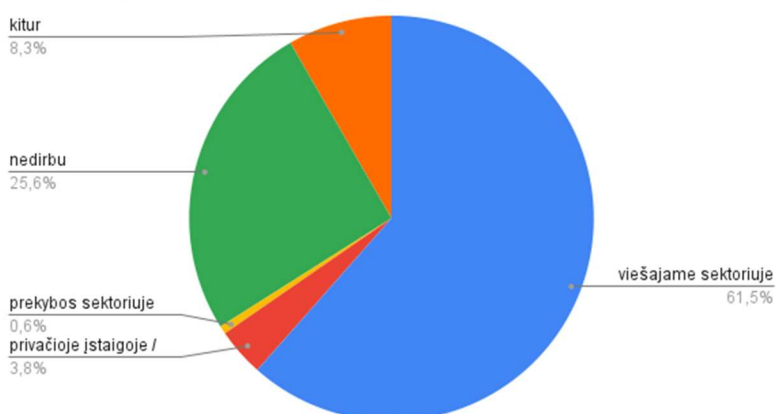
Stulpelio „1. Jūsų amžius:“ verčių skaičius

Joonis 38. Vastajate vanuserühmad

Enamik vastajaid töötab avalikus sektoris (61,5%, millest 56,7% kuulub vanuserühma 25-64). Eraasutuses töötab 3,8 protsenti, kaubanduses 0,6 protsenti vastanutest. Suur osa vastanutest - 25,6 protsenti - on töötud, sealhulgas 24,8 protsenti 65+ vanuserühma vastajatest. Mujal töötab 8,3 protsenti vastanutest (neist 5,73 protsenti kuulub vanuserühma 25-64).

Stulpelio „2. Jūs dirbate:“ verčių skaičius

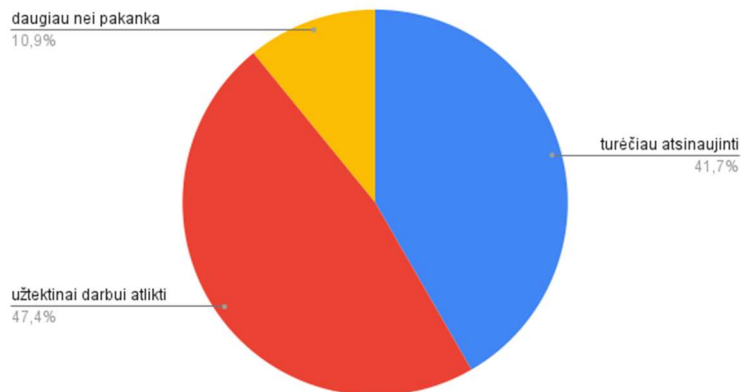

Joonis 39. Vastajate töökoht

Digitaalsed oskused tööil

Oma tööks vajalike olemasolevate IT-oskuste enesehinnang näitab, et 10,9 protsendil vastajatest on oskusi rohkem kui vaja, 47,4 protsendil, et neil on töö tegemiseks piisavad oskused. 41,7 protsenti vastanutest leiab aga, et töötegevuseks vajalikke IT-oskusi tuleks uuendada.

Stulpeļio „3. Turīu darbui reikalingū IT īgūdzīu:“ verčīu skaičīus

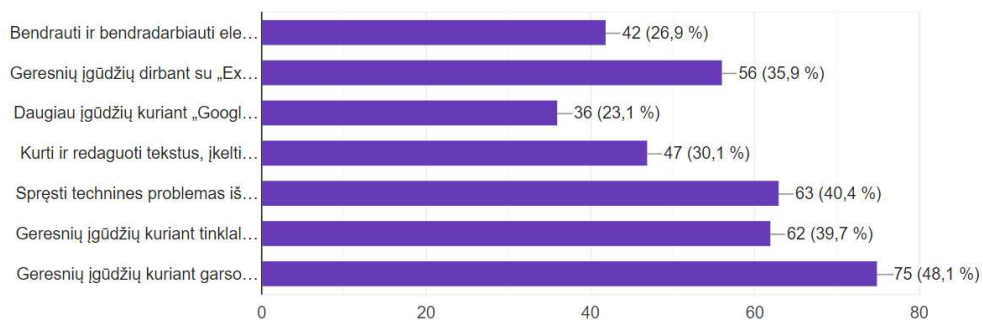

Joonis 40. Tōōks vajalike olemasolevate IT-oskuste enesehinnang

Enamik vastajatest (48,1%) sooviks omandada paremaid oskusi heli ja video loomisē. 40,4% vastanutest sooviks tāiendada oma oskusi arvutiga tōōtamisel tekkivate tehniliste probleemide lahendamisel. 39,7% sooviks omandada paremaid oskusi veebilehtede loomisē ja neile info paigutamisel. Exceliga tōōtamise oskuste tāiendamine on aktuaalne 35,9 protsendile vastanutest. Muude digitaalse kirjaoskuse parandamise vajadus on vāiksem: tekstide loomine ja redigeerimine, piltide ūleslaadimine, tabelitega tōōtamine - 30,1 protsenti, suhtlemine ja koostōō elektroonilises ruumis - 26,9 protsenti, Google'i kūsitluste loomine - 23,1%.

4. Ko turėčiau īshmokti tobulindama(as) savo skaitmeninį raštingumā darbui ir/ar privačiam gyvenimui? (Galite pasirinkti kelis variantus.)

156 atsakymai

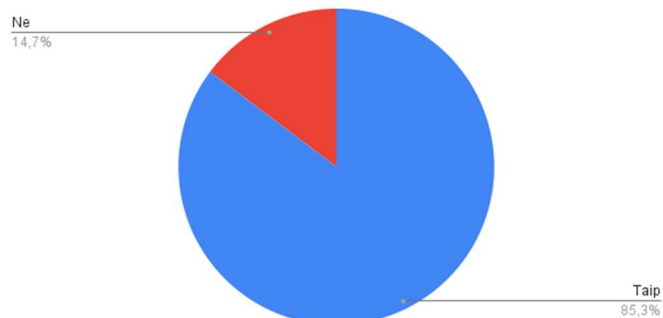

Joonis 41. Tāiendamist vajavad IT-oskused

Omaalitsuste ja nende asutuste ning avalike elektrooniliste teenuste veebisaidid

Küsitluse andmed näitavad, et 85,3 protsenti vastanutest kasutab teabeallikana valla ja selle asutuste veebilehti, 14,7% - ei kasuta. Sellest võib järeldada, et omaalitsuste veebilehed on elanikkonna jaoks oluline ja vajalik infoallikas.

Stulpelio „5. Ar naudojatēs savivaldybēs ir jos instituciju svetainēmīs kaip informacijas šaltiniu?“ verčīų skaičius

Joonis 42. Valla veebisaidi kasutamine teabeallikana

Küsitluse tulemused näitavad, et enam kui poolte vastanute (67,9%) hinnangul rahuldab valla veebilehe sisu neid ning veebilehte on lihtne kasutada. Siiski on märke, et omaalitsused võiksid oma veebisaiti täiustada, lahendades järgmised probleemid:

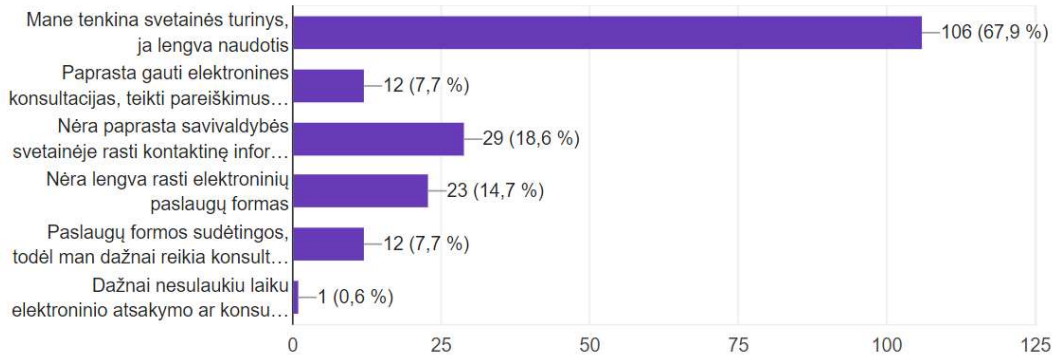
- ✓ 18,6 protsenti vastanutest nendib, et konsultatsiooni kontaktandmete leidmine valla kodulehelt ei ole lihtne.
- ✓ 14,7 protsenti ütleb, et puudub lihtsam juurdepääs elektrooniliste teenuste vormidele.
- ✓ 7,7 protsenti ütleb, et teenuste vormid on keerulised, mistõttu vajavad nad sageli nende täitmisel nõu.

Samas on neid (7,7%), kes ütlevad, et elektroonilisi konsultatsioone on lihtne saada, avaldusi esitada ja teenuseid kätte saada. Kõige vähem tekitab rahulolematust e-vastuste või konsultatsioonide mittersaamine – seda juhtus vaid 0,6 protsendil vastajatest.

6. Jūsų nuomonė apie Jūsų savivaldybės svetainę (galite pasirinkti kelis atsakymus).

156 atsakymai

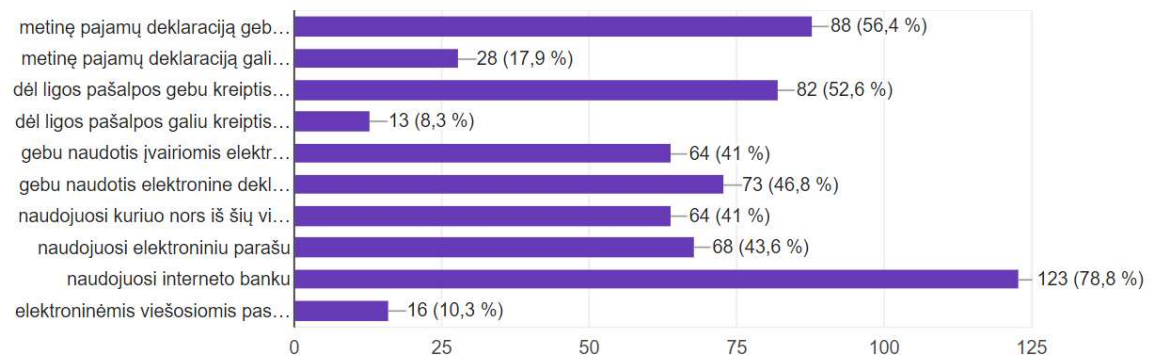
Joonis 43. Elanike arvamus valla veebilehe kohta

Vastused küsimusele, milliseid elektroonilisi avalikke teenuseid saavad vastajad kasutada, näitavad, et suurem osa vastajatest kasutab mõnda elektroonilist teenust, vaid 10,3% vastanutest ei kasuta neid. Enamik vastajatest kasutab internetipanga teenuseid (78,8 protsenti). Elektroonilise deklareerimise süsteemi EDS kasutab 46,8% vastajatest, elektroonilist allkirja 43,6 protsenti, mõnda avalikku portaali (näiteks <https://lietuva.lt/>; <https://lrv.lt/>; <https://www.epaslaugos.lt/>) ja erinevaid elektroonilisi konsultatsioone kasutab kumbki 41 protsenti. Märkimisväärne osa vastajatest märkis, et suudab e-teenuseid iseseisvalt kasutada: aasta tuludeklaratsiooni esitamine - 56,4% ja haigusavalduse esitamine - 52,6%. Aasta tuludeklaratsiooni esitamisel vajab abi 17,9% ja haigushüvitise taotlemisel 8,3% vastajatest. Sellest võib järeldada, et vastajatel on head elektrooniliste avalike teenuste kasutamise oskused.

7. Gebu naudotis elektroninėmis viešosiomis paslaugomis (galite pasirinkti kelis atsakymus):

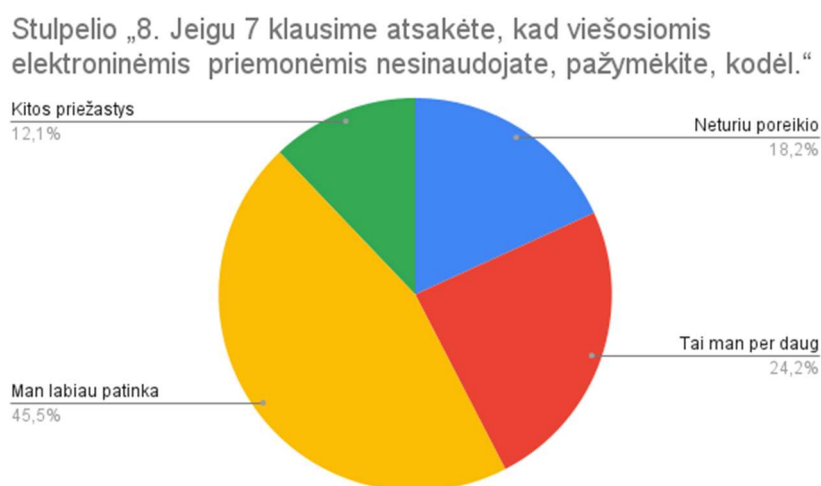

156 atsakymai

Joonis 44. Elektrooniliste avalike teenuste kasutamine

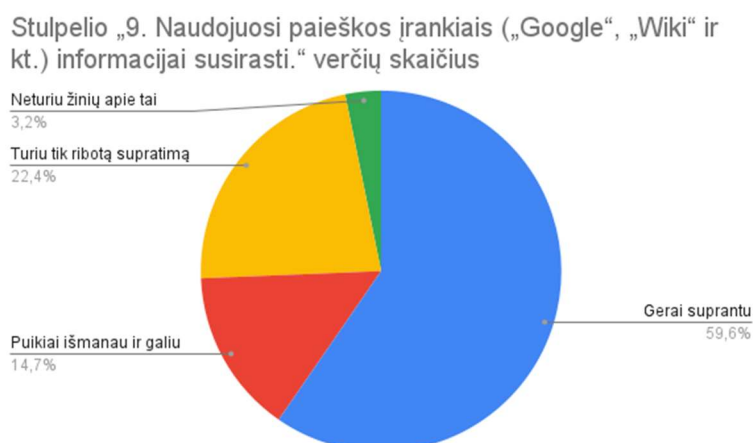
14,7 protsenti küsitletud elanikkonnast ei kasuta avalikke elektroonilisi teenuseid järgmistel põhjustel: 45,5 protsenti eelistab kontaktteenuseid, 24,2 protsendile vastanutest on avalikud elektroonilised teenused liiga keerulised, 18,2 protsenti ei vaja ja 12,1 protsenti ei kasuta muul põhjusel.

Joonis 45. Elektrooniliste avalike teenuste mittekasutamise põhjused

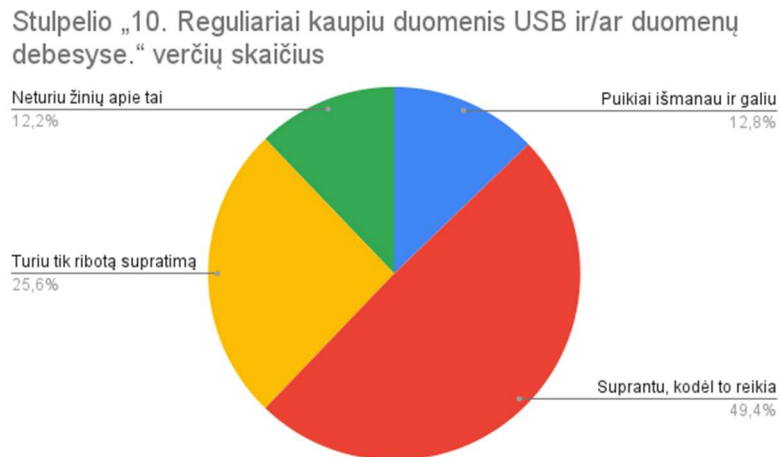
Teave ja digitaalne kirjaoskus

59,6% vastajatest teab hästi, kuidas elektroonilisi otsinguvahendeid kasutada; 14,7 protsenti vastanutest on hästi kursis ja oskavad teistele seletada. 22,4% vastanutest on piiratud arusaamaga ja 3,2% ei tea, kuidas neid tööriistu kasutada.

Joonis 46. Otsingumootorite kasutamine

Suurem osa vastajatest – 49,4 protsenti – mõistab, miks tuleks andmeid USB- ja/või andmepilvedesse salvestada. 25,6% vastajatest omab piiratud teadmisi sellest. Kahjuks oskab vaid 12,8 protsenti vastanutest seda hästi teha ja oskab ka teisi aidata. Sarnane protsenti vastajaid (12,2 protsenti) ei oma sellistest tegudest arusaamist.

Joonis 47. Võimalus salvestada andmeid USB-le või pilvedesse

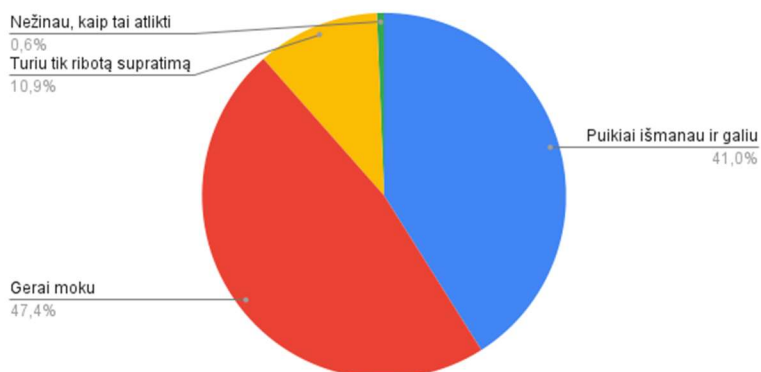
Erinevate veebipoodide/teenusepakujate hindu oskab julgelt võrrelda 14,7% vastajatest, oskab võrrelda 54,5% vastajatest, oskab võrrelda teiste abiga - 18,6% vastajatest. 12,2 protsenti vastanutest ei tea, kuidas seda teha.

Joonis 48. Võimalus võrrelda erinevate veebipoodide / teenusepakujate hindu

Parem on olukord meilide saatmise, edastamise ja neile vastamisega. 41,0% vastajatest tunneb neid toiminguid hästi ja oskab neid teha, 47,4% vastajatest on hästi kursis. 10,9 protsendil vastajatest on arusaamine piiratud ja vaid 0,6 protsenti ei tea, kuidas seda teha.

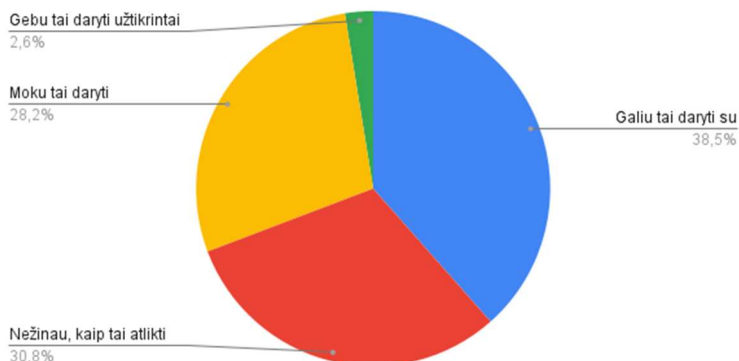
Stulpelio „12. Gebu siųsti, atsakyti ir persiųsti el. laiškus.“ verčių skaičius

Joonis 49. Oskus töötada e-kirjadega

Vaid 2,6% vastajatest saab veebiplatvorme kasutades turvaliselt küsimustikke, dokumente ja koostööd teha. 28,2 protsenti vastanutest teab, kuidas seda teha, 38,5 protsenti saab hakkama teiste abiga. Päris märkimisväärne osa vastajatest -30,8 protsenti - ei oska küsimustikke, dokumente koostada ja internetis suhelda.

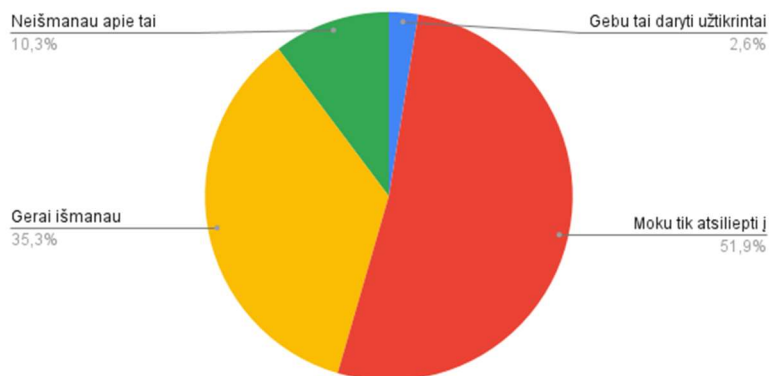
Stulpelio „13. Gebu kurti klausimynus, dokumentus ir bendradarbiauti naudojantis internetinėmis platformomis:

Joonis 50. Võimalus koostada küsimustikke, dokumente ja teha koostööd veebiplatvormidel

Suurem osa vastajatest teab, kuidas videokõnele vastata (51,9%). 35,3% omab häid teadmisi kaugtööst erinevate platvormide abil, kuid vaid 2,6% oskab seda tegevust enesekindlalt sooritada ja 10,3% ei tea sellest midagi.

Stulpelio „14. Gebu vesti grupēs susitikimus / vaizdo konferencijas platformose „Zoom“, „Jitsi“, „Teams“ ar kt.“

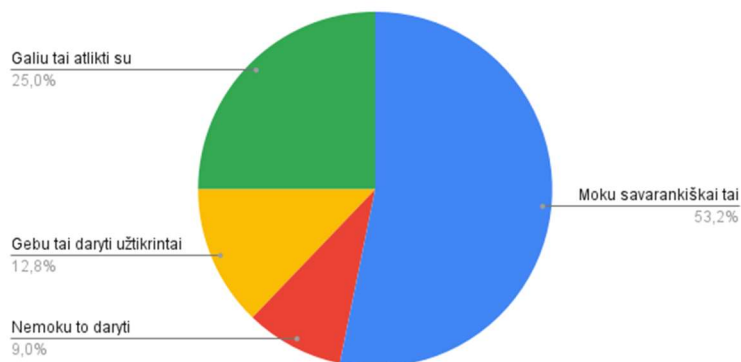

Joonis 51. Rūhmakoosolekute/videokonverentside lābiviimise oskus

Digisisu arendamine

12,8% vastajatest oskab julgelt tekste luua ja toimetada ning pilte sisestada, 53,2% saab seda tegevust sooritada iseseisvalt, 25% vastajatest teiste abiga. 9 protsenti ei saa ūldse hakkama.

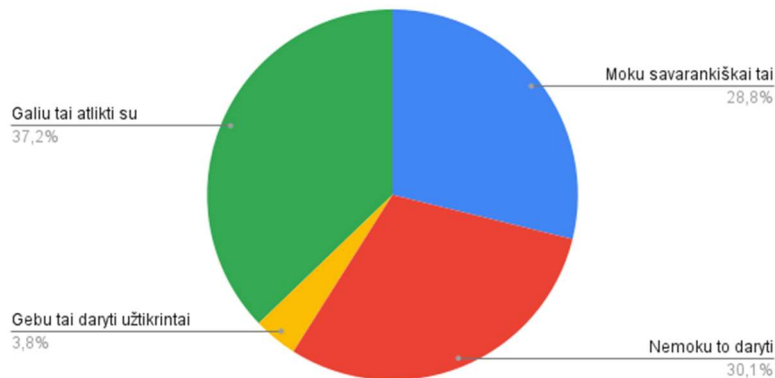
Stulpelio „15. Gebu kurti ir redaguoti tekstus, ģterpti vaizdus.“
verĉiŭ skaiĉius

Joonis 52. Tekstide loomise ja redigeerimise oskus

Enamik vastajaid (37,2 protsenti) oskab teiste abiga valemeid ja muid Exceli vōimalusi kasutada. 28,8% vastanutest saab neid tegevusi iseseisvalt sooritada ja ainult 3,8% saab neid ohutult sooritada. Mārkimisvāerne osa vastajatest (30,1 protsenti) ei oska Excelit kasutada.

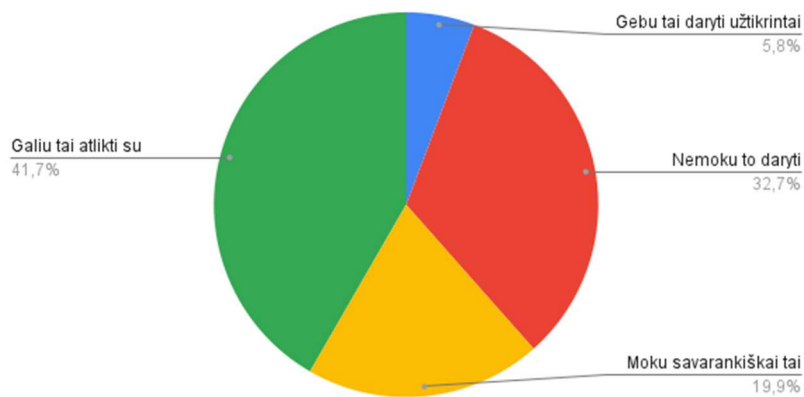
Stulpelio „16. Gebu naudoti formules ir kitas „Excel“ galimybes.“
verčių skaičius

Joonis 53. Võimalus kasutada valemeid ja muid Exceli valikuid

Küsitluse andmed näitavad, et vaid 5,8 protsenti vastanutest on kindlad digitaalsete heli- ja videosalvestuste loomise oskuses. Iseseisvalt saab hakkama 19,9% vastanutest, suurem osa - 41,7% - saab seda teha teiste inimeste abiga. Märkimisväärne osa vastajatest (32,7%) ei oska üldse digitaalseid heli- ja videosalvestusi luua.

Stulpelio „17. Gebu kurti skaitmeninius garso ir vaizdo įrašus.“
verčių skaičius

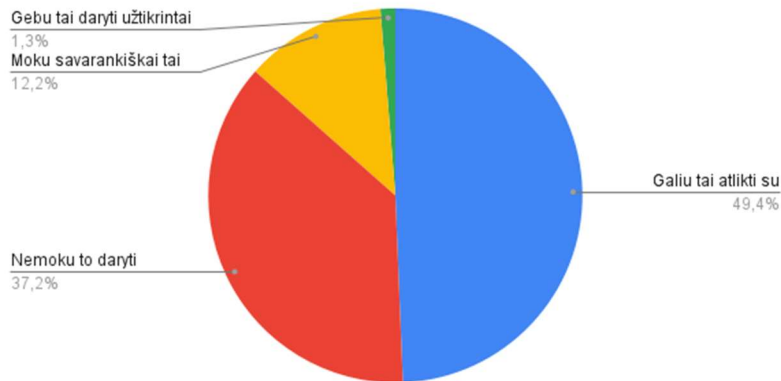

Joonis 54. Heli- ja videofailide loomise võimalus

Turvalisus

Enamus vastajatest (49,4%) suudab oma arvutit küberrünnakute eest kaitsta vaid teiste abiga, omal jõul - 12,2% ja enesekindlalt vaid 1,3%. Suur osa vastanutest (37,2%) ei suuda oma arvutit üldse kaitsta.

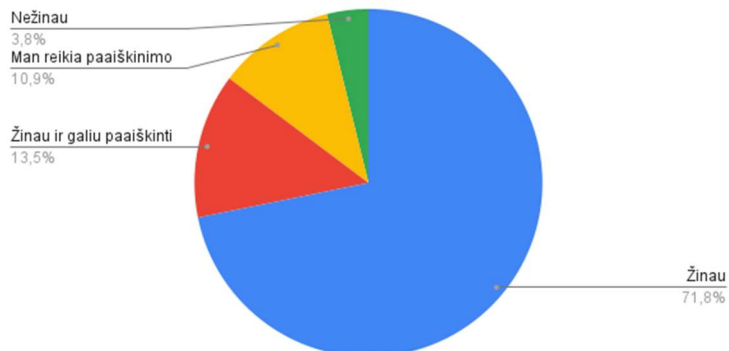
Stulpelio „18. Taikau prevencijos priemones kompiuteriui nuo internetinių atakų apsaugoti (https šifravimas, antivirusai,

Joonis 55. Võimalus kaitsta arvutit küberrünnakute eest

Rõõmustav on see, et suurem osa (71,8%) vastanutest teab, milliseid isikuandmeid ei tohi veebis ja muudes veebimeedias jagada. 13,5 protsenti vastanutest mitte ainult ei tunne ennast, vaid oskab ka teistele selgitada. 10,9 protsenti vastanutest sooviks selgitust isikuandmete kaitse kohta internetis, mis näitab, et on sellisest asjast kuulnud. Vahepeal 3,8 protsenti vastajad ei ole isikuandmete kaitsest üldse teadlikud.

Stulpelio „19. Žinau, kokių asmens duomenų neturėčiau bendrinti ir rodyti internete (pvz., socialinėje žiniasklaidoje, el. laiškuose ir

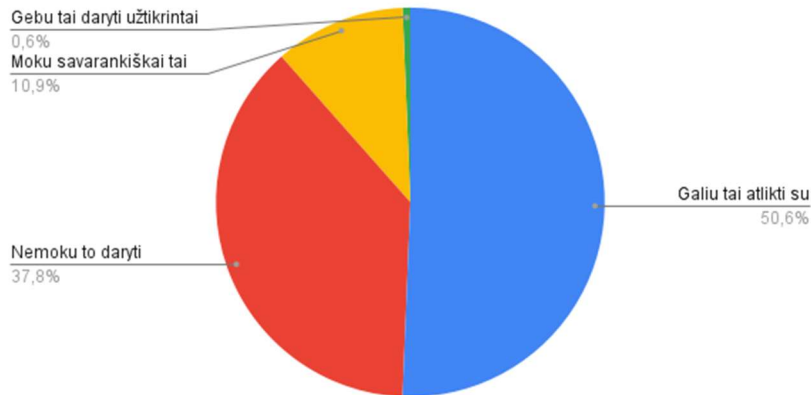

Joonis 56. Isikuandmete kaitse küberrünnakute eest

Probleemi lahendamine

Väga väike osa (0,6%) vastajatest suudab julgelt lahendusi leida arvuti tehnilistele probleemidele, tehnilised probleemid suudavad iseseisvalt lahendada veidi rohkem vastajaid - 10,9 protsenti. Enamik vastajatest (50,6 protsenti) saab sellega hakkama teiste abiga, 37,8 protsenti vastanutest ei saa seda aga üldse.

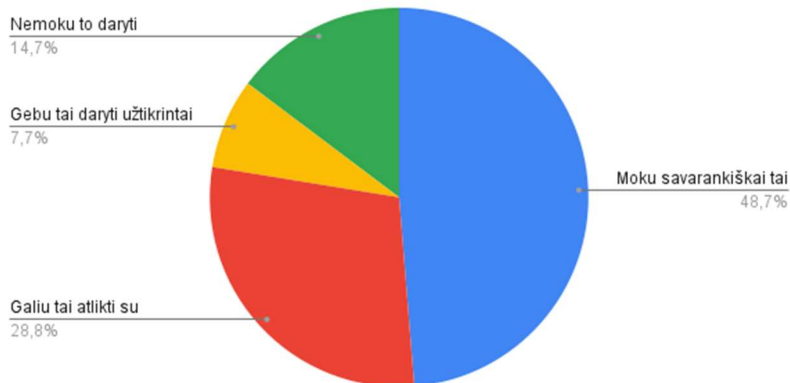
Stulpelio „20. Gebu internete surasti techninių kompiuterio problemų sprendimus.“ verčių skaičius

Joonis 57. Oskus leida tehnilisi lahendusi arvutiprobleemidele

Kui arvutiseadeid oskab enesekindlalt muuta vaid 7,7 protsenti vastajatest, siis iseseisvalt oskab seda isegi 48,7 protsenti vastajatest. Veel 28,8 protsenti vastanutest saavad seadeid muuta teiste abiga, kuid siiski on neid (14,7%), kes seda üldse ei oska.

Stulpelio „21. Gebu pakeisti įvairius kompiuterio nustatymus (įterpti komentarus, išnašas, pakeisti tarpus tarp eilučių ir pan.).“

Joonis 58. Võime muuta arvuti sätteid

Kokkuvõte

Panevėžyse linnaosa elanike küsitlusest selgus, et vastajate hinnangul on neil töötegevuseks vajalikud IT-oskused piisavalt head. Samas leiavad nad, et mõningaid oskusi tuleb täiendada. Kõige enam sooviksid nad end täiendada audio-, video- ja veebilehtede loomisel, Exceliga töötamisel ning tehniliste probleemide lahendamisel arvutiga töötades.

Küsitluse tulemused näitavad, et omavalitsuste veebilehed on elanikkonna jaoks olulised ja kodanikele vajalik teabeallikas. Enamiku vastanute sõnul on nad omavalitsuste veebilehtede sisuga rahul ja märgivad ka, et neid on lihtne kasutada. Enamik vastajatest kasutab mõnda avalikku elektroonilist teenust, millest populaarseimad on internetipank, elektroonilise deklareerimise süsteem EDS, elektrooniline allkiri ja mõni avalik portaal.

Küsitluse tulemused näitavad, et suurem osa vastajatest suudab iseseisvalt esitada igaaastase tuludeklaratsiooni ja taotleda haigushüvitist. Elektrooniliste dokumentide täitmisel ja esitamisel vajab abi vaid umbes 26 protsenti vastanutest ning avalikke elektroonilisi teenuseid ei kasuta 14,7 protsenti vastanutest. Võib väita, et vastajatel on head elektrooniliste avalike teenuste kasutamise oskused. 45,5 protsenti vastanutest, kes elektroonilisi avalikke teenuseid ei kasuta, ütleb, et neile meeldivad kontaktteenused väga. Mainitud tulemused korreleeruvad vastustega küsimusele elektrooniliste otsinguvahendite kasutamise oskuse kohta. Panevėžyse linnaosa valla elanikud oskavad neid hästi kasutada ja oskavad neid isegi teistele selgitada.

Siiski tuleb märkida, et teabe USB- ja/või andmepilvedesse salvestamise oskused on nõrgad. Märkimisväärsel protsendil on nende tööriistade kasutamisest arusaamine piiratud või puudub üldse. Interneti-/elektroonilise meedia vahendusel suheldes ja koostööd tehes oskavad vastajad hästi e-kirju saata, edastada ja neile vastata. Muud oskused – dokumentide ja küsimustike koostamine, veebipõhiste koostööplatvormide kasutamine, kaugürituste läbiviimine – on suhteliselt nõrgad.

Vastajad on kindlad, et oskavad luua, redigeerida tekste ja lisada pilte, lisada kommentaare, joonealuseid märkusi jne. Excelis töötamise ning digitaalsete heli- ja videosalvestuste loomise oskus on aga väga nõrk. Need tulemused on korrelatsioonis võimetega, mida vastajad soovivad parandada. Koolituse vajadus ja vajalikkus on selgeks saanud ka veebiturvalisuse vallas. Suurim esiletõst on siin võimetus kaitsta oma arvutit võrgurünnakute eest.

Järeldused

1. Panevėžyse linnaosa valla elanikel on piisavalt hea üldine IT kirjaoskus.

2. Igapäevatoimingutes harvemini kasutatavad spetsiifilised IT-alase kirjaoskuse (Exceli programm, kaugtööplatvormid, heli- ja video tootmine, andmepilvede kasutamine jms) oskused vajavad täiendamist ja elanikkond ise mõistab seda.

Digitaliseerimine ja Eesti elanike digitaalne kirjaoskus

Digitaaloskused on nõutavad erinevatel töökohtadel⁸³

Digitehnoloogiaid kasutatakse Euroopa Liidus töökohtadel laialdaselt. 93% Euroopa töökohtadest kasutab lauarvuteid, 94% Interneti-juurdepääsuks lairibatehnoloogiat, 75% kaasaskantavaid arvuteid ja 63% muid kaasaskantavaid seadmeid. 22% kasutab sisevõrguplatvormi, 8% automatiseeritud masinaid või tööriistu või 5% programmeeritavaid roboteid. Suuremad töökohad teatavad digitaal tehnoloogia suuremast kasutamisest kui väiksemad.

Enamik töökohti eeldab elementaarseid digioskusi. Põhilised digitaal oskused hõlmavad oskust suhelda e-posti või sotsiaalmeedia kaudu, luua ja redigeerida dokumente, digitaal seid dokumente ning otsida teavet või kaitsta isikuandmeid võrgus. 98% töökohtadest nõuavad juhte ja 90% töökohtadest, et spetsialistidel (nt insenerid, arstid ja õed, õpetajad, raamatupidajad, tarkvaraarendajad, juristid ja ajakirjanikud), tehnikud, kontoritöötajad või põllumajanduse oskustöölised peaksid olema vähemalt elementaarsed digioskused. 80% töökohtadest nõuavad müügitöötajatelt esmaseid digioskusi. Töökohad nõuavad sageli ka elementaarseid digioskusi ehitustööliselt (50% töökohtadest), taimemasinate operaatoritelt (34%) ja isegi põhikutsealadel töötajatelt (27%). Siiski on endiselt töökohti, mis ei pea digioskusi mõne ameti puhul oluliseks nt. käsitöölised, kelnerid ja kokad.

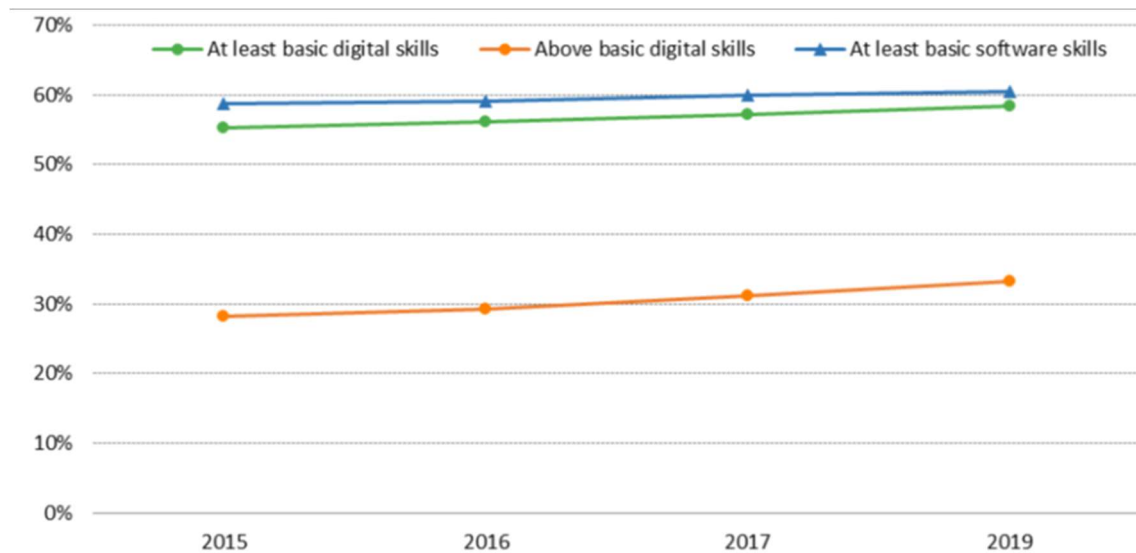
Digimajanduse ja -ühiskonna indeks 2020 Eesti⁸⁴

Digimajanduse ja -ühiskonna indeks (DESI) jälgib Euroopa üldist digitaalset tulemuslikkust ja jälgib ELi riikide edusamme digitaalse konkurentsivõime vallas, esitades andmeid

⁸³ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/new-report-shows-digital-skills-are-required-all-types-jobs>

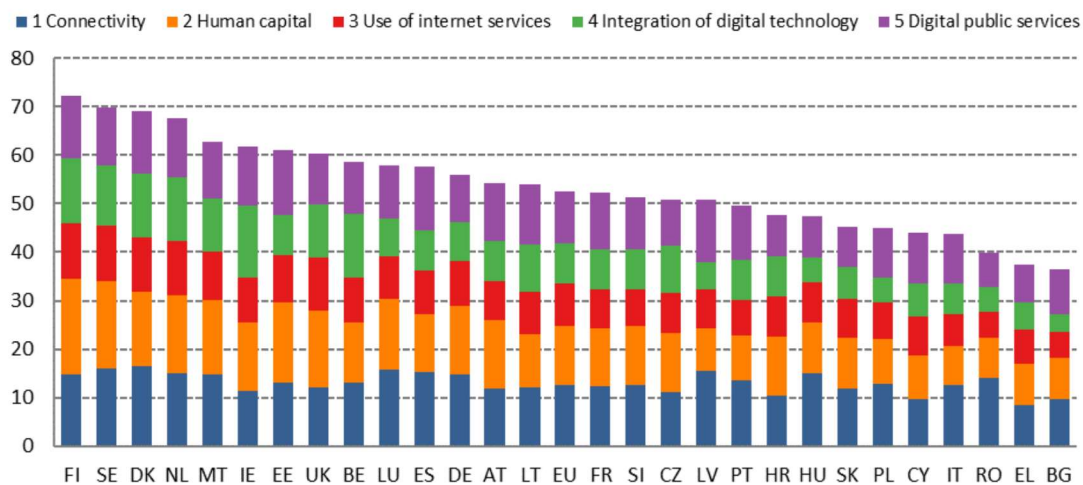
⁸⁴ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi>

digitaliseerimise olukorra kohta igas liikmesriigis, aidates neil kindlaks teha prioriteetsete investeeringute ja tegevuste valdkonnad. DESI 2020. aasta indeksi järgi on ainult 58 protsendil eurooplastest digioskused vähemalt algtasemel ja 33 protsendil üle algtaseme. (Vt joonist 59.)

Joonis 59. Elanikkonna digioskuste tase

Joonis 60. näitab 2020. aasta digimajanduse ja -ühiskonna indeksi liikmesriikide pingerida 2020. aastal 2019. aasta andmete põhjal, kus näeme, et EL-i moodsaima digimajandusega on Soome, Rootsi, Taani ja Holland, kellele järgneb Eesti. Lätis ja Leedus on need näitajad keskmisel tasemel, Itaalias madalamad.

Joonis 60. DESI, 2020

Pandeemiaeelsete andmete põhjal on Eesti Euroopa Komisjoni 2020. aasta digimajanduse ja ühiskonna indeksi (DESI) väljaandes EL-i 28 liikmesriigi seas 7. kohal (vt joonis 56).

Eestil on jätkuvalt head tulemused digitaalsete avalike teenuste osas ning väga head ka inimkapitali näitajad. Siiski on jätkuvalt oluline kõigi sidusrühmade järjepidev tegutsemine, muu hulgas seetõttu, et oskuste nappus ja mittevastavus on üks peamisi takistusi ettevõtete investeeringutele. Internetiteenuste kasutamine on jätkuvalt kõrge. Eesti investeerib jätkuvalt lairibataristu kasutuselevõttu, kuid riigi ambitsioonikad 5G eesmärgid sõltuvad teerajajaribade õigeaegsest auhinnast. Eesti majanduse võtmeprobleemiks on jätkuvalt nende ettevõtete digitaliseerumine, kes ei kasuta veel täielikult ära digitehnoloogia pakutavaid võimalusi, aga ka laiemalt digitehnoloogia integreerimine.

Eesti vaatas 2018. aastal üle ja uuendas oma strateegia „Digital Agenda 2020”. See strateegia põhineb selgetel ja läbipaistvatel kriteeriumidel, mis aitavad riigil rakendada ambitsioonikate eesmärkide saavutamiseks vajalikke meetmeid. 2020. aasta lõpuks plaanib valitsus koostada ja 2021. aastal vastu võtta järgmise 5 aasta digistrateegia.

Digivahendite roll on suur koroonaviiruse pandeemia ohjamisel ja majanduse taastumise toetamisel⁸⁵

Praegusel COVID-19 kriisil on oluline mõju peamistele ühiskondlikele näitajatele, mis on seotud kodanike internetiteenuste kasutamisega. Mõju ei kajastu viimases 2019. aasta ametlikus statistikas, nagu on teatatud DESI-s. Seega tuleb DESI 2020. aasta järeldusi lugeda koostoimes pandeemia ajal digitaalsele infrastruktuurile ja teenustele pandud pingelise nõudlusega ning liikmesriikide võetud viivitamatute meetmetega. Samamoodi, kui Euroopa järk-järgult pandeemiast väljub, tuleb taastumist kavandada, võttes arvesse sellest kriisist saadud õppetunde. See tähendab, et erilist tähelepanu tuleb pöörata näitajatele, mis on olulised tugevama ja vastupidavama digitaalse ümberkujundamise ja majanduse taastumise jaoks, eelkõige väga suure läbilaskevõimega võrgud (VHCN) ja 5G, digitaalsed oskused, täiustatud digitehnoloogiad ettevõtete jaoks ja digitaalsed avalikud teenused.

85 <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi-estonia>

Eesti on COVID-19 kriisiga toimetulemiseks võtnud digitaalvaldkonnas mitmeid meetmeid. Nakatumise minimeerimiseks ja tervishoiusüsteemi toetamiseks mõeldud algatused hõlmavad tehisintellektil töötava vestlusroboti kasutuselevõttu, et vastata inimeste küsimustele COVID-19 kohta; isikukaitsevahendite varude ja prognooside jälgimise digitaalse platvormi arendamine; Kaug-eriarstiabi kandmine haigekassa poolt hüvitatavate teenuste nimekirja. Eesti on näidanud üles suurt liidripositsiooni ka mitmete e-õppe lahenduste laiemale avalikkusele kättesaadavaks tegemisel.

Veebis kaugõppe hõlbustamiseks on korraldatud ja loodud palju erinevaid veebiseminare ja tugimaterjale. Digitehnoloogiaid on avalike teenuste pakkumisel veelgi integreeritud, näiteks Eesti Töötukassa loodud ajutiste tööpakkumiste veebimessi kaudu, mis viis ka aktiivsete tööturuteenuste osutamise vajadusel digikanalitesse. Maapiirkondade kiire interneti jaoks on eraldatud lisaeelarve. Eesti pingutused olid nähtavad ka 2020. aasta märtsis korraldatud ühisel digihäkatonil 'Hack the Crisis', mille tulemusel sündisid paljud ülalmainitud lahendused ja mille tulemusel käivitati 2020. aasta aprillis rahvusvaheline häkaton 'Global Hack', kus osales tuhandeid inimesi. osalejaid enam kui 40 riigist. Tulevikku vaadates on oluline, et Eesti keskenduks oma ettevõtete valdkonnaülesele digitaliseerimisele, toetaks vähemalt 100 Mbps kiirusega püsilairibaühenduse kasutuselevõttu ning astuks vajalikke samme, et täita riigi ambitsioonikad 5G eesmärgid, mis sõltuvad pioneeriansamblite õigeaegne autasustamine.

Eesti inimkapital⁸⁶

Eesti on inimkapitali arvestuses EL-is 3. kohal. 62%-l elanikkonnast on vähemalt põhioskused digioskused ja 37%-l põhioskused üle ELi keskmise (vastavalt 58% ja 33%). IKT lõpetajate (7,4%), IKT-spetsialistide (5,7%) ja naissoost IKT-spetsialistide (2,6%) osakaal Eestis kasvas 2019. aastal ning on kõrgem kui EL-i keskmine.

Siiski on ettevõtted määratlenud oskuste nappuse kui peamiste investeeringute takistuste (84% ettevõtetest), kuid inimkapitali ja oskustesse tehtavate investeeringute osakaal on väike. See on eriti oluline, arvestades, et paljude tööstusharude ja sektorite digiteerimine mõjutab inimesi ebaühtlaselt ning haavatavatel rühmadel on suurem oht.

Eesti uuendas 2018. aastal oma digitaalset tegevuskava 2020 ja alustas 2019. aastal läbivaatamisprotsessi. Selle tegevuskava raames võttis Eesti kohustuse käivitada mitmeid

86 <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi-estonia>

algatusi, et tagada IKT-spetsialistide varustamine ja kõrgemate IKT-oskuste omandamine Eesti traditsioonilistes majandussektorites. Eesti elukestva õppe strateegia eesmärk on tagada, et aastaks 2020 omandaks 80% elanikkonnast digipädevused (18-74-aastased arvutioskustega isikud). Strateegia üks viiest prioriteedist on „elukestva õppe digitaalne fookus”. Eesmärk on tõhusamalt ja paremate tulemustega rakendada kaasaegset digitehnoloogiat õppimises ja õpetamises, parandada elanikkonna digioskusi ning tagada neile juurdepääs uue põlvkonna digitaristule.

Interneti teenuste kasutus⁸⁷

Eesti on 2019. aastal ELis internetiteenuste kasutamises 7. kohal.

Üldiselt on internetikasutus Eestis kõrge (88% inimestest). Eesti inimesed on huvitatud mitmesugustest veebitegevustest, millest populaarseimad on uudiste lugemine (89%, EL-i keskmise 72% vastu) ja pangandus (89%, EL-i 66% vastu). Veebikursusel osalejate osakaal on Eestis kõrgem (15%) kui EL-i keskmise (11%). EL-i keskmisest kõrgemad tulemused on Eestis ka muusika, videote ja mängude mängimise (83%), suhtlusvõrgustike kasutamise (72%) ning veebiostude (75%) osas. Internetis müümise (20%), tellitava video (27%) ja videokõnede (59%) osas jääb see veidi alla ELi keskmise.

Kohalikud omavalitsused ja valikud teenused⁸⁸

Eestis on kokku lepitud kohalike omavalitsuste info- ja kommunikatsioonitehnoloogia arendamise IKT strateegia, mille põhipunktid on:

- Kohaliku omavalitsuse elanikele osutatavad e-teenused on vajalikud, terviklikud, kaasaegsed, kasutusel;
- Valitsuste IKT infrastruktuur ja tehnoloogia on standarditud, koordineeritud, stabiilne, jätkusuutlik ja turvaline;
- Koordineeritakse kohalike omavalitsuste IKT-arengut.

Plaanis on ühendada kohaliku omavalitsuse teenuste portaali ja omavalitsuste menetlusinfosüsteemi riigi infosüsteemiga, et vähendada kohaliku enesevaliku maksumust ning muuta teenuste kättesaadavus ja kasutamine inimestele lihtsamaks ja kiiremaks.

87 <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi-estonia>

88 <https://www.elvl.ee/kov-it-koordineerimine>

Kanepi valla digioskuste uuringu analüüs

Küsitlus viidi läbi Põlva maakonna Kanepi vallas, kus on 4790 elanikku 524,49 km²-l. Valla suurim asula on Kanepi alevik (557 elanikku), vallas on 49 küla, 3 kooli ja 4 lasteaeda.

Küsimustik avaldati [Kanepi valla kodulehel](#), valla [Facebooki lehel](#) ja saadeti e-posti teel valla allasutuste (koolid, lasteaiad, sotsiaalhoolekandekeskused) töötajatele.

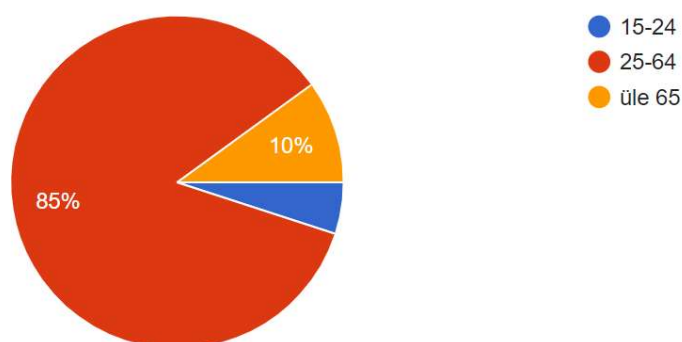
Vastajaid oli 80, kellest 85% (68) olid 25-64-aastased, 8 65-aastased või vanemad ja 4 nooremad kui 25-aastased.

Vastajate iseloomustus

Uuringu küsimustikule vastas 80 vastajat, 85% olid (68) 25-64 aastased, 8 65.a. või vanemad and 4 nooremad kui 25.a.

1. Teie vanus

80 vastust

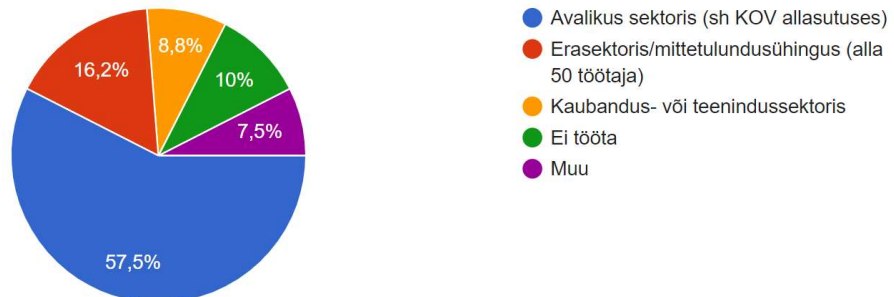

Joonis 61. Vastajate vanuserühmad

Üle poole vastajatest (57%, 46 vastajat) töötavad avaliku sektori asutustes (koolides, lasteaedades, sotsiaalhoolekandeesutustes või on vallaametnikud), 13 töötavad erafirmades või MTÜdes, 7 kaubanduses või teeninduses (mis on ühtlasi ka erasektor), 8 ei tööta ja 6 pole osanud end määratleda (töötavad „kusagil mujal“).

2. Kus te töötate?

80 vastust

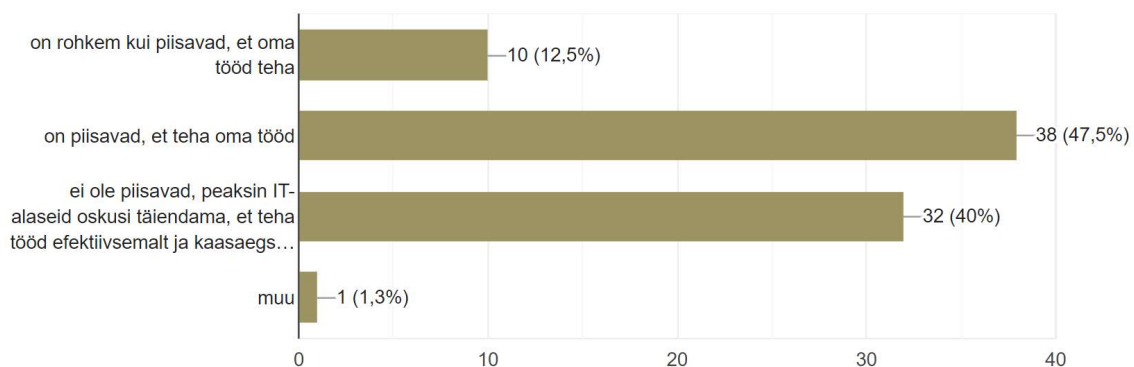
Joonis 62. Vastajate töökoht

Digitaalsed oskused tööl

47,5% vastajatest (38) leidsid, et neil on piisavalt IT-oskusi oma töö jaoks. 12,5% (10) leidsid, et nende IT-oskused on rohkem kui piisavad, et omatööd teha ja 40% (31) tõdesid, et nende IT-oskused ei ole piisavad ja nad peaksid IT-alaseid oskusi täiendama, et teha tööd efektiivsemalt ja kaasaegsemalt.

3. Hinnake oma töölaseid IT-oskusi. Minu oskused:

80 vastust

Joonis 63. Digioskuste enesehindamine töökohal

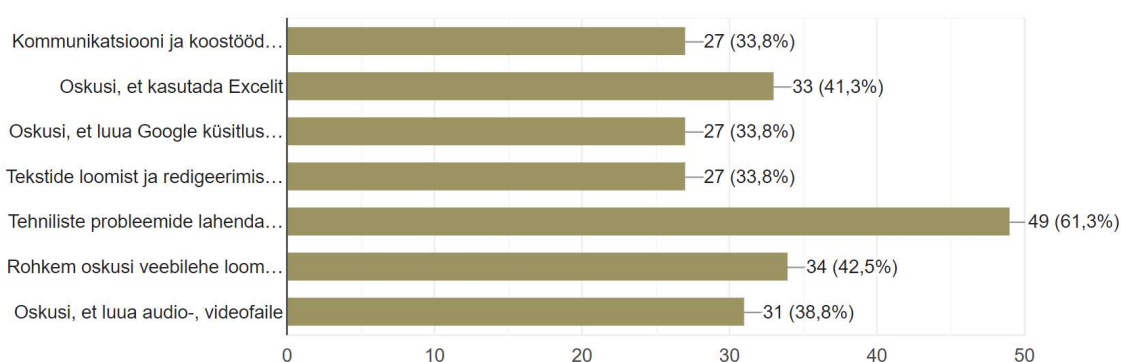
Vastused küsimusele: "Mis te arvate, mida peaksite õppima, et tõsta oma IT-alaseid oskusi töö- ja eraelus?" (lubatud mitmikvastused):

1.1. Tehniliste probleemide lahendamise oskusi arvutiga töötamisel – 61,3 %

- 1.2. Rohkem oskusi veebilehe loomiseks, info lisamiseks veebilehele – 42 %
- 1.3. Oskusi, et kasutada Excelit – 41,3 %
- 1.4. Oskusi, et luua audio-, videofaile – 38,8 %
- 1.5. Kommunikatsiooni ja koostööd elektroonilises keskkonnas – 33,8 %
- 1.6. Oskusi, et luua Google küsitlusi ja uuringuid – 33,8 %
- 1.7. Tekstide loomist ja redigeerimist, piltide lisamist, tabelitega töötamist – 33,8 %.

4. Mis te arvate, mida peaksite õppima, et tõsta oma IT-alaseid oskusi töö- ja eraelus?

80 vastust

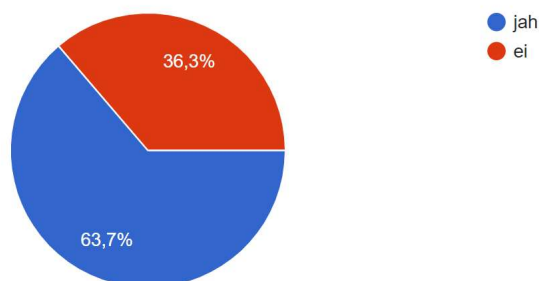
Joonis 64. Digioskused, mida on vaja parandada

Info omavalitsuse ja nende allasutuste veebilehtede kohta

Ca 2/3 vastajatest kasutavad omavalitsuse ja nende allasutuste veebilehti:

5. Kas kasutate infoallikana oma linna/valla veebilehte?

80 vastust

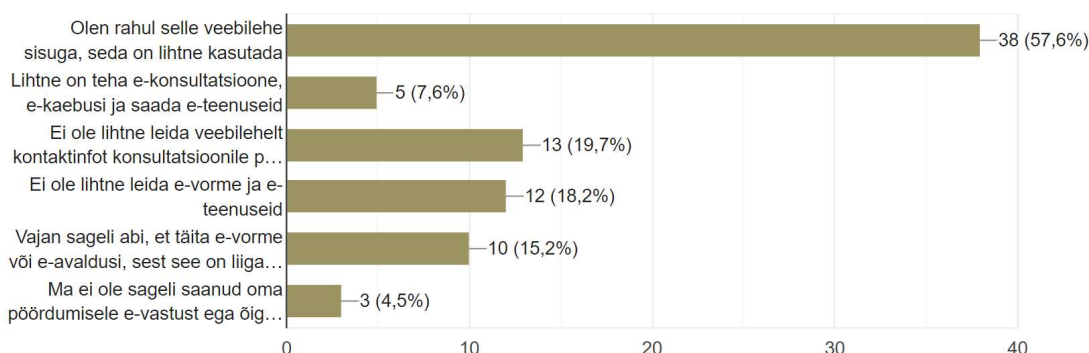

Joonis 65. Kohaliku omavalitsuse kodulehe kasutamine teabeallikana

Rohkem kui pooled vastajatest on KOVi veebilehega rahul.

6. Mis on Teie arvamus linna/valla veebilehe kohta?

66 vastust

Joonis 66. Rahulolu KOVi veebilehega

Selgitused rahulolematuse kohta:

- 19,7 % leiavad, et ei ole lihtne leida veebilehelt kontaktinfot konsultatsioonile pöördumiseks, nõu saamiseks
- 18,2 % leiavad, et ei ole lihtne leida e-vorme ja e-teenuseid
- 15,2 % vajavad sageli abi, et täita e-vorme või e-avaldusi, sest see on liiga keeruline.
- 7 vastajat ütlesid, et ei kasuta valla kodulehte.

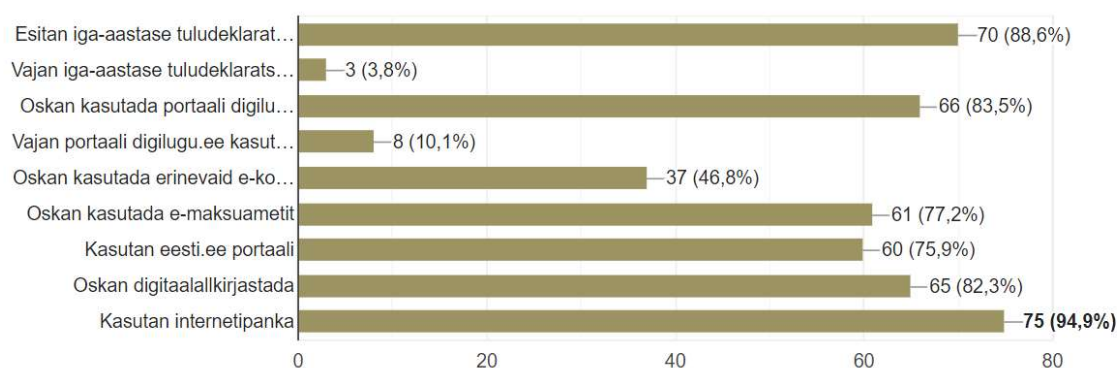
Elektroniliste avalike teenuste kasutamine

Ligi 95% vastajatest kasutab internetipanka ja 88,6% vastajatest suudab oma aasta tuludeklaratsiooni ise deklareerida.

- Kasutan internetipanka – 94,9 % (75 inimest)
- Esitan iga-aastase tuludeklaratsiooni ise – 88,6 % (70 inimest)
- Oskan kasutada portaali digilugu.ee – 83,5 % (66 inimest)
- Oskan digitaalalkirjastada 82,3% (65 inimest)
- Oskan kasutada e-maksuametit – 77,2 % (61 inimest)
- Kasutan eesti.ee portaali 75,9 % (60 inimest)
- Oskan kasutada erinevaid e-konsultatsiooni teenuseid 46,8 % (37 inimest)
- Vajan iga-aastase tuludeklaratsiooni esitamisel abi – 3,8 % (3 inimest)
- Vajan portaali digilugu.ee kasutamisel abi - 10,1 % (8 inimest)

7. Kas te oskate kasutada allpool nimetatud elektroonilisi avalikke teenuseid? (Märkige mitu vastuse varianti)

79 vastust

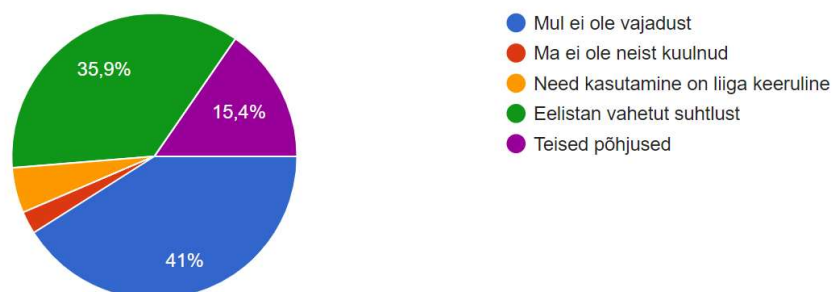
Joonis 67. Elektrooniliste avalike teenuste kasutus

Küsimusele põhjuste kohta, miks ei ole vastajad kasutanud avalikke portaale ja tasuta avalikke elektroonilisi keskkondi, tõid vastajad välja:

- pole vajadust (16 vastajat)
- eelistatakse vahetut suhtlust (14 vastajat)
- kasutamine on liiga keeruline (2 vastajat)
- pole neist kuulnud (1 vastaja)
- muud põhjused (6 vastajat).

8. Kui te ei ole kasutanud avalikke portaale ja tasuta avalikke elektroonilisi keskkondi, siis mis põhjustel?

39 vastust

Joonis 68. Põhjused, miks elektroonilisi avalikke teenuseid ei kasutata

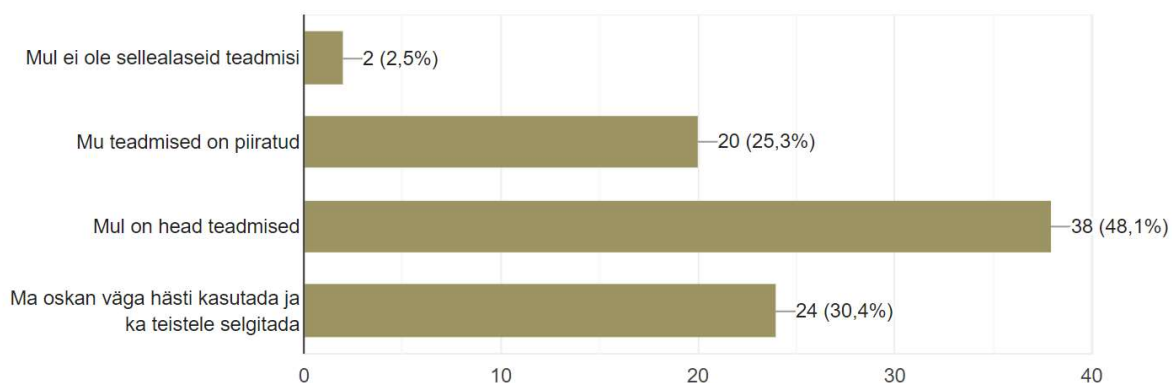
Infotehnoloogia kompetentsid ja andmekirjaoskus

Vastajad hindavad oma otsingumootorite kasutamise ja info leidmise (Google, Wiki või mõni muu) oskust:

- oma teadmisi hindavad heaks 48 % vastanutest
- väga hästi oskavad kasutada ja ka teistele selgitada 30,4 % vastanutest
- teadmised on piiratud – 25,3 % vastanutest
- ei oska üldse kasutada (teadmised puuduvad) – 2,5 % vastanutest.

9. Tean, kuidas kasutada otsingumootoreid ja leida infot (Google, Wiki või mõni muu)

79 vastust

Joonis 69. Oskus kasutada otsingumootoreid

Salvestan regulaarselt infot välisele andmekandjale (mälu-pulgale) või/ja pilve.

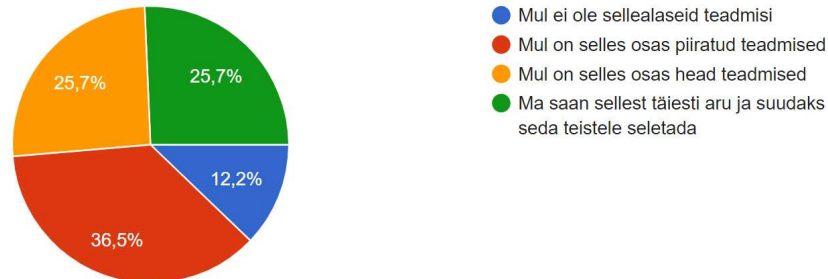
Siin jagunevad vastused pooleks - pooled peavad ses osas oma teadmisi-oskusi heaks või väga heaks ja pooled hindavad oma oskusi piiratuks või puuduvad need üldse.

Tulemused:

- Mul on selles osas piiratud teadmised – 36,5 %
- Ma saan sellest täiesti aru ja suudaks seda teistele seletada – 25,7 %
- Mul on selles osas head teadmised – 25,7 %
- Mul ei ole sellealaseid teadmisi – 12,2 %

10. Ma salvestan regulaarselt infot välisele andmekandjale (mälupeale) või/ja pilve.

74 vastust

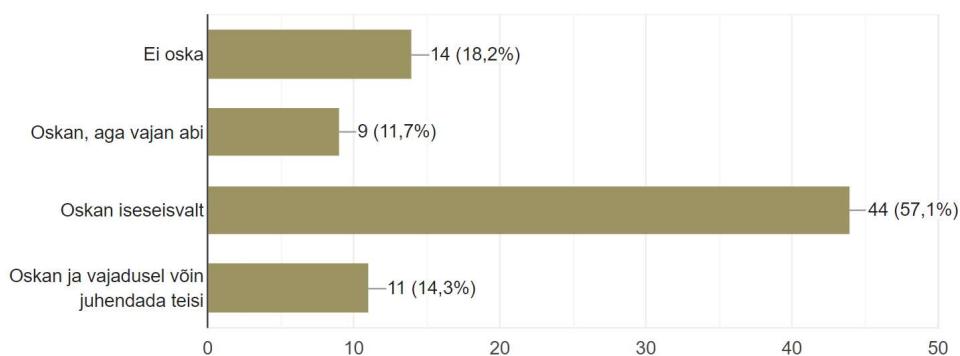
Joonis 70. Võimekus salvestada informatsiooni in USB-le või pilve

E-kaubandusega tulevad inimesed paremini toime - küsimusele selle kohta, kas inimesed oskavad võrrelda internetipoodides toodete hindu vastasid üle poole, et oskavad hästi:

- Oskan iseseisvalt – 57,1 %
- Oskan ja vajadusel võin juhendada teisi – 14,3 %
- Oskan, aga vajan abi – 11,7 %
- Ei oska - 18,5 %

11. Ma oskan võrrelda internetipoodides toodete hindu

77 vastust

Joonis 71. Võimekus võrrelda e-poodide toodete/teenuste hindu

Infovahetus ja koostöö

99% inimestest oskab e-kirju saata, neile vastata ja neid edasi saata sh 47,5 % oskab iseseisvalt, 42,5 % oskab ise ja võib vajadusel teisi juhendada, 8,8 % oskab juhendamisel ja vaid üks inimene vastas, et ei oska.

12. Ma oskan e-kirju saata, neile vastata ja neid edasi saata

80 vastust

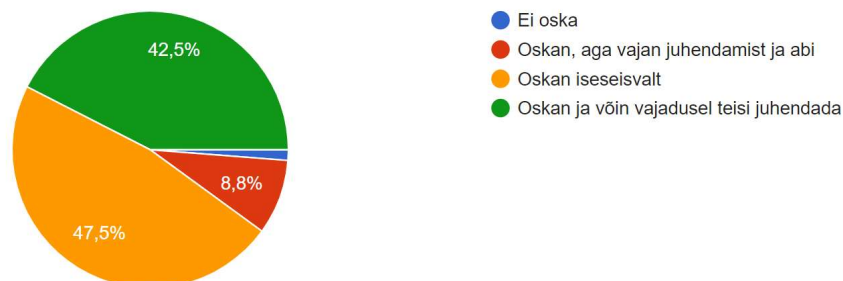

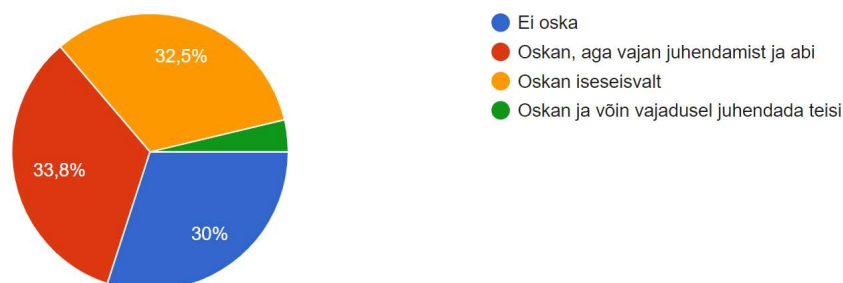
Chart 72. Võimekus saata e-kirju

Küsimustikke ja dokumente luua ning teha koostööd erinevate veebiplatvormide abil (Google Drive, Dropbox, PBworks või teised) oskab väga hästi ja iseseisvalt umbes kolmandik vastanutest:

- ei oska – 30%
- oskan, aga vajan juhendamist ja abi – 33,8 %;
- oskan iseseisvalt – 32,5 %;
- oskan ja võin vajadusel juhendada teisi – 3,4 % (3 inimest).

13. Oskan luua küsimustikke, dokumente ja teha koostööd erinevate veebiplatvormide abil: Google Drive, Dropbox, PBworks või teised

80 vastust

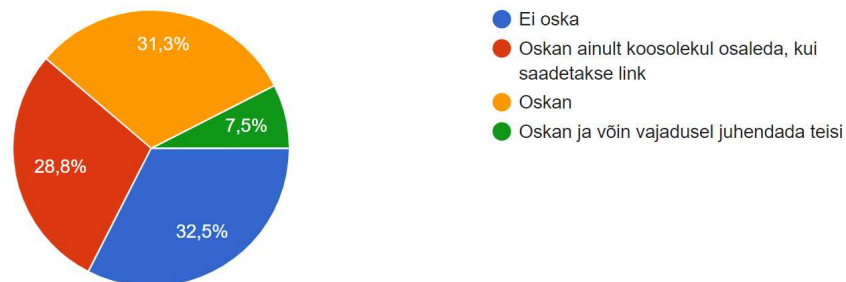
Joonis 73. Võimekus luua veebipõhiseid küsimustikke / dokumente ja teha koostööd veebiplatvormidel

Veebikoosolekut/videokonverentsi oskab läbi viia Zoomi/Jitsi/Teamsi või mõnel muul platvormil (sh juhendada ka teisi) neljandik vastanutest ja kolmandik ei oska üldse:

- oskan ja võin vajadusel juhendada teisi – 7,5 %
- oskan – 31,3
- oskan ainult koosolekul osaleda, kui saadetakse link – 28,8 %
- ei oska – 32,5 %.

14. Oskan läbi viia veebikoosolekut/videokonverentsi Zoomi/Jitsi/Teamsi või mõnel muul platvormil

80 vastust

Joonis 74. Võimekus läbi viia veebikoosolekut/videokonverentsi

Digitaalse sisu loomine

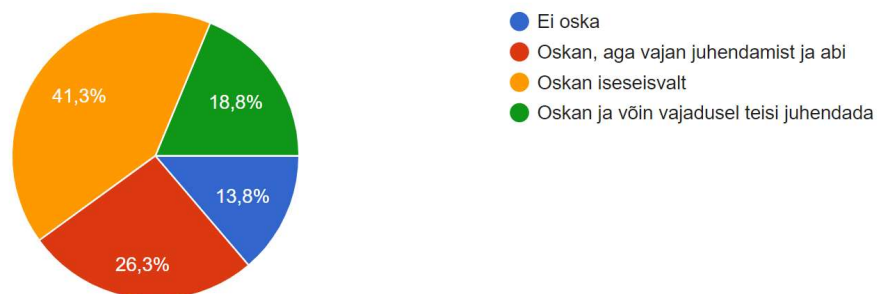
40 % vastanutest tunneb end ebakindlalt tekstitötlusprogrammide kasutamisel.

Oskan tekstitötlusprogrammis luua ja muuta teksti ning lisada pilte. Tulemused:

- ei oska – 13,8 %
- oskan, aga vajan juhendamist ja abi – 26,3 %
- oskan iseseisvalt – 41,3 %
- oskan ja võin vajadusel teisi juhendada – 18,8 %.

15. Oskan tekstitötlusprogrammis luua ja muuta teksti ning lisada pilte

80 vastust

Joonis 75. Võimekus luua ja muuta teksti

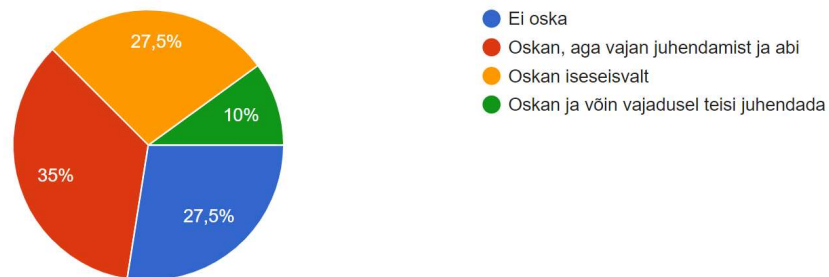
62,5 % vastanutest tunneb end ebakindlalt tabelitöötlusprogrammide kasutamisel ja vaid 10 % on valmis ka teisi selles juhendama.

Oskan tabelitöötlusprogrammis Excel kasutada valemeid ja teisi võimalusi, mis on tööriistaribal. Tulemused:

- ei oska – 27,5 %
- oskan, aga vajan juhendamist ja abi – 35 %
- oskan iseseisvalt – 27,5 %
- oskan ja võin vajadusel teisi juhendada – 10 %.

16. Oskan tabelitöötlusprogrammis Excel kasutada valemeid ja teisi võimalusi, mis on tööriistaribal

80 vastust

Joonis 76. Võimekus kasutada kasutada valemeid ja muid Exceli valikuid

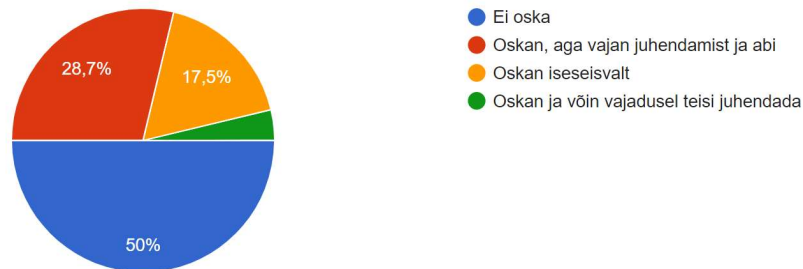
Heli- ja videofailide (andmekogumite) loomisel tunneb end ebakindlalt 78,7 % vastanutest ja vaid 3,8 % (3 inimest) ütleb, et on valmis teisi selles juhendama.

Oskan luua heli- ja videofaile (andmekogumeid). Tulemused:

- ei oska – 50 %
- oskan, aga vajan juhendamist ja abi – 28,7 %
- oskan iseseisvalt – 17,5 %
- oskan ja võin vajadusel teisi juhendada – 3,8 %.

17. Oskan luua heli- ja videofaile (andmekogumeid)

80 vastust

Joonis 77. Võimekus luua heli ja video faile.

Turvalisus

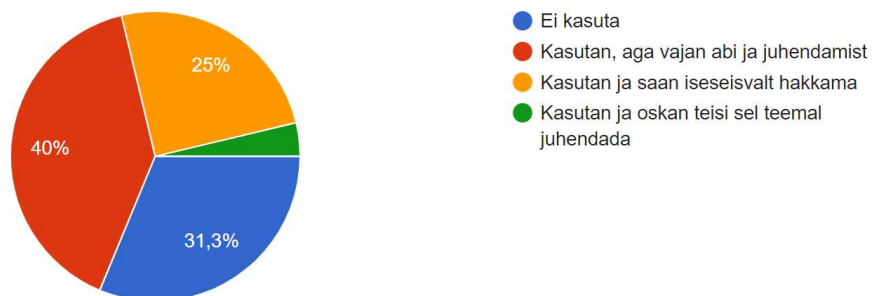
Vähem kui kolmandik vastajatest tagab oma arvuti jm seadmete turvalisuse.

Kasutan mitmeid ennetusmeetmeid arvuti võrgurünnakute vastu (info turvaline edastus arvutivõrkudes, krüptimine, viirusetõrje programmid, tulemüürid). Tulemused:

- ei kasuta – 31,3 %
- kasutan, aga vajan abi ja juhendamist – 40 %
- kasutan ja saan iseseisvalt hakkama – 25 %
- kasutan ja oskan teisi sel teemal juhendada – 3,8 %.

18. Kasutan mitmeid ennetusmeetmeid arvuti võrgurünnakute vastu (info turvaline edastus arvutivõrkudes, krüptimine, viirusetõrje programmid, tulemüürid)

80 vastust

Joonis 78. Võimekus ennetada küberrünnakuid arvuti vastu

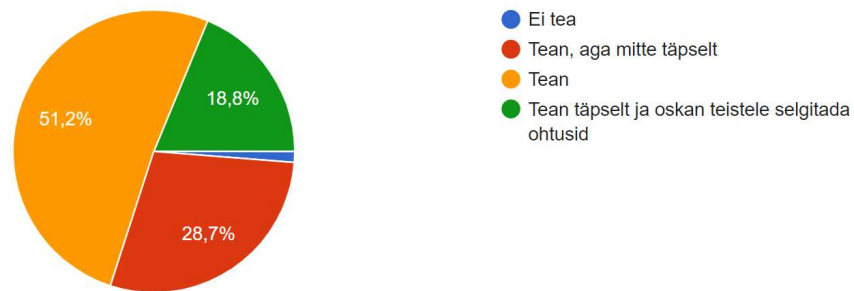
Oluliselt paremaks hindavad vastajad teadmisi isikuandmete kaitsmise kohta.

Tean, milliseid isikuandmeid ma ei peaks internetis jagama ja kuvama (nt sotsiaalmeedias, petukirjad, andmepüük jne). Tulemused:

- ei tea – 1%
- tean, aga mitte täpselt – 28,7 %
- tean – 51,2 %
- tean täpselt ja oskan teistele selgitada ohtusid – 18,8 %.

19. Tean, milliseid isikuandmeid ma ei peaks internetis jagama ja kuvama (nt sotsiaalmeedias, petukirjad, andmepüük jne).

80 vastust

Joonis 79. Võimekus kaitsta isikuandmeid küberrünnakute eest

Probleemi lahendamine

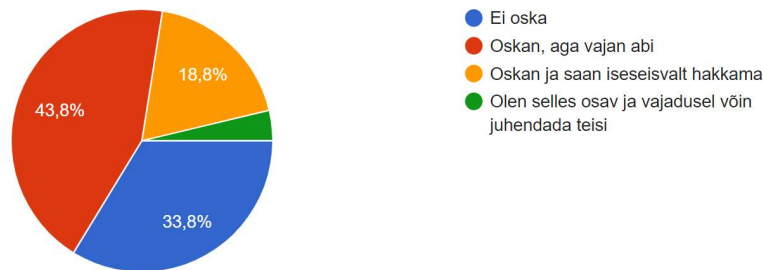
Üle 77 % vastanutest vajab abi tehniliste probleemide lahendamisel.

Kui mul on arvutiga tehnilisi probleeme, siis olen võimeline leidma probleemile lahendusi Interneti abil. Tulemused:

- ei oska – 33,8 %
- oskan, aga vajan abi – 43,8 %
- oskan ja saan iseseisvalt hakkama – 18,8 %
- olen selles osav ja vajadusel võin juhendada teisi – 2,5 %.

20. Kui mul on arvutiga tehnilisi probleeme, siis olen võimeline leidma probleemile lahendusi Interneti abil.

80 vastust

Joonis 80. Võimekus lahendada arvuti tehnilisi probleeme

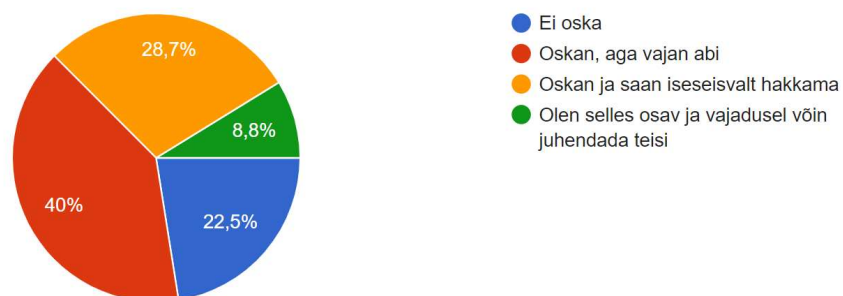
Ka tehniliste seadistuste muutmine valmistab vastanutele raskusi.

Vajadusel suudan muuta teksti- ja tabelitöötluste programmides erinevaid seadistusi (lisada kommentaare, allmärkusi, muuta ridade vahelisi tühikuid jne). Tulemused:

- ei oska – 22,5 %
- oskan, aga vajan abi – 40 %
- oskan ja saan iseseisvalt hakkama – 28,7 %
- olen selles osav ja vajadusel võin juhendada teisi – 8,8 %.

21. Vajadusel suudan muuta teksti- ja tabelitöötluste programmides erinevaid seadistusi (lisada kommentaare, allmärkusi, muuta ridade vahelisi tühikuid jne)

80 vastust

Joonis 81. Võimekus muuta arvuti sätteid

Järeldused

Pooled Kanepi maakonna elanikest on suhteliselt heade arvutioskustega, kuid on mõned spetsiifilised arvutioskused, mida vastajad tunnistavad, et neid tuleks täiendada. Omavalitsused saaksid oma elanikke nende oskuste täiendamisel toetada spetsiaalsete kursuste korraldamisega.

Täiendada tuleks spetsiifilisi arvutioskusi (tehniliste probleemide lahendamine arvutiga töötamisel, heli ja video ning veebilehtede loomine, Excelis töötamine, heli ja video loomine, andmepilvede kasutamine, arvutite kaitsmine küberkuritegevuse eest jne), mida ei kasutata efektiivselt igapäevatoimingutes ja kodanikud ise ei oska õppida.

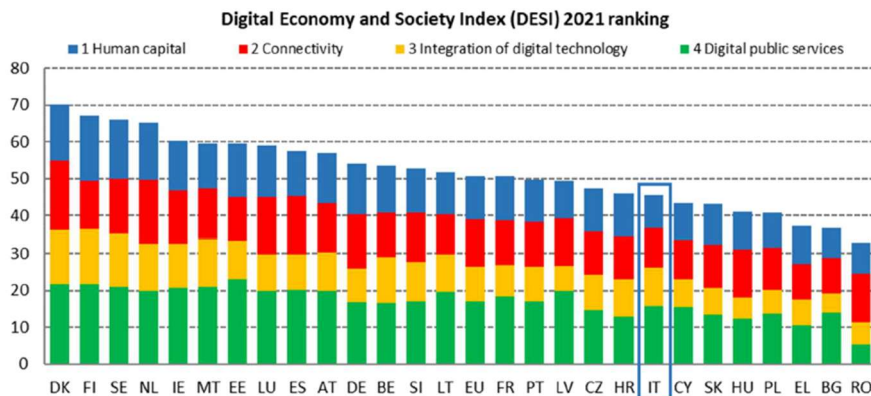
Digitaliseerimine ja Itaalia elanike digitaalne kirjaoskus

2021. aasta Itaalia digitaalse majanduse ja ühiskonna indeks (DESI)¹

DESI jälgib liikmesriikide edusamme digiteerimisel. See on üles ehitatud viiele peatükile:

2 Human Capital	Internet use, basic and advanced digital skills
3 Use of Internet Services	Citizens' use of content, communication and online transactions
4 Integration of Digital Technology	Business digitisation and e-commerce
5 Digital Public Services	e-Government and eHealth

DESI kasutab algarvudena kõigi riikide jaoks ümber eelmiste aastate kohta, et kajastada mõningaid muudatusi indikaatorite valikus ja parandusi indikaatorite aluseks olevates andmetes. Seetõttu võisid riikide hinded ja pingeread eelmisest väljaandest muutuda. Lisateabe saamiseks vaadake DESI metoodilist märkust aadressil <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/desi>.

	Italy	EU
	rank	score
DESI 2021	20	45.5
		50.7

Joonis 82. 2021 Digitaalse majanduse ja ühiskonna indeks (DESI)

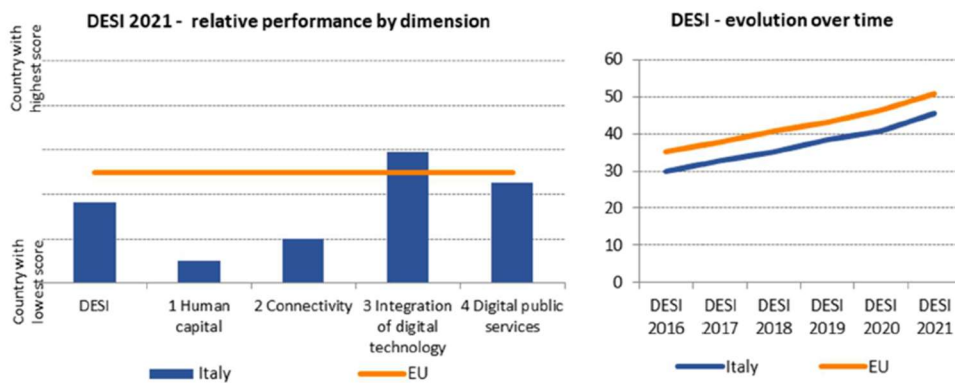
<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi>.

2021. aasta digitaalmajanduse ja ühiskonna indeksi (DESI) väljaandes on Itaalia 27 ELi liikmesriigi seas 20. kohal. 2020. aastal tegi Itaalia mõningaid edusamme nii ühenduvusvõrkude katvuse kui ka kasutuselevõtu osas, eriti märgatavalt suurenes vähemalt 1 Gbps kiirust pakkuvate ühenduvusteenuste kasutuselevõtt. Siiski aeglustus kiudoptilise kasutuselevõtu tempo aastatel 2019–2020 ning väga suure läbilaskevõimega võrkude ja 5G leviala suurendamiseks ning kasutuselevõtu stimuleerimiseks on endiselt vaja teha jõupingutusi.

Itaalia jääb inimkapitali osas teistest ELi riikidest märkimisväärselt maha. Võrreldes EL-i keskmisega, on põhi- ja digioskuste tase väga madal. Itaalia veebikasutajate osakaal, kes kasutavad e-valitsuse teenuseid, kasvas 30 protsendilt 2019. aastal 36 protsendile 2020. aastal, kuid jääb siiski oluliselt alla ELi keskmise. Elektroonilise tervise loo kasutamine inimeste ja tervishoiutöötajate poolt on samuti piirkonniti ebaühtlane.

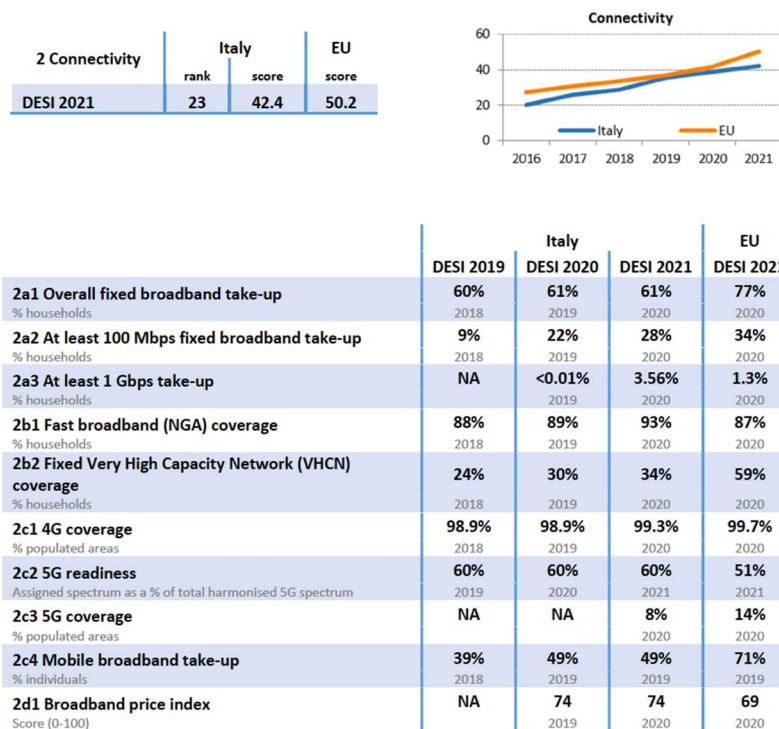
Enamikul Itaalia väikestest ja keskmise suurusega ettevõtetest (69%) on digitaalne intensiivsus vähemalt algtasemel, mis on tunduvalt kõrgem kui ELi keskmine (60%). Itaalia ettevõtetel on e-arvete kasutamine väga hea, kuigi selliste tehnoloogiate nagu suurandmed ja tehisintellekt ning e-kaubanduse kasutuselevõtt on endiselt puudulik. 2020. aastal vastu võetud õigusaktid näevad ette reformid, et kiirendada lairibaühenduse – sealhulgas 5G – kasutuselevõttu ning lihtsustada ja kiirendada avalike teenuste digitaliseerimist. Aastatel 2020 ja 2021 kiirenes järsult avalike digitaalteenuste peamiste võimaldavate platvormide

kasutuselevõtt avaliku halduse poolt. Uued reformid riikliku taastamis- ja vastupanuvõime kava raames annavad eeldatavasti täiendava tõuke teenuste digitaliseerimisele ja avaliku halduse moderniseerimisele kogu riigis. Viimastel aastatel on üha enam tähelepanu pälvinud pakiline vajadus tegutseda digioskuste suurte lünkade vähendamiseks. 2020. aastal käivitas Itaalia oma esimese riikliku digioskuste strateegia ja sellega seotud tegevuskava, milles on loetletud üle 100 konkreetse meetme ja seatud ambitsioonikad eesmärgid 2025. aastaks.

Joonis 83. Suhteline jõudlus mõõtkava järgi

1 Ühenduvus

Tabel 11. Ühenduvus

Üldskooriga 42,4 on Itaalia ühenduvuse poolest ELi riikide seas 23. kohal. 61% leibkondadest liitub püsilairibaühendusega, mis on mõnevõrra madalam kui EL-i keskmine (77%). Vähemalt 100 Mbps kasutusega leibkondade osakaal jätkas kasvamist, tõustes 22%-lt 2019. aastal 28%-le 2020. aastal, mis aga jääb alla EL-i keskmise, 34%. 3,6% leibkondadest kasutas 2020. aastal vähemalt 1 Gbps, mis on märkimisväärne kasv võrreldes 2019. aastaga ja mis tõstab Itaalia selle näitaja osas ELi keskmisest kõrgemale. Järgmise põlvkonna kiire lairibaühenduse (NGA) katvuse osas on leibkondade arv 93%, mis ületab ELi keskmist 87%. Väga suure läbilaskevõimega püsivõrgu levialas oli 2020. aastal hõlmatud leibkondade osakaal 34%, mis on 2019. aastaga võrreldes nelja protsendipunkti võrra suurem, kuid siiski tunduvalt madalam ELi keskmisest 59%. FTTP katvus oli 33,7% leibkondadest (2019. aasta 30%lt), kasvades peaaegu samas tempos kui EL-i keskmine (2020. aastal 42,5%, eelmise aasta 37,5%). Vaid 8% asustatud piirkondadest on kaetud 5G-ga, mis on madalam kui EL-i keskmine 14%, hoolimata suhteliselt kõrgest 60-protsendilisest 5G-valmiduse skoorist. Lairiba hinnaindeksi osas ei muutunud Itaalia skoor 74 aastatel 2019–2020 ja on ELi keskmisest kõrgem.

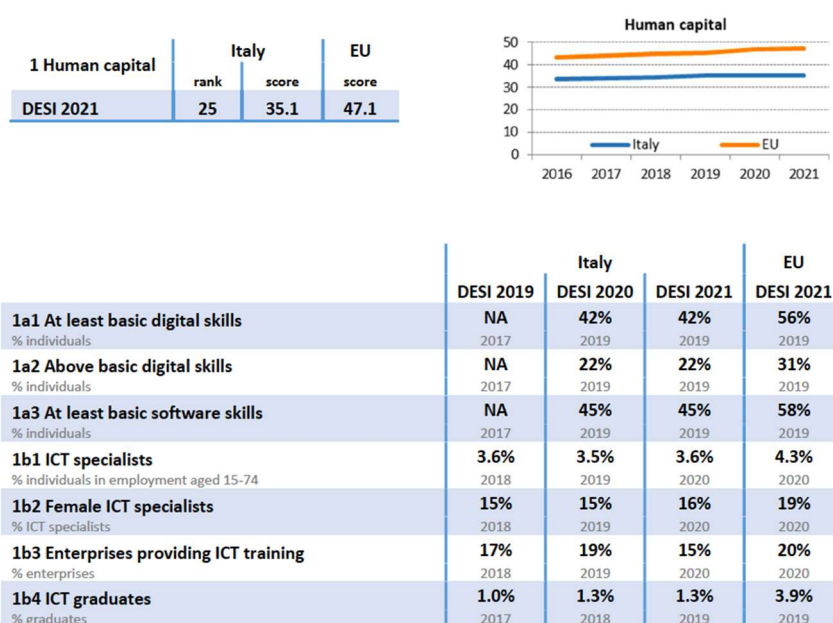
Viimastel aastatel on Itaalia püüdnud saavutada ELi ühenduvuseesmärgi reguleerimise ja avaliku korra ning pakkumise ja nõudluse suurendamise meetmete kombinatsiooni kaudu. Eelkõige 2020. aastal, eesmärgiga kiiresti reageerida COVID-19 puhangule, pöörasid Itaalia ametivõimud erilist tähelepanu nõudluse poolele, luues vautšeriplaani I etapi, mille komisjon kiitis heaks otsusega C (2020) 5269. Alla 20 000 euro aasta brutotuluga leibkondadele mõeldud vautšeriplaan näeb ette kuni 500 euro suuruse panuse püsiliinide uuendamiseks või uue liini aktiveerimiseks kiirusega vähemalt 30 Mbps. 2021. aastal loodetakse käivitada uus meede, mis koondab ligikaudu 900 miljonit eurot ja on mõeldud nii kodukasutajatele kui ka ettevõtetele (VKEdede). Üle 400 miljoni euro rahastatud koolikava pakub riigikoolidele ja haridusasutustele kuni 1 Gbps ühenduvuse, ühendades kõik esimese ja teise astme keskkoolide kompleksid kogu riigi territooriumil ning kõik alg- ja lasteaiad. Kokku on sellega seotud umbes 35 000 hoonet.

Läbivaadatud riikliku ülilairibaühenduse kava eesmärk on saavutada ja ületada Euroopa Komisjoni poolt seatud eesmärgid 2030. aastaks, kehtestades 2026. aastaks eesmärgiks kõigile vähemalt 1 Gbps. Plaan näeb ette, et kui püsi- ja traadita eravõrgud ei suuda selle eesmärgi saavutamist tagada, saab riik sekkuda, luues selle saavutamiseks vajalikud

infrastruktuurid. Investeeringute osas on hinnanguliselt vaja avaliku sektori ressursse, et täita eraettevõtjate poolt katmata piirkondades, st ligikaudu 8,5 miljonit majapidamist, tekkinud püsiinfrastruktuurilünk.

Itaalias anti spektrikasutuse õigused 5G pioneersagedusaladele, nimelt sagedusaladele 700 MHz, 3,6 GHz ja 26 GHz, 2018. aastal ja varem. Kuid mitte kõik ansamblid pole saadaval; 700 MHz on saadaval alles 1. juulil 2022. Seaduse eelnõud Cura Italia ja Semplificazioni 2021 sisaldavad meetmeid 5G leviala suurendamiseks. Eelkõige seavad need piirangud kohalike omavalitsuste vetoõigusele antennide paigaldamisel. Elektromagnetiliste emissioonide piirid on 6 V/m ja 0,1 W/m², mis on madalam kui nõukogu soovitusel soovitatud piirid.

2 Inimkapital

Tabel 12. Inimkapital

Inimkapitali arvestuses on Itaalia 27 ELi riigi seas 25. kohal. Ainult 42%-l 16–74-aastastest inimestest on vähemalt põhilised digioskused (ELis 56%) ja vaid 22%-l põhioskused ületavad (ELis 31%). Itaalias on IKT-spetsialistide osakaal 3,6% kogu tööhõivest, jäädes alla ELi keskmise (4,3%). Ainult 1,3% Itaalia lõpetajatest õpib IKT-d, mis on tunduvalt alla ELi keskmise. Itaalia tulemused on naissoost IKT-spetsialistide osas lähemal ELi keskmisele: neid on 16% IKT-spetsialistidest (EL-i keskmine on 19%). Ainult 15% Itaalia ettevõtetest pakuvad oma töötajatele IKT-alast koolitust, mis on viis protsendipunkti vähem kui ELi keskmine. 2020.

aastal käivitas Itaalia oma esimese riikliku digioskuste strateegia, milles sätestatakse terviklik lähenemisviis digioskuste arendamisele, et vähendada erinevusi teiste ELi riikidega. See koosneb neljast osast ja hõlmab laias valikus valdkondi ja sihtrühmi:

- hariduse ja koolituse üliõpilastele integreerida e-oskused põhi- ja keskkoolide, ülikoolide ja kõrgkoolide õppekavadesse;
- aktiivset tööjõudu, mis hõlmab e-juhtimist ning digipõhioskusi ning edasijõudnute ja erioskusi;
- IKT-spetsialistid, et suurendada riigi suutlikkust arendada oskusi uute turgude ja uute töökohtade jaoks;
- kodanikuõiguste teostamiseks vajalike digioskuste arendamine.

Seotud tegevuskava, mis avaldati detsembris 2020, muudab strateegia konkreetseteks tegevusteks ja seab ambitsioonikad eesmärgid aastaks 2025. See kiirendab digitaalsete oskuste arendamist Itaalias, võttes kasutusele uusi algatusi ja tugevdades käimasolevaid. Vaadates mõningaid juba käimasolevaid algatusi, siis aastatel 2020–2021 toetasid elanikkonna digitaalset kirjaoskust kaks olulist projekti. 2020. aastal koolitasid digiabi-teenuste võrgustiku sõlmed enam kui 100 000 inimest ja aitasid neil pääseda ligi enamlevinud võrguteenustele, sealhulgas digitaalsetele avalikele teenustele. Samuti edendas valitsus digitaalse avaliku teenistuse kaudu digitaalsete oskuste alast koolitust digitaalse tõrjutuse ohus olevate inimeste jaoks.

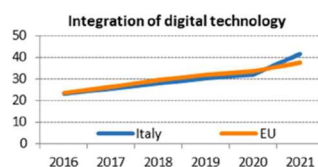
Tööjõu ümberõpet ning täiustatud digioskusi toetavad meetmed hõlmavad riiklikku üleminekukava, millega laiendati veelgi koolituse maksusoodustust. Aastatel 2020 ja 2021 hõlmasid digivaldkonna suutlikkuse tõstmise projektid ka tehnosiirdekeskuste võrgustikku. Näiteks Kaubanduskoda töötas välja digitaalsed küpsuse hindamise tööriistad, sealhulgas digitaalsete oskuste hindamiseks mõeldud platvormi (nn digitaaloskuste reisija).

Olulist rolli digitaalsete oskuste riikliku strateegia elluviimisel mängib Itaalia digitaaloskuste ja -töökohtade koalitsioon. Koalitsioon põhineb Republica Digitale'l, mis on mitut sidusrühma hõlmav algatus, mis edendab digioskusi kõigil tasanditel. Alates selle käivitamisest 2019. aastal on Itaalia koalitsiooniga liitunud üle 180 organisatsiooni ja panustanud enam kui 220 projektiga. 2020. aastal koolitasid koalitsiooni algatused rohkem kui 2,7 miljonit õpilast,

umbes 70 000 õpetajat, üle 900 000 muu inimese ning rohkem kui 250 000 era- ja avaliku sektori töötajat. Mitmed projektid tegelesid konkreetselt soolise lõhega. Lõpuks korraldati aastatel 2020–2021 kogu Itaalias üle 10 000 EL Code Weeki ürituse, mis olid suunatud eelkõige alg- ja keskkooliõpilastele. Kokkuvõtteks võib öelda, et Itaalia seisab silmitsi oluliste puudujääkidega nii põhi- kui ka edasijõudnute digioskustes, mis võivad kaasa tuua olulise osa elanikkonnast digitaalse tõrjutuse ja piiravad ettevõtete uuendusvõimet. Riiklik digioskuste strateegia on oluline verstapost ja võimalus seda lõhet vähendada. Ülioluline on pöörata rohkem tähelepanu inimkapitalile ning jätkata jõupingutusi hariduse, ümber- ja täiendusõppe ning töölase koolituse vallas tehnoloogiamahukates sektorites.

3. Digitehnoloogia integreerimine

3 Integration of digital technology	Italy		EU
	rank	score	score
DESI 2021	10	41.4	37.6

	Italy			EU
	DESI 2019	DESI 2020	DESI 2021	DESI 2021
3a1 SMEs with at least a basic level of digital intensity	NA	NA	69%	60%
% SMEs			2020	2020
3b1 Electronic information sharing	37%	35%	35%	36%
% enterprises	2017	2019	2019	2019
3b2 Social media	17%	22%	22%	23%
% enterprises	2017	2019	2019	2019
3b3 Big data	7%	7%	9%	14%
% enterprises	2018	2018	2020	2020
3b4 Cloud	15%	15%	38%	26%
% enterprises	2018	2018	2020	2020
3b5 AI	NA	NA	18%	25%
% enterprises			2020	2020
3b6 ICT for environmental sustainability	NA	NA	60%	66%
% enterprises having medium/high intensity of green action through ICT			2021	2021
3b7 e-Invoices	42%	42%	95%	32%
% enterprises	2018	2018	2020	2020
3c1 SMEs selling online	10%	10%	11%	17%
% SMEs	2018	2019	2020	2020
3c2 e-Commerce turnover	8%	8%	9%	12%
% SME turnover	2018	2019	2020	2020
3c3 Selling online cross-border	6%	6%	6%	8%
% SMEs	2017	2019	2019	2019

Tabel 13. Digitehnoloogia integreerimine

Itaalia on digitaal tehnoloogia integreerimise osas ELis 10. kohal. Enamikul Itaalia VKEdel on digitaalse intensiivsuse tase vähemalt algtasemel (69%, mis ületab tunduvalt ELi keskmist 60%). Itaalia ettevõtted saavad e-arvete kasutamisel väga hästi hakkama: 95% neist kasutab e-arveid, mis on peaaegu kolm korda suurem kui EL-i keskmine ja on aastatel 2014–2019 tehtud seadusandlike sekkumiste tulemus. 2018. – 2020. pilveteenuseid kasutavate ettevõtete osakaal tõusis järsult, ulatudes 38%-ni (2018. aasta 15%-lt). Itaalia tulemused on

teistes valdkondades endiselt nõrgad. Suurandmete kasutamine on madal (kasutab 9% Itaalia ettevõtetest, võrreldes ELi keskmisega 14%), samuti tehisintellektil põhinevate tehnoloogiate kasutamine (18% Itaalia ettevõtetest; ELi keskmine on 25%). E-kaubanduse kasutuselevõtt ja IKT kasutamine keskkonnasäästlikkuse tagamiseks on samuti alla ELi keskmise. Poliitika arengu osas vaatas valitsus läbi ja laiendas veelgi ülemineku maksusoodustust, liikudes hüperamortisatsioonilt üle maksukrediitidele. Hüperamortisatsioonimeetme esimeste rakendusaastate tulemused näitavad, et VKEd kasutasid seda laialdaselt ja et see stimuleeris investeringuid varadesse, kuigi sellest saadav kasu oli keskmise ja suurte ettevõtete seas suhteliselt suurem ning koondunud suuresti Põhja-Itaalia. Tugiteenused ja tehnosiirdekeskused mängivad VKEde digitaliseerimisel võtmerolli. 2020. aastal valis Itaalia välja 45 riiklikku keskust, mis osalevad digitaalse Euroopa programmi raames Euroopa digitaalse innovatsiooni keskuste (EDIH) võrgustiku loomise piiratud konkursil. Itaalia valitud keskused hõlmavad tehnoloogiaid, nagu tehisintellekt, kõrgjõudlusega andmetöötlus (HPC) ja küberjulgeolek ning täiendavad riigis olemasolevat tehnoloogiasiidkeskuste võrgustikku.

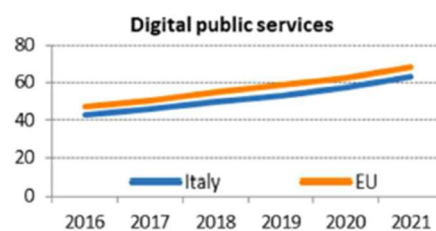
Kõrgtehnoloogiate valdkonnas on Itaalia kaasatud mitmesse Euroopa algatusse. 2021. aasta märtsis kuulutas ta välja järgmise põlvkonna pilveinfrastruktuuri ja -teenuste huvipakkumiskutse Euroopa ühist huvi pakkuvate oluliste projektide (IPCEI) kohta. See toetab uuenduslikke projekte pilveinfrastruktuuri ja -teenuste arendamiseks, potentsiaalsete rakendustega sellistes valdkondades nagu andmekaitse, küberjulgeolek, tööstuse automatiseerimine või tervishoid. Itaalia osaleb ka esimeses mikroelektronika IPCEI-s (alustas 2018. aastal) ja avaldas 2020. aasta lõpus huviavalduse, et valida ettevõtted selle valdkonna teise IPCEI jaoks. Selle teise IPCEI üldeesmärk on varustada EL võtmetähtsusega strateegilise suutlikkusega protsessorite ja pooljuhttehnoloogiate sektoris, mis on olulised ELi kriitiliste digitaalsete infrastruktuuride, tehisintellekti võimaldavate süsteemide ja sidevõrkude toiteks. Itaalia on üks EL-i aktiivsemaid tegijaid superarvutite/HPC valdkonnas. Riigis asuvad superarvutid, mis on maailma 500 parima süsteemide hulgas (neist kaks on 20 parima hulgas). Itaalia juhib EuroHPC toel maailma viie parima hulka jõudva superarvuti (LEONARDO) väljatöötamise konsortsiumi. See paigaldatakse 2021. aasta lõpus uude Bolognas asuvasse andmekeskusesse.

Digitaalmajanduse edendamine nõuab koordineeritud ja kõikehõlmavat lähenemisviisi, mis ühendab investeerimisstiimulid, tugiteenused ja teadlikkuse tõstmise ning loob tugevad sidemed inimkapitali investeeringutega. Pikaajalise ümberkujundamise saavutamiseks on oluline jätkata jõupingutusi Itaalia ettevõtete suutlikkuse suurendamiseks, varustades inimesi asjakohaste kõrgetasemeliste digitaalsete oskustega ning luues paralleelselt võimalusi noortele ja kvaliteetseid töökohti. Samuti on oluline, et Itaalia jätkaks jõupingutusi arenenud digitaaltehnoloogia vallas ja arendaks strateegilist suutlikkust.

4. Digitaalsed avalikud teenused

Itaalia on digitaalsete avalike teenuste osas ELis 18. kohal. Vaatamata kasvule on digitaalsete avalike teenuste kasutamine suhteliselt madal. Itaalia veebikasutajate osakaal, kes kasutavad e-valitsuse teenuseid, kasvas 30 protsendilt 2019. aastal 36 protsendile 2020. aastal. Kuigi see on märkimisväärne kasv, jääb see tunduvalt alla ELi keskmise, 64%. Itaalia edestab ELi digitaalsete avalike teenuste pakkumise ettevõtetele ja avaandmete osas, kuid jääb ELi keskmisele alla kodanikele suunatud digitaalsete avalike teenuste ja eeltäidetud vormide kättesaadavuse osas. Aastatel 2020 ja 2021 kiirenes järsult digitaalsete avalike teenuste peamiste võimaldavate platvormide kasutuselevõtt. Välja antud digitaalsete identiteedi (SPID, eIDAS - ga ühilduv digitaalse identiteedi süsteem) arv ulatus 2021. aasta aprillis 20 miljonini, mis on 400% rohkem kui 2019. aasta aprillis; SPID-d kasutavate haldusasutuste arv kasvas 7420-ni, mis on 2020. aastaga võrreldes 80% rohkem. IO äpp käivitati 2020. aasta aprillis ühtse teenusena, mis võimaldab juurdepääsu kasutajakesksetele digitaalsetele avalikele teenustele ka nutitelefoni kaudu; aasta hiljem, 2021. aasta aprillis, oli see jõudnud 11 miljoni allalaadimiseni. Valitsus muutis IO-rakenduse kohustuslikuks teatud rahaliste stiimulite saamiseks, eesmärgiga julgustada inimesi kasutama digitaalseid tööriistu. See algatus mängis rakenduse edukas levitamises võtmerolli.

4 Digital public services	Italy		EU
	rank	score	score
DESI 2021	18	63.2	68.1

	Italy			EU
	DESI 2019	DESI 2020	DESI 2021	DESI 2021
4a1 e-Government users % internet users	32%	30%	36%	64%
4a2 Pre-filled forms Score (0 to 100)	NA	NA	51	63
4a3 Digital public services for citizens Score (0 to 100)	NA	NA	69	75
4a4 Digital public services for businesses Score (0 to 100)	NA	NA	89	84
4a5 Open data % maximum score	NA	NA	87%	78%

Tabel 14. Digitaalsed avalikud teenused

Häid edusamme täheldati ka riikliku digitaalse rahvastikuregistri (ANPR) rakendamisel, mille eesmärk on suurendada tõhusust, koondades haldusasutuste vahel levinud isikuandmed ühte registrisse. Kõik omavalitsused peaksid selle vastu võtma 2021. aastaks. Lisaks käivitas valitsus 2020. aasta juunis uue ülilairibaühenduse plaani platvormi, mis suurendab avalikkusele ja teistele kasutajatele kättesaadavaks tehtavate avaandmete hulka. Aastatel 2020–2021 tehtud seadusandlikud algatused tõid sisse mitmesugused kohustused ja stiimulid, et hoogustada peamiste e-valitsuse platvormide kasutuselevõttu ning need peaksid andma täiendava tõuke avaliku halduse moderniseerimisele kogu riigis. E-tervise osas toimib elektrooniline terviselugu (EHR) kõigis piirkondades ja selle on aktiveerinud enamik kodanikke. Siiski on nii inimeste kui ka tervishoiutöötajate omandamise tase piirkondlikul tasandil väga erinev.

Lõpetuseks, mis puudutab digioskusi avalikus sektoris, siis riikliku digioskuste strateegia tegevuskava sisaldab 17 projekti selliste oskuste tugevdamiseks, ühendades värbamispoliitika läbivaatamise sihipärase koolitusega, sealhulgas koostöös ülikoolidega, ja kogukondade edendamisega. praktika, mis hõlmab teadlasi, ärijuhte ja avalikke teenistujaid. Üldiselt jätkas Itaalia kodanikele ja ettevõtetele mõeldud digitaalsete avalike teenuste parandamist.

Eeldatakse, et tehtud seadusandlikud algatused soodustavad võimaldavate platvormide kasutuselevõttu kõigis haldusasutustes, sealhulgas kohalikes haldusasutustes. IO rakenduse täielik kasutuselevõtt koos elanikkonna digioskuste tugevdamisega võib samuti aidata kaasa digitaalsete avalike teenuste järkjärgulisele kasutuselevõtule üldsuse ja ettevõtete poolt. Lihtsustamispuüdlused, koostalitlusvõime tagamise meetmed ja avaliku halduse suutlikkuse suurendamine on kõik olulised täiendavad meetmed avaliku halduse ja avalike teenuste digitaliseerimise edendamiseks ja tugevdamiseks.

5. Digitaalsed avalikud teenused Itaalia taastamise ja vastupidavuse kavas

Kavas on märkimisväärsed investeeringud avaliku halduse digitaliseerimiseks, digitaalse taristu kaasajastamise toetamiseks, küberturvalisuse tugevdamiseks, andmebaaside koostalitlusvõime suurendamiseks ning avalike digitaalsete teenuste täiustamiseks avalikkusele ja ettevõtetele.

Eeldatakse, et 1,9 miljardi euro suurused investeeringud aitavad ehitada turvalise ja energiatõhusa riikliku pilvepõhise hübriidtaristu (nn Polo Strategico Nazionale) ning migreerida kohalike ja kesksete haldusasutuste IT-süsteemid pilvepõhisele süsteemile, et muuta see tõhusamaks ja turvalisemaks. avalike teenuste osutamine. Lisaks on kavas reform, et kõrvaldada takistused pilve kasutuselevõtul, ühtlustada andmevahetusprotsesse riigiasutuste vahel ja hoogustada digitaalteenuste laialdast kasutuselevõttu, kehtestades stiimulid ja kohustused.

Meetmete eesmärk on ka suurendada avalike veebiteenuste juurdepääsetavust ja koostalitlusvõimet ning viia lõpule peamised digitaalsed platvormid, nagu SPID ja ANPR. Eespool nimetatud vahevaraplatvorme (ANPR, SPID, IO) kasutades on kavas ette nähtud 556 miljoni euro suurune investeering riikliku digitaalse andmeplatvormi loomiseks (Digitale Nazionale Dati). Rakenduse programmeerimisliideste (API-de) kataloogi kaudu on platvormi eesmärk tagada andmekogumite koostalitlusvõime ja rakendada ühekordse kasutamise põhimõtet, sealhulgas vormid, mis on eeltäidetud teabega, mis on valitsusele erinevates institutsioonides juba saadaval. Paralleelselt oodatakse kolme investeeringut summas 783 miljonit eurot, et parandada kodanikele suunatud digiteenuste, sealhulgas omavalitsuste,

koolide ja kultuuriasutuste veebisaitide kvaliteeti, juurdepääsetavust ja ühtse digitaälvärava protseduuridele vastavust.

Digitaaluskuste uuringu analüüs Itaalias

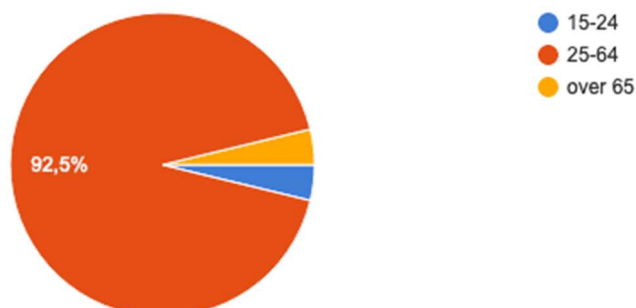
Euroopa täiskasvanuõppe tegevuskava rõhutab vajadust suurendada oluliselt täiskasvanute osalust formaalses, mitteformaalses ja informaalses õppes, olgu selleks siis tööuskuste omandamine, kodanikuaktiivsus või isiklik areng ja eneseteostus. Agenda visandab nägemuse sellest, kuidas täiskasvanuõppe peaks Euroopas 2020. aastaks arenema, ning seab aastateks 2015–2020 järgmised konkreetsed prioriteedid, sealhulgas tõhusad teavitamis-, juhendamise- ja motivatsioonistrateegiad täiskasvanud õppijateni jõudmiseks ja nende abistamiseks. Üks pakilisemaid väljakutseid on konkurentsivõime tugevdamine jõukuse suurendamiseks, vähendades tootlikkuse lõhet teiste arenenud majandustega, tegeledes samal ajal majanduse mõjuga kliima- (keskkonna)muutustele, tagades võrdsed haridusvõimalused kõigis partnerite riikide piirkondades. Üks peamisi tegevussuundi on investeerimine inimkapitali kasvu kõikidel tasanditel ja ettevõtluse efektiivsuse tõstmine. Riikliku arengukava 2021-2027 ettepanekute, prioriteetide ja tegevussuundade teaberaportis rõhutatakse "Paradigma ja harjumuste muutumine – arengutee", mis tähendab, et arengut takistavad paljud, sealhulgas meie hoiakud, harjumused ja mõtlemine.

Vastajate iseloomustus

There were 53 respondents, the large majority of them the 92,5% while only the 3,8% of the other 2 sections were people in retirement or minors.

1. your age

53 risposte

Joonis 84. Vastajate vanuserühmad

Vähem kui pooled vastajatest (47,2% vastajatest) töötavad avalikus sektoris (koolides, riigiasutustes, haldusasutustes, sotsiaalhoolekandekeskustes või omavalitsustes), ülejäänud 41,5% aga erasektoris. Ainult 7,5% on töötud ja muud.

2. Where do you work?

53 risposte

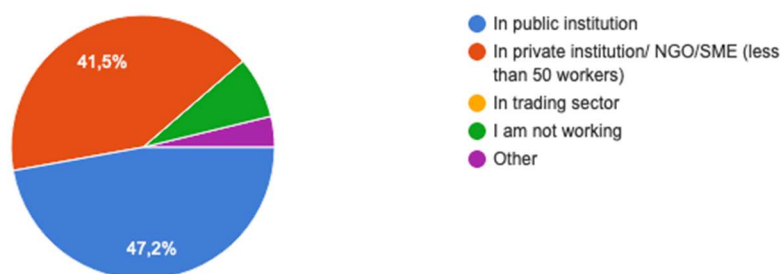

Diagramm 85. Vastajate töökoht

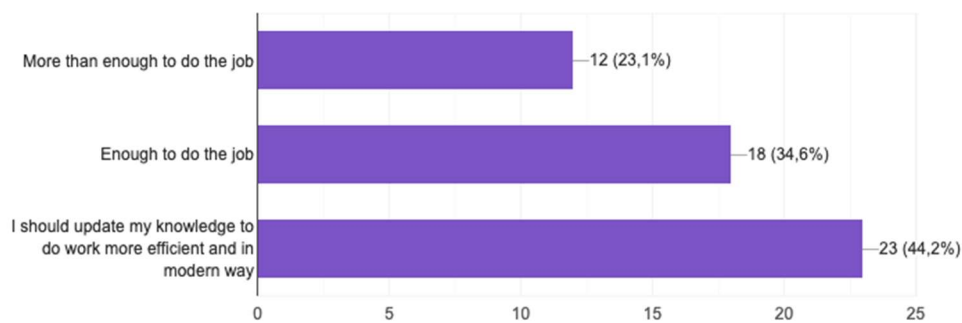
Digitaalsed oskused töö

23% neist tunnevad, et oskustest nad on töö tegemiseks piisavad ja see on väiksem grupp, ülejäänud 34,6% arvavad, et nad teavad oma töö tegemiseks piisavalt ja nende kahe grupi kokkuvõttes moodustab 57,7 % ülemaailmsest vastajate arvust, kes arvavad, et neil on piisavalt või enam kui piisavalt oskusi oma töö nõuetekohaseks tegemiseks.

Ülejäänud 44,2% aga leiavad, et nende IKT-oskused on ebapiisavad ning nad peaksid oma IT-oskusi täiendama, et töötada tõhusamalt ja kaasaegsemalt. Seda on veidi vähem kui pooled vastanutest.

3. Your self-evaluation of IT skills you need for work. I have

52 risposte

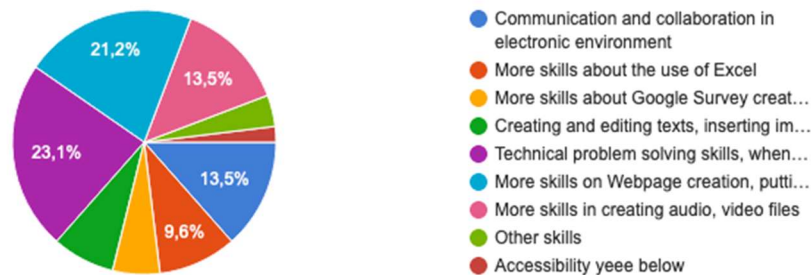

Joonis 86. Digioskuste enesehinnang

Vastates küsimusele: "Mida peaksite teie õppima, et parandada oma pädevusi töö- ja eraelus?" oli võimalik anda valikvastus, t suurem grupp soovib rohkem teada saada "tehniliste probleemide lahendamise oskused arvuti kasutamisel", 23,1% koguarvust ja teine rühm "rohkem oskusi veebilehtede loomine või neile info paigutamise", 21,2%. Mõlemal rühmal on 44,3% vastuste koguarvust. Teised kaks rühma, mille osakaal on sama 13,5%, on rühmad, kes soovivad "rohkemaid oskusi heli- ja videofailide loomisel" ja teine rühm, mis on orienteeritud "suhtlusele ja väljatöötamisele elektroonilises keskkonnas".

4. What do you think you should learn to raise your competence at work or in private life ?

52 risposte

Joonis 87. Digitaalioskused vajavad täiustamist

Muud küsitluses mainitud oskused on lühidalt kirjeldatud allpool.

4a. If you write "other skills" can you briefly describe which ones ?

4 risposte

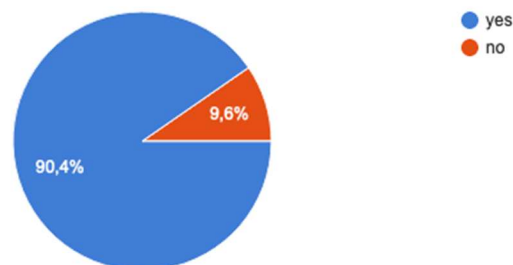
uploading information onto moodle platform
More skills with photo editing, web design
How to efficiently upload accessible media across multiple social media simultaneously
Only in the field of change of laws

Omavalitsuste ja nende asutuste veebilehed ning avalikud e-teenused

Kindlasti rohkem kui 90% küsitlusele vastanud itaallastest ütles, et nad kasutavad teabeallikana avalikke teenuseid ja veebisaite.

5. Do you use webpage of municipalities and their institutions as information source?

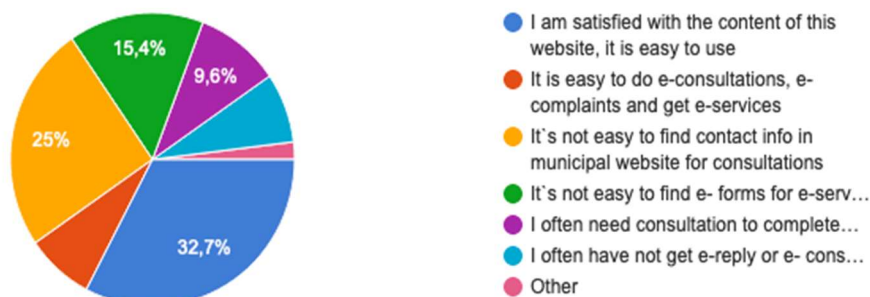
52 risposte

Joonis 88. Omavalitsuse veebilehe kasutamine teabeallikana Enam kui 32,7% vastanutest on omavalitsuste veebilehega rahul ja nende arvates on neid lihtne kasutada. Ligikaudu 40% arvab, et neid avalikke veebisaite on lihtne kasutada, samas kui 35,4% vastanutest arvab, et avalikke veebisaite pole lihtne kasutada ja nad ei leia nende seest kergesti üles kontaktidega lehti, et neid oleks lihtne kasutada. juurdepääsu teabele. Samas kui 17% neist vajavad veebis sisu täitmiseks konsultatsiooni.

6. What is Your opinion about webpages of your municipality:

52 risposte

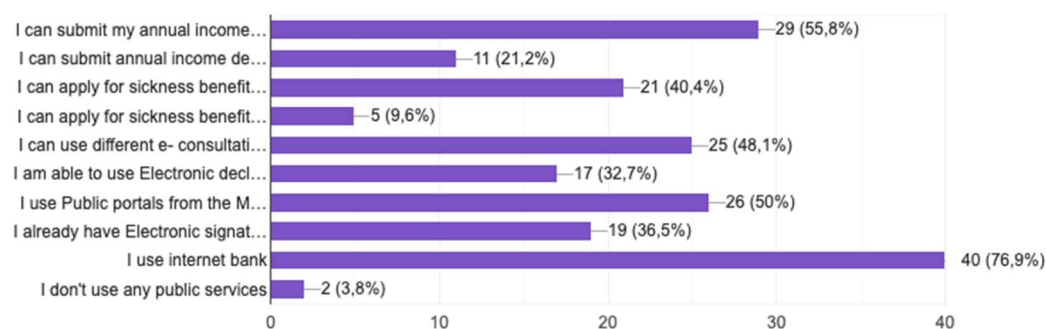
Joonis 89. Rahulolu omaavalitsuste veebisaidiga

Elektroniliste avalike teenuste kasutamine

Valdav enamus vastajatest 76,9% kasutab internetipanka, neist 55,8% esitab oma tuludeklaratsiooni veebis. Valla avalikust portaalist sai vastajatele anda mitu vastust, mis tavaliselt kasutavad internetiteenuseid ning nendega tehakse e-konsultatsioone internetis. (50% ja 48,1%). Ülejäänud kaks suurt rühma on need, kes rakendavad tervisehüvesid veebis (40,4%) ja nende rühm, kellel on juba aktiivne elektrooniline allkiri (36,5%).

7. Are you able to use any electronic public services mentioned below

52 risposte

Joonis 90. Elektrooniliste avalike teenuste kasutamine

Vastajatest, kes avalikke portaale ja tasuta avalikke elektroonilisi keskkondi ei kasutada, vastasid:

eelistavad näost näkku teenuseid (38% eitavatest vastustest)

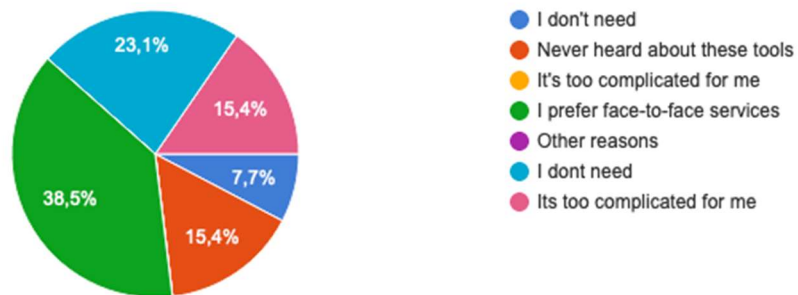
Pole vaja (23,1%)

Kasutamine on liiga keeruline (15,4%)

15,4% vastajatest pole nendest teenustest kuulnudki.

8. If not, what are reasons for non-use of public services' portals or free public electronic tools

13 risposte

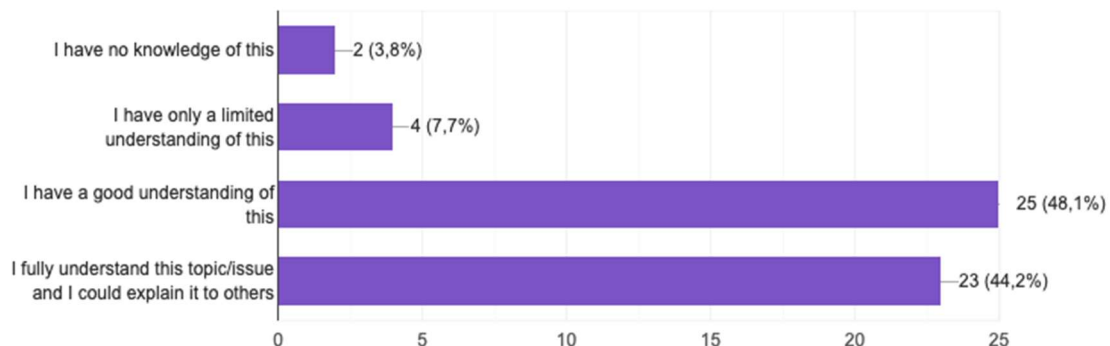
Joonis 91. Elektrooniliste avalike teenuste mittekasutamise põhjused

Teabe- ja andmekirjaoskus

Otsingumootrite kasutamise ja teabe leidmise (Google, Wiki või muu) oskuste enesehinnang ja tulemused on järgmised: 44,2% mõistavad täielikult teabe otsimise teemat ja oskavad teistele selgitada ning 48,1 % vastanutest mõistab seda teemat hästi.

9. I know how to use search engine to find info (Google, wiki or other)

52 risposte

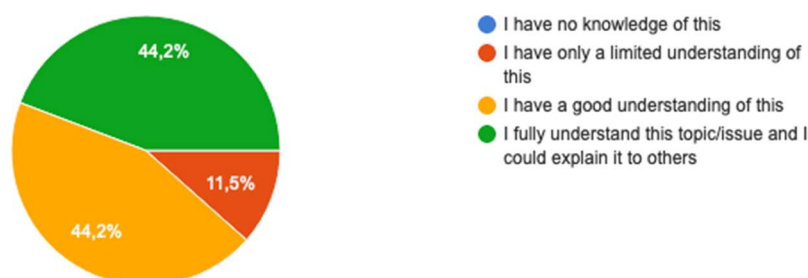
Joonis 92. Otsingumootrite kasutamise oskus

Salvestan regulaarselt teavet välisele andmekandjale (mälu­pulgale) ja/või pilve.

Siin jagunesid vastused 40%-40% vastanute vahel, kes peavad oma teadmisi ja oskusi selles osas heaks ning teised 44,2% peavad sellest hästi aru. Seega näib, et 88,4% vastanutest kasutavad regulaarselt mälu­pulki ja muid seadmeid andmete salvestamiseks.

10. I regularly store data in USB and/or clouds

52 risposte

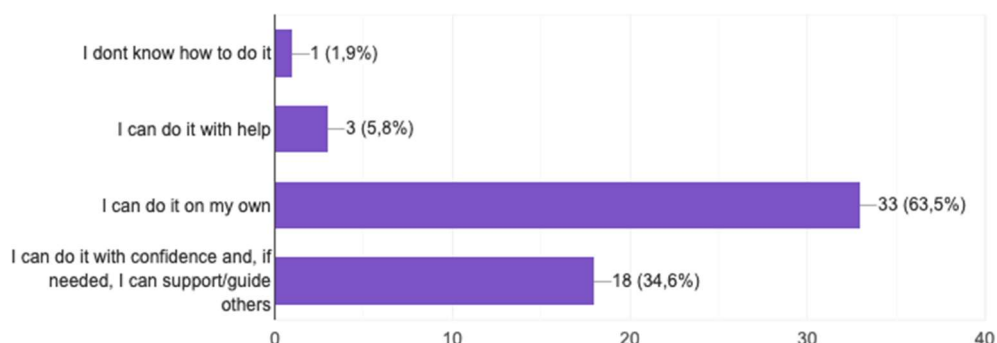
Joonis 93. Võimalus salvestada teavet mälu­pulgale või pilve

Rääkides erinevate internetipoodide ja teenusepakkujate hindade võrdlemisest selgub, et inimesed tulevad e-kaubandusega paremini toime – küsimusele, kas oskate veebipoodides toodete hindu võrrelda, vastasid üle poole, et oskavad:

- Saan ise hakkama (63,5%) ja
- Saan hakkama enesekindlalt ning vajadusel saan teisi toetada ja suunata (34,6%)

11. I compare prices from different internet shops/ service providers

52 risposte

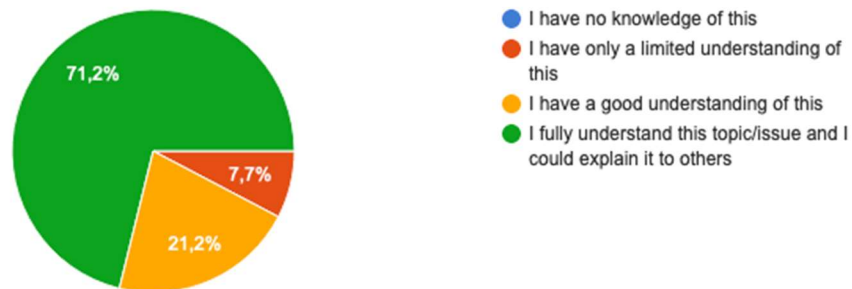

Joonis 94. Võimalus võrrelda hindu erinevates Interneti-poodides

92,4% inimestest oskavad e-kirju saata, neile vastata ja edasi saata, sealhulgas 21,2% saavad sellest hästi aru, kuna teised saavad vajadusel teisi juhendada, vaid väikesel vähemusel on piiratud arusaamine suhtlemisest ja koostööst võrgus.

12. I know how to send, reply and forward e-mails.

52 risposte

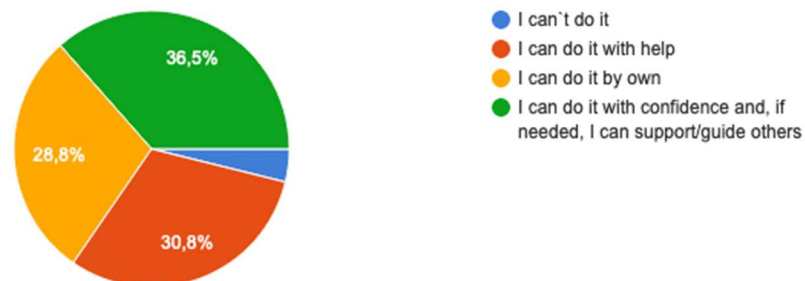

Joonis 95. E-kirjadega töötamise oskus.

Peaaegu kolmandik vastanutest oskavad väga hästi ja iseseisvalt koostada küsimustikke ja dokumente ning teha koostööd erinevatel veebiplatvormidel (Google Drive, Dropbox, PBworks või teised). 36,5% saab enesekindlalt hakkama ja oskab teisi selles toetada, 28,8% oskab iseseisvalt töötada, seega on töövõimekate protsent vastanutest 65,3%.

13. I can create questionnaires, documents and collaborate using online platforms: google docs, dropbox, pbworks or others.

52 risposte

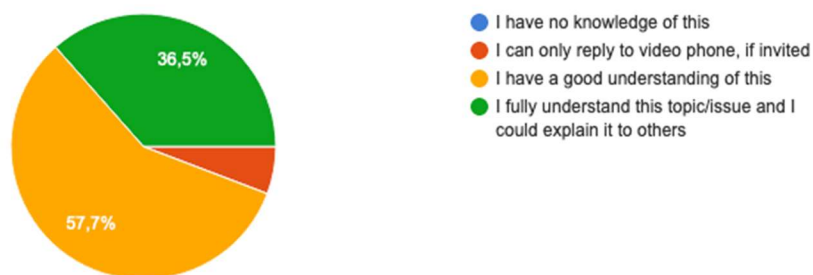
Joonis 96. Võimalus koostada küsimustikke ja teha koostööd erinevatel veebiplatvormidel

Parema väärtuse leiame küsimuse 14 juures, kus ülemaailmne inimeste hulk, kes saavad täielikult aru ja oskavad juhtida video- ja veebikonverentse, kasutades erinevaid platvorme

nagu Zoom/Jitsi /Teams või mõni muu platvorm (kaasa arvatud teisi juhendamine), on 94,2%. Seega tundub, et Internetis suhtlemine ja videosuhtlus on nende jaoks tõesti lihtne.

14. I can lead group meeting/ videoconference in Zoom / Jitsi / team or in other platforms.

52 risposte

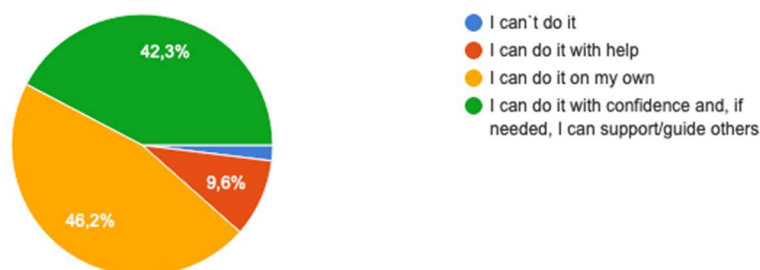
Joonis 97. Võimalus juhtida video- ja suumikonverentse

Digitaalse sisu loomine

Enam-vähem samasuguse olukorra leidsime, kui küsisime inimestelt, kas nad oskavad tekste luua ja redigeerida või pilte sisestada, vastas 88,5%, et saab julgelt või ise hakkama.

15. I Can create and edit texts, insert images

52 risposte

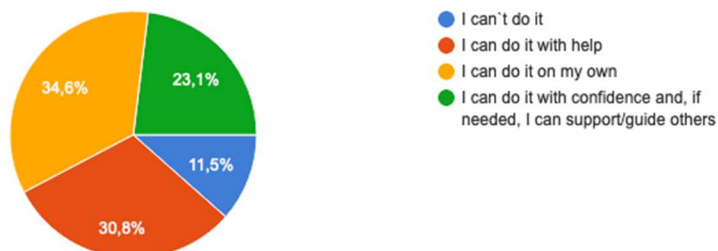

Tekstide loomise ja redigeerimise oskus

Olukord on erinev, kui rääkida Excelist või tabelitest, kus enesekindlalt või ise hakkama saab vaid 57,7% , suur grupp 30,8% ütles, et saab abiga hakkama ja ei tunne ennast nii suudab üksi numbreid hallata ja 11,5% ei saa hakkama üldse tabelitöötusega.

16. I can use formulas and other possibilities of Excel toolbar

52 risposte

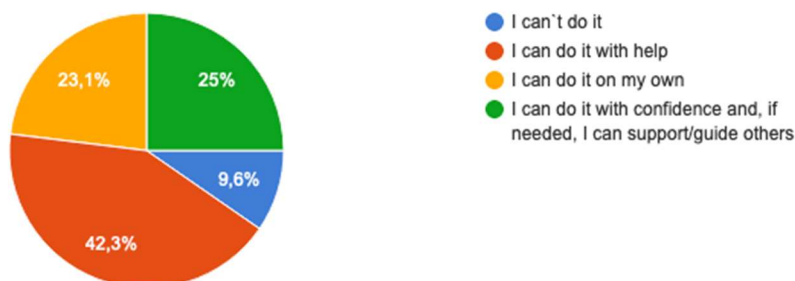

Joonis 99. Exceli võimaluste kasutamise oskus

Sama olukorra võime leida siis, kui inimesed hakkavad tootma videoid või helisalvestisi, kus vaid 48,1% suudavad seda enesekindlalt või ise teha. Suurem grupp, 42,3%, ütles, et nad tunnevad end ebakindlalt heli- ja videofailide (andmekogumite) loomisel ja ainult 9,6% ütlesid, et nad ei tea üldse, kuidas seda teha.

17. I can create audio and video files

52 risposte

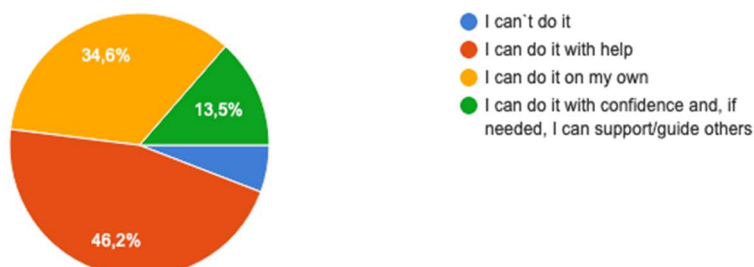
Joonis 100. Heli- ja videofailide loomise võimalus

Ohutus

Suurim grupp, 46,2%, oskab võrgurünnete vastu ennetusmeetmeid kasutada ainult abiga ja see on Itaalia vastajate puudulik teadmistest. Kuid teisest küljest saab 34,6% ise hakkama. Keskel saab turvaliselt ja enesekindlalt tegutseda vaid väike grupp.

18. I use many prevention measures against online attacks for computer (https encryption, antiviruses, firewalls)

52 risposte

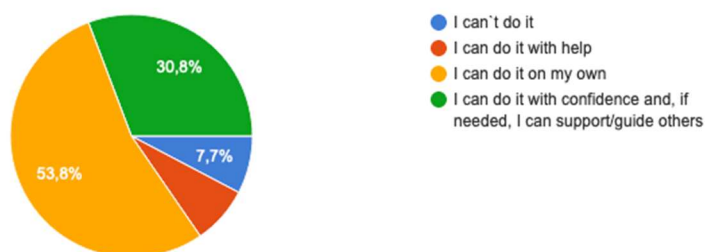

Joonis 101. Võimalus kaitsta arvutit küberrünnakute eest

Märksa paremini hindavad vastajad oma teadmisi isikuandmete kaitsest, 53,8%. Vastanutest 84,6% ütles, et nad teavad, milliseid isikuandmeid saab veebis jagada ja kuvada ning milliseid on parem üldse mitte jagada.

19. I know which personal data I should not share and display online (e.g. on social media, in spam emails etc.).

52 risposte

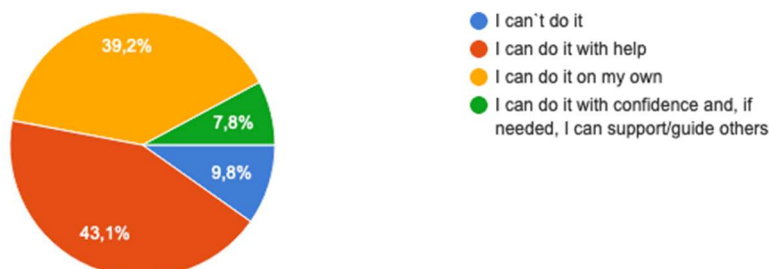
Joonis 102. Isikuandmete kaitse küberrünnakute eest

Probleemi lahendamine

Enam kui 43,1% vastanutest vajab abi arvutiga seotud tehniliste probleemide lahendamisel. Kuna seevastu 39,2% neist ütleb, et saavad ise hakkama, kuid neid, kes suudavad ilma abita tehnilise probleemi lahendada, on vaid 47%. 53% vajab abi või ei tea, kuidas seda teha.

20. When I face a technical problem on computer, I am able to find solutions on the Internet.

51 risposte

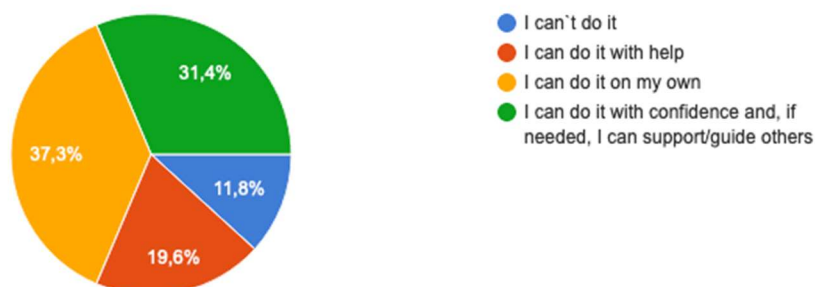

Joonis 103. Oskus lahendada arvutiga seotud tehnilisi probleeme

Vastajatele tekitab raskusi ka tehniliste seadistuste muutmine, 68,7% saavad sellega hakkama üksi ja enesekindlalt. Kuid suurem osa vastajatest vajab abi või ei tea, kuidas seda teha, neist 56,9%.

21. I can change different computer settings, if needed (insert comments, footnotes, change spaces between lines etc)

51 risposte

Joonis 104. Võimalus muuta arvuti sätteid

Järeldused ja soovitused

Lisaks digioskuste analüüsimisele töökohal saame anda mitmeid soovitusi:

- 1 Tõsta digitaalsete tehnoloogiate ja digioskuste vajalikkuse osas teadlikkust, et toetada ja parandada ettevõtete tulemuslikkust, tootlikkust ja sisemist korraldust ning digioskuste vajadusest seoses uute digitehnoloogiatega.
- 2 Edendada juurdepääsu digitaaltehnoloogiatele, eriti mikro- ja väikeettevõtete jaoks. Laene, toetusi ja muid mehhanisme tuleks kasutada selleks, et parandada ja toetada juurdepääsu digitehnoloogiale neile, kellel on infotehnoloogiale juurdepääsuga probleeme.

- 3 Laienda digioskuste kättesaadavust läbi haridus- ja koolitussüsteemi. Kõigi haridustasemetega ja – valdkondade programme tuleks ajakohastada ning digioskused peaksid olema osa põhipädevustest, mida nõutakse igal haridustasemel.
- 4 Võimaldada tööandjate juurdepääsu koolitustel nende kutse- või valdkondlike organisatsioonide ja ühenduste või valitsuskanalite kaudu, et viia ellu mõni infotehnoloogiaalane programm igat liiki töökoha läbivateks ülesanneteks.
- 5 Kaasata digioskused laiemasse oskuste strateegiasse, kuhu on kaasatud ka muud tööandjate jaoks olulised valdkonnaülesed oskused, nagu pehmed oskused ja suhtlemisoskused.
- 6 Tagada juurdepääs digitehnoloogia ja digioskuste arendamise rahastamisel üksikule õppijale, mitte ettevõtte kaudu.
- 7 Vähendada digitaalset lõhet, keskendudes eelkõige nendele isikutele, kellel puuduvad digioskused ja kes seetõttu jäävad kõrvale mitte ainult tööturul vaid ka igapäevaelus, sest sellega kaasneb sotsiaalne ja majanduslik tõrjutus.

Partnerriikide digitaaloskuste uuringu võrdlus

Digioskuste uuringud viidi 2021. aastal läbi neljas riigis – Lätis, Leedus, Eestis ja Itaalias.

Läti uuring viidi läbi Auce ja Jēkappilsis maakonnas. Auce on 6025 elanikuga väike maakond Lätis, pindala 516,97 km². Jēkappils on 21629 elanikuga linn Lätis, pindala on 905,72 km². Lätist pärit digioskuste uuringu võrdlus võtab arvesse ainult Auce tulemusi.

Leedu uuring viidi läbi Panevėžyse rajooni vallas, kus elab 35 444 elanikku, pindala on 2 179 km².

Eesti küsitlus viidi läbi Kanepi vallas. Tegemist on 4790 elanikuga väikese omavalitsusega Lõuna-Eestis, pindalaga 524,49 km².

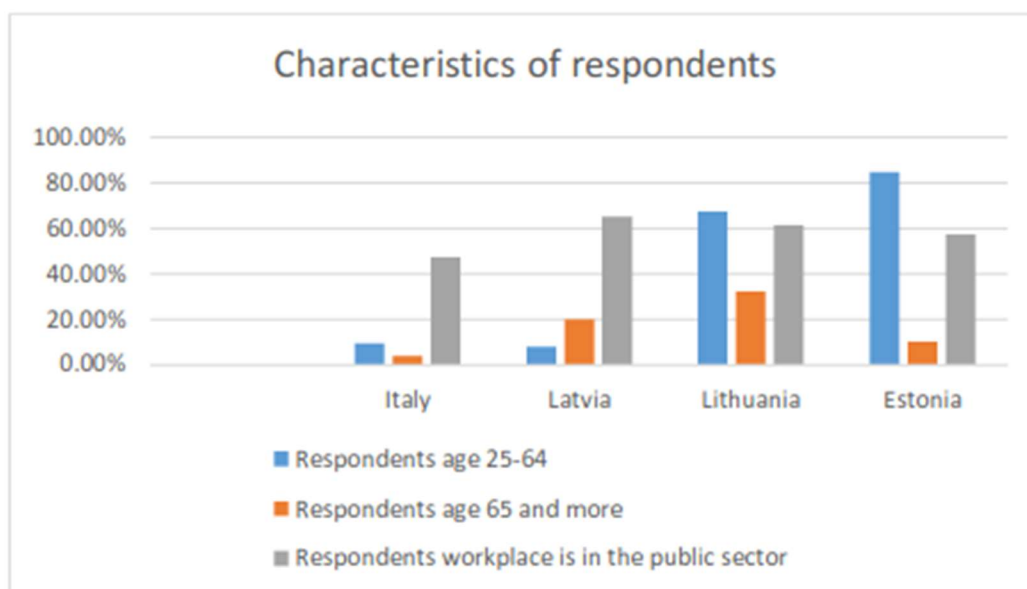
Itaalia uuring viidi läbi kahes omavalitsuses – Roomas Kesk-Itaalias ja Novaras Põhja-Itaalias. Rooma rahvaarv on 2,78 miljonit inimest. Rooma pindala on 1285 km². Novara elanikkond on 101 916 inimest. Novara pindala on 103,05 km².

Vastajate iseloomustus

Riik	Vastajate arv
Itaalia	53
Läti	66
Leedu	158
Eesti	80

Tabel 15. Vastajate arv

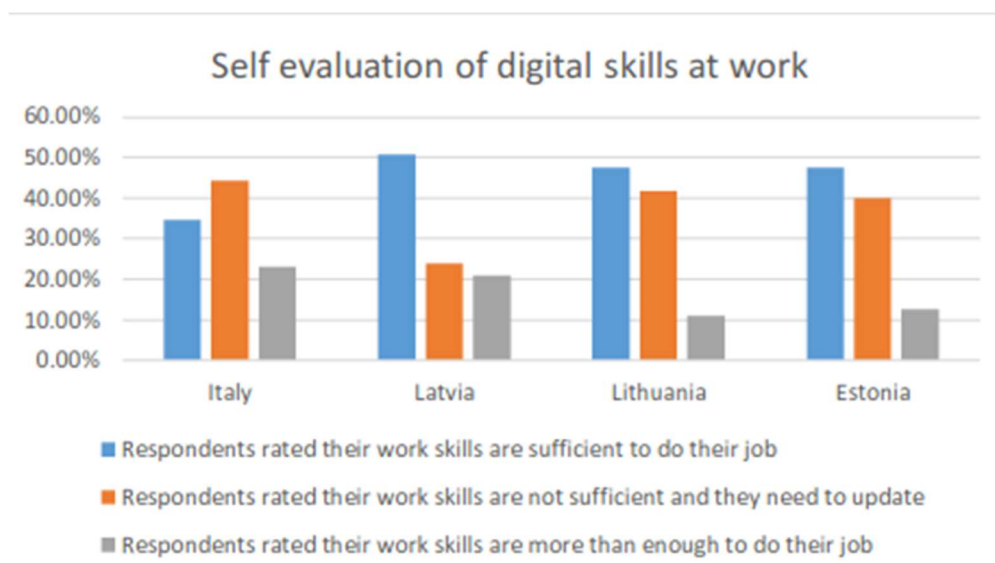
Valdav enamus vastajatest oli kõigis riikides vanuses 25–64. Kõige rohkem, 32,1% üle 65-aastastest vastajatest, oli Leedus. Enamik kõigist riikidest vastanutest töötas avalikus sektoris.

Joonis 105. Vastajate vanusegrupid

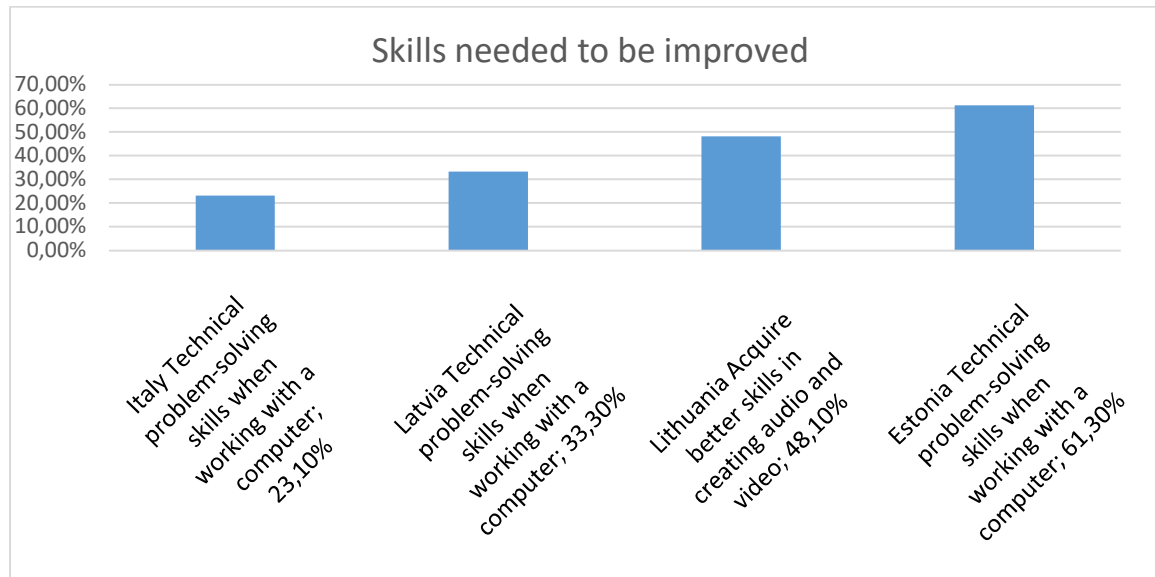
Digitaalsed oskused tööl

Veidi üle 20% Läti ja Itaalia vastajatest hindas oma digioskusi kõrgelt (joonis 105). Ligi pooled Lätis (50,7%), Leedus (47,4%) ja Eestis (47,5%) vastanutest hindasid oma tööoskusi töö tegemiseks piisavaks, kõrgeim oli see Lätis. Üle 40% vastanutest Itaalias (44,2%), Leedus (41,7%) ja Eestis (40%) hindas oma tööoskusi ebapiisavaks ja vajab täiendamist. Läti erineb teistest, vaid 23,9% vastanutest hindas oma tööoskusi ebapiisavaks.

Joonis 106. Digitaalsed oskused tööl

Vastates küsimusele: "Mida peaksite teie arvates õppima, et parandada oma pädevusi töö- ja eraelus?" oli võimalik anda valikvastus. Diagrammil 106 näete kõige populaarsemaid valikuid riigiti.

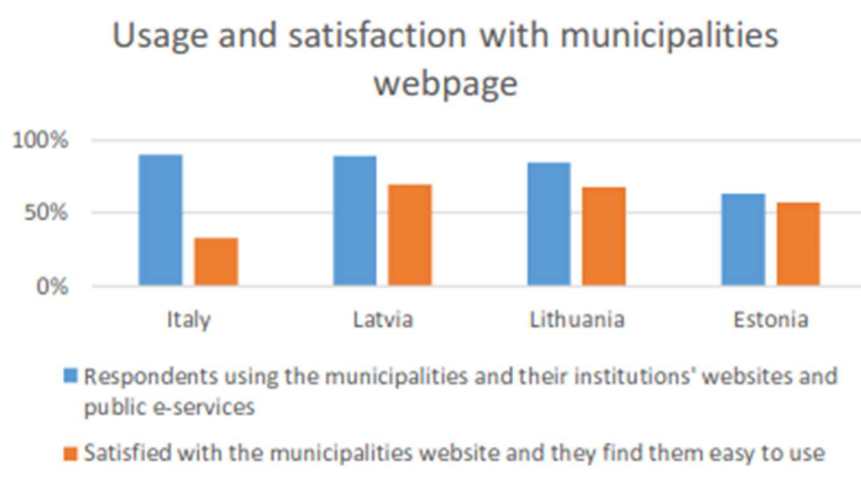

Joonis 107. Täiendamist vajavad oskused

Diagrammil 107 on näha, et 90% Itaalia vastajatest kasutavad omavalitsuste veebisaite teabeallikana, Eesti vastajad kasutavad omavalitsuste veebisaite vähem kui Läti ja Leedu vastajad.

Läti ja Leedu vastajad on omavalitsuste veebisaidiga rohkem rahul kui Eesti ja Itaalia vastajad. Ainult 32,7% Itaalia vastajatest on omavalitsuste veebisaidiga rahul ja nende arvates on neid lihtne kasutada.

Omavalitsuste ja nende asutuste veebilehed ning avalikud e-teenused

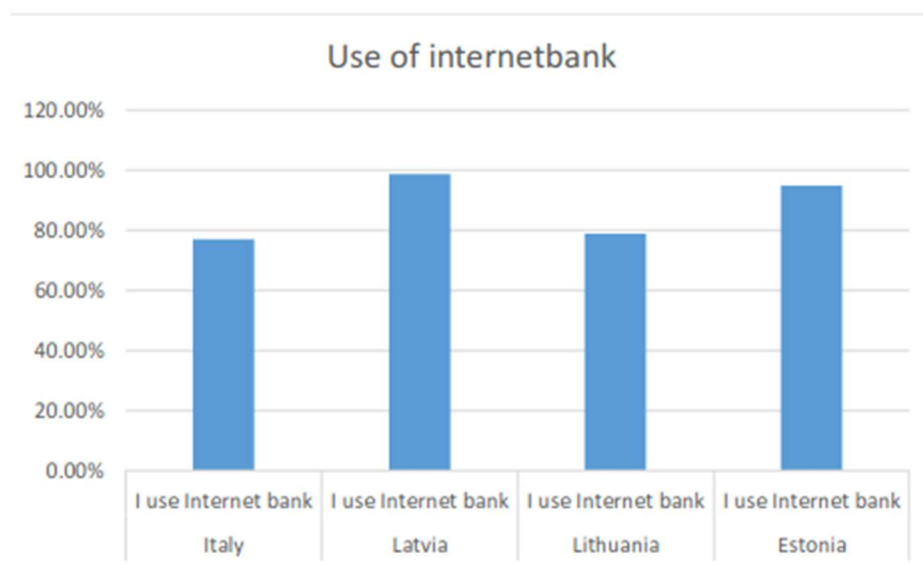

Joonis 108. Kohalike omavalitsuste veebilehtede kasutus ja rahulolu

Avalike elektrooniliste teenuste kasutus

Küsimusele vastates võisid vastajad anda valikvastuse. Vastused on riigiti erinevad, kuna riigiti on e-avalikud teenused erinevad. Näiteks eestlastel on teistsugune tervishoiusüsteem ja inimesed ei pea haigushüvitise saamiseks midagi tegema.

Kõigile riikidele on ühine see, et suur enamus vastajatest igas riigis kasutab internetipanga teenuseid, vt joonis 108. Muud vastused on riigiti erinevad, näiteks märkis 40,4% Itaalia vastajatest, et nad võiksid taotleda tervisekaitset. kasu võrgus. 82,3% Eesti elanikest märkis, et oskab digiallkirjastada. 59,1% Läti vastajatest suudab esitada avalduse haigushüvitise saamiseks. 43,6% Leedu vastajatest oskab anda elektroonilist allkirja.

Joonis 109. Internetipanga kasutus

Teabe- ja andmekirjaoskus

E-kirjad

Meili saatmise, edastamise ja vastamisega on olukord hea. 92,4% Itaalia vastajatest oskab e-kirju saata, neile vastata ja edasi saata, sealhulgas 21,2% saavad sellest hästi aru ja oskavad vajadusel teisi juhendada. Vaid väikesel vähemusel on võrgus suhtlemisest ja koostööst piiratud arusaam.

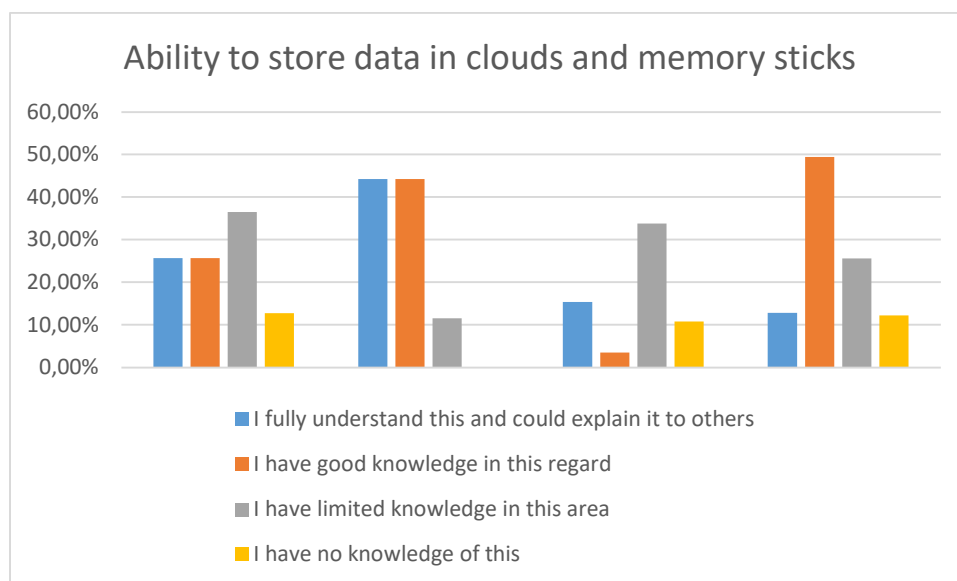
99% Eesti vastajatest oskab e-kirju saata, neile vastata ja edasi saata, sh 47,5% oskab seda iseseisvalt teha, 42,5% oskab hästi ja oskab vajadusel teisi juhendada, 8,8% oskab seda teha vaid osaliselt ja ainult üks inimene vastas, et ei tea, kuidas e-kirju saata.

57,6% Läti vastajatest teavad meilidest hästi ja oskavad seda ka teistele selgitada, iseseisvalt saab hakkama 36,4% vastajatest.

41,0% Leedu vastajatest teab neid operatsioone hästi ja oskab neid teha, 47,4% vastajatest on hästi kursis. 10,9 protsenti vastanutest on arusaamisega piiratud ja vaid 0,6 protsenti ei tea, kuidas seda teha.

Mälupulgad ja pilveteenus

Vastajate teadmised andmete pilvedes ja USB-I hoidmisest on kõikides riikides üsna head. Vaata joonist 110.

Joonis 110. Võimekus säilitada andmeid pilves ja mälupulgal.

44,2% Itaalia vastajatest peab oma teadmisi ja oskusi selles osas heaks ning 44,2% arvab, et neil on sellest hea arusaam. 88,4% vastanutest kasutab regulaarselt mälupulki ja muid seadmeid lihtsaks andmete salvestamiseks.

Eesti vastajad hindavad oma teadmisi ja oskusi selles osas headeks või väga headeks ning pooled vastanutest peavad oma oskusi piiratud või olematud.

38,5% Läti vastajatest suudab andmeid salvestada USB- ja/või andmepilvedesse. 15,4% Läti vastajatest saavad sellest täiesti aru ja oskaksid seda ka teistele selgitada.

Suurem osa Leedu vastajatest – 49,4 protsenti – suudab andmeid salvestada USB- ja/või andmepilvedesse. Kahjuks oskab vaid 12,8 protsenti vastanutest seda hästi teha ja oskab teisi aidata.

Digitalse sisu loomine

Joonis 111 on toodud vastajate vastused väitele "Oskan luua ja redigeerida tekste, lisada pilte". Võiks öelda, et tekstitötlusega saab hakkama suur osa vastajatest kõigis riikides.

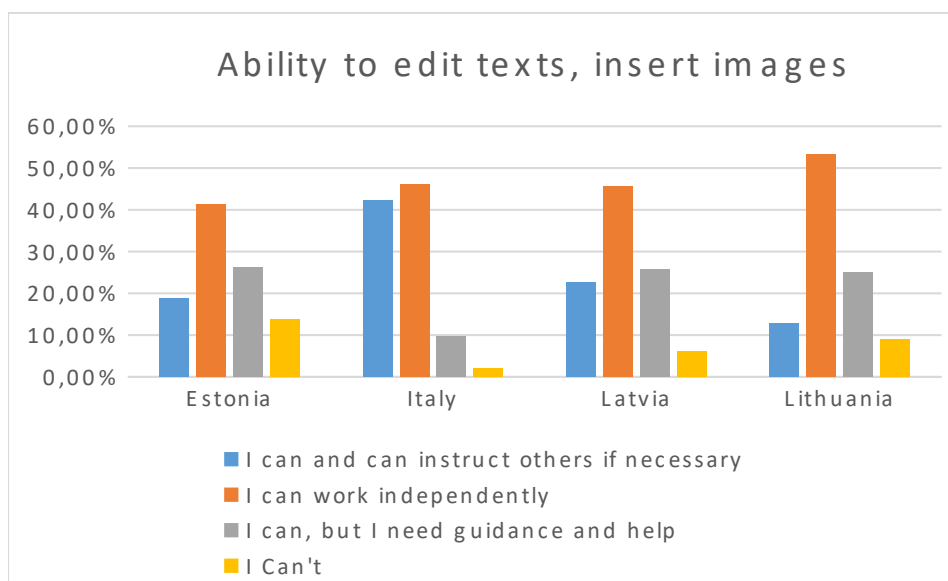
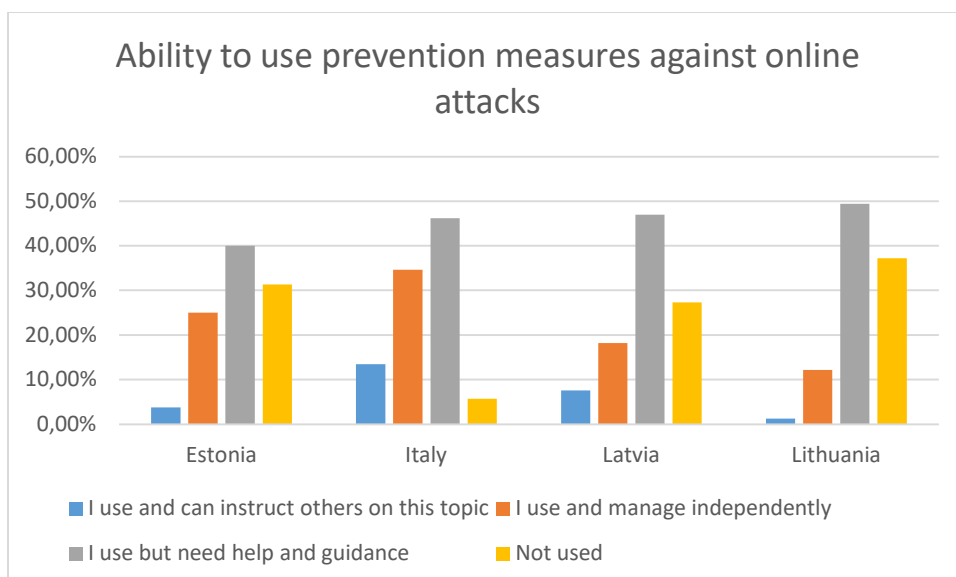

Chart 111. Võimekus redigeerida tekste, lisada pilte

Turvalisus

Interneti-rünnete vastaste ennetusmeetmete kasutamisel pole just hea olukord, sest enamik vastajatest kõigis riikides saab oma arvuti turvalisuse tagada vaid teiste abiga. Kuid seevastu 34,6% Itaalia ja 25% Eesti vastajatest saavad sellega ise hakkama. Suur enamus vastajatest, 27,3% Lätis ja 37,2% Leedus, ei tee seda üldse.

Joonis 112. Võimekus kasutada kübervastaseid ennetusmeetmeid

Järeldused

Spetsiifilisi arvutioskusi tuleks igas riigis täiendada näiteks tehniliste probleemide lahendamine arvutiga töötamisel, heli- ja video ning veebilehtede loomine, Excelis töötamine,

koostöö e-keskkonnas dokumentide loomisel, heli ja video loomine, andmepilvede kasutamine, arvutite kaitsmine küberkuritegevuse eest jne. Neid oskusi ei kasutata igapäevatoimingutes tõhusalt ja kodanikud ei mõista neid täielikult.

Kui soovite teada, milliseid oskusi oma valla elanikel on vaja täiendada, saate kasutada MSAE projektis välja töötatud küsimustikke, neid kopeerida ja vajadusel oma eesmärkide saavutamiseks kohandada.

Digioskuste uuringu küsimustik EN

https://docs.google.com/forms/d/1n8LgKb1ljm-F6P5LIWHXbWZAHU3POkgEtxtaNGXbE_4/copy

Digioskuste uuringu küsimustik LV

https://docs.google.com/forms/d/11TQ6EVGLx8z7wIQeEvq28zyJpvFs_ylgse0TcJqVlzU/copy

Digioskuste uuringu küsimustik LT

https://docs.google.com/forms/d/1huwfpEN-Zz_JRW1854beqyuwp9CGjav84UDM9VMQ1V0/copy

Digioskuste uuringu küsimustik EE

<https://docs.google.com/forms/d/1Nsf9w7tctdljmukXythONP6nHTazm710laNHEIaPqhQ/copy>

Digioskuste uuringu küsimustik IT

<https://docs.google.com/forms/d/1dmJqndULDRlvdPdmgf7TLlvfqLGotH0dPqS12PmKRBo/copy>

Järeldused ja soovitus

Kõikides partnerriikides on täiskasvanuharidus ära märgitud omavalitsuste strateegiadokumentides ning omavalitsustes on erinevaid täiskasvanuharidust pakkuvaid institutsioone. Paljudel Balti riikide omavalitsustel on oma täiskasvanuhariduse keskused, mõnes omavalitsuses on täiskasvanuhariduse eest vastutav spetsialist. Kõigis projekti partnerriikides omavalitsustes on koolituseks võimalus kasutada EL-i fondide toetusi, nii töötavatele kui ka töötutele ning enamik kutseõppeasutusi pakub kutseõppeprogrammide mooduleid, mis hõlbustab koolituse läbiviimiseks vajalike spetsialistide koolitamist. tööturul, kuid endiselt on palju nõrku kohti, kus omavalitsused saavad panustada täiskasvanuhariduse süsteemi tugevdamisse ja täiskasvanute koolitusvõimaluste edendamisse erinevatele sihtrühmadele:

- Vananev elanikkond ja aegunud oskustega inimeste arvu kasv ei võimalda piiratud ressursside tingimustes pakkuda paindlikke õppimis-/enesetäiendamise võimalusi kõigile elanikele;
- Elanikkonna vähene õppimisvalmidus ja nõrk võime omandada keerulisi teadmisi võib raskendada väljakutsele vastamist rohkemate täiskasvanute kaasamisel haridusse ning suurendada tööpuudust ja nõrgendada majandust.;
- Väljaspool riikliku ja piirkondliku tähtsusega arenduskeskusi on täiskasvanuhariduse pakkumine suhteliselt piiratud;
- Riik ei suuda süsteemselt ja kiiresti toetada riskirühmade (madal haridustase, eakad, hariduslikud erivajadused jne) inimesi hariduse omandamisel;
- Formaalne haridus, koolitus ja ümberõpe ei vasta piisavalt ühiskonna ja tööturu arenguvajadustele.;
- Kutseõppeasutused ei ole piisavalt orienteeritud ja avatud erinevas vanuses ja vajadustega täiskasvanutele. Kutseõppe praktikat juhtivatel isikutel on liiga madalad andragoogilised pädevused;
- Väljaspool formaalharidust omandatud teadmiste ja oskuste valideerimise süsteemi tuleks edasi arendada;
- Mitteformaalse täiskasvanuhariduse riikliku rahastamise jätkusuutlikkus ei ole tagatud;

- Vabahariduslikke meetodeid kasutavad kultuuri- ja spordikeskused, ravi- ja sotsiaalhoolekandeasutused, vabaühendused omavad head potentsiaali täiskasvanute motiveerimiseks ja kaasamiseks haridusse;
- Rohkem tähelepanu tuleks pöörata VKEde töötajate haridusvõimalustele ja noorte sisenemisele tööturule ning madalate põhioskustega täiskasvanute nõrgale motivatsioonile haridusse kaasamiseks;
- Vähendada tuleks erialase hariduse või aegunud oskusteta inimeste osakaalu;
- Tuleks eraldada rahalisi vahendeid ja teha jõupingutusi piisava digitaalse kirjaoskuse tagamiseks kõikidele vanuserühmadele.
- Omavalitsuste majandusarengu edendamiseks on soovitatav:
 - Tõsta teadlikkust digitehnoloogiast ja digioskuste vajadusest, et toetada ja parandada ettevõtete äritegevust, tootlikkust ja sisemist korraldust;
 - Edendada juurdepääsu digitaal tehnoloogiatele, eriti mikro- ja väikeettevõtete jaoks. Laene, toetusi ja muid mehhanisme võiks kasutada selleks, et parandada ja toetada juurdepääsu digitehnoloogiale neile, kellel on infotehnoloogiale juurdepääsuga rohkem probleeme;
 - Laiendada digioskuste kättesaadavust läbi haridus- ja koolitussüsteemi. Kõigi haridustasemetel ja -sektoritel programme tuleks ajakohastada ning digioskused peaksid olema osa igal haridustasemel nõutavatest põhipädevustest;
 - Edendada kutse- või valdkondlike organisatsioonide ja ühenduste kaudu juurdepääsu digioskuste koolitusele igat tüüpi tööülesannete täitmiseks;
 - Kaasake digioskused laiemasse oskuste strateegiasse, kuhu on kaasatud ka muud tööandjate jaoks olulised valdkonnaülesed oskused, nagu pehmed oskused ja suhtlemisoskused;
 - Tagada juurdepääs digitehnoloogiast ja digioskuste arendamise rahastamisele isiklikult üksikule õppijale, mitte ettevõtete kaudu;
 - Vähendada digitaalset lõhet, keskendudes eelkõige nende isikute kategooriatele, kellel ei ole digitaalset oskust ja kes on seetõttu mitte ainult tööturul, vaid ka igapäevaelus marginaliseerunud, mis võib kaasa aidata sotsiaalsele ja majanduslikule tõrjumisele;

- Täiskasvanuhariduse edendamiseks soovitatakse omavalitsustele:
 - korraldada koordineerimisgrupe või võrgustikke ning jagada täiskasvanuhariduse tähtsust võimalikult laialdaselt ja nähtavalt kõigil tasanditel;
 - Algatada praktikaid, konverentse jms üritusi, kus omavalitsuste vabaharidusliku koolituse esindajad saaksid tutvustada oma häid praktikaid;
 - korraldada ühisüritusi naaberomavalitsustega.;
 - jagada häid tavasid meedia, sotsiaalvõrgustike, EPALE platvormi kaudu
 - uurida ja rahuldada täiskasvanud elanike õpivajadusi;
- Kui vallas ei ole võrgustikku, on soovitatav alustada täiskasvanuhariduse osapoolte ja huvigruppide kaardistamisest, et leida riiklikul ja kohalikul tasandil liidrid, kelle kireks on täiskasvanuõpe ja kes on selles vallas eestvedajad. Ministeeriumide ja teiste oluliste osapoolte kaasamine aitab kaasa probleemide teadvustamisele kohalikul tasandil, kuid annab ka kohalikult tasandilt ministeeriumile tagasisidet, mis on ministeeriumile lisaväärtus;
- Omavalitsustel soovitatakse parandada kontakte erinevate omavalitsuste aktiivsete ja kaasahaaravate vabaharidusliku täiskasvanuhariduse koordinaatoritega, vahetada omavalitsusi häid praktikaid. Selle käsiraamatu head tava saavad üle võtta ka teised partnerriikide omavalitsused, sealhulgas IT-küsija, mida saab kopeerida ja kohandada kohalike omavalitsuste vajadustega;
- Iga-aastased täiskasvanuõppe nädalad peaksid olema sobiv vahend, mis edendab elukestva õppe tähtsust ühiskonnas).

Poliitikud ja täiskasvanute koolitajad peaksid tegema jõupingutusi, et tõsta teadlikkust täiskasvanuharidusest kõigil tasanditel, et: *planeet ei jää ellu, kui see pole õppiv planeet* (Paul Belanger)

Kasutatud allikad

- Bērziņa, Inga. (2014) *Karjeras attīstības atbalsts un motivācijas mācīties veicināšana pieaugušajiem*. [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.]. Available: http://www.muzizglitiba.lv/sites/default/files/04_Berzina_karjera.pdf
- Birziņa, Rita. (2014) *Pieaugušo izglītības pieprasījums un piedāvājums*. [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.]. Available: http://www.muzizglitiba.lv/sites/default/files/06_Birzina_piedavajums-un-pieprasijums.pdf
- Fernāte, Andra. (2014) *Pieaugušo izglītības kvalitāte un tās nodrošinājums*. [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.]. Available: http://www.muzizglitiba.lv/sites/default/files/06_Zin_PI_kvalitate_A_Fernate_2014_1.pdf
- Fernāte, Andra. Birziņa, Rita. Kurlovičs, Gunārs. (2014) *Mūžizglītības un pieaugušo izglītības sistēma*. [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.]. Available: http://www.muzizglitiba.lv/sites/default/files/07_zinojums_PI_sistema.pdf
- Godiņš, Kristiāns. (2013) Latvijas administratīvi teritoriālo struktūru iesaiste pieaugušo izglītības pārraudzībā un īstenošanā. [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.]. Available: http://www.muzizglitiba.lv/sites/default/files/04_Pieauguso-izglitiba_regionais-limenis_KG_2013.pdf
- Izglītības likums*. [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.]. Available: <https://likumi.lv/ta/id/50759-izglitibas-likums>
- Izglītības un zinātnes ministrija. (2014) *Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014.-2020.gadam*. [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.]. Available: <https://www.izm.gov.lv/lv/attistibas-planosanas-dokumenti>
- Izglītības un zinātnes ministrija. (2020) *Izglītības attīstības pamatnostādnes 2021.-2027.gadam: projekta versija*. [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.]. Available: https://www.izm.gov.lv/sites/izm/files/iap2027_projekta_versija_apspriesana_160720201_2.pdf
- Izglītības un zinātnes ministrija. (2007) *Mūžizglītības politikas pamatnostādnes 2007.-2013.gadam*. [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.]. Available: https://www.tip.edu.lv/media/files/Muzizglitibas_politikas_pamatnostadnes_2007.pdf
- Izglītības un zinātnes ministrija. (2019) *OECD Latvijas Prasmju stratēģija. Novērtējums un rekomendācijas: kopsavilkums*. [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.]. Available: https://www.izm.gov.lv/sites/izm/files/report-summary-lv1_0.pdf
- Izglītības un zinātnes ministrija. (2016) *Pieaugušo izglītības pārvaldības modeļa ieviešanas plāns 2016.-2020. gadam*. [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.]. Available: <https://likumi.lv/ta/id/281992-par-pieauguso-izglitibas-parvaldibas-modeļa-ieviesanas-planu-2016-2020-gadam>

Latvijas izaugsmes modelis : Cilvēks pirmajā vietā. (2005) [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.]. Available: <https://likumi.lv/doc.php?id=217923>

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam. (2010) [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.]. Available: <https://www.varam.gov.lv/lv/latvijas-ilgtspējīgas-attīstības-stratēģiju-līdz-2030gadam-latvija2030>

Muraškovska, Ingrīda. (2012) Pieaugušā mūžmācīšanās izpēte. [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.]. Available: <https://core.ac.uk/download/pdf/71754183.pdf>

Pārresoru koordinācijas centrs. (2009) *Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģija «Latvija 2030»*. [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.]. Available: <https://www.pkc.gov.lv/lv/valsts-attīstības-planosana/latvijas-ilgtspējīgas-attīstības-stratēģija>

Pārresoru koordinācijas centrs. (2012) *Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014.-2020.gadam.* [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.]. Available: <https://www.pkc.gov.lv/lv/attīstības-planosana-latvija/nacionalais-attīstības-plans/nap2020>

Pārresoru koordinācijas centrs. (2020) *Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021-2027.gadam.* [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.]. Available: <https://www.pkc.gov.lv/lv/nap2027>

Pīgozne, Tamāra. (2014) Pieaugušo izglītības resursi jauniešu bezdarba samazināšanai. [tiešsaiste], [sk. 24.02.2021.]. Available: http://www.muzizglitiba.lv/sites/default/files/06_Pigozne_jauniesu-bezdarbs.pdf

Presentation materials of Deputy Executive Director of Dobele Municipality Council - Gunārs Kurlovičs and Director of Dobele PIUAC - Brigita Tivča, as well as provided information of Dobele PIUAC training specialist Ginta Vendele - Renga and Dobele PIUAC information specialist Evija Kalniņa were used for this description.

Information provided by Andra Bīlava – teacher of Latvian and world history, culturology, politics and law, adult education coordinator in Jaunpils and Vija Zīverte - head of the Development Department of Jaunpils County Council, Chairman of the Board of b-bas "Jaunpils RAC" Rats "".

DigComp 2.1 The Digital Competence Framework for Citizens with eight proficiency levels and examples of use Authors: Stephanie Carretero, Riina Vuorikari and Yves Puni. Available: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/3c5e7879-308f-11e7-9412-01aa75ed71a1/language-en>

Informative report “On medium and long-term labor market forecasts” 2020. Available at: <https://www.em.gov.lv/lv/media/598/download>

European Union (EU) Digital Economy and Society Index (DESI) <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi-latvia>

Latvian Digital Transformation Guidelines for 2021 - 2027

Available: <https://www.varam.gov.lv/lv/digitalas-transformacijas-pamatnostadnes-2021-2027gadam>

OECD reports on digital transformation Digitization in Latvia. Available: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/a58d1c1a-lv.pdf?expires=1621060404&id=id&accname=guest&checksum=0C8C15D2BBC570FD3D36B74CF28F9E2C>

Ministry of Environmental Protection and Regional Development (MEPRD) study.

Available: <https://mana.latvija.lv/e-indeksa-rezultati/>

Survey of Auce and Jēkabpils residents conducted in the MSAE project.

https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/lithuania_en [2020 12 18]

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/b7f45490007711e6bf4ee4a6d3cdb874?jfwid=f4nne5tdt>) [2020 12 18]

<http://svietimotinklas.lt/wp-content/uploads/2019/03/NVSS-studija.pdf> [2020 12 15]

https://www.kpmc.lt/kpmc/wp-content/uploads/2015/08/law_on_non-formal_adult_education_and_continuing_learning_of_the_republic_of_lithuania.pdf [2020 12 12]

<https://osp.stat.gov.lt/lietuvos-svietimas-kultura-ir-sportas-2020/svietimas> [2020 12 10]

<https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=103cad31-9227-4990-90b0-8991b58af8e7#/> [2020 12 10]

http://smpf.lt/uploads/Prane%C5%A1imai/EPALe%20konferencija%202018%20Rugs%C4%97jis/1.%20GSteponavicius_NSS%20bkls%20savivaldybese%20apzvalga.pdf [2021 02 05]

<https://epale.ec.europa.eu/lt/resource-centre/content/suaugusiųjų-svietimo-finansavimo-situacija-savivaldybese-gereja> [2021 02 05]

https://www.smm.lt/uploads/documents/Veikla_strategija/VSS%20Seimui_2012-09-19.pdf [2020 12 15]

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.425517> [2020 12 15]

2021–2027 m. visuomenės visuomenės skaitmeninio išankstinio poveikio vertinimo paslaugos. Galutinė ataskaita Vilnius 2020-04-17, UAB „Visionary Analytics“ https://www.visionary.lt/wp-content/uploads/2020/05/EIM-skaitmeninimas_galutine-ataskaita_suredaguota.pdf [accessed 27/05/ 2021]

Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Lietuvos Respublikos vyriausybės (2007). Savivaldybių institucijų teikiamų viešųjų elektroninių paslaugų tyrimas ataskaita. Vilnius. http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/fm/failai/Ataskaitos/BPD_vertinimo_ataskaitos/IVPK_18.pdf [accessed 02/06/2021]

Informacinės visuomenės plėtros 2014–2020 metų programos „Lietuvos Respublikos skaitmeninė darbotvarkė“ vertinimo kriterijų reikšmių pokyčių 2020 m. įvertinimo ataskaita. Prieiga per internetą <https://ivpk.lrv.lt> [accessed 10/06/2021]

Tarptautinis suaugusiųjų kompetencijų tyrimas PIAAC. Prieiga per internetą <http://piaac.lt/> [accessed 02/06/2021]

Europos audito rūmai (2021). ES veiksmi, skirti menkiems skaitmeniniams įgūdžiams tobulinti. Apžvalga LT Nr.02. https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/RW21_02/RW_Digital_skills_LT.pdf [accessed 02/06/2021]

Brazdeikis V. (2017). Lithuania Country Report on ICT in Education. <http://www.eun.org/documents/411753/839549/Country+Report+Lithuania+2017.pdf/dd707697-196e-4c33-ba03-254f3698ea23>

Jagelavičiūtė I. (2017). Skaitmeniniame XXI-ojo amžiaus pasaulyje 734 milijonai suaugusiųjų yra neraštingi. Prieiga per internetą <https://epale.ec.europa.eu/lt/content/skaitmeniniame-xxi-ojo-amziaus-pasaulyje-734-milijonai-suaugusiuju-yra-nerastingi> [accessed 28/05/2021]

Lukošnienė V., Merkys A. (2016). Praktinė andragogo knyga. Pagrindiniai gebėjimai, Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras. https://www.kpmc.lt/kpmc/wp-content/uploads/2016/11/Praktine_andragogo_knyga.pdf [accessed 25/05/2021]

Raginytė E., Paliulis N. K. (2009). Elektroninė valdžia Lietuvoje: savivaldos pjūvis. Verslas, vadyba ir studijos, 214 - 228 p. <https://osp.stat.gov.lt/skaitmenine-ekonomika-ir-visuomene-lietuvoje-2020/zmones-ir-verslas-internete> [accessed 26/05/2021]

<https://www.vz.lt/ismani-lietuva/inovatyvus-verslas/2020/10/10/lietuvos-ekonomikos-skaitmenizacijos-issukiai> [accessed 03/06/2021]

<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi-lithuania> [accessed 26/05/2021]

http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/fm/failai/Ataskaitos/BPD_vertinimo_ataskaitos/IVPK_18.pdf

Comparative Analysis report - Be Digital, <https://be-digital-project.eu/wp-content/uploads/2020/01/Be-Digital-Comparative-Analysis.pdf> [accessed 25/05/2021]

State Progress Strategy Lithuania 2030 (2019) <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.425517>

2021 - 2030 National Progress Plan (2020) <https://lrv.lt/lt/aktuali-informacija/xvii-vovernnybe/strateginis-valdymas/2021-2030-m-nacionalinis-pazangos-planas>

National 2014–2020 Progress Program (2012) <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.439028>

Lithuanian Industrial Digitization Guide 2019–2030 (2019) <https://eimin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/verslo-aplinka/pramone/pramone-4-0/lietuvos-pramones-skaitmeninimo-kelrodis-2019-2030>

Lithuanian Artificial Intelligence Strategy (2019) [https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/DI_strategija_LT\(1\).pdf](https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/DI_strategija_LT(1).pdf)

Information Society Development Programs 2014–2020. Digital Agenda of the Republic of Lithuania ”(2014) <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/a66c0760b04011e3bf53dc70cf7669d9>

Regarding the approval of the Plan of Measures for the Implementation of the e-Government Concept (2004) <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.222092?jfwid=rivwzvpvg>

Selected indicators for Estonia, OECD, <https://data.oecd.org/dashboard/EN/EST> [2020 12 18]

Eesti Rahvastikupüramiid 2020, Eesti Statistikaamet, <https://www.stat.ee/rahvastikupyramiid/> [2020 12 20]

Hariduse üldandmed, Eesti Statistikaamet, https://andmed.stat.ee/et/stat/sotsiaalelu_haridus_hariduse-uldandmed/HTG09 [2020 12 18]

Adult Education Act, <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/523052019003/consolide/current>

Adult Education and Training, EURYDICE, https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/adult-education-and-training-24_en [2020 12 21]

“Elukestva õppe strateegia 2020”, Haridus- ja Teadusministeerumi koduleht, <https://www.hm.ee/sites/default/files/strateegia2020.pdf> [2020 12 22]

"Eesti 2035", Eesti Vabariigi Valitsuse koduleht, <https://valitsus.ee/strateegia-est-2035-arengukavad-ja-planeering/strateegia> [2021 01 18]

“Haridusvaldkonna arengukava 2035 eelnõu 29.10.2020”, Haridus – ja Teadusministeeriumi koduleht, https://www.hm.ee/sites/default/files/haridusvaldkonna_arengukava_2035_eelnou_29.10.2020_riigikokku.pdf; [2020 12 18]

“Elukestva õppe strateegia vahehindamise aruanne”, Haridus – ja Teadusministeeriumi koduleht,
https://www.hm.ee/sites/default/files/1.elukestva_õppe_strateegia_vahehindamise_aruanne.pdf [2020 12 20]

New report shows digital skills are required in all types of jobs (DIGIBYTE | Publication 05 May 2017), European Commission, <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/new-report-shows-digital-skills-are-required-all-types-jobs>

The Digital Economy and Society Index, European Commission <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi>

Estonia in the Digital Economy and Society Index, European Commission, <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi-estonia>

KOV IT koordineerimine, Eesti Linnade ja Valdade Liit, <https://www.elvl.ee/kov-it-koordineerimine>

(Sources: *Monitoraggio*, 2018, INDIRE and Focus “*Principali dati della scuola – Avvio Anno Scolastico 2018/2019*”, settembre 2018)

<https://eacea.ec.europa.eu/eurydice/printpdf>

<https://www.mur.gov.it/it>

Digital Skills in Italy

<https://www.oecd.org/Skills-Outlook-Italy-IT>

Italy in the digital economy and Society Index

<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi-italy>

Italy National Strategy for digital skills

<https://digital-skills-jobs.europa.eu/en/actions/national-initiatives/national-strategies/italy-national-strategy-digital-skills>

National Coalition

<https://digital-skills-jobs.europa.eu/en/about/national-coalitions/italy-national-coalition-digital-skills-and-jobs-repubblica-digitale>

Italy’s national skill plan

<https://www.morningfuture.com/en/2020/11/11/national-skills-plan/>

PNRR

<https://italiadomani.gov.it/en/Interventi/investimenti/competenze-digitali-di-base.html>

Academical articles about digital skills in Italy

https://scholar.google.it/scholar?q=digital+skills+in+italy&hl=it&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholar